

Utkast till lagrådsremiss

En ny lag om rymdverksamhet

Justitiedepartementet

Utkastets huvudsakliga innehåll

Det föreslås en ny lag om rymdverksamhet. Den nya lagen innebär en modernisering av regleringen av rymdverksamhet och står i samklang med internationella regelverk och nationella säkerhetsbehov. Lagen syftar till att skapa förutsägbarhet och goda förutsättningar för företag och myndigheter, inklusive universitet och högskolor, att verka på rymdområdet.

De viktigaste nyheterna i lagen är:

- Ansökan om tillstånd prövas av en statlig förvaltningsmyndighet i stället för av regeringen.
- Tydligare regler om förutsättningar för att få tillstånd.
- Krav på tillstånd också för rymdverksamhet som bedrivs av statliga aktörer.
- Tydligare krav på hur rymdverksamhet ska bedrivas.
- Skärpt tillsyn över rymdverksamhet.
- Stärkt skydd för Sveriges säkerhet och andra utrikes-, säkerhets- och försvarsintressen.

Den nya lagen föreslås träda i kraft den 1 juli 2027.

Innehållsförteckning

1	Lagtext	4
1.1	Förslag till lag om rymdverksamhet	4
1.2	Förslag till lag om ändring i brottsbalken	15
1.3	Förslag till lag om ändring i lagen (1990:712) om undersökning av olyckor	16
1.4	Förslag till lag om ändring i offentlighets- och sekretesslagen (2009:400)	19
2	Ärendet och dess beredning	21
3	Svensk och europeisk rymdverksamhet	21
4	Regleringen av rymdverksamhet	22
4.1	Rymdfördragen och internationella riktlinjer	22
4.2	Den svenska regleringen	23
4.3	Regler om luftfart	23
5	En ny lag om rymdverksamhet	24
5.1	Regleringen av rymdverksamhet behöver moderniseras	24
5.2	Lagens syfte	26
5.3	Lagens tillämpningsområde och vissa lagtekniska frågor	28
5.4	Föreskriftsrätt och undantag vid krig och krigsfara	31
6	Tillstånd	34
6.1	Krav på tillstånd för att bedriva rymdverksamhet	34
6.1.1	Verksamhet som ska omfattas av tillståndskrav	34
6.1.2	Tillståndets omfattning	36
6.1.3	Förutsättningar för att få tillstånd att bedriva rymdverksamhet	38
6.2	Överlåtelse av tillstånd	45
6.3	Tillståndsmyndighet	48
6.4	Förfarandet i tillståndsärenden och i ärenden om överlåtelse av tillstånd	51
6.4.1	Tillståndsansökan	51
6.4.2	Samverkan i tillståndsärenden	53
6.4.3	Tillståndsmyndigheten ska ha rätt till information från myndigheter	57
6.4.4	Tidsfrister för handläggningen	58
6.4.5	Avgifter	59
7	Verksamhetsutövarens allmänna skyldigheter	60
8	Registrering av rymdföremål	65
9	Tillsyn	67
9.1	Tillsynsmyndighet och tillsynsmyndighetens uppdrag	67
9.2	Överlämnande av tillsynsansvaret och samverkan med andra myndigheter	69
9.3	Tillsynsmyndighetens undersökningsbefogenheter	72

9.4	När tillsynsmyndigheten ska ingripa	75
9.5	Hur tillsynsmyndigheten ska ingripa	77
9.6	Sanktionsavgift.....	80
9.6.1	En överträdelse ska kunna leda till sanktionsavgift.....	80
9.6.2	Sanktionsavgiftens storlek.....	82
9.6.3	Förfarandet vid beslut om sanktionsavgift.....	83
9.7	Vissa processuella frågor i tillsynsärenden.....	85
9.8	Avgift för tillsyn	86
10	Undersökning av olyckor	87
11	Skadestånd och regressrätt	90
11.1	Skadestånd.....	90
11.1.1	Verksamhetsutövarens ansvar	90
11.2	Statens regressrätt.....	94
11.3	Vissa gemensamma frågor för skadestånd och regressrätt	96
11.3.1	Beloppsbegränsning avseende ersättningsansvaret	96
11.3.2	Preskription.....	98
12	Försäkring	99
12.1	Försäkringsskyldighet.....	99
12.2	Undantag från försäkringsskyldigheten.....	102
13	Överklagande	104
13.1	Beslut som kan överklagas och rätt att överklaga.....	104
13.2	Instansordningen	108
14	Personuppgiftsbehandling och sekretess.....	109
14.1	Ingen ytterligare personuppgiftsreglering behövs	109
14.2	Sekretessfrågor	112
15	Ikraftträdande- och övergångsbestämmelser.....	117
16	Konsekvenser	118
17	Författningskommentar	121
17.1	Förslaget till lag om rymdverksamhet	121
17.2	Förslaget till lag om ändring i brottsbalken.....	175
17.3	Förslaget till lag om ändring i lagen (1990:712) om undersökning av olyckor	175
17.4	Förslaget till lag om ändring i offentlighets- och sekretesslagen (2009:400).....	177
Bilaga 1	Sammanfattning av betänkandet En ny rymdlag (SOU 2021:91)	180
Bilaga 2	Betänkandets lagförslag.....	188
Bilaga 3	Förteckning över remissinstanser	199

1 Lagtext

Utkastet har följande förslag till lagtext.

1.1 Förslag till lag om rymdverksamhet

Härigenom föreskrivs följande.

1 kap. Allmänna bestämmelser

Lagens syfte

1 § Syftet med denna lag är att främja en svensk rymdverksamhet som är långsiktigt hållbar och säker. Lagen syftar också till att säkerställa Sveriges säkerhet och andra utrikes-, säkerhets- och försvarsintressen.

Lagens tillämpningsområde

2 § Denna lag gäller för rymdverksamhet som bedrivs från svenskt territorium. Lagen gäller också för rymdverksamhet som bedrivs utanför svenskt territorium från eller med en farkost som är registrerad i Sverige eller av en svensk medborgare eller en juridisk person med säte i Sverige.

Lagen tillämpas inte på luftfart.

Krig eller krigsfara

3 § Om Sverige är i krig eller krigsfara eller om det råder sådana extraordinära förhållanden som är föranledda av krig eller av krigsfara som Sverige har befunnit sig i, får regeringen meddela de föreskrifter om rymdverksamhet som behövs med hänsyn till landets försvar eller säkerhet i övrigt. Regeringen får även i enskilda fall besluta om de undantag från denna lag som behövs med hänsyn till landets försvar eller säkerhet i övrigt.

En föreskrift enligt första stycket som har meddelats i andra fall än då Sverige är i krig ska underställas riksdagens prövning inom en månad efter det att den har beslutats. Föreskriften upphör att gälla om den inte underställs riksdagen i rätt tid eller om riksdagen inte godkänner den inom två månader från det att den underställdes.

4 § Regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer får meddela föreskrifter om den frestida planeringen för totalförsvarets behov av rymdverksamhet under krig eller krigsfara, eller om det råder sådana extraordinära förhållanden som är föranledda av krig eller av krigsfara som Sverige har befunnit sig i.

Uttryck i lagen

5 § I denna lag betyder

1. *Rymdverksamhet*:

a) utsändning av rymdföremål,

b) manövrering, återföring eller annan påverkan av rymdföremål,

- c) aktivitet eller påverkan på annan himlakropp än jorden,
- d) annan verksamhet som utförs i rymden, och
- e) verksamhet i luftrummet som med hänsyn till den höjd som den utförs på och den teknik som används, kan jämföras med verksamhet i rymden.

2. *Rymdföremål*: ett föremål som ska sändas ut, sänds ut eller har sänts ut inom ramen för rymdverksamhet, innefattande dess beståndsdelar.

3. *Verksamhetsutövare*: den som bedriver rymdverksamhet och ansvarar för eller har ett bestämmande inflytande över rymdverksamheten.

2 kap. Tillstånd

Tillstånd att bedriva rymdverksamhet

Krav på tillstånd

1 § Rymdverksamhet får endast bedrivas med tillstånd.

Om det behövs med hänsyn till Sveriges säkerhet eller andra utrikes-, säkerhets- eller försvarsintressen får regeringen meddela föreskrifter, eller i enskilda fall besluta, om att det inte krävs tillstånd för rymdverksamhet som bedrivs av:

- 1. en myndighet,
- 2. Nordatlantiska fördragsorganisationen,
- 3. en myndighet i en stat som är medlem i Nordatlantiska fördragsorganisationen,
- 4. Europeiska unionen, eller
- 5. en myndighet i en stat som är medlem i Europeiska unionen.

Den som enligt en föreskrift är undantagen kravet på tillstånd ska anmäla rymdverksamheten till regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer innan rymdverksamheten påbörjas.

Förutsättningar för tillstånd

2 § Tillstånd att bedriva rymdverksamhet får beviljas om

- 1. verksamheten kan bedrivas på ett säkert sätt så att riskerna för liv, hälsa och egendom begränsas,
- 2. verksamhetsutövaren har de resurser och den organisation som behövs för att bedriva verksamheten,
- 3. verksamhetsutövaren uppfyller kraven i 6 kap. 6 § på försäkring eller annan betryggande säkerhet,
- 4. verksamheten kan bedrivas och avslutas på ett långsiktigt hållbart sätt i enlighet med 3 kap. 3 §,
- 5. verksamhetsutövaren vidtar sådana säkerhetsåtgärder som anges i 2 kap. 3 § cybersäkerhetslagen (2025:1506),
- 6. verksamheten är förenlig med reglerna om exportkontroll, den internationella teleunionens regler om radiofrekvenser och banpositioner samt Sveriges internationella förpliktelser i övrigt, och
- 7. verksamheten är lämplig med hänsyn till Sveriges säkerhet och andra utrikes-, säkerhets- och försvarsintressen.

Ett tillstånd får förenas med de villkor som behövs med hänsyn till kontrollen av verksamheten eller av andra skäl.

3 § Regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer får meddela ytterligare föreskrifter om de förutsättningar för tillstånd som anges i 2 § första stycket 1–4, 6 och 7 och andra stycket.

Regeringen får meddela föreskrifter eller i enskilda fall besluta om att det krävs avtal om ansvarsfördelning med en annan stat för beviljande av tillstånd att bedriva rymdverksamhet.

Överlåtelse av tillstånd

4 § Ett tillstånd att bedriva rymdverksamhet får överlåtas endast efter medgivande. Ett medgivande lämnas av tillståndsmyndigheten eller, i fall som avses i 6 § andra stycket, regeringen. Ett medgivande får lämnas om den nya verksamhetsutövaren och verksamheten uppfyller förutsättningarna för tillstånd enligt 2 §.

Ett medgivande till överlåtelse av ett tillstånd får förenas med de villkor som behövs med hänsyn till kontrollen av verksamheten eller av andra skäl.

Regeringen får meddela föreskrifter eller i enskilda fall besluta om att det för medgivande till överlåtelse av ett tillstånd till en utländsk verksamhetsutövare ska krävas ett avtal om ersättningsansvar med den stat från vilken verksamhetsutövaren bedriver sin rymdverksamhet.

Tidigare överträdelser

5 § Tillstånd eller medgivande till överlåtelse av ett tillstånd kan vägras om sökanden, eller den som verksamheten ska överlåtas till, inte har fullgjort sina skyldigheter enligt tidigare tillstånd eller medgivande. Det samma gäller den som tidigare har bedrivit rymdverksamhet utan nödvändigt tillstånd eller medgivande.

Tillstånd eller medgivande till överlåtelse av ett tillstånd kan också vägras om sökanden, eller den som verksamheten ska överlåtas till, har eller har haft anknytning till en verksamhet där det har förekommit en sådan överträdelse eller underlåtelse som avses i första stycket.

Tillståndsmyndighet och förfarandet

Tillståndsmyndighet

6 § Ärenden om tillstånd att bedriva rymdverksamhet och ärenden om medgivande till överlåtelse av ett tillstånd ska prövas av den myndighet som regeringen bestämmer.

Om rymdverksamheten är nödvändig för att säkerställa Sveriges säkerhet eller andra utrikes-, säkerhets- eller försvarsintressen ska frågan om tillstånd att bedriva rymdverksamhet eller medgivande till överlåtelse av ett tillstånd i stället prövas av regeringen.

Samverkan med svenska myndigheter

7 § Tillståndsmyndigheten ska i ärenden om tillstånd att bedriva rymdverksamhet och ärenden om medgivande till överlåtelse av ett tillstånd samverka med de myndigheter som regeringen bestämmer i frågor som rör Sveriges säkerhet eller andra utrikes-, säkerhets- eller försvarsintressen.

Om det behövs ska tillståndsmyndigheten samverka med de myndigheter som regeringen bestämmer i frågor som rör säkerhet för liv, hälsa och egendom samt flygsäkerhet och verksamhetsutövarens försäkringsskyldighet enligt 6 kap. 6 §.

Samverkan med utländska myndigheter och organisationer

8 § Tillståndsmyndigheten ska i ärenden om tillstånd att bedriva rymdverksamhet och ärenden om medgivande till överlåtelse av ett tillstånd samverka med de utländska myndigheter och mellanfolkliga organisationer som regeringen bestämmer, om det följer av Sveriges internationella åtaganden eller det annars behövs för att bedöma riskerna för liv, hälsa och egendom.

Tillståndsmyndighetens uppgiftsskyldighet vid samverkan

9 § Tillståndsmyndigheten ska lämna uppgifter till de myndigheter som avses i 7 § om det behövs för samverkan eller prövningen i ärenden om tillstånd att bedriva rymdverksamhet eller medgivande till överlåtelse av ett tillstånd.

10 § Tillståndsmyndigheten ska lämna uppgifter till de utländska myndigheter och mellanfolkliga organisationer som avses i 8 §, om det behövs för samverkan eller prövningen i ärenden om tillstånd att bedriva rymdverksamhet eller medgivande till överlåtelse av ett tillstånd.

En uppgift enligt första stycket ska inte lämnas om det finns en sekretessbestämmelse som är tillämplig på uppgiften och övervägande skäl talar för att det intresse som sekretessen ska skydda har företräde framför intresset av att uppgiften lämnas.

Uppgiftsskyldighet till tillståndsmyndigheten

11 § Tillståndsmyndigheten får i samband med sin handläggning av ett ärende om tillstånd att bedriva rymdverksamhet eller i ett ärende om medgivande till överlåtelse av ett tillstånd begära uppgifter från statliga myndigheter.

De myndigheter som regeringen bestämmer ska vara skyldiga att lämna en uppgift till tillståndsmyndigheten enligt första stycket, om det behövs för att tillståndsmyndigheten ska kunna fullgöra sitt uppdrag enligt lagen.

Ansökan om tillstånd och medgivande till överlåtelse av tillstånd

12 § Den som vill bedriva rymdverksamhet eller överlåta ett tillstånd att bedriva sådan verksamhet ska ansöka om tillstånd respektive medgivande till överlåtelse av ett tillstånd hos tillståndsmyndigheten.

Den som vill bedriva sådan rymdverksamhet som avses i 6 § andra stycket ska ansöka om tillstånd eller medgivande till överlåtelse av ett tillstånd hos regeringen.

13 § En ansökan om tillstånd att bedriva rymdverksamhet ska innehålla

1. grundläggande uppgifter om verksamhetsutövaren och dennes ägarförhållanden,
2. en utförlig beskrivning av den planerade verksamheten,

3. en beskrivning av de rymdföremål som förekommer i verksamheten och uppgift om ägarförhållandena till dessa,
4. en ekonomisk och teknisk plan för hur verksamheten ska bedrivas,
5. en miljökonsekvensbeskrivning, och
6. en analys av riskerna för liv, hälsa och egendom.

Regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer får meddela ytterligare föreskrifter om innehållet i ansökan om tillstånd.

14 § En ansökan om medgivande till överlåtelse av ett tillstånd ska innehålla

1. grundläggande uppgifter om den som vill överta tillståndet och dennes ägarförhållanden,
2. uppgift om det tillstånd som överlåtelsen avser,
3. en ekonomisk och teknisk plan för hur verksamheten ska bedrivas,
4. en miljökonsekvensbeskrivning, och
5. en analys av riskerna för liv, hälsa och egendom.

Regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer får meddela ytterligare föreskrifter om innehållet i ansökan om medgivande till överlåtelse av ett tillstånd.

Tidsfrister för handläggningen

15 § Tillståndsmyndigheten ska i ett ärende om tillstånd eller medgivande till överlåtelse av ett tillstånd meddela slutligt beslut senast inom tolv månader från den dag då ansökan är fullständig och ansökningsavgiften betald. Om det finns särskilda skäl för det får fristen förlängas.

Avgifter

16 § Tillståndsmyndigheten ska ta ut avgift av sökanden för ansökan om tillstånd att bedriva rymdverksamhet eller medgivande till överlåtelse av ett tillstånd.

Regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer får meddela föreskrifter om avgift för tillstånd att bedriva rymdverksamhet eller medgivande till överlåtelse av ett tillstånd.

3 kap. Verksamhetsutövarens skyldigheter

Säker rymdverksamhet

1 § Rymdverksamhet ska bedrivas på ett säkert sätt så att riskerna för liv, hälsa och egendom begränsas och på ett sätt som är lämpligt med hänsyn till Sveriges säkerhet och andra utrikes-, säkerhets- och försvarsintressen.

Verksamhetsutövaren ska ha den kunskap och vidta de försiktighetsmått som behövs för att förebygga, hindra eller motverka riskerna med verksamheten.

2 § Regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer får meddela föreskrifter om skyldigheten att bedriva verksamheten på ett säkert och lämpligt sätt enligt 1 §.

Långsiktigt hållbar rymdverksamhet

3 § Rymdverksamhet ska bedrivas på ett sätt som är långsiktigt hållbart för miljön och nyttjandet av rymden.

Verksamhetsutövaren ska ha den kunskap och vidta de åtgärder som behövs för att i rimlig utsträckning begränsa uppkomsten av rymdskrot eller annan skadlig miljöpåverkan.

4 § Regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer får meddela föreskrifter om långsiktigt hållbar rymdverksamhet.

Verksamhetsutövarens rapporteringsskyldighet

5 § Verksamhetsutövaren ska så snart det kan ske informera tillsynsmyndigheten om driftsavbrott, defekter, fel eller andra onormala omständigheter i rymdverksamheten som kan innebära ökade risker för liv, hälsa, egendom, miljö eller Sveriges säkerhet.

4 kap. Register över rymdföremål

1 § Den myndighet som regeringen bestämmer (registermyndigheten) ska föra ett register över rymdföremål som har sänts ut

1. från svenskt territorium eller från en farkost som är registrerad i Sverige, eller
2. av en svensk medborgare eller en juridisk person med säte i Sverige.

2 § Verksamhetsutövaren ska så snart som möjligt lämna följande uppgifter till registermyndigheten om rymdföremål som sänds ut enligt 1 §:

1. utsändande stat eller stater,
2. beteckning eller registreringsnummer på rymdföremålet,
3. dag och område eller plats för utsändande,
4. grundläggande parametrar för omloppsbanan, och
5. rymdföremålets allmänna användningsområde.

Regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer får meddela föreskrifter om ytterligare uppgifter som verksamhetsutövaren ska lämna till registermyndigheten.

3 § Verksamhetsutövaren ska så snart som möjligt informera registermyndigheten om ändringar av uppgifter som har lämnats till registermyndigheten enligt 2 § om ändringarna inte är av ringa betydelse.

5 kap. Tillsyn

Tillsynsmyndighet och samverkan

Tillsynsmyndighet och tillsynsmyndighetens uppdrag

1 § Den myndighet som regeringen bestämmer ska vara tillsynsmyndighet.

Tillsynsmyndigheten ska utöva tillsyn över att denna lag och de föreskrifter som har meddelats i anslutning till lagen följs.

Överlämnande av tillsynsuppgift

2 § Regeringen får meddela föreskrifter om att tillsynsmyndigheten får anlita någon annan vid tillsynen.

Regeringen eller, efter regeringens bemyndigande, tillsynsmyndigheten får i särskilda fall besluta att delar av tillsynen ska utövas av ett annat land och därigenom överlåta förvaltningsuppgift till det andra landet.

Samverkan med svenska myndigheter

3 § Tillsynsmyndigheten ska vid utövandet av tillsynen samverka med de myndigheter som regeringen bestämmer i frågor som rör Sveriges säkerhet eller andra utrikes-, säkerhets- eller försvarsintressen.

Om det behövs ska tillsynsmyndigheten samverka med de myndigheter som regeringen bestämmer i frågor som rör liv, hälsa och egendom samt flygsäkerhet och verksamhetsutövarens försäkringsskyldighet enligt 6 kap. 6 §.

Samverkan med utländska myndigheter och organisationer

4 § Tillsynsmyndigheten ska samverka med de utländska myndigheter eller mellanfolkliga organisationer som regeringen bestämmer om det följer av Sveriges internationella åtaganden eller det annars behövs för att bedöma riskerna för liv, hälsa och egendom.

Tillsynsmyndighetens uppgiftsskyldighet vid samverkan

5 § Tillsynsmyndigheten ska lämna uppgifter till de myndigheter som avses i 3 § om det behövs för samverkan eller prövningen i ärenden om tillsyn.

6 § Tillsynsmyndigheten ska lämna uppgifter till de utländska myndigheter och mellanfolkliga organisationer som avses i 4 §, om det behövs för samverkan eller prövningen i ärenden om tillsyn.

En uppgift enligt första stycket ska inte lämnas om det finns en sekretessbestämmelse som är tillämplig på uppgiften och övervägande skäl talar för att det intresse som sekretessen ska skydda har företräde framför intresset av att uppgiften lämnas.

Uppgiftsskyldighet till tillsynsmyndigheten

7 § Tillsynsmyndigheten får i samband med sin handläggning av ett ärende om tillsyn begära uppgifter från statliga myndigheter.

De myndigheter som regeringen bestämmer ska vara skyldiga att lämna en uppgift till tillsynsmyndigheten enligt första stycket, om det behövs för att tillsynsmyndigheten ska kunna fullgöra sitt uppdrag enligt lagen.

Tillsynsmyndighetens undersökningsbefogenheter

Rätt till upplysningar och inspektion

8 § Verksamhetsutövaren ska på begäran av tillsynsmyndigheten lämna de uppgifter och handlingar som behövs för tillsynen.

9 § Tillsynsmyndigheten har, i den utsträckning som det behövs för tillsynen, rätt att få tillträde till områden, lokaler och andra utrymmen. Rätten till tillträde gäller inte bostäder.

Verksamhet som har undantagits från tillståndskravet

10 § Den som har undantagits från skyldigheten att ha tillstånd omfattas inte av tillsynsmyndighetens tillsyn. En sådan verksamhetsutövare ska i stället hålla regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer underrättad om verksamheten.

Föreläggande

11 § Tillsynsmyndigheten får förelägga den som står under tillsyn att lämna uppgifter och handlingar enligt 8 § och att ge myndigheten tillträde enligt 9 §.

Ett föreläggande får förenas med vite. Ett vitesföreläggande får inte riktas mot staten.

Verkställighet

12 § Tillsynsmyndigheten får begära handräckning av Kronofogdemyndigheten för att genomföra de åtgärder som avses i 8 och 9 §§. Vid handräckning gäller bestämmelserna i utsökningsbalken om verkställighet av förpliktelser som inte avser betalningsskyldighet, avhysning eller avlägsnande.

Ingripanden

När och hur tillsynsmyndigheten ska ingripa

13 § Tillsynsmyndigheten ska ingripa mot en verksamhetsutövare som

1. bedriver eller har bedrivit rymdverksamhet utan tillstånd eller i strid med ett tillståndsbeslut eller ett beslut om medgivande till överlåtelse av ett tillstånd,

2. har lämnat oriktiga uppgifter, eller har låtit bli att lämna uppgifter, om uppgifterna är av betydelse för ett tillståndsbeslut eller ett beslut om medgivande till överlåtelse av ett tillstånd, eller

3. har åsidosatt sina skyldigheter enligt 3 kap. 1, 3 eller 5 §, 4 kap. 2 eller 3 §, 6 kap. 6 § eller enligt föreskrifter som har meddelats i anslutning till de paragraferna.

Tillsynsmyndigheten får avstå från ett ingripande om överträdelsen är ursäktlig eller om det annars med hänsyn till omständigheterna är oskäligt att ingripa.

14 § Tillsynsmyndigheten ska ingripa mot en verksamhetsutövare i andra fall än i 13 § om

1. det behövs för att skydda liv, hälsa eller egendom,

2. det behövs för att hindra skadlig inverkan på Sveriges säkerhet eller andra utrikes-, säkerhets- eller försvarsintressen, eller

3. det annars finns synnerliga skäl för det.

Vid ett ingripande enligt första stycket tillämpas 15–17 §§. Tillsynsmyndigheten får inte besluta om sanktionsavgift vid ett ingripande enligt första stycket.

15 § Ett ingripande av tillsynsmyndigheten sker genom ett föreläggande enligt 16 §, en anmärkning, en varning, en ändring eller återkallelse av tillstånd enligt 17 § eller en sanktionsavgift enligt 18–23 §§.

Tillsynsmyndigheten får använda sig av en eller flera ingripandeåtgärder.

Vid val av ingripande mot överträdelse som avses i 13 § ska hänsyn tas till hur allvarlig överträdelsen är, om verksamhetsutövaren eller dennes företrädare tidigare har gjort sig skyldig till en överträdelse och om överträdelsen har varit uppsåtlig eller berott på oaktsamhet.

Åtgärdsföreläggande

16 § Tillsynsmyndigheten får besluta att förelägga en verksamhetsutövare att vidta åtgärder för att fullgöra sina skyldigheter enligt denna lag eller föreskrifter som har meddelats i anslutning till lagen.

Om det finns särskilda skäl, får ett föreläggande enligt första stycket beslutas för tiden till dess att frågan om att vidta åtgärder slutligt har avgjorts eller annat har beslutats. Ett sådant beslut gäller omedelbart.

Ett beslut om föreläggande enligt första eller andra stycket får förenas med vite. Ett vitesföreläggande får inte riktas mot staten.

Ändring eller återkallelse

17 § Tillsynsmyndigheten får ändra eller återkalla ett tillstånd att bedriva rymdverksamhet om det inte är tillräckligt med en mindre ingripande åtgärd.

Om det på sannolika skäl kan antas att ett tillstånd kommer att ändras eller återkallas, eller om det annars finns synnerliga skäl för det, får tillsynsmyndigheten besluta att ändra eller återkalla ett tillstånd för tiden till dess att frågan slutligt har avgjorts eller annat har beslutats. Ett sådant beslut gäller omedelbart.

Sanktionsavgift

18 § Tillsynsmyndigheten får besluta att ta ut en sanktionsavgift av en verksamhetsutövare till följd av en överträdelse som avses i 13 §.

19 § En sanktionsavgift ska bestämmas till lägst 5 000 kronor och högst till

1. det högsta av 2 procent av den totala globala årsomsättningen under närmast föregående räkenskapsår eller ett belopp motsvarande 100 miljoner kronor för en enskild verksamhetsutövare, eller
2. 10 miljoner kronor för en offentlig verksamhetsutövare.

Om överträdelsen har skett under en enskild verksamhetsutövares första verksamhetsår eller om uppgifter om omsättningen annars saknas eller är bristfälliga, får omsättningen uppskattas.

20 § En sanktionsavgift får inte beslutas om överträdelsen omfattas av ett föreläggande som är förenat med vite och överträdelsen ligger till grund för en ansökan om utdömande av vitet.

21 § En sanktionsavgift får beslutas endast om den som avgiften ska tas ut av har fått tillfälle att yttra sig inom två år från det att överträdelsen ägde rum.

Ett beslut om sanktionsavgift ska delges den som beslutet rör.

22 § En sanktionsavgift ska betalas till tillsynsmyndigheten inom 30 dagar från det att ett beslut eller en dom om att ta ut avgiften har fått laga kraft, eller inom den längre tid som anges i beslutet eller domen.

Om sanktionsavgiften inte betalas i rätt tid ska tillsynsmyndigheten lämna den obetalda avgiften för indrivning. Bestämmelser om indrivning finns i lagen (1993:891) om indrivning av statliga fordringar m.m.

Sanktionsavgiften tillfaller staten.

23 § En sanktionsavgift faller bort om beslutet om avgiften inte har verkställts inom fem år från det att beslutet eller domen fick laga kraft.

Avgifter

24 § Tillsynsmyndigheten ska ta ut avgift av verksamhetsutövaren för tillsynen enligt denna lag.

Regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer får meddela föreskrifter om avgift för tillsyn enligt denna lag.

Undersökning av olyckor

25 § Bestämmelser om undersökning av olyckor och tillbud till olyckor i rymdverksamhet finns i lagen (1990:712) om undersökning av olyckor.

6 kap. Skadestånd och försäkring

Skadestånd

1 § Verksamhetsutövaren ska ersätta person- eller sakskada som ett rymdföremål orsakar på jorden eller på luftfartyg under flygning, även om verksamhetsutövaren inte har vållat skadan.

Verksamhetsutövarens ansvar enligt första stycket gäller inte för skador som uppkommit vid rymdverksamhet som den skadelidande har deltagit i.

Regressrätt

2 § Verksamhetsutövaren ska ersätta staten för det som staten på grund av åtaganden i internationella överenskommelser har betalat för skada som orsakats av ett rymdföremål.

Om skyldigheten att lämna ersättning är oskälig får ersättningen jämkas.

3 § Om två eller flera verksamhetsutövare är ansvariga enligt 2 § för samma skada ska de ansvara solidariskt för ersättningen, om inte annat följer av en begränsning i det regressansvar som gäller för någon av dem.

Om inte annat avtalats ska verksamhetsutövarnas inbördes ansvar fördelas mellan dem efter vad som är skäligt med hänsyn till den ersättningsgrundande skadehändelsen, möjligheterna att förebygga skada och omständigheterna i övrigt.

4 § Statens regressrätt enligt 2 § preskriberas ett år efter att staten har betalat huvudfordringen.

Beloppsbegränsning

5 § Den ersättning som en verksamhetsutövare ska betala enligt 1 och 2 §§ uppgår till högst 600 miljoner kronor per skadehändelse.

Begränsningen enligt första stycket gäller inte om skadan har orsakats uppsåtligen eller av grov oaktsamhet.

Försäkring

6 § Verksamhetsutövaren ska ha en försäkring eller ställt en annan betryggande säkerhet som vid varje tidpunkt täcker det begränsade ansvaret enligt 1 och 2 §§.

Skyldigheten att ha en ansvarsförsäkring eller annan betryggande säkerhet gäller inte om verksamhetsutövaren är en myndighet.

Tillståndsmyndigheten får besluta att

1. försäkringen eller den betryggande säkerheten ska omfatta ett lägre belopp, om det är lämpligt med hänsyn till rymdverksamhetens omfattning och risker, och

2. skyldigheten i första stycket inte gäller om någon annan har en försäkring eller har ställt en annan betryggande säkerhet som täcker verksamhetsutövarens ansvar.

7 kap. Överklagande

1 § Tillstånds- och tillsynsmyndigheternas beslut enligt denna lag får överklagas till Förvaltningsrätten i Stockholm. Beslutsmyndigheten är motpart i domstolen. Prövningstillstånd krävs vid överklagande till kammarrätten.

Tillståndsmyndighetens beslut i ärenden om tillstånd att bedriva rymdverksamhet får endast överklagas av sökanden i ärendet.

Regeringens beslut enligt denna lag får inte överklagas.

2 § Om ett överklagat ärende som har inkommit till Förvaltningsrätten i Stockholm innehåller frågor om Sveriges säkerhet eller andra utrikes-, säkerhets- eller försvarsintressen, ska domstolen med eget yttrande överlämna målet till regeringen för prövning. Detsamma gäller om en myndighet som avses i 2 kap. 7 § första stycket begär att målet av sådan anledning ska överlämnas till regeringen.

-
1. Denna lag träder i kraft den 1 juli 2027.
 2. Genom lagen upphävs lagen (1982:963) om rymdverksamhet.
 3. Den upphävda lagen gäller för ärenden om tillstånd eller tillsyn som har inletts före ikraftträdandet men ännu inte avgjorts.

1.2 Förslag till lag om ändring i brottsbalken

Härigenom föreskrivs att 2 kap. 4 § brottsbalken ska ha följande lydelse.

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse

2 kap.

4 §¹

Särskilda bestämmelser om svensk domstols behörighet att döma över vissa brott som har begåtts utanför Sverige finns i

1. 29 kap. 13 § miljöbalken,	
2. 14 § lagen (1966:314) om kontinentalsockeln,	
3. 10 kap. 10 § lagen (1980:424) om åtgärder mot förorening från fartyg,	
4. 5 § lagen (1982:963) om
rymdverksamhet,	
5. 51 a § jaktlagen (1987:259),	4. 51 a § jaktlagen (1987:259),
6. 17 § lagen (1992:1140) om
Sveriges ekonomiska zon,	5. 17 § lagen (1992:1140) om
Sveriges ekonomiska zon,
7. 49 § fiskelagen (1993:787),	6. 49 § fiskelagen (1993:787),
8. 5 § lagen (1995:732) om skydd
för gravfriden vid vraket efter
passagerarfartyget Estonia,	7. 5 § lagen (1995:732) om skydd
för gravfriden vid vraket efter
passagerarfartyget Estonia,
9. 13 kap. 11 § luftfartslagen
(2010:500),	8. 13 kap. 11 § luftfartslagen
(2010:500),
10. 17 kap. 2 § radio- och tv-
lagen (2010:696),	9. 17 kap. 2 § radio- och tv-lagen
(2010:696),
11. 2 § lagen (2012:179) om
straff för olovlig befattning med
klusterammunition, och	10. 2 § lagen (2012:179) om
straff för olovlig befattning med
klusterammunition, och
12. 17 § lagen (2014:406) om
straff för vissa internationella brott.	11. 17 § lagen (2014:406) om
straff för vissa internationella brott.

Denna lag träder i kraft den 1 juli 2027.

¹ Senaste lydelse 2022:667.

1.3 Förslag till lag om ändring i lagen (1990:712) om undersökning av olyckor

Härigenom föreskrivs att 2 och 4 §§ lagen (1990:712) om undersökning av olyckor ska ha följande lydelse.

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse

2 §¹

Olyckor ska undersökas enligt denna lag, om de är av sådan allvarlig art som anges i det följande, nämligen

1. luftfartsolyckor: Olyckor vid användningen av luftfartyg som har medfört att

a) någon har avlidit eller blivit allvarligt skadad,

b) luftfartyget eller egendomen som inte transporterats med luftfartyget har fått betydande skador eller omfattande skador har uppkommit i miljön, eller

c) luftfartyget är oåtkomligt eller har försvunnit under flygning och inte har kunnat återfinnas,

2. sjöolyckor: Olyckor vid driften av handelsfartyg, fiskefartyg eller statsfartyg som enligt 2 c § utgör en mycket allvarlig sjöolycka eller en olycka som likställs med en mycket allvarlig sjöolycka,

3. järnvägsolyckor: Olyckor vid järnvägs-, tunnelbane- eller spårvägsdrift orsakade antingen av kollisioner mellan spårfordon eller urspårningar eller av andra händelser med betydelse för säkerheten som har medfört att

a) minst en person har avlidit eller minst fem personer har blivit allvarligt skadade, eller

b) spårfordon, spåranläggningar, egendom som inte transporterats med spårfordonet eller miljön har fått så omfattande skador att de sammanlagda kostnaderna uppskattas till ett belopp motsvarande minst två miljoner euro,

4. vägtrafikolyckor och andra allvarliga olyckor: Andra olyckor än som avses i 1–3 och 2 a § första stycket, om de har medfört att

a) flera människor har avlidit eller blivit allvarligt skadade, eller

b) omfattande skador har uppkommit på egendomen eller i miljön.

5. rymdolyckor: Olyckor vid verksamhet som omfattas av lagen (2027:000) om rymdverksamhet som har medfört att

a) någon har avlidit eller blivit allvarligt skadad, eller

b) rymdföremål eller annan egendom har fått betydande skador

eller omfattande skador har uppkommit i miljön.

Tillbud till olyckor som avses i första stycket 1, 3 och 4 ska undersökas enligt denna lag, om tillbudet inneburit allvarlig fara för att en olycka skulle inträffa eller om tillbudet tyder på ett väsentligt fel hos luftfartyget, spårfordonet eller spåraneläggningen eller på andra väsentliga brister i säkerhetshänseende.

Tillbud till olyckor som avses i första stycket 1 och 3–5 ska undersökas enligt denna lag, om tillbudet inneburit allvarlig fara för att en olycka skulle inträffa eller om tillbudet tyder på ett väsentligt fel hos luftfartyget, spårfordonet, spåraneläggningen eller ett rymdföremål eller på andra väsentliga brister i säkerhetshänseende.

Olyckor som avses i första stycket 1 och som rör luftfartyg med en totalvikt av högst 2 250 kg vilka inte ska ha luftvärdighetsbevis, och olyckor som avses i första stycket 4 samt tillbud till sådana olyckor ska undersökas endast om en undersökning är av betydelse ur säkerhetssynpunkt.

4 §²

En undersökning enligt denna lag ska göras i fråga om olyckor och tillbud som har inträffat i Sverige. Detta gäller dock inte om olyckan eller tillbudet berör ett utländskt statsfartyg.

En undersökning enligt denna lag av en sjöolycka eller ett tillbud till sjöss som har inträffat utomlands ska göras när olyckan eller tillbudet berör ett fartyg som för svensk flagg eller är av annat väsentligt intresse för Sverige.

En undersökning enligt denna lag av en olycka eller ett tillbud som berör ett svenskt luftfartyg ska göras även när olyckan eller tillbudet har inträffat utomlands, om annat inte följer av en internationell överenskommelse som har biträtts av Sverige. Om olyckan eller tillbudet rör ett luftfartyg med en totalvikt av högst 2 250 kg och som inte ska ha luftvärdighetsbevis, ska en undersökning göras endast om det är av synnerlig vikt från säkerhetssynpunkt och en undersökning inte görs i den stat inom vars territorium olyckan eller tillbudet inträffade.

En undersökning enligt denna lag av en olycka eller ett tillbud som berör ett svenskt luftfartyg ska göras även när olyckan eller tillbudet har inträffat utomlands, om annat inte följer av en internationell överenskommelse som har biträtts av Sverige. *Detsamma gäller om olyckan eller tillbudet berör ett rymdföremål som sänts ut från Sverige eller av en svensk medborgare eller juridisk person med säte i Sverige.* Om olyckan eller tillbudet rör ett luftfartyg med en totalvikt av högst 2 250 kg och som inte ska ha luftvärdighetsbevis, ska en undersökning göras endast om det är av synnerlig vikt från säkerhetssynpunkt och en undersökning inte

² Senaste lydelse 2011:548.

görs i den stat inom vars territorium
olyckan eller tillbudet inträffade.

Om en olycka eller ett tillbud som berör spårfordon i internationell trafik inträffat på eller nära den svenska gränsen, får den myndighet som enligt 5 § ansvarar för undersökningen komma överens med motsvarande myndighet i den andra berörda staten om vilken av dem som ska göra undersökningen eller att de ska göra den tillsammans.

Denna lag träder i kraft den 1 juli 2027.

1.4 Förslag till lag om ändring i offentlighets- och sekretesslagen (2009:400)

Härigenom föreskrivs att det i offentlighets- och sekretesslagen (2009:400) ska införas två nya paragrafer, 15 kap. 3 e § och 18 kap. 4 b §, av följande lydelse.

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse

15 kap.

3 e §

Sekretessen enligt 1, 1 a, 1 b och 2 §§ hindrar inte att Säkerhetspolisen, Inspektionen för strategiska produkter eller Försvarsmakten lämnar uppgift som avses där till en tillstånds- eller tillsynsmyndighet enligt lagen (2027:000) om rymdverksamhet, om uppgiften avser

1. frågan om ett tillstånd att bedriva rymdverksamhet eller ett medgivande till överlåtelse av sådant tillstånd enligt 2 kap. lagen om rymdverksamhet, är lämplig med hänsyn till Sveriges säkerhet eller andra utrikes-, säkerhets- eller försvarsintressen,

2. behovet av att förena ett sådant tillstånd med villkor med hänsyn till Sveriges säkerhet eller andra utrikes-, säkerhets- eller försvarsintressen, eller

3. frågan om det finns skäl att återkalla eller ändra ett tillstånd eller meddela tillfälligt beslut enligt 5 kap. lagen om rymdverksamhet.

En uppgift får lämnas endast om intresset av att uppgiften lämnas har företräde framför det intresse som sekretessen ska skydda.

18 kap.

4 b §

Sekretessen enligt 2 § hindrar inte att Säkerhetspolisen lämnar uppgift som avses där till en tillstånds- eller tillsynsmyndighet enligt lagen

*(2027:000) om rymdverksamhet,
om uppgiften avser*

1. frågan om ett tillstånd att bedriva rymdverksamhet eller ett medgivande till överlåtelse av sådant tillstånd enligt 2 kap. lagen om rymdverksamhet, är lämplig med hänsyn till Sveriges säkerhet eller andra utrikes-, säkerhets- eller försvarsintressen,

2. behovet av att förena ett sådant tillstånd med villkor med hänsyn till Sveriges säkerhet eller andra utrikes-, säkerhets- eller försvarsintressen, eller

3. frågan om det finns skäl att återkalla eller ändra ett tillstånd eller meddela tillfälligt beslut enligt 5 kap. lagen om rymdverksamhet.

En uppgift får lämnas endast om intresset av att uppgiften lämnas har företräde framför det intresse som sekretessen ska skydda.

Denna lag träder i kraft den 1 juli 2027.

2 Ärendet och dess beredning

Regeringen beslutade den 2 april 2020 att ge en särskild utredare i uppdrag att göra en översyn av rymdlagen (dir. 2020:34).

Utredningen, som tog namnet Rymdlagsutredningen, överlämnade i november 2021 betänkandet En ny rymdlag (SOU 2021:91). En sammanfattning av betänkandet finns i *bilaga 1* och betänkandets lagförslag finns i *bilaga 2*. Betänkandet har remissbehandlats. En förteckning över remissinstanserna finns i *bilaga 3*. Remissyttrandena finns tillgängliga på regeringens webbplats (www.regeringen.se) och i Justitiedepartementet (Ju2024/01287).

Vid remissbehandlingen har synpunkter lämnats på betänkandets förslag om bland annat den nya lagens tillämpningsområde och dess förhållande till annan lagstiftning. Som ett led i den fortsatta beredningen av betänkandet har förevarande utkast till lagrådsremiss utarbetats där förslagen i dessa delar delvis har gjorts om. I utkastet behandlas även betänkandets förslag till en ny lag om rymdverksamhet i övriga delar.

3 Svensk och europeisk rymdverksamhet

Rymdsektorn i Sverige har en lång och framgångsrik historia. Sverige har varit medlem i European Space Agency, härefter ESA, sedan grundandet 1975 och deltar i program inom ESA, bland annat genom årliga finansiella bidrag, genom vilka svenska företag och institutioner får teknikutvecklingsuppdrag. Vidare finansierar Rymdstyrelsen ett antal nationella initiativ och program. Svensk rymdindustri består i dag främst av utveckling och tillverkning av raketdelar, satelliter, satellitsystem och komponenter, avancerade rymdtjänster och vetenskapliga instrument. På den svenska rymdbasen Esrange bedrivs både forskningsverksamhet och kommersiell verksamhet med satellitrelaterade tjänster och utsändning av sondraketer och stratosfäriska forskningsballonger. Rymdbasens nära läge till Nordpolen gör att den lämpar sig särskilt väl för utsändningar, nedtagning av satellitdata från satelliter i polär omloppsbana, dvs. som kretsar från pol till pol, och rymdforskning. I linje med detta har SSC Space AB (tidigare Svenska rymdaktiebolaget – Swedish Space Corporation), härefter SSC, som äger och förvaltar Esrange, under senare år arbetat med att utveckla rymdbasen så att den kan användas för att sända ut satelliter till rymden.

Även den europeiska rymdsektorn håller hög nivå. EU finansierar, äger och hanterar kritisk rymdinfrastruktur. Det har utvecklats rymdtillgångar och förmågor av högsta klass, exempelvis navigeringsprogrammet Galileo och observationsprogrammet Copernicus, där ESA är en viktig partner som utvecklare och leverantör. Den tekniska kompetensen inom EU på rymdområdet är hög.

4 Regleringen av rymdverksamhet

4.1 Rymdfördragen och internationella riktlinjer

Det internationella regelverket för rymdverksamhet består framför allt av rymdfördraget, ansvarskonventionen och registreringskonventionen. Sverige har tillträtt dessa konventioner.

Rymdfördraget (Outer Space Treaty) från 1967 utgör den grundläggande rättsliga ramen för verksamhet i rymden. Fördraget innehåller regler om staters uppträdande vid utforskande och nyttjande av rymden. Av reglerna följer att rymden fritt får utforskas och nyttjas av alla stater i enlighet med folkrätten, att ingen stat får hävda suveränitet över rymden och att den ska utforskas och användas för fredliga ändamål och vara till nytta för hela mänskligheten. Enligt fördraget ska stater bedriva verksamhet i rymden under vederbörligt hänsynstagande (due regard) till andra länders intressen. Stater har rätt att begära samråd om det finns skäl att tro att verksamheten i en annan fördragsslutande stat kan skada det fredliga användandet av rymden. Av fördraget följer också att stater som deltar i rymdaktiviteter är ansvariga för sina handlingar, även de som utförs av privata aktörer. De fördragsslutande staterna ska kräva tillstånd för sådan icke-statlig rymdverksamhet och övervaka verksamheten. I linje med detta är stater, under vissa förutsättningar, också skyldiga att ersätta skador som uppkommer till följd av rymdverksamhet. Detaljerade regler om detta finns i ansvarskonventionen från 1972. För att underlätta identifieringen av rymdföremål finns det också ett system med internationella och nationella register. Regler om detta finns i registerkonventionen från 1975.

Utöver dessa rättsligt bindande fördrag finns det även ett flertal frivilliga riktlinjer och rekommendationer i olika former. Exempelvis antog FN 21 stycken nya internationella riktlinjer under 2019 för ett långsiktigt hållbart nyttjande av rymden, de så kallade LTS-riktlinjerna (Long-Term Sustainability of Outer Space Activities). Riktlinjerna är avsedda att utgöra ett stöd för länder och internationella organisationer när de bedriver rymdfart och utformar regler och rutiner för rymdverksamhet. År 2024 undertecknade Sverige det så kallade Artemisavtalet (Artemis Accords), en politisk deklaration som innehåller ett antal principer för utforskning av och uppförande i rymden. Som utredningen redogör för är Sverige också anslutet till den så kallade Haagkoden (the Hague Code of Conduct against Ballistic Missile Proliferation), missilteknologiregimen (Missile Technology Control Regime) och Wassenaar-arrangemanget. Sverige har också, i likhet med övriga EU-länder, gjort ett politiskt åtagande om att inte genomföra destruktiva antisatellitester, dvs. nedskjutning av satelliter med markbaserade robotar.

4.2 Den svenska regleringen

I den nuvarande lagen (1982:963) om rymdverksamhet finns det regler om förutsättningarna för att bedriva rymdverksamhet. Förutom verksamhet som helt äger rum i rymden gäller lagen för utsändning av rymdföremål samt alla åtgärder för att manövrera eller på annat sätt påverka utsända rymdföremål. Att enbart ta emot signaler från föremål i rymden räknas inte som rymdverksamhet enligt lagen om rymdverksamhet. Inte heller uppsändning av sondraketer räknas som rymdverksamhet.

Lagen ställer krav på att andra aktörer än svenska staten ska ha tillstånd från regeringen för att bedriva rymdverksamhet från svenskt territorium. En svensk fysisk eller juridisk person får inte heller bedriva rymdverksamhet utanför Sverige utan tillstånd. Den som bedriver rymdverksamhet utan tillstånd eller i strid med ett tillståndsbeslut döms till böter eller fängelse i högst ett år. Åtal för sådant brott får dock endast väckas efter regeringens medgivande. Regeringen får återkalla ett tillstånd om villkoren för tillståndet åsidosätts eller om det annars finns synnerliga skäl.

Har den svenska staten på grund av åtaganden i internationella överenskommelser fått ersätta skador som har uppstått till följd av rymdverksamhet som har bedrivits av någon annan än staten, kan den som har bedrivit verksamheten vara skyldig att ersätta staten för vad den har utgett.

Närmare regler om rymdverksamhet finns i den till lagen hörande förordningen (1982:1069) om rymdverksamhet. Den innehåller bland annat regler om handläggning av tillståndsärenden, tillsyn och registrering av rymdföremål.

4.3 Regler om luftfart

Rymdverksamhet har beröringspunkter med luftfart. Beröringspunkterna har ökat till följd av den tekniska utvecklingen, som inneburit att gränsen mellan rymdverksamhet och luftfart har blivit mer otydlig. Gränsdragningen mellan rymdverksamhet och luftfart har av det skälet också kommit att bli en allt viktigare fråga.

Luftfart regleras genom flera nationella och internationella regelverk. De internationella regelverken utgörs framför allt av 1944 års konvention om internationell civil luftfart (Chicagokonventionen) och EU-regler. Chicagokonventionen ger bland annat uttryck för principen att varje stat har suveränitet över sitt luftrum, medan 1967 års rymdfördrag anger att rymden fritt får utforskas och utnyttjas av alla stater. Chicagokonventionen reglerar också förutsättningarna för att flyga med luftfartyg över andra staters territorium och vilka krav som ställs på flygsäkerhet. Sverige ratificerade konventionen i september 1946.

Inom EU regleras den civila luftfarten genom ett flertal förordningar och direktiv. Dessa omfattar i stort sett all civil luftfart och innehåller detaljerade föreskrifter om flygsäkerhet och luftfartsskydd. Vissa luftfartyg har undantagits från reglernas tillämpningsområde. Det gäller bland annat historiska flygplan, flygplan och helikoptrar under en viss vikt och segelflygplan under en viss vikt. Det finns också en möjlighet för medlemsstaterna att undanta ytterligare luftfartyg.

De svenska reglerna består i huvudsak av luftfartslagen (2010:500), luftfartsförordningen (2010:770) och Transportstyrelsens föreskrifter. För en redogörelse för reglerna om luftfart, se prop. 2009/10:95 s. 138–183.

Det har blivit vanligare med aktiviteter i luftrummet som utförs på högre höjder än där luftfart normalt förekommer. Vissa av dessa aktiviteter har bedömts vara luftfart, andra är att anse som rymdverksamhet och en del aktiviteter utgör hybrider mellan luftfart och rymdverksamhet. För hybridaktiviteter kan det vara osäkert vilket regelverk som är tillämpligt (se European Union Aviation Safety Agencys Proposal for a Roadmap on Higher Airspace Operations).

5 En ny lag om rymdverksamhet

5.1 Regleringen av rymdverksamhet behöver moderniseras

Förslag

En ny lag om rymdverksamhet ska ersätta den nuvarande lagen.

Utredningens förslag

Utredningens förslag stämmer överens med förslaget i utkastet.

Remissinstanserna

De flesta remissinstanserna tillstyrker förslaget eller har inga invändningar mot det. *Transportstyrelsen* anser dock att utredningens förslag bör bli föremål för ytterligare överväganden, bland annat när det gäller gränsdragningen mot luftfartsregleringen. Myndigheten avstyrker därför förslaget. Några remissinstanser anser att det finns frågeställningar som borde ha tagits upp men som inte behandlas i utredningens betänkande.

Flera remissinstanser, däribland *GKN Aerospace Sweden AB*, *Rymdstyrelsen*, *SSC* och *Uppsala universitet* välkomnar en modernisering och ett tydliggörande av regleringen av rymdverksamhet. Rymdstyrelsen påpekar att rymden i dag är tillgänglig för privata aktörer med kommersiella intressen och att det därför behöver vara tydligt vilka regler som gäller. Enligt *SSC* behövs det ett uppdaterat regelverk som står i samklang med motsvarande lagstiftning i andra länder och den rådande utvecklingen. Samtidigt ser *SSC* en risk för att den föreslagna tillståndshanteringen blir tidskrävande och tungrodd. *Swedish Aerospace Industries* välkomnar förslaget till en ny lag men påpekar att den nya lagen endast utgör en mindre pusselbit för att nå de mål som har uppställts i den nationella rymdstrategin.

Försvarets materielverk, *Försvarets radioanstalt* och *Totalförsvarets forskningsinstitut* (härefter *FOI*) välkomnar att förslaget innehåller regler som syftar till att säkerställa Sveriges säkerhet och andra utrikes-, säkerhets- och försvarspolitiska intressen. *FOI* påpekar att ett moderniserat

regelverk är en förutsättning för att kunna stärka den nationella rymdverksamheten och möta utmaningar inom rymdområdet, särskilt när det gäller utrikes-, säkerhets- och försvarspolitiska aspekter. Enligt Försvarets materielverk skulle bedrivande av rymdverksamhet under en övergångsperiod kunna regleras genom regelverk och standarder för civil och militär luftfart.

Skälen för förslaget

Behov av en ny lag om rymdverksamhet

Rymden har fått en allt större betydelse för samhället och rymdsystemen har blivit en del av vår vardag. Vi är beroende av satellitdata för telekommunikation, navigation, tillhandahållande av tid, väderleksprognoser, finanstransaktioner, säkerhetsrelaterade tjänster, observation av skogs- och jordbruk, klimatövervakning och jordobservation. Användningen av rymden har gjort våra samhällen starkare, tryggare och mer välmående. En rymdindustri och rymdforskning av hög kvalitet är av avgörande betydelse för samhällets utveckling. Det är därmed viktigt att det skapas förutsättningar att bedriva en rymdverksamhet som främjar forskning, utveckling och innovation. Det är samtidigt viktigt att rymdverksamhet kan bedrivas på ett säkert och hållbart sätt och att Sveriges säkerhet och andra utrikes-, säkerhets- och försvarsintressen står i fokus.

Rymdsektorn har under de senaste åren genomgått djupa strukturella förändringar där en stor del av utvecklingen har skett på den kommersiella sidan, ofta understött av offentliga medel. Det förekommer allt fler privata aktörer och det har blivit vanligare med privata finansieringslösningar. Fler aktörer som ägnar sig åt rymdverksamhet medför utmaningar. Det innebär en större aktivitet i något som i grunden är en riskfylld verksamhet. Fler föremål i omloppsbanan kan också få konsekvenser för säkerhet och för miljön. Utforskningen av rymden och utplacering av satelliter, inte minst i stora konstellationer i attraktiva banor, kan dessutom leda till intressekonflikter mellan länder.

En välfungerande reglering spelar en avgörande roll för att rymdverksamhet ska kunna bedrivas från Sverige på ett säkert, ansvarsfullt och hållbart sätt. Den utveckling som har skett sedan tillkomsten av den nuvarande lagen om rymdverksamhet har medfört att den inte längre kan anses ändamålsenlig. Särskilt den kommersiella satsningen på rymden ställer krav på mer förutsebara och utvecklade regler om tillstånd och tillsyn och ett effektivare tillstånds- och tillsynsförfarande. Det är också viktigt att reglerna beaktar behovet av ett hållbart nyttjande av rymdens resurser och att reglerna tar hänsyn till Sveriges säkerhet och andra utrikes-, säkerhets- och försvarsintressen.

Sammantaget behövs det en ny förutsebar och långsiktigt hållbar reglering av rymdverksamhet som skapar goda förutsättningar för näringsliv och forskning samtidigt som den tillgodoser behovet av nationell säkerhet.

Förslag till en ny EU-förordning om rymdverksamhet

EU-kommissionen har under 2025 presenterat ett förslag till förordning om säkerhet, resiliens och hållbarhet i rymdverksamhet i Europeiska unionen (härefter Rymdförordningen). Rymdförordningen ska harmoni-

sera regleringen av rymdverksamhet i EU och syftar till att öka unionens konkurrenskraft inom rymdsektorn.

Rymdförordningen är tänkt att reglera förutsättningarna för att få tillstånd att bedriva rymdverksamhet och ansökningsförfarandet. Rymdförordningen innehåller också regler om ett register för rymdverksamhet inom unionen och regler om tillsyn och sanktioner.

Den föreslagna Rymdförordningen är under förhandling. Kommissionens förslag till ikraftträdande är den 1 januari 2030. Om förordningen antas kommer den att vara direkt tillämplig för medlemsstaterna och ha företräde framför nationell lagstiftning. För att underlätta utvecklingen av den svenska rymdsektorn och skapa förutsättningar för kommersiella satsningar är det viktigt att en ny svensk rymdlagstiftning kommer på plats så snart som möjligt. Mot den bakgrunden finns det inte skäl att avvakta med att lämna förslag till en ny lag om rymdverksamhet. Det finns dock anledning att beakta Rymdförordningen vid utarbetandet av de förslag som lämnas i detta utkast. Den nya lagen om rymdverksamhet kommer dock framöver behöva anpassas till Rymdförordningen om denna antas.

5.2 Lagens syfte

Förslag

Den nya lagen ska ha till syfte att främja en svensk rymdverksamhet som är långsiktigt hållbar och säker. Lagen ska också ha till syfte att säkerställa Sveriges säkerhet och andra utrikes-, säkerhets- och försvarsintressen.

Utredningens förslag

Utredningens förslag överensstämmer i huvudsak med förslaget i utkastet. Utredningen föreslår inte att det uttryckligen ska anges att lagen ska ha till syfte att främja en rymdverksamhet som är långsiktigt hållbar och säker.

Remissinstanserna

De flesta remissinstanserna tillstyrker förslaget eller invänder inte mot det. Några remissinstanser anser att den nya lagen ska ha ytterligare syften. *Aerospace Cluster Sweden* framhåller att ett syfte med lagen bör vara att skapa tydliga förutsättningar för att bedriva rymdverksamhet i Sverige. *FOI* föreslår att ett syfte med lagen ska vara att säkerställa långsiktigt hållbar rymdverksamhet. Enligt *Trafikverket* och *Transportstyrelsen* bör säkerhet lyftas fram som ett särskilt syfte med lagen. De framhåller att det är viktigt att det skapas förutsättningar för en säker rymdverksamhet, så att ingen dödas eller skadas allvarligt av verksamheten.

Skälen för förslaget

Som konstateras ovan utgör rymdsektorn en viktig drivkraft för teknisk innovation och industriell konkurrenskraft. Flera av de senaste decenniernas tekniksprång inom kommunikation, klimatövervakning, transporter

och digitalisering har sin grund i rymdverksamhet. Satellitbaserade tjänster och annan rymdinfrastruktur utgör också en grundläggande del av den moderna samhällsstrukturen. Även den civila beredskapen och det militära försvaret är i hög grad beroende av rymdtjänster.

Ett främjande av svensk rymdverksamhet bidrar därmed till att stärka nationell forskning och utveckling och rymdsektorns konkurrenskraft. Det bidrar också till att samhällets behov av kunskap och teknik med anknytning till rymden kan tillgodoses. En lag som uttryckligen syftar till att främja svensk rymdverksamhet, för att på så sätt tillgodose samhällets behov av rymdrelaterad teknik och innovation, skapar en stabil grund för att dessa funktioner ska kunna upprätthållas på ett säkert och tillförlitligt sätt.

Rymdinfrastrukturens ökade betydelse för centrala samhällsfunktioner innebär samtidigt att riskerna för störningar, cyberoperationer och militära aktiviteter riktade mot rymdsystem ökar. Rymdsektorn präglas också av utveckling av teknik som kan ha dubbla användningsområden.

Utvecklingen i rymden kännetecknas även av kommersialisering och operationalisering, vilket innebär att allt fler aktörer använder rymden för försvar och säkerhet samt utvecklar militära rymdförmågor. Det är av central betydelse att Sverige inte bara kan använda rymdrelaterade tjänster i sin försvars- och säkerhetsverksamhet, utan också skydda rymdinfrastruktur och rymddata. Det gäller inte minst med tanke på det försämrade geopolitiska läget och att Sverige är medlem i Europeiska unionen och försvarsalliansen Nato samt deltar som partner i flera internationella organisationer. I det sammanhanget måste Sverige kunna garantera att svensk rymdverksamhet inte äventyrar Sveriges egna eller våra allierades och partners säkerhetsintressen och samtidigt se till att rymdverksamheten bidrar till att stärka nationella säkerhetsintressen. Som utredningen har föreslagit bör lagen därför ha till syfte att säkerställa Sveriges säkerhet och andra utrikes-, säkerhets- och försvarsintressen.

Det är viktigt att svensk rymdverksamhet bedrivs på ett ansvarsfullt sätt sett till de risker verksamheten för med sig. Uppskjutning av raketer kan medföra fara för liv och egendom. Rymdverksamhet kan också ge upphov till skador på miljön. En tydlig reglering som syftar till att skydda liv, hälsa och egendom samt främja en långsiktigt hållbar och säker rymdverksamhet är därför av central betydelse. Detta är också i enlighet med Sveriges folkrättsliga förpliktelser. Mot den bakgrunden delas *Trafikverkets* och *Transportstyrelsens* bedömning att det uttryckligen ska framgå att lagens syfte omfattar skydd för säkerheten.

I linje med vad *FOI* har föreslagit ska det också framgå att lagen syftar till att främja en svensk rymdverksamhet som är långsiktigt hållbar. Den rymdverksamhet som bedrivs behöver ta hänsyn till den påverkan som verksamheten har på miljön, både när det gäller miljön på jorden och i rymden. Det är också viktigt att rymdverksamhet kan bedrivas med ett långsiktigt perspektiv så att även framtida generationer får tillgång till rymden. Det gäller inte minst med tanke på att omloppsbanorna kring jorden är en ändlig resurs som utnyttjas av ett växande antal aktörer. Den ökande mängden rymdföremål och rymdskrot medför också risker för kollisioner och kan begränsa mänsklighetens tillgång till rymden och rymdbaserade tjänster.

Som *Aerospace Cluster Sweden* framhåller är det viktigt att förutsättningarna för att bedriva rymdverksamhet är tydliga. Att så är fallet är grundläggande för främjandet av svensk rymdverksamhet och behöver inte anges särskilt.

5.3 Lagens tillämpningsområde och vissa lagtekniska frågor

Förslag

Lagen ska gälla för rymdverksamhet som bedrivs från svenskt territorium. Den ska också gälla för rymdverksamhet som bedrivs utanför svenskt territorium från eller med en farkost som är registrerad i Sverige eller av en svensk medborgare eller en juridisk person med säte i Sverige.

Med rymdverksamhet ska avses verksamhet som utförs i rymden och verksamhet i lufrummet som, med hänsyn till den höjd som den utförs på och den teknik som används, kan jämföras med verksamhet i rymden.

Lagen ska inte tillämpas på luftfart.

Utredningens förslag

Utredningens förslag överensstämmer delvis med förslaget i utkastet. I utredningens förslag knyts definitionen av rymdverksamhet till definitionen av rymdföremål, vilket enligt utredningen ska avse ett föremål som ska sändas ut, sänds ut eller har sänts ut till en höjd som överstiger 100 kilometer över havet.

Remissinstanserna

Ett flertal remissinstanser framhåller att utredningens förslag riskerar att uppfattas som ett ställningstagande till var rymden börjar. Av det skälet avstyrker *Försvarsmakten*, *FOI* och *Transportföretagen* utredningens förslag. Även *Transportstyrelsen* avstyrker förslaget. Transportstyrelsen framhåller att utredningens förslag innebär att lagens förhållande till luftfartsregleringen blir oklar och att viss verksamhet skulle kunna falla utanför båda regelsystemen. Enligt *Säkerhetspolisen* bör lagen även vara tillämplig på mottagandet av vissa signaler från rymden, så kallad nedlänksdata.

Skälen för förslagen

Lagens tillämpningsområde

Av 1967 års rymdfördrag, 1972 års ansvarskonvention och 1975 års registreringskonvention följer att den nya lagen behöver vara tillämplig på all verksamhet i rymden som bedrivs från svenskt territorium eller från en farkost som är registrerad i Sverige. Av fördragen följer också att lagen

ska gälla för verksamhet som bedrivs utanför svenskt territorium av en svensk medborgare eller en juridisk person med säte i Sverige.

Den nuvarande rymdlagen gäller för verksamhet i rymden. Vad som avses med ”rymden” har dock i huvudsak lämnats obesvarat (se prop. 1981/82:226 s. 9, 10 och 14). Denna otydlighet har inte medfört några större praktiska bekymmer, bland annat eftersom den nuvarande lagen inte är tillämplig på sondraketer.

Det finns ingen internationellt vedertagen gräns för på vilken höjd luftrummet slutar och rymden börjar. Frågan är föremål för folkrättsliga diskussioner och endast några få stater har infört en höjdgräns i nationell lagstiftning. Eftersom det saknas en internationellt vedertagen gräns bör det inte i nuläget införas någon definition av rymden i svensk rätt. Det är dock viktigt att den nya lagens tillämpningsområde är tydligt avgränsat, särskilt som det föreslås att uppsändning av sondraketer inte ska vara undantagen från lagens tillämpning. Den som planerar att bedriva verksamhet med anknytning till rymden måste kunna förutse om lagen är tillämplig och därmed också vilka krav som ställs på verksamheten.

Utredningens förslag, som knyter lagens tillämpningsområde till begreppen rymdverksamhet och rymdföremål, innebär visserligen en tydlig avgränsning. Som flera remissinstanser framhåller finns det samtidigt en risk för att den avgränsning som utredningen föreslår kan uppfattas som ett icke avsett ställningstagande i frågan om var luftrummet slutar och rymden börjar. Det kan också, som *Transportstyrelsen* påpekar, innebära att vissa verksamheter blir helt oreglerade. Exempelvis, om en gräns skulle sättas till 100 kilometer över havet, skulle utsändningen av en sondraketer falla inom lagens tillämpningsområde om raketerna skjuts upp till en höjd av 100 kilometer men inte om den endast skjuts upp till en höjd om 99 kilometer. För att säkerställa att alla likartade verksamheter hanteras på samma sätt bör tillämpningsområdet för den nya lagen i stället bestämmas så att lagen utöver verksamhet i rymden i egentlig mening också omfattar sådan verksamhet i luftrummet som, med hänsyn till den höjd på vilken den utförs och den teknik som används, kan jämföras med verksamhet i rymden. Även om en sådan avgränsning inte är lika skarp som den utredningen föreslår bedöms den vara tillräckligt tydlig, särskilt med hänsyn till de kriterier som föreslås för att bestämma om en verksamhet är att jämföras med rymdverksamhet. Med en sådan avgränsning blir det inte heller nödvändigt att bestämma var det övre luftrummet slutar och rymden börjar.

I enlighet med utredningens förslag ska det framgå av lagen vad som avses med rymdverksamhet, rymdföremål och verksamhetsutövare.

Lagen ska inte gälla för luftfart

Rymdverksamhet har beröringspunkter med luftfart, särskilt vad gäller farkoster som kan operera i gränslandet mellan luftrummet och rymden. Det är dock inte lämpligt att i den nya lagen reglera verksamhet och farkoster som redan omfattas av regleringen av luftfart. Luftfarten är en sedan länge etablerad sektor med ett omfattande och väl utvecklat internationellt regelverk, där Sverige är bundet av såväl konventioner som EU-regler. Dessa regler behandlar på ett detaljerat sätt frågor om säkerhet, certifiering, flygoperativa krav, ansvar och tillsyn. Att införa parallella regler

för luftfart i rymdlagstiftningen skulle innebära en risk för motstridiga regler.

Rymdverksamhet och luftfart skiljer sig också åt i viktiga avseenden. Regelverket för luftfart är utformat för verksamhet som bedrivs i atmosfären, med hänsyn till bland annat luftrumets kapacitet, flygsäkerhet och miljöpåverkan. Rymdlagstiftningen gäller i stället verksamhet i rymden, i enlighet med internationell rymdrätt och med särskild hänsyn till de säkerhets-, utrikes- och försvarsintressen som är förknippade med rymden. En ordning där varje sektor regleras inom sitt område bidrar till en tydlig reglering och att tillsynsmyndigheterna kan verka med klara mandat. Den nya lagen ska därför inte gälla för sådan verksamhet eller sådana farkoster som omfattas av luftfartsregleringen.

Lagen ska inte omfatta marksegmentet av rymdinfrastruktur eller nedlänk

Rymdinfrastruktur består av farkoster och system i rymden och det så kallade marksegmentet, dvs. anläggningar som används för att genomföra verksamheten i rymden. Marksegmentet omfattar rymdbaser, markstationer och andra anläggningar för styrning, kommunikation och datamottagning. Även om sådana anläggningar är en nödvändig del av rymdsektorn framstår det inte som ändamålsenligt att reglera marksegmentet i den nya lagen. Anläggningarna är redan föremål för olika former av reglering i ett flertal andra regelverk, bland annat inom miljölagstiftningen och, när det gäller radioanvändning, regler om elektronisk kommunikation. Frågor om tillståndsprövning, tillsyn och ansvar är således i stor utsträckning redan reglerade. En reglering av marksegmentet i den nya lagen skulle riskera att leda till en otydlighet när det gäller ansvarsfördelningen mellan myndigheter. Marksegmentets karaktär skiljer sig dessutom från den verksamhet som den nya lagen främst är avsedd att reglera. Det återspeglas också i den internationella rymdrätten. En svensk lag om rymdverksamhet bör därför, i likhet med den internationella rymdrätten och flera andra staters lagstiftning, inriktas på verksamhet i rymden och på farkoster som förs upp till rymden.

När en satellit skickar data till jorden sker det via så kallad nedlänk. Signalerna tas emot av en markstation på jorden som kan kontrolleras av privata eller statliga aktörer med eller utan koppling till Sverige. Den nuvarande lagen om rymdverksamhet är inte tillämplig på sådan verksamhet. Undantaget för nedlänk hänför sig till verksamhet på jorden som utnyttjar infrastrukturen i rymden. Det kan vara fråga om signaler från navigationssatelliter som utnyttjas av mobiltelefoner eller professionell utrustning för navigering, positionsbestämning och tidsstämpling. Hit räknas också signaler för kommunikation för TV, radio och internet. Ett annat exempel är mottagande av jordobservationsdata. Undantaget omfattar också radioteleskop som lyssnar efter signaler från rymden och andra antenner som tar emot signaler från rymden i forskningssyfte.

Som *Säkerhetspolisen* pekar på kan mottagande av signaler från rymden vara problematiskt med hänsyn till Sveriges säkerhet. Nedlänk kan användas för att föra över känslig information som, om den hamnar i fel händer, riskerar att ge främmande makt underrättelsefördelar, hota nationell säkerhet eller underminera statens kontroll över den rymdverk-

samhet som bedrivs från Sverige. Mot den bakgrunden framhåller Säkerhetspolisen att det bör införas ett tillståndskrav för aktörer som vill ta emot signaler från satelliter i Sverige.

Som utredningen konstaterar kan enbart ett mottagande av signaler från rymden inte betraktas som verksamhet i rymden. Nedlänk aktualiserar också andra intressen och kräver en annan form av tillståndsprövning än den som föreslås för rymdverksamhet. Mot den bakgrunden bör nedlänk inte regleras i den nya lagen. Frågan om sådan verksamhet bör omfattas av tillståndsplikt och vilka krav som bör ställas på verksamheten får i stället ses över i ett annat sammanhang.

5.4 Föreskriftsrätt och undantag vid krig och krigsfara

Förslag

Om Sverige är i krig eller krigsfara eller om det råder sådana extraordinära förhållanden som är föranledda av krig eller av krigsfara som Sverige har befunnit sig i, ska regeringen få meddela de föreskrifter om rymdverksamhet som behövs med hänsyn till landets försvar eller säkerhet i övrigt. Regeringen ska även i enskilda fall få besluta om de undantag från denna lag som behövs med hänsyn till landets försvar eller säkerhet i övrigt

De föreskrifter som regeringen beslutar ska, i andra fall än då Sverige är i krig, underställas riksdagens prövning inom en månad efter att de har beslutats. En beslutad föreskrift upphör att gälla om den inte underställs riksdagen i rätt tid eller om riksdagen inte godkänner den inom två månader från det att den underställdes

Regeringen, eller den myndighet som regeringen bestämmer, ska även få meddela föreskrifter om den fredstida planeringen för totalförsvarets behov av rymdverksamhet under krig, krigsfara eller extraordinära förhållanden.

Utredningens förslag

Utredningens förslag överensstämmer inte med förslaget i utkastet. Utredningen lämnar inte något förslag på bemyndigande för regeringen att meddela föreskrifter eller besluta om undantag från lagen vid krig och krigsfara. Utredningen föreslår inte heller någon föreskriftsrätt när det gäller den fredstida planeringen för totalförsvarets behov.

Remissinstanser

Remissinstanserna yttrar sig inte i frågan.

Skälen för förslagen

Undantag och föreskriftsrätt vid krig och krigsfara

Om Sverige skulle hamna i en krigssituation kan de behov som lagen om rymdverksamhet ska tillgodose komma att ändras snabbt. Detta gäller inte minst mot bakgrund av hur viktig rymdverksamhet är för centrala samhällsfunktioner och Sveriges säkerhet och försvar.

Det är svårt att förutse vilka behov som behöver tillgodoses och vilka regler som är ändamålsenliga under krig. För att säkerställa att regeringen har tillräckliga verktyg för att hantera sådana extrema situationer bör regeringen ha möjlighet att meddela nya föreskrifter om rymdverksamhet eller i enskilda fall besluta om undantag från reglerna i lagen. Det ska dock krävas att såväl föreskrifterna som undantagen behövs med hänsyn till Sveriges försvar eller säkerhet i övrigt.

Riksdagens möjlighet att delegera normgivningsmakt till regeringen följer bland annat av 8 kap. 2 och 3 §§ regeringsformen. Enligt dessa bestämmelser kan riksdagen genom bemyndigande i lag delegera normgivningsmakt till regeringen inom det så kallade fakultativa lagområdet. Till det fakultativa lagområdet hör bland annat sådana offentlighetsrättsliga föreskrifter som gäller skyldigheter för enskilda eller i övrigt avser ingrepp i enskildas personliga eller ekonomiska förhållanden. Det kan exempelvis avse föreskrifter om att under en period tillfälligt begränsa när rymdverksamhet får bedrivas, även om en verksamhetsutövare sedan tidigare fått ett tillstånd.

Ett område där riksdagen som utgångspunkt inte får lämna ifrån sig normgivningsmakt genom delegation är inom det obligatoriska lagområdet. Till det obligatoriska lagområdet hör bland annat föreskrifter om de grundläggande fri- och rättigheterna och civilrättslig lagstiftning, alltså regler om bland annat avtal, försäkringar, anställningar och fastigheter. Det finns dock enligt 15 kap. 6 § regeringsformen en möjlighet för riksdagen att delegera även sådan normgivningsmakt till regeringen. Enligt den regeln kan regeringen, om riket är i krig eller krigsfara, eller om det råder sådana extraordinära förhållanden som är föranledda av krig eller av krigsfara som riket har befunnit sig i, med stöd av bemyndigande i lag genom förordning meddela sådana föreskrifter i visst ämne som enligt grundlag annars ska meddelas genom lag.

I nu nämnda fall får riksdagen alltså bemyndiga regeringen att meddela föreskrifter även inom det obligatoriska lagområdet, där delegation annars inte är tillåten. Det går inte att utesluta att det kan finnas ett behov av att meddela föreskrifter om rymdverksamhet även inom det obligatoriska lagområdet. Det kan avse föreskrifter som rör civilrätt eller föreskrifter som inskränker grundläggande fri- och rättigheter i olika avseenden, exempelvis genom begränsningar i hur egendom (ett rymdföremål) får eller ska användas eller föreskrifter som påverkar enskildas inbördes avtal. För det fall extraordinära omständigheter som anges i 15 kap. 6 § föreligger och ordinarie lagstiftningsförfarande inte tillåter regeringen att agera, föreslås därför att regeringen bemyndigas att meddela föreskrifter om rymdverksamhet med stöd av 15 kap. 6 § regeringsformen.

För att säkerställa att det finns ett parlamentariskt stöd för de åtgärder som vidtas bör det i lagen även anges att de föreskrifter som regeringen beslutar ska underställas riksdagens prövning, jfr 8 kap. 6 § regeringsform-

en. Det bedöms dock endast nödvändigt för föreskrifter som meddelas med anledning av krigsfara eller liknande, dvs. inte när Sverige befinner sig i krig. Förslagen om regeringens rätt att besluta om föreskrifter och undantag i de situationer som nämns ovan motsvarar också vad som gäller enligt andra regelverk, se till exempel 1 kap. 21 § luftfartslagen och 2 § förfogandelagen (1978:262).

Föreskriftsrätt för den fredstida planeringen av totalförsvaret

Det finns flera fördelar med att de regler som behövs i krig eller krigsfara tas fram i förväg i stället för under en pågående kris, se prop. 2024/25:155 s. 59–61. Det gäller bland annat regler för att tillgodose totalförsvarets behov av rymdverksamhet. Det finns exempelvis ett stort behov av att kunna upprätthålla infrastrukturen runt elektroniska kommunikationer, vilket ställer stora krav på bland annat samordning och planering inom hela sektorn, se prop. 2024/25:34 s. 129. Rymdsektorns betydelse för elektroniska kommunikationer och andra centrala behov inom totalförsvaret innebär att det är viktigt att det finns en väl fungerande plan för hur behoven ska kunna tillgodoses om Sverige är i krig eller krigsfara, eller om det råder sådana extraordinära förhållanden som är föranledda av att Sverige befunnit sig i sådana situationer. Regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer bör därför ha möjlighet att meddela föreskrifter om den fredstida planeringen för totalförsvarets behov av rymdverksamhet i sådana fall.

Genom föreskriftsrätten kan det ställas krav på att verksamhetsutövare har planer för att säkerställa kontinuiteten av vissa tjänster i händelse av höjd beredskap. Det kan också ställas krav på planer för att vid höjd beredskap, och då ytterst i krig, ställa personal till förfogande för samverkan med relevanta myndigheter.

Det kan övervägas om det även bör finnas regler om höjd beredskap som är anpassade efter rymdverksamhetens behov. I lagen (1982:1004) om skyldighet för näringsidkare, arbetsmarknadsorganisationer m.fl. att delta i totalförsvarsplaneringen finns en generell skyldighet för näringsidkare och andra aktörer att på begäran av totalförsvarsmyndigheterna delta i totalförsvarsplaneringen, bland annat genom att lämna uppgifter eller på annat sätt medverka vid planeringen av de egna uppgifterna inom totalförsvaret. Mot bakgrund av det säkerhetspolitiska läget och utvecklingen på rymdområdet kan det inte uteslutas att det kan finnas behov av ytterligare reglering om frågor som rör totalförsvarets behov och höjd beredskap som är särskilt anpassade för rymdområdet. Exempelvis kan det finnas behov av bestämmelser som innebär att verksamhetsutövare och andra aktörer, som har kunskaper eller resurser av betydelse för upprätthållande av rymdverksamhet, ska vara skyldiga att, efter föreläggande, delta i totalförsvarsplanering eller att samverka i sådana frågor i händelse av fredstida krissituationer eller höjd beredskap. Motsvarande regler finns exempelvis i 1 kap. 12 och 13 §§ lagen (2022:482) om elektronisk kommunikation. Det kan således finnas anledning att återkomma till frågan i särskild ordning.

6 Tillstånd

6.1 Krav på tillstånd för att bedriva rymdverksamhet

6.1.1 Verksamhet som ska omfattas av tillståndskrav

Förslag

Krav på tillstånd ska gälla för att bedriva statlig och privat rymdverksamhet.

Om det behövs med hänsyn till Sveriges säkerhet eller andra utrikes-, säkerhets- eller försvarsintressen ska regeringen få meddela föreskrifter, eller i enskilda fall besluta, om att det inte krävs tillstånd för rymdverksamhet som bedrivs av en myndighet, Nordatlantiska fördragsorganisationen (Nato), Europeiska unionen (EU), eller en myndighet i en stat som är medlem i Nato eller EU.

Den som enligt en föreskrift är undantagen kravet på tillstånd ska anmäla rymdverksamheten till regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer innan rymdverksamheten påbörjas.

Utredningens förslag

Utredningens förslag överensstämmer i huvudsak med förslaget i utkastet. Utredningen föreslår att regeringen ska få meddela föreskrifter om undantag från tillståndskravet för rymdverksamhet som bedrivs av staten. Utredningen föreslår också att en myndighet som har undantagits från kravet på tillstånd ska anmäla verksamheten till regeringen. Utredningen föreslår inte att Nato, EU eller en myndighet i en stat som är medlem i Nato eller EU ska kunna omfattas av undantaget från tillståndskravet.

Remissinstanserna

De flesta remissinstanserna tillstyrker utredningens förslag eller invänder inte mot det. Flera remissinstanser, bland andra *Försvarsmakten* och *Försvarets materielverk*, är positiva till utredningens förslag att myndigheter ska kunna undantas från kravet på tillstånd. *Stockholms universitet* framhåller att det kan innebära en begränsning av forskningens frihet om regeringen ska pröva vilka forskningsprojekt som kan undantas från tillståndskravet.

Skälen för förslaget

All rymdverksamhet ska som huvudregel ha tillstånd

Ett krav på tillstånd är nödvändigt för att säkerställa att rymdverksamhet bedrivs på ett ansvarsfullt sätt och i enlighet med internationella åtaganden och standarder. Inom ramen för en tillståndsprocess blir det möjligt att identifiera och hantera risker i förväg. Ett tillståndskrav minskar därmed risken för olyckor och skador på människor och egendom. Det minskar

också risken för skadeståndsanspråk mot svenska staten och tvister till följd av det ansvar som en stat bär under rymdrätten.

Tillståndsförfarandet är vidare centralt för att tillgodose skyddsintressen som är kopplade till Sveriges säkerhet och andra utrikes-, säkerhets- och försvarsintressen. Tillståndskravet ger också större möjligheter att säkerställa att andra viktiga intressen tillgodoses, exempelvis ett långsiktigt hållbart nyttjande av rymden. Kravet på tillstånd säkerställer dessutom att mer detaljerade regler i lagen får genomslag i praktiken, exempelvis reglerna om försäkringsskyldighet.

Enligt 2 § i den nuvarande lagen om rymdverksamhet krävs det tillstånd för privata aktörer att bedriva rymdverksamhet från svenskt territorium. Detta bör gälla även enligt den nya lagen. I enlighet med utredningens förslag bör även statliga aktörer som bedriver rymdverksamhet som utgångspunkt ha tillstånd. Statlig rymdverksamhet är på samma sätt som privat rymdverksamhet förknippad med en risk för skador som Sverige är folkrättsligt ansvarigt för. Ett tillståndskrav för statliga aktörer ger bättre kontroll över den svenska rymdverksamheten som helhet och bidrar till att risken för skador kan begränsas. Genom ett sådant krav säkerställs också att statliga och privata aktörer behandlas lika och att alla verksamhetsutövare följer samma standarder och processer. Det främjar transparensen i regleringen och bidrar till en högre grad av rättssäkerhet.

Vissa myndigheter ska kunna undantas från tillståndskravet

Ett krav på tillstånd för all statlig rymdverksamhet kan försvaga en myndighets handlingsfrihet i situationer som har betydelse för Sveriges säkerhet eller andra utrikes-, säkerhets- eller försvarsintressen. För viss statlig verksamhet kan det också finnas känslig information som kan behöva hanteras i särskild ordning. Det sagda gäller framför allt verksamhet som bedrivs av Säkerhetspolisen och myndigheter på försvarsområdet. Det är mot den bakgrunden lämpligt att det finnas en möjlighet att undanta vissa myndigheter från kravet på tillstånd.

Regeringen bör mot den bakgrunden bemyndigas att meddela föreskrifter om undantag eller i särskilda fall besluta om undantag från tillståndskravet. Undantag kan idag aktualiseras när det är nödvändigt med hänsyn till centrala intressen för myndigheter på försvarsområdet. Det är dock tänkbart att det i framtiden kan förekomma rymdverksamhet som bedrivs av myndigheter på säkerhetsområdet eller där det finns starka utrikespolitiska skäl till att undanta en myndighets verksamhet från tillståndsplikten. I anslutning till vad *Stockholms universitet* framhåller är det viktigt att en undantagsmöjlighet inte riskerar att uppfattas som att viss forskning ges obefogade fördelar. Risken för detta blir dock mindre om undantagsmöjligheten är snävt utformad. Regeringens möjlighet att ge undantag bör därför endast gälla om det behövs med hänsyn till Sveriges säkerhet eller andra utrikes-, säkerhets- eller försvarsintressen.

Det är viktigt att rymdverksamhet som bedrivs av en myndighet som har fått undantag från tillståndskravet är föremål för viss kontroll. Mot bakgrund av Sveriges folkrättsliga ansvar som utsändande stat är det också viktigt att regeringen har insyn i all rymdverksamhet. Sverige har dessutom ett ansvar enligt registreringskonventionen att se till att alla föremål som har sänts ut i rymden registreras. Den som bedriver en verksamhet

som undantagits från tillståndsplikt enligt en föreskrift bör därför vara skyldig att anmäla verksamheten. För att underlätta hanteringen framstår det som ändamålsenligt att anmälan görs till regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer. I de enskilda fall där regeringen beslutar om ett undantag får regeringen i stället motsvarande information inför beslutsfattandet.

Som allierad är Sverige en del av Natos kollektiva försvar. Sveriges geografiska läge och förmåga att stödja andra allierade är avgörande för att Nato ska kunna verka effektivt i vår region. Det är viktigt att Sverige underlättar det kollektiva försvaret tillsammans med våra grannländer. Mot den bakgrunden, och för att säkerställa Natos handlingsfrihet i rymden, bör regeringen ha möjlighet att undanta även Nato eller myndigheter i en stat som är medlem i Nato från kravet på tillstånd. Detsamma bör gälla för EU eller myndigheter i en stat som är medlem i EU.

Privat verksamhet ska inte kunna undantas från tillståndskravet

De skäl som motiverar att vissa myndigheter ska kunna undantas från kravet på tillstånd kan aktualiseras också när verksamhetsutövaren är en privat aktör. Det kan gälla privata aktörer som agerar på uppdrag av en myndighet, till exempel genom att sända ut en satellit av betydelse för Sveriges säkerhet eller andra säkerhets- eller försvarsintressen. Det skulle givetvis underlätta för Försvarsmakten och andra berörda myndigheter om undantagsmöjligheten omfattade sådana situationer. Sveriges folkrättsliga förpliktelser medför emellertid att det inte är möjligt att undanta verksamhet som bedrivs av privata aktörer från kravet på tillstånd på motsvarande sätt som förslås för statlig verksamhet (jfr artikel VI i 1967 års rymd-fördrag).

6.1.2 Tillståndets omfattning

Bedömning

Ett tillstånd för att bedriva rymdverksamhet ska avse en särskilt angiven rymdverksamhet.

Tillståndet ska omfatta alla aktiviteter som ingår i verksamhetsutövarens rymdverksamhet och som har beskrivits i verksamhetsutövarens ansökan om tillstånd, om inte annat följer av begränsningar i det beslutade tillståndet.

Utredningens förslag

Förslaget från utredningen överensstämmer inte med bedömningen i utkastet. Utredningens förslag bygger på att olika typer av rymdverksamhet kräver särskilda tillstånd.

Remissinstanserna

De flesta remissinstanserna tillstyrker förslaget eller har inga synpunkter. *Rymdstyrelsen* efterfrågar förtydliganden om vem som ska ansöka om tillstånd. *SSC* och *Swedish Aerospace Industries* framhåller att det behöver

klargöras att sökanden bara ska behöva ge in en ansökan oavsett hur många tillstånd som krävs för verksamheten och att det ska vara upp till tillståndsmyndigheten att avgöra vilka tillstånd som krävs. Enligt Swedish Aerospace Industries framstår den föreslagna tillståndshanteringen som administrativt betungande och tidskrävande. SSC framhåller också att det behövs ett klargörande om användandet av utländska markstationer och kontrollrum ska kräva särskilda tillstånd eller en särskild hantering. *Uppsala universitet* efterlyser klargöranden om när ett rymdföremål ska anses övergå från utsändningsfasen till en fas av manövrering eller annan påverkan.

Skälen för bedömningen

Att ett tillstånd avser en särskilt angiven verksamhet, såsom en viss utsändning, snarare än att tillstånd ges mer generellt för all rymdverksamhet som bedrivs av verksamhetsutövaren framstår som lämpligt. Det kan finnas stora skillnader mellan olika verksamheter som en och samma verksamhetsutövare avser att bedriva. Utredningens förslag motsvarar i den delen vad som gäller enligt den nuvarande lagen om rymdverksamhet och är också i linje med Sveriges internationella åtaganden. Ett tillstånd ska mot denna bakgrund även fortsättningsvis sökas och ges för en särskilt angiven verksamhet och inte till att bedriva rymdverksamhet i allmänhet.

Att som utredningen föreslår införa särskilda tillstånd för olika typer av åtgärder, till exempel utsändning, manövrering och återförande medför däremot att den verksamhet som i dag omfattas av ett enda tillstånd skulle kräva flera skilda tillstånd. Exempelvis skulle placeringen av en satellit i omloppsbanan behöva separata tillstånd för utsändning, manövrering och återförande. Det är tveksamt om en sådan ordning skulle effektivisera tillståndsprövningen på det sätt utredningen förutsätter. Prövningen i ett enskilt fall kan möjligen förenklas om den inte behöver avse rymdverksamheten som helhet utan endast en del av den. I enlighet med vad *Uppsala universitet* framför skulle det emellertid kräva att det är möjligt att dra en tydlig gräns mellan de olika momenten i en rymdverksamhet, vilket inte alltid kan förutsättas. En uppdelning av tillståndsprövningen skulle också, som SSC och *Swedish Aerospace Industries* är inne på, riskera att bli administrativt betungande. Det framstår under alla förhållanden som viktigt att prövningen av en ansökan omfattar en helhetsbedömning av verksamheten. En uppskjutning av en satellit kan vara olämplig av andra skäl än omständigheterna kring själva utsändningen. Det gäller inte minst i situationer där det i en rymdverksamhet finns flera olika aktiviteter och flera verksamhetsutövare, med ansvar för olika delar av rymdverksamheten.

Mot den bakgrunden bör ett tillstånd att bedriva rymdverksamhet, på motsvarande sätt som enligt den nuvarande lagen om rymdverksamhet, avse den särskilt angivna verksamheten i sin helhet, jfr prop. 1981/82:226 s. 15. En annan sak är att förutsättningarna för att ett tillstånd ska beviljas i praktiken kan tillämpas på olika sätt för de olika aktiviteter som aktualiseras, exempelvis uppskjutning respektive manövrering, se vidare i det följande.

6.1.3 Förutsättningar för att få tillstånd att bedriva rymdverksamhet

Förslag

Tillstånd att bedriva rymdverksamhet ska beviljas om följande förutsättningar är uppfyllda.

- Verksamheten kan bedrivas på ett säkert sätt så att riskerna för liv, hälsa och egendom begränsas.
- Verksamhetsutövaren har de resurser och den organisation som behövs för att bedriva verksamheten.
- Verksamhetsutövaren uppfyller kraven i 6 kap. 6 § på försäkring eller annan betryggande säkerhet.
- Verksamheten kan bedrivas och avslutas på ett långsiktigt hållbart sätt i enlighet med 3 kap. 3 §.
- Verksamhetsutövaren vidtar sådana säkerhetsåtgärder som anges i 2 kap. 3 § cybersäkerhetslagen.
- Verksamheten är förenlig med reglerna om exportkontroll, den internationella teleunionens regler om radiofrekvenser och banpositioner samt Sveriges internationella förpliktelser i övrigt.
- Verksamheten är lämplig med hänsyn till Sveriges säkerhet eller andra utrikes-, säkerhets- eller försvarsintressen.

Regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer ska få meddela ytterligare föreskrifter om förutsättningarna i p. 1–4, 6 och 7.

Ett tillstånd ska få förenas med de villkor som behövs med hänsyn till kontrollen av verksamheten eller av andra skäl. Ett tillstånd ska kunna vägras på grund av misskötsamhet.

Utredningens förslag

Utredningens förslag överensstämmer i huvudsak med förslaget i utkastet. Utredningens förslag innehåller färre krav på verksamheten som ska vara uppfyllda för att tillstånd ska kunna beviljas. Utredningen föreslår också att en förutsättning för att tillstånd ska beviljas ska vara att verksamhetsutövaren har en teknisk och ekonomisk plan.

Remissinstanserna

De flesta remissinstanserna tillstyrker utredningens förslag eller har ingen invändning mot det. *Kungl. Ingenjörsvetenskapsakademien* framhåller att förslaget innebär att det blir tydligt vilka krav som ska vara uppfyllda. *Aerospace Cluster Sweden* framhåller att sökanden behöver tillgång till information om rymdobjektens banor och kollisionsvarningar om det ska vara möjligt att uppfylla villkoret att verksamheten ska vara hållbar för miljön och efterlyser ett klagörande om huruvida sådan information kommer att förmedlas.

Inspektionen för strategiska produkter (härefter ISP) och *Tullverket* ställer sig positiva till att reglerna om exportkontroll ska beaktas. *Tullverket* framhåller därvid att flera produkter som kan användas inom rymdsektorn omfattas av regelverket om produkter med dubbla använd-

ningsområden eller lagen (1992:1300) om krigsmateriel och att exporten av sådana produktioner sannolikt kommer att öka. Enligt Tullverket innebär utredningens förslag att risken för att sådana produkter förs ut i strid minskar.

Skälen för förslaget

De allmänna förutsättningarna för tillstånd ska framgå av lag

I den nuvarande lagen om rymdverksamhet saknas regler om vilka omständigheter som ska beaktas vid prövningen av en ansökan om tillstånd att bedriva rymdverksamhet. Det kan därför vara svårt att veta vilka krav som måste vara uppfyllda för att en verksamhetsutövare ska få ett tillstånd. Den osäkerheten riskerar att få negativa konsekvenser för svensk rymdverksamhet genom att det kan hämma investeringsviljan och begränsa förutsättningarna för att bedriva rymdrelaterad forskning. Avsaknaden av regler om tillståndskrav medför också att det kan vara otydligt vilka risker som en verksamhet för med sig, vilket i sin tur riskerar att påverka förtroendet för svensk rymdverksamhet negativt. Av dessa skäl bör förutsättningarna för att få bedriva rymdverksamhet tydliggöras.

Att i detalj beskriva alla de kriterier som kan behöva beaktas inför ett tillståndsbeslut kan leda till att den nya lagen blir svåröverskådlig. Den tekniska utvecklingen medför också att förutsättningarna för att beviljas tillstånd kan behöva ses över regelbundet. Det behöver också finnas goda förutsättningar att anpassa tillståndskraven på detaljnivå så att de överensstämmer med den eventuellt kommande EU-regleringen, se avsnitt 5.1. De allmänna kraven för tillstånd bör därför regleras i lag samtidigt som de ska kunna preciseras i förordning eller myndighetsföreskrifter. Sådana mer detaljerade villkor kan exempelvis avse vilka risker som är acceptabla och vilka tekniska krav som ska vara uppfyllda.

Möjligheten att villkora beslut i enskilda fall behandlas nedan.

Tillstånd ska beviljas om vissa förutsättningar är uppfyllda

Det är i huvudsak upp till staterna att själva avgöra vilka förutsättningar som ska vara uppfyllda för att tillstånd att bedriva rymdverksamhet ska beviljas. Rymdsektorns internationella prägel innebär samtidigt att det finns skäl att utforma tillståndskraven på liknande sätt som i andra stater. En grundläggande utgångspunkt är att standarder för flygsäkerhet ska vara som lägst i nivå med de som finns i andra välutvecklade rymdnationer. Av särskilt intresse i det sammanhanget är den amerikanska luftfartsmyndigheten Federal Aviation Administrations (FAA) regelverk för utsändningar av bärraketer, 14 CFR part 450, och Europeiska kommissionens förslag till en rymdförordning. Vid sidan av nu nämnda regelverk och krav som kommer till uttryck i andra staters rymdlagstiftning finns det också skäl att fästa vikt vid internationella riktlinjer och rekommendationer. Ett flertal stater har i praktiken utformat sina nationella lagstiftningar med ledning av International Law Associations resolution 6/2012 riktlinjer för nationell rymdlagstiftning, den så kallade modellagen.

Med modellagen som förebild föreslår utredningen att tillstånd ska beviljas om vissa särskilt angivna villkor är uppfyllda. Ett välfungerande tillståndssystem måste balansera möjligheten att bedriva rymdverksamhet

med behovet av att skydda liv, hälsa och egendom, försvarsintressen och andra samhällsviktiga hänsyn. Rymdsektorn är viktig för forskning och driver utvecklingen av ny teknik. Den har redan i dag en avgörande betydelse för flera centrala samhällsfunktioner såsom kommunikation, försvar och säkerhet. Det är således av stor vikt att det finns goda förutsättningar att bedriva rymdverksamhet från Sverige. I enlighet med utredningens förslag bör därför en utgångspunkt vara att tillstånd ska beviljas om verksamheten och utövaren uppfyller vissa förutsättningar.

Säkerhet och långsiktig hållbarhet

Utredningens förslag om de förutsättningar som ska vara uppfyllda tillgodoser flera av de intressen som bör beaktas inom ramen för en tillståndsprövning.

Verksamhet i rymden, såsom uppskjutning av rymdfarkoster och manövrering av satelliter, är förenat med risker för liv, hälsa och egendom. Genom att vid tillståndsprövningen ställa krav på säkerhet kan det säkerställas att de risker som verksamheten för med sig är acceptabla.

Det är också viktigt att tillståndssystemet utformas så att förutsättningarna för att bedriva verksamheten på ett sätt som är långsiktigt hållbart för miljön beaktas. Det gäller inte minst vikten av att begränsa uppkomsten av rymdskrot, vilket utgör en fara för satelliter, rymdfarkoster och astronauter samt riskerar att allvarligt försvåra framtida rymdverksamhet. Rymdverksamhet kan också, om den bedrivs på en annan himlakropp, medföra en risk för oönskad biologisk spridning.

Krav på verksamhetsutövarens organisation och ekonomi

För att rymdverksamheten ska kunna bedrivas på ett ansvarsfullt och ändamålsenligt sätt är det viktigt att det finns ekonomiska, tekniska och organisatoriska förutsättningar för detta. Verksamhetsutövaren ska alltså ha de resurser och den organisation som behövs för att bedriva verksamheten.

Det ligger i sakens natur att tillståndsmyndigheten behöver tillgång till uppgifter och dokumentation för att bedöma om vissa villkor är uppfyllda. Det gäller inte minst en sådan ekonomisk och teknisk plan som beskriver hur verksamheten ska finansieras och de tekniska lösningar som möjliggör verksamheten. Att det finns en sådan plan eller annan dokumentation bör dock inte vara en förutsättning för tillstånd. Det framstår som lämpligare att det i stället anges att en ansökan om tillstånd ska innehålla bland annat en ekonomisk och teknisk plan, se vidare avsnitt 6.4.1. Om en ansökan inte innehåller de handlingar som krävs kan tillståndsmyndigheten, efter föreläggande, avvisa ansökan, se 20 § andra stycket förvaltningslagen (2017:900).

För att säkerställa att verksamhetsutövaren kan ersätta eventuella skador som verksamheten ger upphov till ska en förutsättning för att bedriva rymdverksamhet vara att verksamhetsutövaren uppfyller den nya lagens krav på försäkring eller annan betryggande säkerhet, se vidare avsnitt 12.

Exportkontroll och andra internationella åtaganden

Som utredningen konstaterar kan produkter som används till rymdverksamhet omfattas av exportkontroll enligt regler om produkter med dubbla användningsområden, det vill säga produkter som används civilt men som

även kan nyttjas för militära ändamål eller för framställning av massförstörelsevapen. Som *Tullverket* framhåller kan risken för att produkter på rymdområdet exporteras i strid med dessa regler begränsas genom att det uppställs krav vid tillståndsprövningen enligt den nya lagen. Det bör därför krävas att rymdverksamhet ska vara förenlig med gällande regler om exportkontroll.

Rymdverksamhet är vidare beroende av radiokommunikation och förutsätter en användning av radiosändare och radiofrekvenser. Tillgången till radiofrekvenser är begränsad eftersom den del av bandbredden som kan användas för trådlös kommunikation är begränsad. Om radiofrekvenser tilldelas på ett okontrollerat sätt kan det uppstå överlappningar, som leder till kommunikationsstörningar mellan olika system och aktörer.

När det gäller radiosändare på jorden som skickar signaler till satelliter eller andra farkoster, så kallad upplänk, tillgodoses intresset av ordnat frekvenstilldelning genom att användningen av radiosändare i Sverige eller på ett svenskt fartyg eller luftfartyg utomlands är tillståndspliktiga och föremål för tillsyn enligt lagen om elektronisk kommunikation (se 3 kap. 1 § och 11 kap. 1 § i den lagen). Radiosändare i rymden som skickar signaler till jorden, så kallad nedlänk, regleras däremot inte i lagen om elektronisk kommunikation. Det regleras i stället med stöd av Internationella teleunionens radioreglemente. Det innebär att det inte finns samma möjligheter att kontrollera att verksamhetsutövaren använder radiofrekvenser på ett ansvarsfullt sätt. I enlighet med utredningens förslag bör en föresättning för att bedriva rymdverksamhet därför vara att verksamheten bedrivs i enlighet med den internationella teleunionens regler om frekvenstilldelning.

Satelliter är ofta beroende av specifika banpositioner. Sådana banpositioner är, i likhet med radiofrekvenser, en mycket betydelsefull och ändlig resurs. Det ligger i allas intresse att banpositioner används på ett ordnat, koordinerat och effektivt sätt. Detta kan lämpligen säkerställas genom att verksamhet i rymden endast ska tillåtas om det bedrivs i enlighet med reglerna om tilldelning av banpositioner i Internationella teleunionens radioreglemente.

Som *Aerospace Cluster Sweden* har framfört kan en verksamhetsutövare behöva tillgång till information om rymdobjektens banor och kollisionsvarningar. Om system för koordinering och kollisionsvarningar ska vara effektiva bör de tas fram gemensamt med andra stater. Europeiska kommissionens förslag till en rymdförordning innebär att sådana system skulle upprättas. Mot den bakgrunden är det, i vart fall i nuläget, inte lämpligt att införa särskilda krav på kollisionsvarningssystem eller liknande i den nya lagen om rymdverksamhet. Förekomsten av sådana system kan i stället beaktas vid bedömningen av vilka risker för liv, hälsa och egendom som en rymdverksamhet innebär. Det finns dock behov av att fortsatt följa frågan.

Det är också viktigt att säkerställa att den rymdverksamhet som bedrivs är förenlig med Sveriges internationella förpliktelser och politiskt bindande åtaganden i övrigt. Det gäller inte minst de internationella rymdfördrag som Sverige redan anslutit sig till men också befintliga åtaganden inom FN, EU och Nato. Även åtaganden i bilaterala överenskommelser som Sverige kan ha ingått med stater som berörs av svensk rymdverksamhet behöver beaktas i samband med tillståndsprövningen.

Sveriges säkerhet och andra utrikes-, säkerhets- och försvarsintressen

Att förebygga risker och hot mot Sveriges säkerhet och andra utrikes-, säkerhets- och försvarsintressen är centralt. De senaste årens säkerhetspolitiska utveckling och utmaningarna för en regelbaserad världsordning får konsekvenser för Sverige. Främmande makt agerar alltmer offensivt och utnyttjar tillfällen som uppstår för att gynna sin egen agenda på andras bekostnad. Den säkerhetsshotande verksamheten mot Sverige bedrivs brett. Det innebär ett ökat och mer komplext säkerhetsshot mot Sveriges intressen i rymdsektorn. Den internationella säkerhetspolitiska utvecklingen och att satellitutsändningar väntas kunna ske från Sverige inom en snar framtid gör att det är angeläget att de strategiska prioriteringar och skyddsbehov som finns på rymdområdet tillgodoses.

Rymdverksamhet har ofta stor betydelse för Sveriges säkerhet. För försvaret är rymden en strategisk och operativ domän. Rymdbaserade system används för satellitkommunikation, spaning och övervakning, tidig förvarning, positionering, navigering och tidssynkronisering. Det är avgörande för förmågor som är viktiga för totalförsvaret. I det civila försvaret bidrar rymdtjänster till att säkerställa viktiga samhällsfunktioner. I det militära försvaret bidrar rymdtjänster till att öka effekten hos befintliga försvarsförmågor och till utveckling och genomförande av multidomäna operationer (se prop. 2024/25:34 s. 83).

Ett angrepp mot den svenska rymdverksamheten skulle kunna leda till omfattande och allvarliga konsekvenser. Svensk rymdforskning är av intresse för underrättelsetjänster i andra länder. Olika nätverk som är verksamma i Sverige och andra västländer gör ansträngningar för att komma över teknik och militära och civila produkter för att använda i militärt syfte. Civila produkter och tjänster kan tyckas helt sakna militärt användningsområde, men trots det utgöra ett led i framställande av kärnvapen eller missiler. Ur det perspektivet är rymdteknik och rymdbaserade tjänster känsligt.

Rymdverksamhet har också en stark utrikespolitisk koppling. Den verksamhet som bedrivs kan påverka andra stater och det finns utmaningar kopplade till hur stater ska samarbeta vid brukandet av omloppsbanor kring jorden och andra ändliga resurser. Allt eftersom fler aktörer bedriver verksamhet i rymden blir det viktigare att Sverige kan ha kontroll över de utrikespolitiska konsekvenserna av aktiviteter som bedrivs från Sverige eller av svenska aktörer.

När det gäller rymdverksamhet är det mest effektivt om nämnda intressen kan tillgodoses genom förebyggande åtgärder innan verksamheten påbörjas. Detta eftersom det är betydligt svårare att vidta åtgärder i rymden, efter att en rymdverksamhet påbörjats. Den tillståndsprövning som ska ske enligt denna lag utgör ett effektivt verktyg för att, som en komplettering av andra regelverk med snarlika skyddssyften, få tillräcklig kontroll över den verksamhet som bedrivs. En förutsättning för att bedriva rymdverksamhet bör mot den bakgrunden vara att verksamheten är lämplig med hänsyn till Sveriges säkerhet och andra utrikes-, säkerhets- och försvarsintressen. Den bedömning som bör göras i detta avseende är inte beroende av om det finns någon internationell överenskommelse och ska därmed särskiljas från bedömningen om rymdverksamheten är förenlig med de internationella förpliktelser som Sverige har åtagit sig.

Cybersäkerhet och motståndskraft

Den tekniska utvecklingen och digitaliseringen av samhället har medfört att nätverks- och informationssystem i dag har central betydelse för samhället i stort. I takt med att satelliter och annan rymdinfrastruktur har blivit kritisk för flera samhällsfunktioner har riskerna för cyberangrepp, sabotage och spionage ökat. Det försämrade omvärldsläget har också bidragit till att cyberhoten ökat kraftigt. Det finns därför ett generellt behov i samhället av åtgärder för att skydda nätverks- och informationssystem, så kallad cybersäkerhet. Det finns reglering om cybersäkerhet och motståndskraft som i viss utsträckning kan tillämpas på rymdverksamhet. Cybersäkerhetslagen (2025:1506) genomför delvis Europaparlamentets och rådets direktiv (EU) 2022/2555 av den 14 december 2022 om åtgärder för en hög gemensam cybersäkerhetsnivå i hela unionen, om ändring av förordning (EU) nr 910/2014 och direktiv (EU) 2018/1972 och om upphävande av direktiv (EU) 2016/1148, härafter NIS 2-direktivet. Cybersäkerhetslagen gäller dock endast operatörer av markbaserad infrastruktur som ägs, förvaltas och drivs av medlemsstater eller privata parter och som stöder tillhandahållandet av rymdbaserade tjänster, med undantag för tillhandahållare av allmänna elektroniska kommunikationsnät. Detsamma gäller Europaparlamentets och rådets direktiv (EU) 2022/2557 av den 14 december 2022 om kritiska entiteters motståndskraft och om upphävande av rådets direktiv 2008/114/EG, härafter CER-direktivet, som även det planeras att genomföras i svensk lag. Det ställs alltså krav på den infrastruktur och verksamhet som bedrivs på marken, såsom drift av rymdhamnar och markstationer. Verksamhet i rymden faller däremot utanför regleringen. Det innebär att det i dag inte ställs några särskilda krav för att säkerställa en hög nivå av cybersäkerhet och motståndskraft för rymdverksamhet. I Europeiska kommissionens förslag till en rymdförordning finns det däremot detaljerade regler om cybersäkerhet och motståndskraft. Förslaget är avsett att ge enhetliga och heltäckande regler som är anpassade efter rymdsektorns särskilda behov samtidigt som det finns en stark koppling till regleringen enligt NIS 2- och CER-direktiven. Som nämnts tidigare är förslaget till en ny rymdförordning under förhandling.

Det är inte möjligt att inom ramen för detta lagstiftningsärende uppställa fullständiga sektorspecifika krav när det gäller cybersäkerhet och motståndskraft. En sådan översyn kan, beroende på utvecklingen inom EU, i stället ske i särskild ordning. Det är samtidigt en klar fördel om cybersäkerhet också på kort sikt kan säkerställas när det gäller rymdverksamhet. Nätverks- och informationssystem är ofta nödvändiga för kontrollerad och säker drift. Om systemen störs kan det därmed leda till allvarliga incidenter, med skador på människor och miljön som följd. Också motståndskraften för rymdinfrastrukturen och rymdbaserade tjänster är viktig. Många samhällsviktiga funktioner är i dag beroende av den infrastruktur som finns i rymden och de tjänster som tillhandahålls med stöd av den. Driftstörningar eller förstörelse av sådan infrastruktur skulle kunna få betydande konsekvenser för samhället.

Tillståndssystemet bör mot den bakgrunden vara uppbyggt så att det bidrar till att upprätthålla cybersäkerhet, i linje med de krav som följer av cybersäkerhetslagen. Eftersom det inte har gjorts någon fullständig över-

syn av regelverken med inriktning på rymdverksamhet är det vanskligt att bedöma vilka krav som bör ställas för att en rymdverksamhet ska tillåtas. Kraven på att verksamhetsutövare vidtar skyddsåtgärder enligt 2 kap. 3 § cybersäkerhetslagen lämpar sig också för rymdverksamhet. Genom dessa krav på säkerhetsåtgärder kan det mest kritiska skyddsbehovet säkerställas. Det bör därför vara en förutsättning för tillstånd att verksamhetsutövaren vidtar sådana säkerhetsåtgärder som anges i 2 kap. 3 § cybersäkerhetslagen.

Tillståndsbeslut ska kunna förenas med villkor

För att säkerställa att tillståndssystemet i den nya lagen är effektivt samtidigt som det inte hindrar verksamhet i större utsträckning än vad som är nödvändigt är det viktigt att tillståndsmyndigheten kan förena ett tillstånd med villkor. En verksamhet som innebär allt för stora risker för liv, hälsa, egendom eller miljön, ska i princip inte tillåtas enligt den nya lagen. I vissa fall kan dock sådana risker begränsas till en godtagbar nivå om verksamheten bedrivs på ett visst sätt. I en sådan situation finns det ett behov av att villkora tillståndsbeslutet med att verksamheten ska bedrivas på det sättet, exempelvis genom att det anges gränsvärden som ska upprätthållas. Den typen av villkor har sedan länge använts inom miljörätten, bland annat vid tillåtlighetsprövningen av miljöfarlig verksamhet. Liknande villkor förekommer också för att säkerställa upprätthållande av säkerhetsrelaterade intressen. Ett exempel är granskningssystemet enligt lagen (2023:560) om granskning av utländska direktinvesteringar, där möjligheten att villkora beslut innebär att fler investeringar kan godtas (se prop. 2022/23:116 s. 89). Motsvarande möjlighet bör finnas också när det gäller rymdverksamhet. På rymdområdet kan det dessutom finnas skäl för att förena ett tillståndsbeslut med ett villkor om att verksamheten inte får påbörjas innan det finns andra tillstånd. Det kan bland annat vara situationen då det finns flera verksamhetsutövare som ansöker om tillstånd för rymdverksamhet ingående i ett samtidigt utsändningstillfälle. Tillståndet för verksamhetsutövaren för utsändning av bäraketen bör då förenas med villkor om att utsändningen får påbörjas först då övriga verksamhetsutövare har fått sina respektive tillstånd. Det kan också handla om att det behöver säkerställas att tillstånd till verksamheten eller en anknytande verksamhet ska ha beviljats av en annan stat, att det finns nödvändiga tillstånd för att använda radiosändare eller att frekvenser och banpositioner har registrerats. En annan typ av villkor som kan bli aktuell är en begränsning i tillståndets giltighetstid i vissa delar, framför allt för verksamhet som avser utsändningar.

En möjlighet att förena tillståndsbeslut med villkor finns också enligt den nuvarande rymdlagen. Enligt 3 § andra stycket får ett tillstånd således förenas med de villkor som är påkallade med hänsyn till kontrollen av verksamheten eller av andra skäl. Många tillståndsbeslut som meddelats med stöd av den lagen har också förenats med villkor. En liknande regel bör därför införas även i den nya lagen.

Tidigare överträdelser

Även om förutsättningarna för att bevilja tillstånd är uppfyllda kan verksamhetsutövarens tidigare misskötsamhet medföra att det är olämpligt att

denne på nytt ska få bedriva rymdverksamhet. Det kan handla om att verksamhetsutövaren tidigare har ignorerat villkor för tillstånd eller bedrivit verksamhet utan tillstånd. Den typen av överträdelser underminerar tillståndsprövningens funktion.

Enligt 16 kap. 6 § miljöbalken kan tillstånd vägras den som inte har fullgjort sina skyldigheter enligt ett tidigare tillstånd. Detsamma gäller när någon tidigare har underlåtit att ansöka om nödvändigt tillstånd. Har sådan underlåtelse förekommit kan tillstånd vägras också om sökanden eller någon som på grund av ägar- eller ansvarsförhållanden har väsentlig anknytning till sökandens verksamhet, har eller har haft sådan anknytning till den verksamhet där underlåtelsen har förekommit.

En motsvarande regel bör införas i den nya lagen. Detta bidrar till att tillståndsprövningens funktion kan säkerställas. Det förhållandet att överträdelser kan få till följd att verksamhetsutövaren inte kan bedriva rymdverksamhet i framtiden har också en preventiv verkan. I det avseendet kompletterar regeln tillsynsmyndighetens ingripandemöjligheter.

I det följande föreslås att en motsvarande regel också ska gälla vid medgivande till överlåtelse av tillstånd.

6.2 Överlåtelse av tillstånd

Förslag

Ett tillstånd att bedriva rymdverksamhet ska få överlätas endast efter medgivande. Ett medgivande lämnas av tillståndsmyndigheten eller, i fall som avses i 2 kap. 6 § andra stycket, regeringen. Ett sådant medgivande ska få lämnas om den nya verksamhetsutövaren uppfyller förutsättningarna för att beviljas tillstånd att bedriva den rymdverksamhet som överlåtelsen avser.

Ett medgivande till överlåtelse av ett tillstånd ska få förenas med de villkor som behövs med hänsyn till kontrollen av verksamheten eller av andra skäl.

Ett medgivande ska kunna vägras på grund av misskötsamhet från den nya verksamhetsutövaren eller någon närstående till denne.

Regeringen ska få meddela föreskrifter eller i enskilda fall besluta om att det ska krävas avtal om ersättningsansvar med verksamhetsutövarns stat för medgivande till överlåtelse av ett tillstånd att bedriva rymdverksamhet till en utländsk verksamhetsutövare.

Utredningens förslag

Utredningens förslag överensstämmer i huvudsak med förslaget i utkastet.

Remissinstanserna

De flesta remissinstanserna tillstyrker förslaget eller har inga invändningar mot det. *Svensk Försäkring* framhåller att den som förvärvar en tillståndspliktig rymdverksamhet sannolikt kommer att behöva teckna en ny ansvarsförsäkring för att leva upp till det föreslagna kravet på försäkring.

Skälen för förslaget

Behov av statlig kontroll vid överlåtelse av verksamhet

En aspekt av att rymdsektorn har växt och kommersialiserats är att investeringar i och överlåtelser av företag inom rymdsektorn har ökat. Det gäller också handeln med satelliter i omloppsbanan runt jorden och andra rymdföremål. Sådana transaktioner har flera positiva effekter. De bidrar till en högre tillväxt och till att mer kapital, kunskap och kompetens kan tillföras den svenska rymdsektorn.

Som utredningen redogör för medför det samtidigt vissa risker. Det är viktigt att en verksamhet, även efter en överlåtelse, uppfyller de krav som ställdes i samband med att tillstånd beviljades. Det gäller inte minst eftersom Sveriges folkrättsliga ansvar enligt rymdfördraget kvarstår även efter en överlåtelse till en utländsk aktör. Till detta kommer att rymdverksamhet ofta använder sig av teknik och infrastruktur som är känslig sett utifrån Sveriges utrikes-, säkerhets- och försvarsintressen. Det är viktigt att rymdverksamhet inte hamnar i fel händer.

I den nuvarande rymdlagen finns det inte några regler om kontroll av överlåtelser av rymdverksamhet eller av föremål som används i sådan verksamhet. Det finns emellertid regler om kontroll vid överlåtelser av rymdverksamhet eller rymdföremål i flera andra staters rymdlagstiftning, bland annat i nordiska stater och även i den så kallade modellagen. I FN:s generalförsamlings resolution om rekommendationer för utarbetande av nationell lagstiftning (68/74) föreskrivs också att överlåtelse av ägande av eller kontrollen över ett rymdföremål i omloppsbanan bör kräva tillstånd enligt nationell rätt.

I viss utsträckning kan överlåtelser kontrolleras genom annan lagstiftning. Det gäller exempelvis säkerhetsskyddslagen (2018:585) och lagen om granskning av utländska direktinvesteringar. Försäljning av egendom på rymdområdet som resulterar i en utförsel kan också omfattas av reglerna om exportkontroll i regelverket om produkter med dubbla användningsområden (PDA-regelverket).

Granskningarna enligt dessa regelverk är inriktade på att säkerställa Sveriges säkerhet och liknande intressen. Det görs i många fall därmed redan i dag en granskning av om överlåtelser på rymdområdet är lämpliga med hänsyn till Sveriges säkerhet. Någon motsvarande granskning görs inte beträffande förhållanden som kan ha betydelse för andra intressen, såsom förvärvarens möjligheter att bedriva verksamheten på ett säkert och långsiktigt hållbart sätt. Den granskning som görs av överlåtelser på rymdområdet omfattar inte heller alla överlåtelser som skulle kunna vara känsliga med hänsyn till Sveriges säkerhet eller andra säkerhets-, utrikes- eller försvarsintressen. Det gäller bland annat överlåtelser inom Sverige och EU.

Mot den bakgrunden bör tillstånd att bedriva rymdverksamhet få överlåtas endast efter medgivande. Ett medgivande lämnas av tillståndsmyndigheten eller, i fall som avses i 2 kap. 6 § andra stycket, regeringen.

Vilka överlåtelser ska kontrolleras enligt den nya lagen?

Ett tillstånd gäller för en specifik verksamhetsutövare och är baserat på en bedömning av dennes förmåga att bedriva verksamheten på ett säkert och ansvarsfullt sätt. Genom att ställa krav på medgivande kan tillstånds-

myndigheten säkerställa att den som tar över ett tillstånd uppfyller samma krav för att få tillstånd som den ursprungliga verksamhetsutövaren. Förfarandet bidrar till att, som ett komplement till befintliga regelverk, skydda Sveriges säkerhet och andra utrikes-, säkerhets- och försvarsintressen.

Närmare om prövningen av överlåtelse av tillstånd

För att ett medgivande till överlåtelse av tillstånd ska lämnas bör det krävas att den nya verksamhetsutövaren uppfyller de förutsättningar som ställs på en verksamhetsutövare som söker ett nytt tillstånd, se avsnitt 6.1.3. Den nya verksamhetsutövaren ska ha de resurser och den organisation som behövs för att driva verksamheten. Den nya verksamhetsutövaren behöver också uppfylla kravet på försäkring eller annan betryggande säkerhet. Som *Svensk Försäkring* framhåller kan det innebära att den nya verksamhetsutövaren behöver teckna en ny ansvarsförsäkring. Det krävs också att den överlåtna verksamheten uppfyller de villkor som gällde för verksamheten då tillståndet meddelades. Om en satellit i omloppsbana överläts ska samma krav ställas för verksamheten vad avser till exempel säkerhetskrav och miljökrav. Avsikten är inte att verksamheten ska omfattas av strängare eller mildare krav än vad som gällde före överlåtelsen.

Slutligen ska överlåtelsen vara lämplig med hänsyn till Sveriges säkerhet och andra utrikes-, säkerhets- och försvarsintressen. Överlåtelser av rymdföremål kan ske i avsikt att utländska aktörer vill ha insyn i och tillgång till känslig rymdinfrastruktur och teknik. Det är därför av väsentlig betydelse att tillståndsmyndigheten eller, i fall som avses i 2 kap. 6 § andra stycket, regeringen kan pröva vilka konsekvenser en överlåtelse till en ny verksamhetsutövare kan få för dessa intressen och ha möjlighet att hindra denna. I dessa frågor kommer den skyldighet som föreslås för tillståndsmyndigheten att samverka med andra myndigheter vara viktig, se vidare om samverkan i avsnitt 6.4.2. Ett medgivande till överlåtelse bör, liksom ett tillståndsbeslut, kunna villkoras.

Krav på mellanstatligt avtal om ersättningsansvar vid överlåtelse till utländsk verksamhetsutövare

Om Sverige är att anse som utsändande stat enligt ansvarskonventionen ansvarar svenska staten under vissa förutsättningar för skador som ett rymdföremål orsakar annan stat eller dess rättssubjekt. Ansvaret kvarstår även om rymdföremålet eller den verksamhetsutövare som använder föremålet i sin verksamhet överläts till en utländsk verksamhetsutövare. Svenska staten kan alltså vara internationellt ansvarig för en verksamhet som staten inte längre har möjlighet att kontrollera eller styra. Utan en möjlighet att kunna föra vidare det statliga ansvaret till en annan stat vid en överlåtelse skulle svenska staten ansvara för verksamheter som ligger utanför svensk kontroll. Regeringen bör därför få meddela föreskrifter eller i enskilda fall besluta om att det för medgivande till överlåtelse av ett tillstånd att bedriva rymdverksamhet till en utländsk verksamhetsutövare krävs avtal om ersättningsansvar med verksamhetsutövarens stat.

Tidigare överträdelser

Om förutsättningarna för medgivande till överlåtelse av tillstånd är uppfyllda ska tillståndsmyndigheten eller, i fall som avses i 2 kap. 6 § andra stycket, regeringen normalt medge överlåtelsen. Det bör dock, på motsvarande sätt som i ärenden om tillstånd att bedriva rymdverksamhet, vara möjligt för tillståndsmyndigheten eller regeringen att vägra överlåtelsen på grund av den tilltänkta nya verksamhetsutövarens tidigare överträdelser eller misskötsamhet. Den nya lagen ska därför innehålla en regel om detta.

6.3 Tillståndsmyndighet

Förslag

Tillståndsprövningen ska flyttas från regeringen till den myndighet som regeringen bestämmer.

Om rymdverksamheten är nödvändig för att säkerställa Sveriges säkerhet eller andra utrikes-, säkerhets- eller försvarsintressen ska ett ärende om tillstånd till rymdverksamhet eller medgivande till överlåtelse av sådant tillstånd få prövas av regeringen i stället för av tillståndsmyndigheten.

Bedömning

Rymdstyrelsen bör vara tillståndsmyndighet.

Utredningens förslag och bedömning

Utredningens förslag överensstämmer med förslaget i utkastet.

Remissinstanserna

De flesta remissinstanserna tillstyrker utredningens förslag eller har inga invändningar mot det.

Flera remissinstanser uttrycker dock en tveksamhet kring förslaget att Rymdstyrelsen ska vara tillståndsmyndighet. *FOI* och *Vetenskapsrådet* pekar på att Rymdstyrelsens opartiskhet kan ifrågasättas. *FOI* framhåller att Rymdstyrelsen föreslås vara både tillstånds- och tillsynsmyndighet samtidigt som styrelsen också ska främja rymdverksamhet genom att besluta i finansieringsfrågor. *FOI* efterlyser en djupare analys av förutsättningarna för uppdraget och alternativa lösningar. Enligt Vetenskapsrådet får Rymdstyrelsen i nuläget anses vara det bästa alternativet men att det finns skäl att överväga en annan tillståndsmyndighet om omfattningen av tillståndsverksamheten skulle öka.

SSC framhåller att förslaget medför att en verksamhetsutövare kan behöva tillstånd från flera olika instanser. Enligt *SSC* skulle uppskjutningen av en sondraket upp till 100 kilometers höjd behöva tillstånd från länsstyrelsen, Luftfartsverket och möjligen även Transportstyrelsen medan en sondraket som når över 100 kilometer med utredningens förslag därutöver också skulle behöva tillstånd från Rymdstyrelsen. Enligt *SSC*

skulle det vara bättre om en och samma myndighet behandlade tillstånd för alla verksamheter som i allt väsentligt är identiska.

Rymdstyrelsen framhåller att personalresurserna redan i dag är knappa och att arbetet skulle bli mycket komplext samt att tillstånds- och tillsynsfunktionerna måste hållas separerade för att undvika risk för jäv. Enligt *Rymdstyrelsen* skulle verksamheten först på sikt kunna finansieras genom avgifter. Flera andra remissinstanser, däribland *Kungl. Krigsvetenskapsakademien*, *Kungl. Ingenjörsvetenskapsakademien* och *ISP* framhåller att *Rymdstyrelsen* skulle behöva tillföras ytterligare resurser om styrelsen ska bli tillståndsmyndighet, se vidare avsnitt 15.

Skälen för förslaget och bedömningen

Vissa utgångspunkter för valet av tillståndsmyndighet

För att den svenska rymdverksamheten ska åtnjuta ett högt förtroende är det viktigt att den allmänna tilltron till tillståndsmyndigheten kan säkerställas. Prövningen av tillståndsansökningar ska vara effektiv, rättssäker och utföras på ett sätt som beaktar legitima intressen hos de som berörs av verksamheten.

För att prövningen av ansökningar ska vara rättssäker krävs det att myndigheten har en gedigen kunskap inom rymdområdet och att myndigheten kan tillföras kompetens från andra områden som kan beröras. Utvecklingen på rymdområdet och omvärldsläget har lett till ett ökat behov av specialistkunskap för att kunna bedöma riskerna och konsekvenserna av rymdverksamhet, bland annat när det gäller tekniska och försvarsrelaterade frågor.

Tillståndsprövningen ska flyttas från regeringen till en myndighet

Enligt den nuvarande rymdlagen är det regeringen som ger tillstånd till rymdverksamhet. Ärendena bereds av *Rymdstyrelsen* som också lämnar förslag till beslut. Den nuvarande ordningen är inte anpassad för att hantera mer omfattande ärendemängder. Sedan lagen infördes 1982 har antalet ärenden varit begränsat och det har mot den bakgrunden tidigare bedömts att det är lämpligt att regeringen hanterar prövningen. I och med att mängden ärenden nu förväntas öka är det lämpligt att tillståndsprövningen flyttas från regeringen till en förvaltningsmyndighet. Att flytta tillståndsprövningen till en myndighet förväntas också skapa förutsättningar för en mer effektiv tillståndsprövning.

Rymdstyrelsen

Av de förvaltningsmyndigheter som finns i dag framstår *Rymdstyrelsen* som bäst lämpad att hantera tillståndsärendena. Som utredningen framhåller har *Rymdstyrelsen* erfarenhet av tillståndsprocessen enligt den nu gällande rymdlagen. *Rymdstyrelsen* har också till uppgift att främja utvecklingen av svensk rymdverksamhet och rymdforskning och har etablerade rutiner när det gäller att samverka internationellt. *Rymdstyrelsen* har dessutom erfarenhet av att hantera sekretessreglerad och säkerhetskyddsklassificerad information.

Samtidigt är *Rymdstyrelsen* en förhållandevis liten myndighet med 30 anställda. Det ställer krav på att myndighetens verksamhet organiseras på

ett sådant sätt att tillståndsprövningen kan ske oberoende av myndighetens verksamhet i övrigt, framför allt arbete med att främja svensk rymdverksamhet men också i viss mån myndighetens arbete som tillsynsmyndighet (se avsnitt 9.1).

Rymdstyrelsen har på uppdrag av regeringen utrett förutsättningarna för att inrätta en ny ordning för tillståndsprövning vid myndigheten (Ju2025/02699 och Ju2026/00814). I uppdraget ingick att utreda två tänkbara alternativ, ett särskilt beslutsorgan eller en nämndmyndighet. Rymdstyrelsens slutsats är att tillståndsmyndigheten bör organiseras som ett särskilt beslutsorgan inom Rymdstyrelsen. Enligt Rymdstyrelsen är det en klart mer effektiv organisation för handläggningen av tillståndsärenden än inrättandet av en ny nämndmyndighet, både sett till administration och kostnader.

Rymdstyrelsens slutsats framstår som rimlig. Ur ett kostnadsperspektiv har ett särskilt beslutsorgan uppenbara fördelar. Administrationen blir också enklare och handläggningen av ärenden sannolikt mer effektiv. Ett särskilt beslutsorgan är visserligen inte en fristående myndighet, men det finns flera exempel på särskilda beslutsorgan inom andra myndigheter som lever upp till högt ställda kraven på självständighet och oberoende i beslutsfattande, exempelvis Säkerhets- och integritetsskyddsnämnden inom myndigheten för säkerhet och integritetsskydd (se prop. 2025/26:1 utgiftsområde 4 s. 101) och Brottskadenämnden (jfr till exempel prop. 1998/99:41 s. 19–20). De utmaningar som *FOI* och *Vetenskapsrådet* pekar på kan därmed omhändertas på ett adekvat sätt genom att tillståndsprövningen hanteras av ett särskilt beslutsorgan i Rymdstyrelsen. Även när det gäller behovet av att hålla tillståndsprövningen avskild från myndighetens verksamhet i övrigt bedöms ett särskilt beslutsorgan som lämpligt.

I det särskilda beslutsorganet sker beslutsfattandet kollektivt. Regeringen utser ordförande, viceordförande och ledamöter. Det särskilda beslutsorganet kan lämpligen benämnas som nämnden för tillståndsprövning av rymdverksamhet. Ett utpekande av tillståndsmyndighet bör inte ske i lag utan av föreskrifter meddelade av regeringen. Mot den angivna bakgrunden bereds nu frågan om att Rymdstyrelsen ska ges i uppgift att vara tillståndsmyndighet och att det inom myndigheten ska finnas ett särskilt beslutsorgan för prövning av framför allt tillståndsfrågor.

Regeringen ska i vissa fall pröva ärenden om tillstånd i stället för tillståndsmyndigheten

Som framgår av avsnitt 6.1.1 föreslås det att både statlig och privat verksamhet ska omfattas av tillståndskravet, men att regeringen kan föreskriva att vissa myndigheter, främst inom försvarsområdet, kan meddelas undantag från tillståndskravet. Privata aktörer kan däremot inte undantas från kravet på tillstånd. Myndigheter på försvarsområdet behöver ofta anlita privata aktörer för att genomföra sin rymdverksamhet. I de fall den privata aktören är att betrakta som verksamhetsutövare för rymdverksamhet som syftar till att säkerställa Sveriges säkerhet eller andra utrikes-, säkerhets- eller försvarsintressen kan den också vara förknippad med krav på skyndsamt.

För att säkerställa att myndigheter som ansvarar för Sveriges säkerhet och försvar kan agera skyndsamt och bedriva rymdverksamhet på ett ända-

målsenligt sätt, där en privat aktör är verksamhetsutövare, bör det införas ett alternativt tillståndsförfarande för rymdverksamhet som är nödvändig för att säkerställa Sveriges säkerhet eller andra utrikes-, säkerhets- eller försvarsintressen. Det bör därför införas en regel om att regeringen, i stället för tillståndsmyndigheten, ska pröva ärenden om tillstånd till rymdverksamhet eller medgivande till överlåtelse av sådant tillstånd om rymdverksamheten är nödvändig för att säkerställa Sveriges säkerhet eller andra utrikes-, säkerhets- eller försvarsintressen.

Med hänsyn till de skyndsamhetskrav som ställs upp i de situationer som beskrivits ovan behöver det även finnas en ändamålsenlig verksamhet inom Regeringskansliet för att hantera tillståndsärendena. Att regeringen ska pröva frågan om tillstånd innebär dock inte att de allmänna kraven på förutsättningar för tillstånd ska efterges. Det innebär bland annat att en flygsäkerhetsanalys ska göras även i dessa fall om tillståndsansökan avser en orbital uppskjutning. Flygsäkerhetsanalyser är komplexa och kräver särskild kunskap och information. Det är lämpligt att flygsäkerhetsanalyserna även i sådana situationer genomförs av tillståndsmyndigheten och att samverkan inom ramen för flygsäkerhetsanalysen sker i motsvarande utsträckning som gäller för tillståndsärenden i övrigt, se vidare avsnitt 6.4.2. Samverkan bör genomföras med beaktande av de skyndsamhetskrav som ställs upp i de aktuella situationerna som nu avses. De närmare formerna för detta bör regleras på förordningsnivå.

6.4 Förfarandet i tillståndsärenden och i ärenden om överlåtelse av tillstånd

6.4.1 Tillståndsansökan

Förslag

Den som vill bedriva rymdverksamhet eller överlåta ett tillstånd att bedriva sådan verksamhet ska ansöka om tillstånd respektive medgivande till överlåtelse av ett tillstånd hos tillståndsmyndigheten.

Om rymdverksamheten är nödvändig för att säkerställa Sveriges säkerhet eller andra utrikes-, säkerhets- eller försvarsintressen ska ansökan i stället göras hos regeringen.

En ansökan om tillstånd att bedriva rymdverksamhet ska innehålla:

- grundläggande uppgifter om verksamhetsutövaren och dennes ägarförhållanden,
- en utförlig beskrivning av den planerade verksamheten,
- en beskrivning av de rymdföremål som förekommer i verksamheten och ägarförhållandena till dessa,
- en ekonomisk och teknisk plan för hur verksamheten ska bedrivas,
- en miljökonsekvensbeskrivning, och
- en analys av riskerna för liv, hälsa och egendom.

En ansökan om medgivande till överlåtelse av ett tillstånd ska innehålla:

- grundläggande uppgifter om den tilltänkte nya verksamhetsutövaren och dennes ägarförhållanden,

- uppgift om det berörda tillståndet.
 - en ekonomisk och teknisk plan för hur verksamheten ska bedrivas,
 - en miljökonsekvensbeskrivning, och
 - en analys av riskerna för liv, hälsa och egendom.
- Regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer ska få meddela ytterligare föreskrifter om vad en ansökan om tillstånd och vad en ansökan om medgivande till överlåtelse av tillstånd ska innehålla.

Utredningens förslag

Utredningens förslag överensstämmer delvis med förslaget i utkastet. Utredningen föreslår inte någon regel om innehållet i en ansökan om medgivande till överlåtelse av tillstånd.

Remissinstanser

Samtliga remissinstanser tillstyrker förslaget eller har inga invändningar mot det.

Skälen för förslaget

Innehållet i ansökan

Den nuvarande regleringen av rymdverksamhet innehåller inte några regler om innehållet i en tillståndsansökan. Det kan vara svårt för sökanden att veta vilka uppgifter en ansökan ska innehålla och vilken dokumentation som ska ges in. För tillståndsmyndigheten innebär osäkerheten att det kan ta längre tid att granska de ansökningar som inkommer och att myndigheten kan behöva lägga tid på resurs- och tidskrävande kompletteringsförelägganden. Dessa problem blir större i och med att antalet tillståndsärenden förväntas öka.

För att handläggningen av en tillståndsansökan ska ske på ett effektivt, enhetligt och rättssäkert sätt finns det skäl för att reglera vilka uppgifter som en ansökan ska innehålla. En sådan reglering medför en ökad tydlighet och förutsebarhet, både för sökanden och för tillståndsmyndigheten. Det blir med andra ord enklare att säkerställa att en ansökan innehåller alla de uppgifter och den dokumentation som behövs för att tillståndsmyndigheten kan pröva ansökan.

Även när det gäller ärenden om medgivande till överlåtelse av tillstånd är det viktigt att det är förutsebart vad en ansökan ska innehålla. Innehållet i sådana ansökningar bör därför regleras på motsvarande sätt som ansökningar i tillståndsärenden.

När det gäller frågan vad ansökan ska innehålla bör en utgångspunkt vara att tillståndsmyndigheten får information om vem som ansöker om tillstånd och hur myndigheten kan få kontakt med denne.

För att ett ärende ska kunna behandlas måste verksamhetsutövaren vidare tillhandahålla tillräcklig information om den verksamhet som ansökan avser och omständigheter som är av relevans för tillståndsprövningen. I ansökan bör det således finnas en utförlig beskrivning av den planerade rymdverksamheten. I det ligger att ansökan även bör innehålla uppgifter om de rymdföremål som förekommer i rymdverksamheten, inklusive föremålens ägare. I situationer där det i en planerad verksamhet

finns verksamhetsutövare som är ansvariga för olika delar av rymdverksamheten måste hela verksamheten beskrivas, inklusive vem som är verksamhetsutövare för respektive del.

Eftersom verksamhetsutövarens ägarförhållanden kan vara relevanta för att bedöma om verksamheten är lämplig med hänsyn till Sveriges säkerhet eller andra utrikes-, säkerhets- eller försvarsintressen bör ansökan också innehålla sådana uppgifter. Det är vidare nödvändigt att ansökan innehåller en miljökonsekvensbeskrivning, en analys av säkerheten för liv, hälsa och egendom och en ekonomisk och teknisk plan.

När det gäller innehållet i en ansökan om medgivande till överlåtelse av ett tillstånd är behoven delvis annorlunda. Utöver uppgifter om den nuvarande verksamhetsutövaren bör ansökan innehålla uppgift om den nya verksamhetsutövaren och dennes ägarförhållanden samt givetvis det tillstånd som överlåtelsen avser. Om rymdverksamheten inte förändras genom överlåtelsen av tillståndet, och eftersom tillståndsmyndigheten redan har tillståndsprövat verksamheten i ett tidigare ärende, är det normalt tillräckligt att ansökan innehåller uppgifter om verksamhetsutövarens förutsättningar att fortsätta verksamheten. Ansökan bör därför innehålla en miljökonsekvensbeskrivning, en analys av säkerheten för liv, hälsa och egendom och en ekonomisk och teknisk plan, som utgår från den nya verksamhetsutövaren.

Nämnda uppgifter och handlingar är av grundläggande betydelse för prövningen av tillstånd eller medgivande till överlåtelse av tillstånd och bör därför framgå av lag. Med hänsyn till att innehållet i en ansökan kan behöva preciseras ytterligare och att behovet av uppgifter kan förändras över tid bör mer detaljerade regler införas i förordning eller i myndighetsföreskrift. Regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer bör därför få meddela föreskrifter om vad en ansökan om medgivande till överlåtelse av tillstånd ska innehålla.

I vissa fall ska en ansökan lämnas in till regeringen

I avsnitt 6.3 föreslås att rymdverksamhet som är nödvändig för att säkerställa Sveriges säkerhet eller andra utrikes-, säkerhets- eller försvarsintressen ska prövas av regeringen. Det omfattar framför allt sådana situationer där myndigheter inom försvarsområdet behöver anlita privata aktörer för att genomföra sin rymdverksamhet och där den privata aktören är att betrakta som verksamhetsutövare. Den som vill bedriva sådan verksamhet ska lämna in en ansökan till regeringen i stället för till tillståndsmyndigheten.

6.4.2 Samverkan i tillståndsärenden

Förslag

Tillståndsmyndigheten ska samverka med de myndigheter som regeringen bestämmer i frågor om Sveriges säkerhet eller andra utrikes-, säkerhets- eller försvarsintressen. Om det behövs ska tillståndsmyndigheten också samverka med de myndigheter som

regeringen bestämmer i frågor om säkerhet för liv, hälsa och egendom samt försäkringskyldighet.

Tillståndsmyndigheten ska också samverka med de utländska myndigheter eller mellanfolkliga organisationer som regeringen bestämmer, om det följer av Sveriges internationella åtaganden eller det annars behövs för att bedöma riskerna för liv, hälsa och egendom.

Tillståndsmyndigheten ska lämna uppgifter till de svenska myndigheter som omfattas av samverkan om det behövs för samverkan eller prövningen i ärenden om tillstånd att bedriva rymdverksamhet eller medgivande till överlåtelse av sådant tillstånd.

Tillståndsmyndigheten ska lämna uppgifter till de utländska myndigheter och mellanfolkliga organisationer som omfattas av samverkan om det behövs för samverkan eller prövningen i ärenden om tillstånd att bedriva rymdverksamhet eller överlåtelse till sådant tillstånd. En uppgift ska inte lämnas om det finns en sekretessbestämmelse som är tillämplig på uppgiften och övervägande skäl talar för att det intresse som sekretessen ska skydda har företräde framför intresset av att uppgiften lämnas.

Utredningens förslag

Utredningens förslag överensstämmer delvis med förslaget i utkastet. Utredningen föreslår att regeringen ska samråda med de myndigheter som regeringen bestämmer i frågor som rör Sveriges säkerhet eller andra utrikes-, säkerhets- eller försvarspolitiska intressen.

Remissinstanserna

De flesta remissinstanserna tillstyrker förslaget eller har inga invändningar mot det. Enligt *Transportstyrelsen* bör tillståndsmyndigheten vara skyldig att samverka med och lämna uppgifter till Transportstyrelsen. *Säkerhetspolisen* framför att tillståndsmyndighetens uppgiftsskyldighet bör begränsas så att den inte omfattar uppgifter som har lämnats av Säkerhetspolisen eller Försvarsmakten. Myndigheten anför därvid att det är tänkbart att myndigheten finner det lämpligt att dela viss information från exempelvis en utländsk säkerhetstjänst med tillståndsmyndigheten utan att det för den sakens skull är lämpligt att uppgiften lämnas vidare till en annan samverkansmyndighet.

Skälen för förslaget

Tillståndsmyndigheten ska samverka med andra myndigheter i vissa frågor

För att utredningen i ett tillståndsärende ska bli så bra som möjligt behöver tillståndsmyndigheten inte sällan information från andra myndigheter. Generellt gäller att en förvaltningsmyndighet inom sitt verksamhetsområde ska samverka med andra myndigheter (8 § förvaltningslagen). Av tydlighetsskäl framstår det emellertid som lämpligt att det införs regler om samverkan i den nya lagen. För att bättre återspegla att det ytterst är tillståndsmyndigheten som ska avgöra utgången i ärendet bör begreppet samverkan användas i stället för samråd (jfr prop. 2022/23:116 s. 113).

Det kan förväntas att tillståndsmyndigheten kommer att samarbeta särskilt nära med vissa myndigheter inom ramen för sitt uppdrag, bland annat i frågor om Sveriges säkerhet och andra utrikes-, säkerhets- och försvarsintressen. De myndigheter som främst berörs är Säkerhetspolisen, Försvarsmakten och ISP. Även myndigheten för civilt försvar kan bli aktuell i vissa frågor. En annan myndighet som kan behöva höras är Post- och telestyrelsen, som prövar tillståndsärenden om användning av radiosändare och utför satellitanmälningar för registrering hos den Internationella teleunionen. Även bedömningen av om en försäkring eller annan betryggande säkerhet är godtagbar kan innefatta frågor som ligger utanför tillståndsmyndighetens huvudsakliga kompetensområde och där myndigheten på regelbunden basis kan behöva stöd av en annan myndighet. För att säkerställa en hög nivå av säkerhet för liv, hälsa och egendom är det viktigt att rymdverksamhet bedrivs med hänsyn till bland annat befolkningsmängd, flygtrafik, sjöfart och andra regionala förhållanden som kan påverkas av verksamheten. Som *Svensk Försäkring* och *Transportstyrelsen* framför är det därför lämpligt att tillståndsmyndigheten, när det behövs, samverkar med den myndighet som regeringen bestämmer även när det gäller liv, hälsa och egendom.

Behovet av insyn i nu nämnda områden kan visserligen till viss del tillgodoses genom att tillståndsmyndigheten organiseras på ett sådant sätt att regeringen till det särskilda beslutsorganet utser ledamöter med lämplig kompetens. Den kunskap som således kommer finnas hos ledamöterna kan dock inte förutsättas alltid vara tillräcklig för att säkerställa att beslutsunderlaget är fullständigt och tillgodose behovet av att löpande få tillgång till aktuella uppgifter. Det gäller bland annat uppgifter om det senaste säkerhetsläget och andra underrättelseuppgifter av betydelse för tillståndsprövningen. Det gäller också aktuell flygsäkerhetsinformation och liknande som behövs för att koordinera rymdverksamhet med annan verksamhet. Även om det särskilda beslutsorganet har enskilda ledamöter med relevant kompetens finns det alltså behov av sådan samverkan som utredningen föreslagit.

I enlighet med utredningens förslag bör det inte regleras i lag vilka myndigheter som ska ingå i samverkan. Detta bör i stället regleras i förordning. Det kan i lagstiftningsärendet övervägas om även reglerna om samverkan bör ges i förordning.

En utsändning av ett rymdföremål från Sverige kan medföra risker för liv, hälsa, egendom och miljö utanför Sveriges gränser. Myndigheterna i eventuell berörd stat har ofta information som behövs för att identifiera dessa risker, till exempel verksamhet och befolkning inom olika geografiska områden. Det är också tänkbart att det kommer att finnas behov av att inhämta information från eller koordinera rymdverksamhet med mellanfolkliga organisationer. Mot den bakgrunden framstår det som lämpligt att det finns möjlighet att ge de stater och mellanfolkliga organisationer som berörs insyn i den rymdverksamhet som bedrivs från Sverige och även som utgångspunkt en möjlighet att yttra sig i samband med tillståndsprövningen. Tillståndsmyndigheten bör därför ges möjlighet att samverka också med de utländska myndigheter eller mellanfolkliga organisationer som regeringen bestämmer.

Tillståndsmyndighetens information till samverkansaktörerna

De svenska samverkansmyndigheterna behöver få tillgång till uppgifter från tillståndsmyndigheten för att de på ett tillfredsställande sätt ska kunna bedöma frågor inom sina respektive ansvarsområden. Även utländska samverkansaktörer kan behöva uppgifter från tillståndsmyndigheten för att samverkan ska fylla en funktion. De uppgifter som tillståndsmyndigheten behöver dela kan i många fall omfattas av sekretess. Samverkansaktörerna kan bland annat vara i behov av uppgifter som omfattas av exempelvis sekretess enligt 15 kap. 1, 1 b och 2 §§ offentlighets- och sekretesslagen (2009:400), härafter OSL. Samverkansaktören kan även vara i behov av uppgifter om enskilda, exempelvis ledande befattningshavare hos verksamhetsutövaren. Även sådana uppgifter kan omfattas av sekretess enligt OSL. Med hänsyn till detta och då det kommer att bli fråga om ett närmast rutinmässigt utbyte av uppgifter mellan myndigheterna bör uppgiftsutbytet utformas som en lagstadgad regel om att tillståndsmyndigheten ska vara skyldig att lämna vissa uppgifter till svenska samverkansmyndigheter respektive utländska myndigheter och mellanfolkliga organisationer. I enlighet med vad utredningen anför får behovet av en uppgiftsskyldighet anses väga tyngre än behovet av skydd för den personliga integriteten.

När det särskilt gäller uppgifter med koppling till Sveriges säkerhet eller andra utrikes-, säkerhets- eller försvarsintressen är det viktigt att uppgifterna inte får större spridning än vad som är nödvändigt för att tillståndsprövningen ska fungera effektivt. I linje med vad *Säkerhetspolisen* framför kan det ibland vara olämpligt att dela all den information som tillståndsmyndigheten får från en samverkansmyndighet till en annan myndighet. Det kan särskilt aktualiseras när det gäller utländska samverkansaktörer. Tillståndsmyndighetens uppgiftsskyldighet bör därför begränsas.

Utredningen föreslår att uppgifter från tillståndsmyndigheten ska lämnas på begäran av samverkansmyndigheterna. Det framstår dock som lämpligare att uppgifterna lämnas i den utsträckning som behövs för samverkan eller tillståndsmyndighetens prövning av ärendet.

Som Säkerhetspolisen framför är det inte alltid lämpligt att känsliga uppgifter som tillståndsmyndigheten fått från en samverkansmyndighet delas med en annan samverkansmyndighet. Det behöver därför säkerställas att uppgifter som omfattas av sekretess inte alltid delas med en viss myndighet. Det görs lämpligen på förordningsnivå, jfr 6 och 7 §§ i förordningen (2023:624) om granskning av utländska direktinvesteringar. För utländska samverkansaktörer bör motsvarande bestämmelse införas i lag. Om tillståndsmyndigheten exempelvis får del av en uppgift som omfattas av sekretess enligt 15 kap. 2 § OSL (försvarssekretess) ska myndigheten inte dela med sig av uppgiften om övervägande skäl talar för att det intresse som sekretessen ska skydda har företräde framför intresset av att uppgiften lämnas.

6.4.3 Tillståndsmyndigheten ska ha rätt till information från myndigheter

Förslag

De myndigheter som regeringen bestämmer ska vara skyldiga att lämna en uppgift till tillståndsmyndigheten i samband med denna myndighets handläggning av ärenden om tillstånd att bedriva rymdverksamhet och i ärenden om medgivande till överlåtelse av sådant tillstånd, om det behövs för att myndigheten ska kunna fullgöra sitt uppdrag enligt den nya lagen.

Utredningens förslag

Utredningens förslag innehåller inte någon motsvarande regel.

Remissinstanserna

Remissinstanserna har inte berört frågan.

Skälen för förslaget

En ansökan om tillstånd att bedriva rymdverksamhet ska innehålla vissa uppgifter som är av betydelse vid tillståndsprövningen, se avsnitt 6.4.1. Andra myndigheter kan ha tillgång till information som tillståndsmyndigheten behöver för sin prövning. Det kan handla om teknisk information, information om sökandens ekonomiska förhållanden och underrättelseinformation. Det kan också röra information om miljövärden, befolkningsmängd, flygtrafik och andra regionala förhållanden. För att tillståndsprövningen ska fungera på avsett sätt bör det därför finnas förutsättningar för uppgiftslämnande från andra myndigheter som har tillgång till information av relevans för tillståndsprövningen.

Av 6 kap. 5 § OSL framgår att en myndighet på begäran av en annan myndighet ska lämna en uppgift som den förfogar över, om inte uppgiften är sekretessbelagd eller det skulle hindra arbetets behöriga gång. Eftersom tillståndsmyndigheten kan behöva tillgång till uppgifter som omfattas av sekretess, och som finns hos andra myndigheter, bör det införas en särskild regel om uppgiftsskyldighet i den nya lagen. En sådan regel om uppgiftsskyldighet medför även att den utlämnande myndigheten kan lämna ut uppgifter som omfattas av sekretess med stöd av 10 kap. 28 § OSL. Motsvarande uppgiftsskyldighet finns inom andra områden, exempelvis i lagen om granskning av utländska direktinvesteringar.

När ett utökad informationsutbyte övervägs är det ofta nödvändigt att göra avvägningar mellan allmänintresset och skyddet för den personliga integriteten. En viktig faktor i den avvägningen är vilken typ av uppgifter som informationsutbytet avser. Eftersom tillståndsmyndigheten bland annat kan behöva tillgång till sekretessbelagda uppgifter om verksamhetsutövaren och dennes ägare kan informationsutbytet innebära ett visst integritetsintrång för enskilda. Mot detta måste ställas vikten av att det genom tillståndsprövningen blir möjligt att förhindra att det förekommer olämpliga aktiviteter i rymden som Sverige är internationellt ansvarigt för.

Med hänsyn till det viktiga allmänintresset bör det finnas en möjlighet till sekretessgenombrott i form av uppgiftsskyldighet för de statliga myndigheter som regeringen bestämmer. För att inte integritetsintrånget ska bli större än nödvändigt bör uppgiftsskyldigheten begränsas till uppgifter som myndigheten behöver vid prövningen av ärenden om tillstånd att bedriva rymdverksamhet och ärenden om medgivande till överlåtelse av ett tillstånd. Tillståndsmyndigheten behöver ha möjlighet att i varje enskilt fall bedöma vilka uppgifter som krävs för en viss prövning. Uppgiftsskyldigheten bör därför inte vara begränsad till att avse en viss typ av uppgifter.

En bestämmelse om uppgiftsskyldighet kan vara absolut, dvs. att det inte finns något utrymme för myndigheterna att vägra utlämnande om förutsättningarna för det är uppfyllda, eller innehålla regler om att en myndighet kan avstå från ett utlämnande under vissa fall, exempelvis efter en intresseavvägning. Vilka myndigheter som ska omfattas av uppgiftsskyldigheten kommer att regleras i förordning. Med hänsyn till den nya lagens ändamål och de krav som ställs för att få tillstånd kan de uppgifter som tillståndsmyndigheten behöver vara sådana att de omfattas av exempelvis utrikessekretess (15 kap. 1 § OSL), sekretess för uppgifter inom Nato-samarbetet (15 kap. 1 b OSL), försvarssekretess (15 kap 2 § OSL) eller av sekretess för Säkerhetspolisens underrättelseverksamhet (18 kap. 2 § OSL). Även om sådana uppgifter vid ett utlämnande till tillståndsmyndigheten kommer att omfattas av samma sekretesskydd hos tillståndsmyndigheten (se vidare om detta i avsnitt 14.2) är det fråga om känsliga uppgifter. När det gäller uppgifter som omfattas av sekretess enligt 15 kap. 1 a § har de inte samma sekretesskydd hos den mottagande myndigheten (se vidare om detta i avsnitt 14.2). De uppgifter som behöver utbytas är av sådant slag att det finns skäl för att inte låta uppgiftsskyldigheten vara absolut. Inom ramen för det framtida förordningsarbetet bör hänsyn tas till intresset av att bland andra Försvarsmakten, Säkerhetspolisen och ISP har möjlighet att avgöra när det är lämpligt att lämna uppgifter till tillståndsmyndigheten (jfr prop. 2019/20:15 s. 36).

6.4.4 Tidsfrister för handläggningen

Förslag

Tillståndsmyndigheten ska i ett ärende om tillstånd eller medgivande till överlåtelse av ett tillstånd fatta slutligt beslut senast inom tolv månader från det att en fullständig ansökan inkommit till myndigheten och ansökningsavgiften är betald. Om det finns särskilda skäl för det får tidsfristen förlängas.

Utredningens förslag

Utredningens förslag överensstämmer inte med förslaget i utkastet. Utredningen föreslår inte några regler om tidsfrister för handläggningen.

Remissinstanserna

Remissinstanserna har inte berört frågan.

Skälen för förslaget

Rymdsektorn är en internationell, kapitalintensiv och konkurrensutsatt bransch som ställer höga krav på förutsebarhet. För att Sverige ska vara ett attraktivt land att bedriva rymdverksamhet i är det viktigt att verksamhetsutövare och andra intressenter snabbt får besked om planerade rymdverksamheter tillåts. Det ställer krav på att tillståndsmyndigheten är organiserad på ett ändamålsenligt sätt. Rymdsektorns särdrag innebär att behovet av förutsebarhet är större än inom många andra sektorer. Det är också viktigt att det internationellt finns ett förtroende för att handläggningen av ärenden om tillstånd att bedriva rymdverksamhet och ärenden om medgivande till överlåtelse av sådana tillstånd verkligen är effektiv. Det bör därför införas en särskild tidsfrist på tolv månader för tillståndsmyndighetens handläggning. För tillståndsmyndigheten kompletterar tidsfristen de allmänna kraven på handläggning enligt förvaltningslagen (se bland annat 9 § förvaltningslagen). För verksamhetsutövaren innebär den bortre tidsramen att det blir enklare att planera sin verksamhet, bland annat när det gäller de ekonomiska kalkyler som verksamhetsbeslut bygger på. Det torde också skapa bättre förutsättningar för utsändningsleverantörer, nyttolastägare och rymdhamnar att ingå avtal. På så sätt kan tidsfrister för handläggningen bidra till att fler rymdverksamheter genomförs och att fler aktörer väljer att bedriva verksamhet från Sverige.

Av 9 § förvaltningslagen följer att ett ärende ska handläggas så enkelt, snabbt och kostnadseffektivt som möjligt utan att rättssäkerheten efterträts. Tillståndsmyndigheten bör bland annat bedöma om en ansökan är fullständig samt inleda samverkansförfarandet så snart som möjligt. Det behövs inga särskilda tidsfrister för denna inledande prövning.

För att nå den uppsatta tidsfristen behöver det föreslagna samverkansförfarandet vara effektivt. Det bedöms inte vara nödvändigt att i lag ange några särskilda tidsfrister för när samverkansaktörerna senast ska inkomma med svar eller uppgifter till tillståndsmyndigheten. Det får ankomma på tillståndsmyndigheten att, i samråd med samverkansmyndigheterna, sätta upp de svarsfrister som behövs gentemot samverkansaktörerna för att nå tidsfristen.

6.4.5 Avgifter

Förslag

Tillståndsmyndigheten ska få ta ut en avgift av verksamhetsutövaren för ansökan om tillstånd att bedriva rymdverksamhet och ansökan om medgivande till överlåtelse av tillstånd.

Regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer ska få meddela föreskrifter om avgift för sådana ansökningar.

Utredningens förslag

Utredningen föreslår inte några regler om avgift för ansökan utan endast regler om avgift för tillsyn.

Remissinstanserna

Samtliga remissinstanser tillstyrker utredningens förslag eller invänder inte mot det.

Swedish Aerospace Industries anser att det ska anges i lagen att verksamhetsutövaren inte behöver betala en avgift för att ansöka om tillstånd att bedriva rymdverksamhet och för att ansöka om medgivande till överlåtelse av ett tillstånd.

Skälen för förslaget

Som flera remissinstanser framfört behöver tillståndsmyndigheten tillföras ytterligare medel för att säkerställa att tillståndsprövningen blir rättssäker och effektiv, se avsnitt 16. Det är rimligt att detta delvis finansieras genom avgifter från den som vill bedriva rymdverksamhet eller överlåta ett tillstånd om att bedriva rymdverksamhet. Tillståndsmyndigheten ska därför få ta ut avgift av verksamhetsutövaren för ansökan om tillstånd att bedriva rymdverksamhet eller medgivande till överlåtelse av ett tillstånd. Regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer bör få meddela föreskrifter om avgift för tillstånd.

7 Verksamhetsutövarens allmänna skyldigheter

Förslag

Rymdverksamhet ska bedrivas på ett säkert sätt så att riskerna för liv, hälsa och egendom begränsas och på ett sätt som är lämpligt med hänsyn till Sveriges säkerhet och andra utrikes-, säkerhets- och försvarsintressen. Rymdverksamhet ska också bedrivas på ett sätt som är långsiktigt hållbart för miljön och nyttjandet av rymden.

För att minska riskerna med verksamheten och begränsa miljöpåverkan ska verksamhetsutövare ha den kunskap som behövs och vidta de försiktighetsmått som behövs.

Regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer ska få meddela föreskrifter om säker och långsiktigt hållbar rymdverksamhet.

Verksamhetsutövaren ska vara skyldig att så snart det kan ske informera tillsynsmyndigheten om driftsavbrott, defekter, fel eller andra onormala omständigheter i rymdverksamheten som kan innebära ökade risker för liv, hälsa, egendom, miljö eller Sveriges säkerhet.

Utredningens förslag

Utredningens förslag överensstämmer inte med förslaget i utkastet. Utredningen föreslår att rymdverksamhet ska bedrivas på sätt som är långsiktigt hållbart för miljön och nyttjandet av rymden samt att regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer ska få meddela föreskrifter om miljöskydd och rymdskrot. I övrigt föreslår inte utredningen uttryckliga regler om att verksamhetsutövaren ska uppfylla allmänna skyldigheter. Utredningen föreslår ingen rapporteringskyldighet.

Remissinstanserna

De flesta remissinstanserna tillstyrker förslaget eller har inga invändningar mot det. Ett flertal remissinstanser, bland andra *Kungl. Ingenjörsvetenskapsakademien* och *Stockholms universitet*, välkomnar förslaget. Enligt *Kungl. Ingenjörsvetenskapsakademien* är det positivt att utredningen tar upp frågan om rymdskrot. *Business Region Göteborg AB* framhåller att införandet av en miljöbestämmelse för rymdskrot är mycket positivt för att etablera ett gemensamt hållbarhetsarbete som möjliggör långsiktigt nyttjande av rymden. *Skogsstyrelsen* pekar på att problemet med rymdskrot väntas växa exponentiellt och hota satelliter som samhället är beroende av.

Enligt *Aerospace Cluster Sweden* borde fler miljöaspekter än rymdskrot beaktas. De efterlyser särskilt resonemang om miljöpåverkan av raketbränsle för uppsändning och kontamination av främmande himlakroppar. *Stiftelsen för strategisk forskning* efterlyser en förklaring av vad som avses med "miljö" respektive "oönskad biologisk spridning". Några remissinstanser har synpunkter på utredningens förslag när det gäller vissa regler i den nya förordningen om rymdverksamhet, bland annat när det gäller kravet på att rymdverksamhet ska avvecklas efter viss tid.

Skälen för förslaget

Regler om verksamhetsutövarens allmänna skyldigheter

Rymdverksamhet kan vara farlig för både människor och miljön. Den kan också vara känslig för Sveriges säkerhet och andra utrikes-, säkerhets- och försvarsintressen. I avsnitt 5.2 framhålls mot den bakgrunden att ett syfte med den nya lagen bör vara att främja en rymdverksamhet som är säker och långsiktigt hållbar.

Det kan övervägas om den nya lagen ska innehålla fler regler om verksamhetsutövarens allmänna skyldigheter än de som utredningen föreslår. Sådana regler finns i ett flertal andra regelverk. I 2 kap. miljöbalken finns rättsligt bindande principer och hänsynsregler, som bland annat kräver att den som bedriver verksamhet har den kunskap och vidtar de försiktighetsmått som behövs med hänsyn till människors hälsa och miljön. Liknande regler finns i lagen (1984:3) om kärnteknisk verksamhet, produktsäkerhetslagen (2004:451) och lagen (2003:778) om skydd mot olyckor. Reglerna bygger på synsättet att det är bättre att vidta förebyggande åtgärder än att avhjälpa skador efter att de har inträffat, se bland annat prop. 1997/98:45 s. 213.

De regler om tillstånd och tillsyn som föreslås i avsnitt 6 respektive avsnitt 9 ger visserligen goda möjligheter att förhindra olämplig rymd-

verksamhet. En effektiv kontroll över den rymdverksamhet som bedrivs skulle dock i många fall förutsätta att beviljade tillstånd förenas med allmänt hållna villkor om att verksamheten ska bedrivas på ett säkert och långsiktigt hållbart sätt eller med beaktande av vissa intressen. I annat fall finns det en risk för att det inte anses vara möjligt för tillsynsmyndigheten att ingripa mot en verksamhet som bedrivs inom ramen för tillståndsbeslutet, men trots det bedrivs på ett olämpligt sätt. Att på det sättet placera ansvaret för hur rymdverksamhet ska bedrivas på tillståndsmyndigheten är varken effektivt eller förutsebart. Mot den bakgrunden bör den nya lagen innehålla ett kapitel med allmänna skyldigheter för verksamhetsutövaren. Även sådan verksamhet som undantagits från tillståndskravet omfattas av de allmänna skyldigheterna (angående undantag, se avsnitt 6.1.1).

Rymdverksamhet ska bedrivas på ett säkert sätt

En grundläggande princip för all rymdverksamhet bör vara att de olika aktiviteterna i verksamheten ska kunna fullgöras på ett säkert sätt med hänsyn till säkerhet för liv, hälsa och egendom. Med en uttrycklig regel som ställer krav på att rymdverksamhet ska bedrivas på ett säkert sätt så att riskerna för liv, hälsa och egendom begränsas skapas det en rättslig standard som alla verksamhetsutövare ska förhålla sig till. En sådan regel understryker också att säkerhetsfrågor är av stor betydelse enligt den nya lagen om rymdverksamhet. Det bidrar vidare till att tillsynsmyndighetens kontroll kan bli mer effektiv.

De säkerhetskrav som åligger en verksamhetsutövare bör alltså på ett övergripande sätt komma till uttryck i den nya lagen. Målsättningen med regleringen bör vara att verksamhetsutövarens säkerhetsarbete så långt som möjligt ska undanröja riskerna för liv, hälsa och egendom. För att uppnå detta bör verksamhetsutövaren vara skyldig att ha den kunskap och vidta de försiktighetsmått som behövs för att säkerställa att verksamheten är säker och att konsekvenserna vid eventuella olycksfall begränsas. Motsvarande krav finns exempelvis i miljöbalken.

De krav som ställs i praktiken kommer ibland att behöva vara på en hög detaljnivå. Det gäller inte minst vid utsändningar av bärraketer, där det finns etablerade internationella standarder vad gäller säkerhet. För att det ska vara tydligt vilka krav som gäller för en viss verksamhet kan det, i den mån det går att förutse, vara lämpligt att dessa uttryckligen anges i en reglering och inte endast som en icke-reglerad standard. Kraven kan också behöva anpassas till utvecklingen. Sådana detaljerade krav bör därför lämpligen komma till uttryck på en lägre författningsnivå än i lag. Regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer bör alltså ha möjlighet att meddela föreskrifter med krav som är anpassade för olika typer av rymdverksamhet, rymdfarkoster och andra förhållanden.

Rymdverksamhet ska vara långsiktigt hållbar

Rymdverksamhet kan påverka miljön på jorden, i atmosfären och i rymden på ett oönskat sätt. På jorden kan det förekomma utsläpp och buller vid utsändning samt nedfall i havet och på marken. Den ökande mängden rymdskrot är ett allvarligt hot mot mänsklighetens fortsatta tillgång till rymden. I takt med att antalet satelliter och uppskjutningar blir fler, växer även antalet inaktiva objekt i omloppsbana. Det ökar risken för att rymd-

farkoster kolliderar med eller träffas av rymdskrot, vilket i sin tur kan leda till kaskadeffekter där varje kollision skapar ytterligare rymdskrot. Denna utveckling hotar tillgången till omloppsbanor kring jorden. I värsta fall skulle det, som *Skogsstyrelsen* pekar på, bli omöjligt att placera och använda satelliter i omloppsbana kring jorden, vilket skulle få enorma konsekvenser. Rymdverksamhet kan också ge upphov till andra negativa effekter för miljön, såsom ljusföroreningar och kontamination på andra himlakroppar. Rymdskrot utgör även ett hot mot samhällskritisk infrastruktur.

Av artikel IX i 1967 års rymdfördrag följer att rymden och himlakropparna ska utforskas på ett sådant sätt att skadlig nedsmutsning undviks samt att ogynnsamma förändringar inte sker i jordens omgivning. Som utredningen redogör för har FN:s generalförsamling också antagit ett antal principförklaringar och resolutioner om hur stater bör säkerställa att rymdverksamhet bedrivs på ett sätt som är långsiktigt hållbart. I linje med detta har flera andra stater infört regler för rymdverksamhet med syfte att skydda miljön.

En långsiktigt hållbar rymdverksamhet säkerställs bäst genom förebyggande åtgärder som vidtas innan verksamheten påbörjas, snarare än genom avhjälpande av redan uppkomna skador och olägenheter. Att verksamheten ska vara långsiktigt hållbar är en förutsättning för beviljande av tillstånd. Intresset av en långsiktigt hållbar rymdverksamhet tillgodoses dock inte fullt ut genom tillståndsprovningen. Att en verksamhet tillåts utesluter exempelvis inte att det i ett senare skede uppkommer en situation som innebär ett hot mot miljön, och som hade kunnat förhindras, förebyggas eller begränsas. På motsvarande sätt som för säker rymdverksamhet bör tillståndsreglerna därför kompletteras med en skyldighet för verksamhetsutövaren att bedriva rymdverksamheten på ett långsiktigt hållbart sätt. Kravet på långsiktig hållbarhet blir därmed en rättslig standard som alla verksamhetsutövare ska förhålla sig till.

Inom miljöretten i allmänhet gäller den internationellt vedertagna principen att det är den som förorsakar miljöstörningar som ska bekosta de åtgärder som behövs för att förebygga eller avhjälpa olägenheter (jfr prop. 1997/98:45 s. 213). I FN:s riktlinjer för ett långsiktigt brukande av rymden rekommenderas det också att stater vidtar åtgärder för att säkerställa att den som bedriver rymdverksamhet har nödvändiga kunskaper och vidtar relevanta säkerhetsåtgärder (se avsnitt A.2). Mot den bakgrunden bör verksamhetsutövaren enligt den nya lagen vara skyldig att sträva efter att verksamheten inte ger upphov till rymdskrot och andra negativa konsekvenser för miljön. Liksom när det gäller det säkerhetsförebyggande arbetet är kunskap, förebyggande åtgärder och teknik centralt.

Kraven som ställs ska inte drivas längre än vad som framstår som rimligt. Regeln om långsiktigt hållbar rymdverksamhet bör tillämpas med beaktande av att det med dagens teknik och kunskapsläge inte är möjligt att bedriva rymdverksamhet utan att det kan uppkomma rymdskrot eller andra negativa konsekvenser för miljön. Regeln bör också i övrigt tillämpas så att inte orimliga krav ställs på verksamhetsutövaren med hänsyn till, å ena sidan, den effekt kraven kommer att ha för miljön och, å andra sidan, kostnaderna för dessa åtgärder eller andra motstående intressen. Med hänsyn till sådana motstående intressen kan det vara nödvändigt att godta flera

rymdverksamheter och tillåta mindre långtgående skyddsåtgärder och försiktighetsmått än vad som från strikt miljösynpunkt skulle vara motiverat.

Det kan finnas behov av ytterligare regler om miljöskydd och rymdskrot. Reglerna kan behöva vara detaljerade och ändras över tid. Regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer bör därför ha möjlighet att meddela föreskrifter om långsiktigt hållbar rymdverksamhet.

Rymdverksamhet ska vara lämplig med hänsyn till Sveriges säkerhet och andra utrikes-, säkerhets- och försvarsintressen

Utvecklingen på rymdområdet och det försämrade geopolitiska läget ställer höga krav på att Sverige och våra allierade vidtar åtgärder för att utveckla och skydda rymdförmågor och försvara våra intressen i rymden. Det är därför av stor betydelse att det kan säkerställas att rymdverksamhet bedrivs på ett sätt som är lämpligt med hänsyn till Sveriges säkerhet och andra utrikes-, säkerhets- och försvarsintressen.

Förslaget till en ny lag om rymdverksamhet innehåller flera regler som syftar till att tillgodose dessa intressen. Regeringen ska pröva frågan om tillstånd, eller medgivande till överlåtelse av tillstånd, om verksamheten är nödvändig för att säkerställa sådana intressen och myndigheter kan i vissa fall vara undantagna från tillståndskravet. Det innebär en möjlighet att hantera känslig rymdverksamhet i särskild ordning.

Även andra regelverk bidrar till att säkerställa att verksamhet inte är olämplig ur säkerhets- och försvarssynpunkt. I säkerhetsskyddslagen finns regler om förebyggande åtgärder för att skydda Sveriges säkerhet mot spioneri, sabotage, terroristbrott och andra brott. Av lagen följer bland annat att en verksamhetsutövare som bedriver säkerhetskänslig verksamhet ska vidta de säkerhetsskyddsåtgärder som behövs. Säkerhetsåtgärderna kan bland annat motverka önskad spridning av säkerhetsskyddsklassificerade uppgifter eller att obehöriga personer får tillträde till områden, byggnader och andra anläggningar eller objekt där det bedrivs säkerhetskänslig verksamhet. Åtgärderna kan också förebygga att personer som inte är pålitliga ur säkerhetssynpunkt deltar i säkerhetskänslig verksamhet samt säkerställa att de som deltar i säkerhetskänslig verksamhet har tillräcklig kunskap om säkerhetsskydd. Kraven i säkerhetsskyddslagen innebär därmed ett effektivt grundläggande skydd för Sveriges säkerhet som också gäller för rymdverksamhet.

Regler om granskning, tillståndskrav, säkerhetsåtgärder och andra åtgärder för att skydda andra utrikes-, säkerhets- och försvarsintressen finns också i andra regelverk. I lagen om elektronisk kommunikation finns exempelvis regler om skydd vid tillhandahållande av elektroniska kommunikationstjänster, vilka bland annat gäller för satellitkommunikation. Regelverken om produkter med dubbla användningsområden, lagen om krigsmateriel och lagen om granskning av utländska direktinvesteringar innebär också ett ytterligare skydd mot att känslig teknik, såsom bärraketer och teknik för signalspaning, hamnar i fel händer eller används på ett önskat sätt av främmande makt.

Befintliga regelverk och reglerna om tillstånd och tillsyn i den nya lagen ger sammantaget goda möjligheter att säkerställa Sveriges utrikes-, säkerhets- och försvarsintressen. Med hänsyn till utvecklingen på rymdområdet och det säkerhetspolitiska läget framstår det dock som

motiverat att även införa en allmän skyldighet för verksamhetsutövare att se till att rymdverksamhet bedrivs på ett sätt som är lämpligt med hänsyn till Sveriges säkerhet och andra utrikes-, säkerhets- och försvarsintressen. Kravet innebär att verksamhetsutövare löpande behöver arbeta med att bedriva en säker rymdverksamhet genom att vidta åtgärder för skydd mot yttre hot, såsom sabotage eller andra brottsliga angrepp eller störningar av rymdtjänster och rymdinfrastruktur som kan påverka samhällsviktiga tjänster. Det innebär också att tillsynsmyndigheten kan vidta åtgärder mot verksamhetsutövare som inte uppfyller sina skyldigheter, till exempel genom att meddela åtgärdsföreläggande och sanktionsavgift inom ramen för tillsynen vid överträdelser som beror på verksamhetsutövaren.

Verksamhetsutövarens skyldighet att informera tillsynsmyndigheten om omständigheter som medför ökade risker

För att säkerställa en effektiv tillsyn över rymdverksamheten behöver tillsynsmyndigheten få information om omständigheter som medför ökade risker för rymdverksamhet. Det gäller särskilt driftsavbrott, defekter och fel eller någon annan onormal omständighet som kan innebära ökade risker. Ofta är tillsynsmyndigheten beroende av verksamhetsutövaren för att få kännedom om händelser som påverkar verksamheten. Det bör därför införas en skyldighet för verksamhetsutövaren att så snart det kan ske informera tillsynsmyndigheten om driftsavbrott, defekter, fel eller annan onormal omständighet i rymdverksamheten som kan innebära ökade risker för liv, hälsa, egendom, miljö eller Sveriges säkerhet. Skyldigheten att informera tillsynsmyndigheten bör inte gälla allt som inträffar i verksamheten utan endast om en omständighet medför en påtagligt ökad risk för nämnda intressen.

8 Registrering av rymdföremål

Förslag

Den myndighet som regeringen bestämmer (registermyndigheten) ska föra ett register över rymdföremål med anknytning till Sverige.

Ett rymdföremål ska anses ha anknytning till Sverige om det har sänts ut från svenskt territorium, med en farkost som är registrerad i Sverige eller av en svensk medborgare eller en juridisk person med säte i Sverige.

Verksamhetsutövaren ska så snart som möjligt lämna uppgifter om ett rymdföremål som används i en rymdverksamhet till registermyndigheten. Regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer ska få meddela närmare föreskrifter om de uppgifter som verksamhetsutövaren ska lämna till registermyndigheten.

Verksamhetsutövaren ska underrätta registermyndigheten om det sker förändringar i lämnade uppgifter.

Utredningens förslag

Utredningens förslag överensstämmer i huvudsak med förslaget i utkastet.

Remissinstanserna

De flesta remissinstanserna tillstyrker utredningens förslag eller invänder inte mot det. Flera remissinstanser har synpunkter på vilka uppgifter som registret ska innehålla. *Aerospace Cluster Sweden* framhåller att syftet med det föreslagna registret inte är tydligt. Enligt *Aerospace Cluster Sweden* borde ambitionen med registret vara större än att bara uppfylla de internationella registreringskraven. *Uppsala universitet* påpekar att registreringskonventionen ställer krav på att samtliga rymdföremål registreras och framhåller att det bör klargöras att rymdföremål som används i en verksamhet som inte är tillståndspliktig också ska registreras. Enligt *Trafikverket* bör verksamhetsutövarens skyldighet att lämna uppgifter till registermyndigheten vara sanktionerad för att inte det föreslagna registret ska riskera att bli inaktuellt vid utebliven upplysning om ändringar.

Skälen för förslaget

Ett register över svenska rymdföremål

Regler om registrering av föremål som sänds till rymden har till syfte att underlätta identifieringen av rymdföremål. Registreringen är viktig eftersom det bidrar till att regleringen av ansvar för skador som orsakas av rymdföremål blir mer effektivt. Registreringen begränsar även de negativa konsekvenserna av oidentifierade föremål i rymden. I linje med vad *Aerospace Cluster Sweden* framför har reglerna om registrering därmed ett bredare syfte än att endast uppfylla Sveriges folkrättsliga åtaganden enligt 1975 års registreringskonvention.

De nu gällande svenska reglerna om registrering av rymdföremål finns i 4 § förordningen om rymdverksamhet. Enligt paragrafen ska Rymdstyrelsen föra register över rymdföremål för vilka Sverige är att anse som utsändande stat enligt registreringskonventionen. Om en annan stat också kan anses som utsändande stat ska rymdföremålet registreras i Sverige om staterna har kommit överens om det. I registreringskonventionen definieras utsändande stat som den stat som sänder ut ett rymdföremål eller beställer en sådan utsändning och den stat från vars territorium eller anläggning ett rymdobjekt sänds ut (artikel I).

För att Sverige ska kunna fullgöra sina åtaganden enligt registreringskonventionen behöver det även fortsättningsvis finnas ett offentligt nationellt register över rymdföremål. Registret bör som i dag omfatta samtliga rymdföremål för vilka Sverige är att anse som utsändande stat enligt registreringskonventionen. Det blir därigenom lätt att överblicka vilka rymdföremål som Sverige har ett folkrättsligt ansvar för när det gäller eventuella skador, se vidare avsnitt 11. För att det tydligare än i dag ska framgå vilka rymdföremål som ska registreras bör det framgå direkt av den nya lagen när registrering ska se. Förutsättningarna för när registrering ska ske bör följa registreringskonventionen.

Som *Uppsala universitet* påpekar ställer registreringskonventionen krav på att samtliga rymdföremål ska registreras. Det finns därmed inte någon möjlighet att undanta vissa rymdföremål från registret, jfr 2 kap. 1 § tredje

stycket sjölagen (1994:1009). Registret över svenska rymdföremål ska därför omfatta alla svenska rymdföremål, innefattande sådana rymdföremål som används i en rymdverksamhet som har undantagits från kravet på tillstånd.

Registreringskonventionen ger inte heller möjlighet att avregistrera rymdföremål, till exempel om det återförs till jorden eller om det överläts till en utländsk verksamhetsutövare. Det bör därför inte införas någon regel om avregistrering från registret över svenska rymdföremål. En annan sak är att registermyndigheten kan utforma registret så att det exempelvis framgår om ett rymdföremål befinner sig i omloppsbanan kring jorden eller inte.

Verksamhetsutövarens skyldighet att lämna uppgifter till registermyndigheten

För att registret över svenska rymdföremål ska vara ändamålsenligt är det viktigt att uppgifterna är korrekta och aktuella. Det bör därför finnas en skyldighet för verksamhetsutövaren att lämna uppgifter till registermyndigheten. Skyldigheten bör avse de uppgifter som ska ingå i det svenska och internationella registret över rymdföremål samt också andra uppgifter som registermyndigheten behöver. Det kan exempelvis handla om information om vilka aktörer som deltagit i utsändningen och andra uppgifter som behövs för att bedöma om ett rymdföremål är svenskt eller inte.

Verksamhetsutövaren bör vara skyldig att lämna uppgifterna så snart det är möjligt. Det bör också införas en skyldighet för verksamhetsutövaren att underrätta registermyndigheten om förändringar i uppgifterna som inte är av ringa betydelse.

Till skillnad från vad utredningen föreslår bör verksamhetsutövarens skyldighet att lämna uppgifter till registreringsmyndigheten framgå av lag. Det gäller inte minst med tanke på att skyldigheten att lämna uppgifter har central betydelse för registrets funktion och då en överträdelse av skyldigheten – i linje med vad *Trafikverket* har föreslagit – kan bli föremål för ingripanden från tillsynsmyndigheten.

Eftersom det endast delvis är möjligt att i lagen precisera vilka uppgifter som skyldigheten avser ska regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer få meddela föreskrifter om andra uppgifter som verksamhetsutövaren ska lämna till registreringsmyndigheten.

9 Tillsyn

9.1 Tillsynsmyndighet och tillsynsmyndighetens uppdrag

Förslag

Den myndighet som regeringen bestämmer ska vara tillsynsmyndighet.

Tillsynsmyndigheten ska utöva tillsyn över att lagen och föreskrifter som har meddelats i anslutning till lagen följs.

Den som har fått undantag från skyldigheten att ha tillstånd ska inte vara föremål för tillsyn, men ska hålla regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer underrättad om den verksamhet som bedrivs.

Utredningens förslag

Utredningens förslag överensstämmer med förslaget i utkastet.

Remissinstanserna

De flesta remissinstanserna tillstyrker utredningens förslag eller invänder inte mot det.

Några remissinstanser väcker frågor kring förslaget att Rymdstyrelsen ska vara både tillstånds- och tillsynsmyndighet. *FOI* efterfrågar en djupare analys av förutsättningarna för att en och samma myndighet samtidigt ska bedriva främjande-, tillstånds- och tillsynsverksamhet och efterlyser alternativ. *FOI* ifrågasätter om Rymdstyrelsen har möjlighet att organisera sig för tre så distinkta uppgifter utan att myndighetens opartiskhet kan kritiserats. *Försvarsmakten* framhåller att den föreslagna ordningen ställer stora krav på myndighetens möjligheter att organisera sig på ett sätt som garanterar att de olika verksamheterna hålls separerade.

Skälen för förslaget

Tillsynsmyndighet

För att säkerställa att reglerna i den nya lagen efterlevs krävs det en väl fungerande tillsyn. Valet av tillsynsmyndighet är av stor betydelse. Tillsynsmyndigheten behöver ha kunskap inom ett flertal områden och ha förutsättningar att göra rättssäkra och effektiva bedömningar. I dag är det Rymdstyrelsen som utövar tillsyn över icke-statlig rymdverksamhet, även om det är regeringen som beslutar om återkallelse av tillstånd att bedriva rymdverksamhet. Som utredningen konstaterar finns det ingen annan myndighet som är bättre lämpad att utöva tillsynen än Rymdstyrelsen.

Som flera remissinstanser framhåller måste Rymdstyrelsens verksamhet organiseras på ett ändamålsenligt sätt. I avsnitt 6.3 föreslås det att det ska inrättas ett särskilt beslutsorgan inom ramen för Rymdstyrelsens verksamhet, som innebär att tillståndsfrågor kan hållas åtskilda från myndighetens verksamhet i övrigt. Det står klart att den utökade tillsynen och den utvecklade organisationen hos Rymdstyrelsen kommer att kräva mer resurser, se vidare i avsnitt 16.

Rymdstyrelsen bedöms därmed vara den myndighet som är bäst lämpad att utöva tillsynen. Det är dock inte lämpligt eller ändamålsenligt att i lag namnge den aktuella myndigheten. I enlighet med utredningens förslag bör detta i stället regleras i förordning. Följaktligen bör det anges i lagen att tillsynen över att lagen och de föreskrifter som har meddelats i anslutning till lagen följs ska utövas av den myndighet som regeringen bestämmer.

Verksamhet som omfattas av tillsynen

Tillsynsverksamheten ska säkerställa att en verksamhetsutövare som har beviljats tillstånd följer de regler som ställs upp i den nya lagen. Detta

innefattar även statliga aktörer med tillståndsplikt. Ett annat syfte med tillsynen är att tillsynsmyndigheten ska kunna agera mot en verksamhetsutövare som bedriver rymdverksamhet utan erforderligt tillstånd. Eftersom tillsynen kommer att avse all tillståndspliktig verksamhet så kommer den att omfatta både verksamhet som bedrivs av privata subjekt och verksamhet som bedrivs av statliga aktörer.

I avsnitt 6.1.1 föreslås att regeringen ska få undanta vissa myndigheter från tillståndskravet. Möjligheten till undantag rör framför allt verksamhet på försvars- och säkerhetsområdet. Sådan verksamhet kan vara känslig och präglas ofta av sekretess. Det framstår som mindre lämpligt att tillsynsmyndigheten får full insyn i sådan verksamhet. Syftet med tillsynen försvinner också till viss del om en verksamhet är undantagen kravet på tillstånd. Om en aktör har undantagits från tillståndsplikten bör den därför inte heller vara föremål för tillsyn. Det är dock viktigt att även sådan verksamhet är föremål för viss insyn. Regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer bör därför hållas underrättad om den verksamhet som har undantagits från tillståndsplikten.

9.2 Överlämnande av tillsynsansvaret och samverkan med andra myndigheter

Förslag

Regeringen ska få meddela föreskrifter om att tillsynsmyndigheten får överlämna till annan att utföra en del av tillsynen.

Regeringen eller, efter regeringens bemyndigande, tillsynsmyndigheten får i särskilda fall besluta att delar av tillsynen ska utövas av ett annat land och därigenom överlåta förvaltningsuppgift till det andra landet.

Tillsynsmyndigheten ska samverka med andra myndigheter och mellanfolkliga organisationer på motsvarande sätt som vid tillståndsförfarandet.

Motsvarande uppgiftsskyldighet som föreslås för de myndigheter som regeringen bestämmer i tillståndsärenden ska gälla även i tillsynsärenden.

Tillsynsmyndigheten ska lämna uppgifter till svenska och utländska myndigheter samt mellanfolkliga organisationer på motsvarande sätt som vid tillståndsförfarandet.

Utredningens förslag

Utredningens förslag överensstämmer i huvudsak med förslaget i utkastet. Utredningen föreslår inga regler om att tillsynen ska kunna utövas av ett annat land eller att tillsynsmyndigheten ska samverka med andra myndigheter eller mellanfolkliga organisationer vid utövandet av tillsynen.

Remissinstanserna

De flesta remissinstanserna tillstyrker förslaget eller har inga invändningar mot det.

Försvarsmakten tillstyrker förslaget att tillsynsmyndigheten ska ha möjlighet att begära bistånd av bland andra Försvarsmakten. Enligt Försvarsmakten bör dock myndigheten endast vara skyldig att lämna bistånd under förutsättning att det inte hindrar myndighetens ordinarie verksamhet.

FOI anser att det bör finnas en skyldighet för tillsynsmyndigheten att samråda med myndigheter som har kompetens inom Sveriges säkerhet och andra utrikes-, säkerhets- och försvarspolitiska frågor. Enligt FOI kan tillsynsmyndigheten inte förväntas ha förutsättningar att ensamt avgöra om det finns ett sådant behov. Om det inte införs en skyldighet att samråda riskerar tillsynsmyndigheten, enligt FOI, att missa olämpliga förhållanden vid utövandet av tillsynen.

Säkerhetspolisen påpekar att viss rymdverksamhet kan utgöra säkerhets känslig verksamhet. Verksamheten kan därför bli föremål för tillsyn både enligt den nya lagen och enligt säkerhetsskyddsförordningen (2021:955). Enligt Säkerhetspolisen bör tillsynsstrukturen ses över och säkerhetsskyddsförordningen ändras på så sätt att den tillsynsmyndighet som ska ansvara för tillsynen enligt den nya lagen även ska utses till tillsynsmyndighet enligt säkerhetsskyddslagen. Om det inte kan ske, så förordar Säkerhetspolisen att regleringen i den nya lagen om rymdverksamhet kompletteras på så sätt att tillsynsmyndigheten även ska samråda med ansvarig tillsynsmyndighet enligt säkerhetsskyddslagen.

ISP tillstyrker utredningens förslag att inspektionen ska vara samrådsmyndighet.

Försvarets materielverk tillstyrker utredningens bedömning att myndighetens bistånd i tillsynsärenden kan ske via Försvarsmakten.

Skälen för förslaget

Möjlighet att överlämna tillsyn till annan

En effektiv tillsyn förutsätter en fördjupad kunskap och kompetens inom områden som kan ligga utanför tillsynsmyndighetens erfarenhetsområde. Det kan handla om besiktning av teknisk utrustning eller att vid en inspektion bedöma känslig teknik, industrisäkerhet, cybersäkerhet eller att analysera ekonomisk information. Tillsynsmyndigheten kan också behöva hjälp med att genomföra inspektioner av en lokal som är klassad som skyddsobjekt. I sådana situationer finns det ibland behov för tillsynsmyndigheten att anlita någon annan att utföra delar av tillsynen. Eftersom tillsyn innefattar myndighetsutövning behöver ett överlämnande till andra juridiska personer eller enskilda göras med stöd av lag (se 12 kap. 4 § regeringsformen). I den nya lagen om rymdverksamhet behöver det därför tas in en reglering om att regeringen får meddela föreskrifter om att tillsynsmyndigheten får anlita någon annan vid tillsynen.

Som utredningen konstaterar är rymdverksamhet internationell till sin karaktär. Det är vanligt att projekt genomförs i samverkan mellan flera länder. *Saab AB* pekar på att en amerikansk bärraket som skjuts upp från Sverige ofta har genomgått strikta kontroller av amerikanska myndigheter

och framhåller att detta bör beaktas vid den svenska tillståndsprövningen. Denna internationella aspekt görs sig även gällande vid tillsynen. För att tillsynsverksamheten ska vara effektiv och ändamålsenlig är det viktigt att det finns en möjlighet att i särskilda fall ingå avtal med ett annat land om att delar av tillsynen ska utövas av det andra landet. Det kan till exempel handla om att undersöka om ett rymdföremål, som inte befinner sig i Sverige, uppfyller vissa tekniska kriterier. Det kan medföra att en förvaltningsuppgift, även innefattande myndighetsutövning, behöver överlåtas.

Riksdagen får i lag bemyndiga regeringen eller någon annan myndighet att i särskilda fall besluta om en sådan överlåtelse som nu föreslås (10 kap. 8 § regeringsformen). Det ska därför regleras i lag att regeringen eller, efter regeringens bemyndigande, tillsynsmyndigheten får besluta att delar av tillsynen ska utövas av ett annat land och därigenom överlåta förvaltningsuppgift till det andra landet. Detta kan även innefatta myndighetsutövning. Vid ett eventuellt riksdagsbeslut bör därför beslut fattas med iakttagande av bestämmelserna i 10 kap. 8 § regeringsformen (jfr prop. 2010/11:143 s. 26–27).

Samverkan och uppgiftsskyldighet

För att säkerställa att tillsynsärenden blir tillräckligt utredda har utredningen föreslagit att tillsynsmyndigheten ska ha rätt att vid behov begära bistånd från andra myndigheter. Med anledning av *FOI:s* synpunkter finns det emellertid anledning att överväga ett mer strukturerat samverkansförfarande i vissa frågor. Som FOI är inne på så är det viktigt att allt på rymdområdet som kan medföra risker för Sveriges säkerhet granskas noggrant. För tillstånds-förfarandet föreslås i avsnitt 6.4.2 ett utvecklat samarbetsystem, som bygger på att tillståndsmyndigheten samverkar med såväl svenska som utländska myndigheter och mellanstatliga organisationer. Det finns skäl att ha en motsvarande reglering när det gäller tillsynen.

Det innebär att tillsynsmyndigheten, i samband med tillsynen, ska vara skyldig att samverka med de myndigheter som regeringen bestämmer i frågor som rör Sveriges säkerhet eller andra utrikes-, säkerhets- eller försvarsintressen.

Tillsynsmyndigheten ska i andra frågor också ha en möjlighet att samverka med andra myndigheter, på motsvarande sätt som vid tillståndsprövningen, jämför avsnitt 6.4.2. Det inbegriper utländska myndigheter och mellanfolkliga organisationer. Tillsynsmyndigheten kan behöva information om utländska aktörer, om förhållanden i andra stater eller om svenska aktör i andra stater som svenska myndigheter inte har tillgång till. Vid gränsöverskridande rymdverksamhet kan det också som beskrivs ovan vara lämpligt att tillsynsmyndigheten koordinerar sin tillsyn med berörda utländska myndigheter. I likhet med vad som gäller vid tillståndsprövningen är det lämpligt att tillsynsmyndighetens samverkan med utländska myndigheter formaliseras genom bilaterala överenskommelser.

Hur samverkan sker i praktiken kan förväntas utvecklas dels av tillsynsmyndigheten självt mot bakgrund av de behov som uppstår i det löpande arbetet, dels i samråd med samverkansmyndigheterna. Eftersom tillsynen har en annan funktion än tillstånds-förfarandet kan samverkansmodellerna

också komma att skilja sig åt i praktiken. Under alla förhållanden kan det inte förväntas att uppgifterna kommer att vara särskilt betungande för de myndigheter som utses till samverkansmyndigheter. Om de ekonomiska konsekvenserna, se vidare avsnitt 16.

För tillståndsförfarandet föreslås i avsnitt 6.4.3 en uppgiftsskyldighet dels till tillståndsmyndigheten, dels för tillståndsmyndigheten till svenska och utländska samverkansmyndigheter samt mellanfolkliga organisationer. De skäl som motiverar uppgiftsskyldigheten i tillståndsförfarandet gör sig också gällande inom tillsynsförfarandet. Det bör därför införas en motsvarande reglering när det gäller tillsynen.

Överlappande tillsyn

Som *Säkerhetspolisen* framhåller kan tillsynen över den nya lagen komma att överlappa med tillsyn som rör andra områden. Som framgår ovan innebär den föreslagna regleringen en möjlighet för tillsynsmyndigheten att samverka med andra myndigheter och till viss del även anlita någon annan vid tillsynen. Om det uppstår gränsdragningsproblem i enskilda fall är det viktigt att berörda tillsynsmyndigheter har en dialog (jfr prop. 2021/22:136 s. 337). Det är också lämpligt att de myndigheter vars ansvarsområden överlappar med tillsynsmyndighetens ansvarsområde ingår i det samverkansförfarande som föreslås. De myndigheter som ska ingå i samverkan bör pekas ut i förordning och den närmare utformningen av förordningen bereds inte genom detta utkast.

Det finns en möjlighet för tillsynsmyndigheten att avstå från ingripande, se avsnitt 9.4. I vissa situationer har tillsynsmyndigheten även en skyldighet att inte ingripa med hänsyn till dubbelprövningsförbudet. På så sätt kan till exempel obefogade dubbla sanktioner undvikas.

Det föreslagna tillsynssystemet bedöms sammantaget vara så flexibelt att eventuella överlappningar framstår som hanterbara. Det finns dock anledning att följa frågan och återkomma till den vid behov. Det innefattar även frågan om det i stället bör vara en och samma tillsynsmyndighet för flera områden på det sätt *Säkerhetspolisen* framhåller.

9.3 Tillsynsmyndighetens undersökningsbefogenheter

Förslag

Verksamhetsutövaren ska vara skyldig att på begäran lämna de uppgifter och handlingar som tillsynsmyndigheten behöver för sin tillsyn.

Tillsynsmyndigheten ska även ha rätt att i den omfattning som det behövs för tillsynen få tillträde till områden, lokaler och andra utrymmen som används i verksamheten. Tillsynsmyndighetens rätt till tillträde ska inte omfatta bostäder.

Om den som är föremål för tillsyn inte tillhandahåller det som begärts från tillsynsmyndigheten, ska myndigheten få förelägga verksamhetsutövaren att lämna ut uppgifterna eller handlingarna eller att ge tillträde till efterfrågade utrymmen. Ett sådant föreläggande ska få förenas med

vite. Tillsynsmyndigheten ska även kunna begära handräckning av Kronofogdemyndigheten.

Utredningens förslag

Utredningens förslag överensstämmer i huvudsak med förslaget i utkastet.

Remissinstanserna

Samtliga remissinstanser tillstyrker förslaget eller har inga invändningar. SSC framhåller att det finns en risk för att tillsynen blir alltför administrativt betungande för den som står under tillsyn. *Kunliga tekniska högskolan* framhåller att tillsynen i möjligaste mån bör begränsas till granskning av lägesrapporter och till hur organisationen för verksamheten är utformad samt om den är kompetent bemannad.

Skälen för förslaget

Tillgång till uppgifter och handlingar

En tillsynsmyndighet behöver ha tillgång till effektiva verktyg för tillsynen. Det är givetvis, med hänsyn till vad bland andra SSC framhåller, viktigt att tillsynen inte blir mer betungande än nödvändigt för verksamhetsutövarna. Det framstår som naturligt att tillsynsmyndigheten kan anpassa tillsynen efter omständigheterna, samtidigt som det är viktigt att myndighetens möjligheter att utreda och ingripa mot misstänkta överträdelser inte begränsas.

En grundläggande förutsättning är att tillsynsmyndigheten får tillgång till det material som behövs för att kunna granska verksamheten. Som utredningen har föreslagit ska tillsynsmyndigheten därför ha rätt att få ta del av de uppgifter och handlingar som behövs för tillsynen. Uttrycket handling bör ha samma innebörd som i andra kapitlet tryckfrihetsförordningen och därmed omfatta såväl skriftligt material som material som har lagrats digitalt och som kan läsas, avlyssnas eller på annat sätt uppfattas endast med hjälp av tekniska hjälpmedel.

När tillsynsmyndigheten begär uppgifter eller handlingar för tillsynen ska behovet av informationen alltid vägas mot det besvär eller intrång för verksamhetsutövaren som tillhandahållandet av informationen medför, se 5 § tredje stycket förvaltningslagen. Därigenom säkerställs att verksamhetsutövaren inte drabbas mer än nödvändigt av tillsynen.

Tillgång till utrymmen

Det är inte alltid tillräckligt att tillsynsmyndigheten får ta del av de uppgifter eller handlingar som verksamhetsutövaren tillhandahåller. Tillsynsmyndigheten kan också behöva besöka områden, lokaler eller andra utrymmen där rymdverksamheten bedrivs, till exempel för att undersöka materiel eller säkerhetsåtgärder som verksamhetsutövaren har vidtagit. Utredningen föreslår därför att tillsynsmyndigheten ska få tillgång till sådana utrymmen om det behövs för tillsynen, dock med undantag för bostäder.

Enligt 2 kap. 6 § regeringsformen är var och en skyddad mot bland annat husrannsakan och liknande intrång. Med det avses undersökning av hus,

rum eller slutet förvaringsställe oavsett syftet med undersökningen (se prop. 1973:90 s. 246 och prop. 1975/76:209 s. 147). Skyddet mot husrannsakan kan enligt 2 kap. 20 och 21 §§ regeringsformen begränsas genom lag om det görs för att tillgodose ändamål som är godtagbara i ett demokratiskt samhälle. En sådan begränsning får aldrig gå utöver vad som är nödvändigt med hänsyn till det ändamål som har föranlett den.

Av artikel 8 i den europeiska konventionen om skydd för de mänskliga rättigheterna och de grundläggande friheterna (Europakonventionen) följer att var och en har rätt till skydd för sitt privat- och familjeliv, sitt hem och sin korrespondens. Inskränkningar i skyddet kan godtas, under förutsättning att de har stöd i lag och är nödvändiga i ett demokratiskt samhälle för att tillgodose något av de i artikeln uppräknade intressena, däribland den nationella säkerheten.

Att tillsynsmyndigheten kan få tillträde till områden, lokaler och andra utrymmen där verksamheten som omfattas av lagen bedrivs är av avgörande betydelse för att de ska kunna kontrollera att lagen följs.

Med hänsyn till de skyddsvärden som den nya lagen om rymdverksamhet avser att värna så bedöms den tillträdesrätt som utredningen har föreslagit utgöra en godtagbar inskränkning av enskildas fri- och rättigheter. I den bedömningen beaktas att tillträdesrätten inte omfattar bostäder, den krets som berörs av förslaget och att de verksamhetsutövare som berörs kan förväntas vara större företag som borde kunna tillhandahålla sina lokaler för inspektion utan några större besvär eller att det ses som integritetskränkande. Tillsynsmyndigheten ska också i varje enskilt fall göra en bedömning av om en mindre ingripande åtgärd än tillträde kan vidtas i första hand och om undersökningsåtgärden är proportionerlig, se 5 § tredje stycket förvaltningslagen. Förslaget bedöms mot denna bakgrund vara förenligt med nämnda krav i regeringsformen och Europakonventionen.

Förelägganden och handräckning

Tillsynsmyndigheten bör i första hand försöka förmå en berörd verksamhetsutövare att tillhandahålla uppgifter och handlingar eller ge tillträde till ett utrymme på frivillig väg. För fall där verksamhetsutövaren inte samarbetar så finns det behov av att ge tillsynsmyndigheten möjlighet att agera.

Detta sker lämpligen i första hand genom ett föreläggande, som även bör kunna förenas med vite, se vidare avsnitt 9.5. Om en verksamhetsutövare, trots föreläggande, vägrar att lämna uppgifter till tillsynsmyndigheten eller inte ger myndigheten tillträde till de utrymmen som behövs kan tvångsåtgärder behöva användas. Tillsynsmyndigheten ska därför, som utredningen föreslår, ha rätt att begära handräckning av Kronofogdemyndigheten. Vid handräckning tillämpas reglerna i utsökningsbalken om verkställighet av förpliktelser som inte avser betalningsskyldighet, avhysning eller avlägsnande. Utsökningsbalkens regler om överklagande bör gälla för de åtgärder som vidtas i samband med sådan handräckning.

9.4 När tillsynsmyndigheten ska ingripa

Förslag

Tillsynsmyndigheten ska ingripa om en verksamhetsutövare bedriver eller har bedrivit rymdverksamhet utan tillstånd eller i strid med ett tillståndsbeslut eller ett beslut om medgivande till överlåtelse av ett tillstånd.

Tillsynsmyndigheten ska också ingripa om verksamhetsutövaren har lämnat oriktiga uppgifter eller låtit bli att lämna uppgifter av betydelse för ett tillståndsbeslut eller ett beslut om medgivande till överlåtelse av ett tillstånd samt om verksamhetsutövaren inte följer sina skyldigheter enligt rymdlagstiftningen.

Tillsynsmyndigheten ska kunna avstå från ett ingripande mot en överträdelse av en verksamhetsutövare om överträdelsen är ursäktlig eller om det med hänsyn till omständigheterna är oskäligt att ingripa.

Tillsynsmyndigheten ska få ingripa mot en verksamhetsutövare även om det inte är fråga om en överträdelse, om det behövs för att skydda liv, hälsa eller egendom eller för att skydda Sveriges säkerhet eller andra utrikes-, säkerhets- eller försvarsintressen. Detsamma ska gälla om det annars finns synnerliga skäl för det.

Utredningens förslag

Utredningens förslag överensstämmer i huvudsak med förslaget i utkastet. Utredningen har dock inte föreslagit några särskilda regler om under vilka omständigheter som tillsynsmyndigheten ska ingripa mot en verksamhetsutövare.

Remissinstanserna

De flesta remissinstanser instämmer i förslaget eller har inget att invända mot det.

Skälen för förslaget

Ingripande på grund av verksamhetsutövarens överträdelse

För att säkerställa att lagens syfte uppnås krävs det en effektiv efterlevnadskontroll. Tillsynsmyndigheten måste ha möjlighet att ingripa på ett ändamålsenligt sätt mot den som åsidosätter sina skyldigheter enligt regleringen av rymdverksamhet. Samtidigt ska det vara tydligt och förutsebart för verksamhetsutövaren vad som kan orsaka ett ingripande.

Kravet på tillstånd för att bedriva rymdverksamhet är centralt i den nya lagen och en nödvändig förutsättning för att lagens syften ska uppnås. Om en verksamhetsutövare bedriver eller har bedrivit rymdverksamhet utan tillstånd bör utgångspunkten vara att tillsynsmyndigheten ska ingripa. Detsamma gäller om verksamhetsutövaren inte har iakttagit ett villkor i tillståndsmyndighetens beslut.

För att tillståndsmyndigheten ska ha ett fullgott underlag vid prövningen av ett tillstånd eller en överlåtelse av ett tillstånd är det viktigt att verksamhetsutövaren lämnar fullständiga och korrekta uppgifter. Om en verksam-

hetsutövare har lämnat oriktiga uppgifter eller har underlåtit att lämna uppgifter av betydelse för ett tillståndsbeslut eller beslut om medgivande till överlåtelse av ett tillstånd så bör utgångspunkten – liksom när verksamhet har bedrivits utan tillstånd – vara att tillsynsmyndigheten ska ingripa. Detsamma bör gälla om en verksamhetsutövare underlåter att efterleva de löpande skyldigheter som denne har att följa enligt 3 kap. 1, 3 och 5 §§, 4 kap. 2 och 3 §§ och 6 kap. 6 § i den föreslagna lagen, eller enligt föreskrifter som har meddelats i anslutning till dessa paragrafer. Tillsynsmyndigheten kan dock under vissa förutsättningar avstå från att ingripa.

När tillsynsmyndigheten inte behöver ingripa mot en överträdelse

Även om utgångspunkten är att tillsynsmyndigheten ska ingripa om verksamhetsutövaren har gjort sig skyldig till en överträdelse, så kan det finnas situationer där överträdelsen framstår som ursäktlig eller där det av andra skäl skulle vara oskäligt att ingripa.

En situation där detta kan aktualiseras är om rymdverksamheten blir föremål för ingripande också enligt andra regelverk. Som *Säkerhetspolisen* framhåller kan rymdverksamhet även anses utgöra säkerhets känslig verksamhet och därmed omfattas av tillsyn enligt säkerhetsskyddsförordningen. Om ett ingripande har skett av en annan tillsynsmyndighet under sådana förhållanden kan det finnas skäl för tillsynsmyndigheten enligt förevarande lag att avstå från att ingripa. Rymdverksamhet kan också, som bland andra *Saab AB* har pekat på, omfattas av flera länders jurisdiktion. Om en utländsk myndighet har ingripit eller utreder en fråga, kan det finnas skäl för den svenska tillsynsmyndigheten att underlåta att ingripa. I dessa situationer är den samverkan som föreslås av betydelse.

En möjlighet för tillsynsmyndigheten att underlåta att ingripa i de situationer som nämns kan motiveras av vikten av att undvika dubbel prövning och uppenbart oskäliga resultat i situationer där fler än en tillsynsmyndighet kan vidta åtgärder. Tillsynsmyndigheten bör dock ha utrymme att avstå från att ingripa också i andra fall, exempelvis om överträdelsen med hänsyn till omständigheterna framstår som ursäktlig. I de sistnämnda fallen bör dock, när försvars- och säkerhetsintressen berörs, ett avstående föregås av samverkan med berörda myndigheter inom försvarsområdet.

Ingripande som inte beror på verksamhetsutövaren

Det säkerhetspolitiska läget både i Sverige och globalt har de senaste åren försämrats och präglas i dag av instabilitet. Det finns sedan flera år tillbaka en förhöjd hotbild mot Sverige och svenska intressen. Rymdverksamhet är förenad med olika typer av risker för såväl det allmänna som för enskilda. Rymden är också viktig från ett säkerhets- och försvarspolitiskt perspektiv.

Om det skulle visa sig att en rymdverksamhet medför en risk för skador eller för Sveriges säkerhetsintressen, bör det finnas en möjlighet för tillsynsmyndigheten att ingripa även om verksamhetsutövaren inte har gjort sig skyldig till en överträdelse. Tillsynsmyndigheten bör också ha befogenhet att ingripa i andra fall om det finns synnerliga skäl.

Det innebär alltså att ett ingripande kan komma att ske hos en verksamhetsutövare även om verksamhetsutövaren inte har åsidosatt någon skyldighet. Det förutsätter dock att ingripandet är motiverat och det måste i varje enskilt fall beaktas vilket intresse som hotas, eventuella konsekvenser och hur sannolikt det är att hotet realiserar.

9.5 Hur tillsynsmyndigheten ska ingripa

Förslag

Tillsynsmyndigheten ska få besluta de förelägganden som behövs för att en verksamhetsutövare ska fullgöra sina skyldigheter enligt den nya lagen, föreskrifter som meddelas i anslutning till lagen eller villkor i tillståndsbeslutet eller beslut om medgivande till överlåtelse av ett beslut. Om det finns särskilda skäl ska ett föreläggande få meddelas för tiden till dess att frågan om åtgärder slutligt har avgjorts eller något annat beslutas (interimistiskt beslut). Såväl slutliga som tillfälliga åtgärdsförelägganden ska få förenas med vite. Ett vitesföreläggande ska dock inte få riktas mot staten.

Om det är en tillräckligt ingripande åtgärd ska tillsynsmyndigheten få meddela verksamhetsutövaren en skriftlig varning. Är det fråga om en mindre allvarlig överträdelse ska tillsynsmyndigheten kunna meddela en anmärkning.

Vid en allvarlig överträdelse ska tillsynsmyndigheten kunna återkalla eller ändra ett tillstånd att bedriva rymdverksamhet. Tillsynsmyndigheten ska kunna fatta beslut om tillfällig återkallelse eller ändring av tillstånd till dess att frågan har prövats slutligt (interimistiskt beslut).

Utredningens förslag

Utredningens förslag stämmer huvudsakligen överens med förslaget i utkastet. Utredningen har dock inte föreslagit att tillsynsmyndigheten ska kunna besluta om interimistiska åtgärdsförelägganden.

Remissinstanserna

De flesta remissinstanser tillstyrker utredningens förslag eller har inga invändningar.

Skälen för förslaget

Allmänt om ingripandeåtgärder

Det är viktigt att ett ingripande av tillsynsmyndigheten är effektivt, proportionerligt och avskräckande. Detta förutsätter att tillsynsmyndigheten har möjlighet att använda olika typer av åtgärder beroende av hur allvarlig den aktuella överträdelsen är och vilken åtgärd som framstår som lämplig i det enskilda fallet. Som utredningen har föreslagit ska tillsynsmyndigheten därför ha rätt att besluta om förelägganden, anmärkning eller varning alternativt att ändra eller återkalla tillstånd. Till skillnad från utredningen bedöms det att tillsynsmyndigheten även ska ha rätt att i vissa fall besluta

om en sanktionsavgift, se vidare avsnitt 9.6. Sammantaget innebär de olika ingripandeåtgärderna att tillsynsmyndigheten kommer att ha goda förutsättningar att ingripa på ett ändamålsenligt sätt.

Ingripandeåtgärder ska kunna riktas mot verksamhetsutövare, se avsnitt 9.4. Det innefattar alla aktörer som har ett tillstånd att bedriva rymdverksamhet och som står under tillsyn, inklusive statliga aktörer. En statlig aktör ska uppfylla samma krav som alla andra verksamhetsutövare med tillstånd. När en statlig aktör agerar som verksamhetsutövare uppträder denne i en sådan speciell egenskap att det inte är motiverat att undanta aktören från att bli föremål för ingripanden. Det betyder att samtliga ingripandeåtgärder (med undantag för vitesföreläggande, se nedan) ska kunna riktas mot statliga aktörer. Även inom andra områden förekommer det att statliga aktörer kan bli föremål för olika ingripanden, inklusive sanktionsavgift, se till exempel säkerhetsskyddslagen och cybersäkerhetslagen.

När tillsynsmyndigheten tar ställning till vilken ingripandeåtgärd som framstår som lämplig bör den ta hänsyn till alla relevanta omständigheter i det enskilda fallet. För att underlätta tillämpningen och göra regleringen mer förutsebar är det emellertid lämpligt att det framgår vilka omständigheter som typiskt sett är relevanta vid överträdelse. Det ska därför uttryckligen anges att tillståndsmyndigheten ska beakta hur allvarlig överträdelsen är, om verksamhetsutövaren tidigare har gjort sig skyldig till en överträdelse och om överträdelsen har varit uppsåtlig eller berott på oaktsamhet.

Tillsynsmyndighetens val av ingripande omfattas även av kravet på proportionalitet, som är en central rättsprincip. Det gäller oavsett om ingripandet sker på grund av verksamhetsutövarens överträdelse eller på grund av en omständighet som inte beror på verksamhetsutövaren. Därmed får ett ingripande inte vara mer långtgående än vad som behövs och en åtgärd får bara vidtas om resultatet står i rimligt förhållande till de olägenheter som kan antas uppstå för den åtgärden riktas mot. Det innebär att det alltid måste göras en helhetsbedömning av samtliga omständigheter. De intressen som den nya lagen om rymdverksamhet avser att skydda, vad verksamhetsutövaren har gjort eller inte gjort och de ekonomiska skadorna för en verksamhetsutövare är viktiga kriterier vid proportionalitetsbedömningen.

Tillsynsmyndigheten kan använda en eller flera ingripandeåtgärder. Som framgår nedan kan det exempelvis finnas situationer där ett åtgärdsföreläggande behöver följas upp med exempelvis en varning, anmärkning eller sanktionsavgift.

Åtgärdsföreläggande

Ett föreläggande till verksamhetsutövaren för att förmå denne att vidta en åtgärd är ofta en lämplig åtgärd att välja i första hand. Ytterligare ingripandeåtgärder kan vara motiverat om verksamhetsutövaren inte efterföljer föreläggandet. För att ett åtgärdsföreläggande ska utgöra ett effektivt påtryckningsmedel och få en avskräckande verkan ska föreläggandet, i enlighet med utredningens förslag, kunna förenas med vite. Allmänna regler om viten finns i viteslagen, som ska följas av tillsynsmyndigheten vid beslut om vitesföreläggande. Det är en vedertagen princip att vite som

utgångspunkt inte ska riktas mot staten, om det inte finns särskilda skäl. Det får förutsättas att svenska myndigheter följer eventuella förelägganden även utan vite. Det finns sammantaget inte skäl att låta tillsynsmyndigheten förena ett föreläggande med vite även mot statliga aktörer. Det ska därför i lagen framgå att ett vitesföreläggande inte får riktas mot staten.

Tillsynsärenden kan vara komplexa och tidskrävande. Förelägganden och andra ingripanden kan också leda till negativa konsekvenser för verksamhetsutövaren. De beslut som tillsynsmyndigheten fattar måste därför föregås av noggranna överväganden. Samtidigt gör lagstiftningens skyddsintressen och de risker som rymdverksamhet är förenad med att det kan uppstå situationer som måste hanteras skyndsamt. I sådana situationer finns det inte alltid tid att genomföra den utredning som krävs för att tillsynsmyndigheten ska kunna fatta ett slutligt beslut. Därför behöver det finnas en möjlighet för tillsynsmyndigheten att agera redan under utredningsstadiet i ett tillsynsärende.

Förvaltningslagen ger en viss möjlighet att verkställa beslut omedelbart om ett väsentligt allmänt eller enskilt intresse kräver det, se 35 § tredje stycket förvaltningslagen. Inom rymdverksamhet kan det uppstå brådskande situationer där det exempelvis kan röra sig om att helt eller delvis stoppa åtgärder som bedöms kunna skada Sveriges säkerhet eller andra utrikes-, säkerhets- eller försvarsintressen. Det kan även vara fråga om brister i utrustning eller system som omedelbart måste åtgärdas eller tas ur drift till dess att det är utrett om det uppfyller lagens krav eller till dess faran för Sveriges säkerhet eller andra utrikes-, säkerhets- eller försvarsintressen är avvärdad. Vissa av dessa åtgärder kan vara sådana att de inte går att göra ogjorda eller är förenade med stora kostnader vid ett återställande.

Behovet för tillsynsmyndigheten att kunna agera i de brådskande situationer som kan uppstå inom rymdverksamhet täcks inte fullt ut av den möjlighet som finns enligt förvaltningslagen. En särskild regel som tillåter interimistiska förelägganden bör därför införas i den nya lagen. Möjligheten att meddela ett interimistiskt föreläggande ska vara begränsad till när det föreligger särskilda skäl och därtill, som för alla ingripandeåtgärder, att det är proportionerligt. De skäl för vite som berörs ovan i fråga om åtgärdsföreläggande gör sig även gällande för interimistiska förelägganden. Det ska alltså vara möjligt att förena även ett interimistiskt föreläggande med vite, dock inte mot staten. Ett interimistiskt beslut ska få överklagas, se avsnitt 13.

Varning och anmärkning

Det finns situationer där ett åtgärdsföreläggande inte framstår som motiverat eller lämpligt. Så kan exempelvis vara fallet om verksamhetsutövaren redan har vidtagit en rättelse. I sådana situationer bör tillsynsmyndigheten ha möjlighet att utfärda en markering till verksamhetsutövaren i form av en anmärkning eller en varning. En anmärkning är en formell markering som kan användas när tillsynsmyndigheten konstaterar att det förekommit en överträdelse, men där överträdelsen inte är av så allvarlig karaktär att andra ingripandeåtgärder framstår som nödvändiga. En varning bör kunna meddelas vid mer allvarliga överträdelser eller upp-

repade brister där en anmärkning inte bedöms vara tillräckligt ingripande. Varningen fungerar därmed som en skarp tillsägelse och kan föregå strängare ingripanden. En varning bör inte anses tillräcklig om den aktuella rymdverksamheten är olämplig med hänsyn till Sveriges säkerhet eller andra utrikes-, säkerhets- eller försvarsintressen. En varning bör inte heller komma i fråga om en verksamhetsutövare redan har tilldelats en varning och de förhållanden som föranlett varningen inte har ändrats.

Ändring eller återkallelse av tillstånd

Om andra åtgärder inte har gett resultat eller om de framstår som utsiktslösa, bör tillsynsmyndigheten ha möjlighet att ändra eller i sista hand återkalla ett tillstånd. Det kan vara aktuellt om tillståndshavaren har åsidosatt villkor i tillståndsbeslutet, lämnat oriktiga eller vilseledande uppgifter eller om verksamheten är olämplig med hänsyn till Sveriges säkerhet eller andra utrikes-, säkerhets- eller försvarsintressen. Det kan också aktualiseras om tillståndshavaren har tilldelats en varning utan att de förhållanden som föranlett varningen har rättats till. Med hänsyn till proportionalitetsprincipen ska en ändring eller en återkallelse av ett tillstånd endast användas om mindre ingripande åtgärder inte är tillräckliga. Som utredningen har funnit bör en återkallelse ses som en sista utväg då inga andra åtgärder är tillräckliga.

Enligt den nuvarande lagen om rymdverksamhet finns det en möjlighet att interimistiskt återkalla ett tillstånd. Motsvarande möjlighet bör finnas även i den nya lagen om rymdverksamhet. Återkallelse är den yttersta och mest ingripande åtgärden vid överträdelser. Samtidigt kan en överträdelse eller en brist i en pågående eller nära förestående verksamhet i vissa fall medföra så allvarliga konsekvenser att verksamheten helt måste upphöra omedelbart. Vid utsändning av rymdförmål är det exempelvis tänkbart att det inträffar en säkerhetspolitisk händelse efter att tillstånd beviljats men innan utsändningen har påbörjats och som innebär att det är olämpligt att genomföra utsändningen med hänsyn till Sveriges säkerhet eller andra utrikes-, säkerhets- eller försvarsintressen. Tillsynsmyndigheten bör därför ha möjlighet att ingripa direkt genom beslut om att tillfälligt återkalla eller ändra tillstånd. Sådana interimistiska beslut ska kunna fattas om det på sannolika skäl kan antas att tillståndet kommer att återkallas eller ändras slutligt, eller om det annars finns synnerliga skäl för det. Ett interimistiskt beslut ska få överklagas, se avsnitt 13.

9.6 Sanktionsavgift

9.6.1 En överträdelse ska kunna leda till sanktionsavgift

Förslag

Vid en överträdelse ska tillsynsmyndigheten få besluta om en sanktionsavgift.

Utredningens förslag

Utredningens förslag överensstämmer inte med förslaget i utkastet. Utredningen föreslår att den som bedriver rymdverksamhet utan tillstånd ska kunna dömas till straff.

Remissinstanserna

Remissinstanserna yttrar sig inte i frågan.

Skälen för förslaget

Straffsanktion eller sanktionsavgift

Utredningen föreslår en straffbestämmelse som motsvarar regleringen i den nuvarande lagen om rymdverksamhet och som innebär att den som bedriver rymdverksamhet utan tillstånd kan dömas till böter eller fängelse i högst ett år.

På många områden förekommer sanktionsavgift som ett alternativ till straffansvar. En sanktionsavgift är en ekonomisk sanktion som riktar sig mot en konstaterad överträdelse av en författningsbestämmelse. En sanktionsavgift kan beslutas mot både fysiska och juridiska personer. Den utgör ett komplement till övriga ingripandeåtgärder och kan användas för att i enskilda fall nyansera dem.

Rymdområdet är ett rättsområde som lämpar sig väl för sanktionsavgift som sanktion. Det är ett avgränsat område och det är oftast relativt lätt att konstatera huruvida en verksamhetsutövare har gjort sig skyldig till en överträdelse. En sanktionsavgift kan också förväntas skapa ett effektivt incitament för verksamhetsutövare att undvika överträdelser.

Mot bakgrund av att rymdverksamhet i allt väsentligt kan förväntas bedrivas av juridiska personer framstår en sanktionsavgift som en lämpligare ingripandeåtgärd än straffansvar för att säkerställa att rymdlagstiftningens ändamål uppfylls. Till skillnad från vad utredningen föreslår bör alltså en sanktionsavgift införas i den nya lagen i stället för straffansvar. Detta medför även en följdändring i 2 kap. 4 § brottsbalken.

Tillsynsmyndigheten ska besluta om sanktionsavgift

En sanktionsavgift kan antingen beslutas av en tillsynsmyndighet eller av en domstol. En domstol bör besluta om sanktionsavgift när det är fråga om komplicerade bedömningar. Som konstaterats ovan borde det vara relativt lätt att konstatera om en verksamhetsutövare har gjort sig skyldig till en överträdelse eller inte. Det är tillsynsmyndigheten som genom sin sakkunskap kommer att ha bäst förutsättningar att bedöma huruvida en överträdelse har skett. Tillsynsmyndigheten kommer också att vara väl förtrogen med aktuell lagstiftning. Om tillsynsmyndigheten fattar beslut om sanktionsavgift, kan det förutsättas att handläggningen i regel blir snabbare än om en domstol skulle fatta beslut efter ansökan av tillsynsmyndigheten. Genom förslaget i avsnitt 13 om att ett beslut om sanktionsavgift ska kunna överklagas till domstol tillgodoses också rättssäkerhetsaspekterna för den som blir föremål för en sanktionsavgift.

Det är sammanfattningsvis lämpligt att tillsynsmyndigheten ska kunna pröva och besluta om sanktionsavgifter.

När sanktionsavgift ska beslutas

En sanktionsavgift bör vara förbehållen situationer där tillsynsmyndigheten ingriper med anledning av att verksamhetsutövaren har gjort sig skyldig till en överträdelse. I den nya lagen föreslås tillsynsmyndigheten få befogenhet att i vissa fall ingripa trots att det inte är fråga om en överträdelse från verksamhetsutövarens sida. I en sådan situation är det inte rimligt att sanktionsavgift ska få utfärdas.

I de fall det föreligger en överträdelse ska sanktionsavgiften bygga på ett strikt ansvar. En avgift ska alltså kunna tas ut oberoende av om överträdelsen har varit uppsåtlig eller berott på oaktsamhet. Det ankommer emellertid på tillsynsmyndigheten att bedöma om en överträdelse ska leda till en sanktionsavgift. Avsikten är att tillsynsmyndigheten vid ingripanden ska ta hänsyn till alla relevanta omständigheter i det enskilda fallet och även beakta proportionalitetsprincipen. Genom möjligheten att överklaga beslut om sanktionsavgift till domstol kommer även vägledning skapas genom praxis.

9.6.2 Sanktionsavgiftens storlek

Förslag

En sanktionsavgift ska bestämmas till lägst 5 000 kronor.

För en enskild verksamhetsutövare ska beloppet bestämmas till högst 2 procent av den totala globala årsomsättningen under närmast föregående räkenskapsår eller belopp i kronor motsvarande 100 miljoner kronor.

För en offentlig verksamhetsutövare ska beloppet bestämmas till högst 10 miljoner kronor.

Utredningens förslag

Utredningen har inte lämnat något förslag i denna del.

Skälen för förslaget

Den nya lagen kommer att gälla för både offentliga och enskilda verksamhetsutövare och för verksamheter av olika storlek. Reglerna om bestämmande av sanktionsavgiftens storlek behöver därför utformas på ett sådant sätt att avgiften i varje enskilt fall kan anses vara effektiv, proportionell och avskräckande. Det är inte lämpligt att i förväg fastställa ett belopp för en sanktionsavgift utan bör fastställas utifrån bestämda beloppsintervall.

Vad som är en avskräckande avgift för en verksamhetsutövare kan vara i det närmaste obetydlig för en annan. De överträdelser som kan leda till sanktionsavgift är dessutom av varierande karaktär och inrymmer allt från mindre allvarliga överträdelser till mycket allvarliga händelser som kan leda till betydande skador eller risker för Sveriges säkerhet. För att tillsynsmyndigheten ska kunna bestämma sanktionsavgifter som är effektiva, proportionerliga och avskräckande i ett enskilt fall är det nödvändigt med ett förhållandevis stort beloppsintervall inom vilket avgiften kan bestämmas.

Det finns anledning att göra viss skillnad mellan enskilda och offentliga verksamhetsutövare. En överträdelse av regleringen i rymdsektorn kan medföra otillbörliga konkurrensfördelar som snedvrider marknaden. Samtidigt kan en offentlig verksamhetsutövare inte göra en ekonomisk vinning på bekostnad av andra aktörer på marknaden. För att säkerställa att sanktionsavgiften blir tillräckligt proportionell och avskräckande även gentemot ekonomiskt starka företag är det därför motiverat med ett högre maxbelopp för enskilda verksamhetsutövare.

Med hänsyn till de ändamål som den nya rymdlagstiftningen avser att skydda och de risker som rymdverksamhet är förknippad med är det sammantaget motiverat att taket för beloppsintervallet sätts högt. Mot denna bakgrund, samt vid beaktande av hur sanktionsavgifterna bestämts i andra regleringar den senaste tiden, bedöms den föreslagna ordningen om 2 procent av den totala globala årsomsättningen under närmast föregående räkenskapsår eller ett belopp i kronor motsvarande 100 miljoner kronor för en enskild verksamhetsutövare och 10 miljoner kronor för en offentlig verksamhetsutövare som ändamålsenliga maxbelopp för beloppsintervallet. Beloppet i det högre intervallet bör komma i fråga endast för mycket allvarliga överträdelser.

9.6.3 Förfarandet vid beslut om sanktionsavgift

Förslag

Innan tillsynsmyndigheten beslutar om en sanktionsavgift ska den som avgiften ska tas ut av att ha fått tillfälle att yttra sig inom två år från det att överträdelsen ägde rum.

En sanktionsavgift ska betalas till tillsynsmyndigheten inom 30 dagar från det att beslutet om att ta ut avgiften har fått laga kraft. Tillsynsmyndigheten ska få förlänga tidsfristen.

Om sanktionsavgiften inte betalas i tid ska tillsynsmyndigheten lämna den obetalda avgiften för indrivning. Om ett beslut om sanktionsavgift inte verkställs inom fem år från det att beslutet fick laga kraft ska sanktionsavgiften falla bort.

Sanktionsavgiften ska tillfalla staten.

En överträdelse ska inte resultera i både sanktionsavgift och utdömmande av vite enligt ett tidigare föreläggande.

Utredningens förslag

Utredningen har inte lämnat något förslag i denna del.

Skälen för förslaget

Rätten att yttra sig och delgivning

I linje med allmänna processuella principer ska den som riskerar att påföras en sanktionsavgift ges tillfälle att yttra sig innan tillsynsmyndigheten fattar beslut om en sanktionsavgift. Därigenom ges verksamhetsutövaren möjlighet att till exempel påtala eventuella felaktigheter

och omständigheter som kan utgöra skäl för att helt eller delvis efterge avgiften. På grund av sanktionsavgiftens ingripande natur är det rimligt att det finns en borte tidsgräns för när en sanktionsavgift ska få beslutas. En tidsgräns på två framstår som rimlig. Om kommunikation inte har skett med verksamhetsutövaren inom denna tid, får en sanktionsavgift inte tas ut. Det ska vara tillsynsmyndighetens ansvar att kontrollera att kommunikation har skett. Ett beslut om en sanktionsavgift är en särskilt ingripande åtgärd. Sådana beslut bör därför delges den avgiftsskyldige enligt delgivningslagen (2010:1932).

Betalning, indrivning och preskription

En sanktionsavgift bör tillfalla staten och betalas till tillsynsmyndigheten inom 30 dagar från det att beslutet om avgiften har fått laga kraft eller inom den längre tid som anges i beslutet. Om sanktionsavgiften inte betalas i tid, är det lämpligt att tillsynsmyndigheten kan lämna den obetalda avgiften för indrivning.

Möjligheten att kräva in en beslutad sanktionsavgift bör falla bort i den utsträckning som verkställighet inte har skett inom fem år från det att beslutet fick laga kraft. Kravet att ett beslut om sanktionsavgift ska delges innebär att beslutet får laga kraft tre veckor efter det att den avgiftsskyldige har delgetts beslutet.

Dubbelprövningsförbudet och hinder mot beslut om sanktionsavgift

Europakonventionen och bland annat dess sjunde tilläggsprotokoll gäller som svensk lag enligt lagen (1994:1219) om den europeiska konventionen angående skydd för de mänskliga rättigheterna och de grundläggande friheterna. I 2 kap. 19 § regeringsformen finns ett förbud mot att meddela lag eller föreskrift som står i strid med Sveriges åtaganden enligt Europakonventionen. Enligt artikel 4.1 i Europakonventionens sjunde tilläggsprotokoll får ingen lagföras eller straffas på nytt i en brottmålsrättegång i samma stat för ett brott för vilket han redan blivit frikänd eller dömd i enlighet med lagen och rättegångsordningen i denna stat (dubbelprövningsförbudet). I Europeiska unionens stadga om de grundläggande rättigheterna finns motsvarande rättighet i artikel 50.

Straff, i den mening som avses i Europakonventionen, anses omfatta vite. Om ett vite har dömts ut, är det därför inte möjligt att besluta om en sanktion, varken administrativ eller straffrättslig, för samma sak. Den avgörande tidpunkten för när sådant hinder uppkommer bör vara när det inleds en domstolsprocess angående frågan om att döma ut vite. Ett föreläggande om vite bör därför inte hindra ett senare ingripande med sanktionsavgift så länge som en myndighet inte har ansökt om utdömande av vitet. När tillsynsmyndigheten har ansökt om att vitet ska dömas ut bör myndigheten dock vara förhindrad att besluta om en sanktionsavgift för en överträdelse som omfattas av vitesföreläggandet. En bestämmelse om detta bör tas in i den nya lagen.

9.7 Vissa processuella frågor i tillsynsärenden

Bedömning

Samverkansmyndigheterna bör inte ha talerätt i tillsynsärenden.

Det behöver inte införas en regel i den nya lagen om att verksamhetsutövaren ska få tillfälle att yttra sig innan tillsynsmyndigheten beslutar i tillsynsärenden.

Utredningens förslag

Utredningens förslag och bedömning överensstämmer delvis med bedömningen i utkastet. Utredningen föreslår att tillsynsmyndigheten, på begäran av vissa myndigheter, ska pröva om det finns skäl att återkalla ett tillstånd, ändra tillståndsvillkor eller meddela tillfälligt beslut.

Remissinstanserna

ISP avstyrker förslaget om att vissa myndigheter ska ha talerätt i tillsynsärenden. Övriga remissinstanser tillstyrker förslaget eller har inga invändningar mot det.

Skälen för bedömningen

Begäran om återkallelse, ändring av tillstånd eller tillfälligt beslut

Enligt förslaget till den nya lagen om rymdverksamhet kommer tillsynsmyndigheten att vara ytterst ansvarig för att initiera, handlägga och besluta i tillsynsärenden. Det föreslås också att tillsynsmyndigheten ska samverka med andra myndigheter i frågor om tillsyn.

Enligt utredningen är det viktigt att en samverkansmyndighet kan påkalla en prövning om återkallelse, ändring av tillstånd eller tillfälligt beslut om myndigheten bedömer att det är motiverat med hänsyn till Sveriges säkerhet eller andra utrikes-, säkerhets- eller försvarsintressen. Utredningen föreslår därför att det ska införas en talerätt för samverkansmyndigheterna i sådana ärenden. Det finns dock principiella skäl som talar mot att ge förvaltningshierarkiskt sidoordnade myndigheter en sådan självständig talerätt i tillsynsärenden. Som ISP påpekar är myndigheter inte självständiga juridiska personer utan representerar ett gemensamt statligt intresse. Eftersom samverkansmyndigheterna är de myndigheter som har bäst kunskap i frågor om Sveriges säkerhet och andra utrikes-, säkerhets- och försvarsintressen, ligger det i sakens natur att tillsynsmyndigheten lägger stor vikt vid det som framförs av samverkansmyndigheterna och att stora ansträngningar görs för att säkerställa ett väl fungerande samarbete. Däremot bör det, i enlighet med vad ISP framfört, inte införas någon talerätt för samverkansmyndigheterna i tillsynsärenden.

Kommunikation med tillsynsobjektet

I förvaltningslagen finns det grundläggande bestämmelser om handläggningen av ärenden hos förvaltningsmyndigheterna. Reglerna gäller i den utsträckning det inte finns avvikande regler i andra författningar. Av 25 § förvaltningslagen följer att en part i princip har rätt att ta del av och yttra

sig över allt material av betydelse innan myndigheten fattar beslut i ett ärende. Det finns inte behov av någon avvikande reglering när det gäller handläggningen av tillsynsärenden enligt den nya lagen. Det behöver därför inte införas någon regel om detta.

9.8 Avgift för tillsyn

Förslag

Tillsynsmyndigheten ska få ta ut avgift för sin tillsyn av verksamhetsutövaren.

Regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer ska få meddela föreskrifter om storleken på och betalningen av de avgifter som tillsynsmyndigheten ska få ta ut.

Utredningens förslag

Utredningens förslag överensstämmer med förslaget i utkastet.

Remissinstanserna

De flesta remissinstanser tillstyrker förslaget eller har inga invändningar mot det.

Flera remissinstanser uttrycker tveksamheter kring förslaget att tillsynen ska vara avgiftsfinansierad, däribland *Stiftelsen för strategisk forskning*, *Institutet för rymdfysik*, *OHB Sweden AB*, *KTH* och *Stockholms universitet*. Stiftelsen för strategisk forskning och OHB Sweden AB framhåller att tillsyn över rymdverksamhet är en viktig statlig angelägenhet och att tillsynsverksamheten därför bör finansieras genom anslag till tillsynsmyndigheten. Stiftelsen för strategisk forskning och Institutet för rymdfysik framhåller att om en avgift tas ut så bör den svara mot tillsynsmyndighetens arbete. KTH framhåller att universitetsdrivna projekt, särskilt sådana i undervisningssyfte, har små resurser och sämre möjlighet att betala avgifter för tillsyn än kommersiella rymdföretag. Enligt KTH bör därför vissa typer av universitetsdrivna rymdprojekt undantas från skyldigheten att betala avgift för tillsynen. Stockholms universitet anser att kostnaderna för universitet och högskola bör begränsas så att rymdforskning kan fortsätta att genomföras.

Skälen för förslaget

Den nya lagen innebär att tillsynen över rymdverksamhet utökas. Skyldigheten att ha tillstånd för att bedriva rymdverksamhet skärps och därmed kan det förväntas att antalet tillsynsärenden också kommer att öka. Tillsynsmyndigheten kommer också att ges utvidgade befogenheter att utreda de verksamheter som bedrivs och att ingripa mot överträdelser. Som utredningen konstaterar medför detta sammantaget att de tillsynsrelaterade kostnaderna väntas öka och att tillsynsmyndighetens finansieringsbehov därmed blir större.

Generellt får det anses rimligt att den som bedriver tillståndspliktig verksamhet betalar åtminstone en del av kostnaderna för eventuell tillsyn. Det motiverar också verksamhetsutövare att främja en effektiv tillsyn. Som flera remissinstanser framhåller så är det samtidigt viktigt att avgifterna inte blir allt för höga. För höga avgifter riskerar att påverka näringslivet vilja att bedriva rymdverksamhet i Sverige och skulle i förlängningen kunna påverka svensk forskning och konkurrenskraft negativt. Det framstår också lämpligt att avgifterna anpassas utifrån den aktuella verksamhetens storlek och de risker som verksamheten medför. Sammanfattningsvis bör tillsynsmyndigheten ha möjlighet att ta ut en avgift för sin tillsyn av den som bedriver rymdverksamhet.

Utgångspunkten bör vara att avgifterna ska ge full täckning för de kostnader tillsynen medför, jfr 5 § första stycket avgiftsförordningen (1992:191). Myndighetens kostnader kan variera över tid. Det är också troligt att kostnaderna är högre i början då tillsynsverksamheten utvecklas. Kostnaderna för tillsynen kan dessutom vara beroende av omständigheter utanför myndighetens kontroll. Mot den bakgrunden är det inte möjligt att på förhand avgöra vilken nivå som avgifterna bör ligga på. Regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer bör därför få meddela föreskrifter om storleken på avgifterna. Det kan också finnas anledning att reglera vad som till exempel blir följden av att betalning inte sker inom föreskriven tid. Bemyndigandet bör därför även omfatta frågor om betalning. Frågor om till exempel när och på vilket sätt avgifter ska betalas kan regleras i verkställighetsföreskrifter.

10 Undersökning av olyckor

Förslag

Regler om undersökning av olyckor och tillbud vid rymdverksamhet (rymdolyckor) ska införas i lagen om undersökning av olyckor.

Rymdolyckor ska undersökas om någon har avlidit eller blivit allvarligt skadad inom ramen för rymdverksamhet eller om rymdföremål eller annan egendom har fått betydande skador eller om omfattande skador har uppkommit i miljön. Tillbud till olyckor ska undersökas om tillbudet inneburit allvarlig fara föra att en sådan olycka skulle inträffa eller om tillbudet tyder på ett väsentligt fel i ett rymdföremål som använts i rymdverksamheten eller andra väsentliga brister i säkerhetshänseende.

En undersökning av en olycka eller ett tillbud som berör ett rymdföremål som sänts ut från Sverige eller av en svensk medborgare eller juridisk person med säte i Sverige ska göras även när olyckan eller tillbudet har inträffat utomlands, om inte annat följer av en internationell överenskommelse.

Den nya lagen ska innehålla en upplysning om att regler om undersökning av olyckor och tillbud till olyckor i rymdverksamhet finns i lagen om undersökning av olyckor.

Utredningens förslag

Utredningen har inte lämnat något förslag i denna del.

Remissinstanserna

Statens haverikommission efterlyser närmare resonemang kring hur myndighetens skyldighet att utreda olyckor och tillbud inom rymdområdet kan komma att påverkas av den nya lagen.

Skälen för förslaget

En olycka som inträffar i samband med rymdverksamhet kan innebära omfattande skador på personer, egendom eller miljön. Om det inträffar en allvarlig olycka är det viktigt att orsakerna kan klarläggas så att det kan säkerställas att liknande olyckor eller tillbud inte inträffar igen. Olyckor och tillbud som inträffas i rymdverksamhet bör därför utredas.

Regler om undersökning av allvarliga olyckor finns i lagen (1990:712) om undersökning av olyckor. De undersökningar som sker med stöd av lagen syftar till att orsakerna till allvarliga olyckor eller tillbud ska kunna klarläggas ur säkerhetssynpunkt, så att liknande händelser kan undvikas i framtiden (se prop. 1989/90:104 s. 23). Lagen om undersökning av olyckor skiljer mellan luftfartsolyckor, sjöfartsolyckor, järnvägstrafiksolyckor, vägtrafikolyckor och andra allvarliga olyckor. I huvudsak handlar skillnaderna om vilka olyckor och tillbud som är obligatoriska att undersöka och vilken geografisk behörighet utredningsmyndigheten har. Särskilt inom luftfart och sjöfart finns dessutom internationella överenskommelser som har betydelse för förutsättningarna att utreda en olycka.

För luftfart gäller att reglerna om undersökning av luftfartsolyckor ska tillämpas om en olycka eller ett tillbud inträffar i samband med användning av ett luftfartyg och vissa skadeförlopp uppstått eller kunde ha uppstått. En olycka ska undersökas om någon har avlidit eller blivit allvarligt skadad, luftfartyget eller egendom som inte transporterats med det har fått betydande skador eller om luftfartyget är oåtkomligt eller har försvunnit under flygning (2 § första stycket). Tillbud till sådana olyckor ska utredas om det inneburit allvarlig fara för att en olycka skulle inträffa eller om tillbudet tyder på ett väsentligt fel hos luftfartyget eller om det tyder på andra väsentliga brister i säkerhetskänsligheten (2 § andra stycket 1). Olyckor och tillbud som berör svenska luftfartyg ska undersökas, om inte annat följer av en internationell överenskommelse (4 § tredje stycket). Av relevans i det sammanhanget är Chicagokonventionen, som föreskriver att luftfartsolyckor som utgångspunkt ska utredas av den stat där olyckan inträffat.

För den kategori av olyckor och tillbud som benämns andra allvarliga olyckor, ska en olycka undersökas om flera människor avlidit eller blivit allvarligt skadade, eller omfattande skador har uppkommit på egendom eller i miljön (2 § första stycket 4). Det krävs också att en undersökning skulle leda till vissa säkerhetsvinster (2 § andra stycket). Olyckor och tillbud av detta slag ska bara undersökas om de inträffat i Sverige (4 § första stycket). Regeringen får föreskriva eller i enskilda fall besluta att en

undersökning enligt lagen om utredning av olyckor också ska göras i andra fall, om en undersökning är påkallad ur säkerhetssynpunkt (3 §).

När det gäller rymdverksamhet kan olyckor och tillbud i dag undersökas med stöd av reglerna om allvarliga olyckor. Som redovisats ovan förutsätter det att olyckan eller tillbudet inträffat eller fått konsekvenser i Sverige. Det framstår inte som tillfredsställande. Rymdverksamhetens karaktär innebär att konsekvenserna av en olycka kan uppstå både i och utanför Sverige. Skadorna efter en olycka kan i värsta fall bli mycket omfattande. Det är därför angeläget att olyckor i samband med rymdverksamhet utreds i så stor utsträckning som möjligt.

En rimlig utgångspunkt är att regleringen av olyckor och tillbud i rymdverksamhet utformas på liknande sätt som vid luftfartsolyckor. En sådan oberoende undersökning, som hanteras av Statens haverikommission är en effektiv och lämplig form för undersökningar som har till syfte att klarlägga händelseförlopp och ge underlag för åtgärder som kan förhindra en upprepning av liknande händelser (se prop. 1989/90:104 s. 23). Det ska alltså vara obligatoriskt att undersöka olyckor i rymdverksamhet om någon har avlidit eller blivit allvarligt skadad eller om ett rymdföremål eller annan egendom har fått betydande skador eller omfattande skador har uppkommit i miljön. Vid bedömningen av vad som är en betydande skada bör rymdverksamhetens och rymdföremålets särdrag beaktas. Sådana skador på rymdföremål som uppstår inom ramen för en olycka men som typiskt sett kan förväntas vid rymdverksamhet och inte innebär någon säkerhetsrisk bör därför inte anses vara betydande skador. Det kan exempelvis vara förbrukningsskador på rymdföremål vid uppskjutningar.

För mindre luftfartyg, vägtrafikolyckor och vissa andra olyckor gäller en begränsning för i vilka fall undersökning ska göras. Sådana olyckor ska endast undersökas om en undersökning är av betydelse ur säkerhetssynpunkt (se 2 § tredje stycket lagen om undersökning av olyckor). Begränsningen för luftfartyg gäller för bland annat flygskärmar och hängglidare där olyckor ofta beror på enkla eller vanligt förekommande fel eller orsaker. Motsvarande skäl gör sig inte gällande för rymdverksamhet. Det framstår därmed inte som motiverat att införa en motsvarande begränsning för sådan verksamhet. Det är en annan sak att inte alla olyckor med rymdföremål medför sådana skador eller är av sådant allvarligt slag att det föranleder en undersökning.

När det gäller tillbud till luftfartsolyckor, järnvägsolyckor och vägtrafikolyckor ska sådana undersökas om tillbudet har inneburit allvarlig fara för att en olycka skulle inträffa eller om tillbudet tyder på ett väsentligt fel hos luftfartyget, spårfordonet eller spåraneläggningen eller på andra väsentliga brister i säkerhetshänseende. (se 2 § andra stycket lagen om undersökning av olyckor). Motsvarande bör gälla för tillbud till rymdolyckor om tillbudet inneburit allvarlig fara att en olycka skulle inträffa eller om tillbudet tyder på ett väsentligt fel hos ett rymdföremål eller på andra väsentliga brister i säkerhetshänseende.

För att det särskilda utredningsorganet, som likt för luftfartsolyckor bör vara Statens haverikommission, ska kunna fullgöra sin skyldighet att undersöka allvarliga olyckor och tillbud i rymdverksamhet behöver myndigheten tillgång till snabb information om relevanta händelser. På motsvarande sätt som för andra allvarliga olyckor bör tillsynsmyndigheten

därför åläggas att underrätta det särskilda utredningsorganet om det inträffar allvarliga olyckor och tillbud (jfr prop. 1989/90:104 s. 30). Detta kan lämpligen ske genom föreskrift i förordning.

Det särskilda utredningsorganets undersökningar bör utföras i nära samarbete med, och ofta med bistånd från, tillsynsmyndigheten enligt denna lag. Det är bland annat viktigt att en tillsynsmyndighet får underrättelse från utredningsorganet om det har för avsikt att inleda en undersökning.

Det är lämpligt att det i den nya lagen om rymdverksamhet införs en upplysning om att regler om undersökning av olyckor finns i lagen om undersökning av olyckor.

11 Skadestånd och regressrätt

11.1 Skadestånd

11.1.1 Verksamhetsutövarens ansvar

Förslag

Verksamhetsutövaren ska vara strikt ansvarig för person- och sakskada som en rymdverksamhet orsakar på jorden eller på luftfartyg under flygning. Det strikta ansvaret ska inte gälla om den skadelidande har deltagit i den verksamhet som har orsakat skadan.

Bedömning

Reglerna i den nya lagen kompletteras med allmänna skadeståndsrättsliga regler och principer. Det behövs inte någon upplysning om detta i lagen.

Utredningens förslag

Utredningens förslag överensstämmer i huvudsak med förslaget och bedömningen i utkastet. Utredningen föreslår att verksamhetsutövarens skadeståndsansvar inte ska gälla om den skadelidande uppsåtligt eller genom grov vårdslöshet har medverkat till skadan.

Remissinstanserna

De flesta remissinstanserna tillstyrker utredningens förslag eller har inga invändningar. *Svensk Försäkring* anser att det bör klargöras att verksamhetsutövarens strikta ansvar inte omfattar rena förmögenhetsskador.

Skälen för förslaget och bedömningen

Verksamhetsutövarens ansvar

Det finns inte några särskilda regler i svensk rätt om ansvar för skador som har orsakats av rymdverksamhet. Såvitt känt har frågan inte varit föremål för prövning i domstol. Avsaknaden av regler och praxis är till nackdel för

skadelidande, som kan få svårare att hävda sin rätt i händelse av en skada, och för verksamhetsutövare, som får svårare att beräkna ansvarsrelaterade risker och att försäkra sig mot dessa. Till detta kommer att det rör sig om en typ av verksamhet som väntas få en ökad aktualitet och betydelse. Det är därmed lämpligt att det införs en skadeståndsreglering av rymdverksamhet.

Sedan länge gäller att den som bedriver farlig verksamhet principiellt har ett strikt ansvar för skador som orsakas av verksamheten, dvs. utan krav på att det föreligger vårdslöshet eller uppsåt. Det strikta ansvaret motiveras av att höga krav på aktsamhet bör läggas på den som bedriver riskfylld verksamhet (NJA 2020 s. 807). Mycket talar för att det enligt denna skadeståndsrettsliga princip kan finnas ett strikt ansvar för åtminstone vissa typer av rymdverksamhet (se Lagrådets yttrande i prop. 1981/82:226 s. 25). Det torde gälla för utsändning av bärraketer, återförande av rymdföremål och annan verksamhet som innebär risk för nedfallande föremål, explosioner och dylikt. Även om sannolikheten för att en sådan skadehändelse inträffar är låg, är faran säregen och skadepotentialen mycket hög. För andra typer av rymdverksamhet kan det vara mer tveksamt om det finns ett oregerat strikt ansvar. Obemannade sonder som skickas till andra himlakroppar är ett exempel på verksamhet som normalt inte torde anses som farlig.

Rymdverksamhet är därmed generellt sett förknippad med sådana risker att det är motiverat med ett strikt ansvar. Enligt ansvarskonventionen har en utsändande stat också ett strikt ansvar för skador som ett rymdföremål orsakar på jorden eller på luftfartyg under flygning. För att den skadelidande ska ha bättre förutsättningar att själv ta tillvara sina intressen finns det skäl att införa ett motsvarande ansvar i den nya lagen om rymdverksamhet. Det strikta ansvaret bör vila på verksamhetsutövaren, som har bäst förutsättningar att vidta skadeförebyggande åtgärder och att teckna försäkring (jfr prop. 1996/97:136 s. 82 ff. och 180). Underleverantörer och andra aktörer som deltar i verksamheten utan att vara verksamhetsutövare ska alltså inte vara strikt ansvariga enligt den nya lagen. Ansvar kan dock föreligga enligt en annan regel om ansvar (se bland annat NJA 2020 s. 807 och NJA 2013 s. 909).

Frågan är om det finns anledning att införa ett strikt skadeståndsansvar också för andra skador som kan orsakas av en rymdverksamhet. Ett rymdföremål kan orsaka skador på ett annat rymdföremål eller på personer ombord när dessa befinner sig någon annanstans än på jorden. I dessa fall gäller enligt internationella regler att den utsändande staten endast är skyldig att ersätta skadan om den orsakats av fel eller försummelse (artikel III ansvarskonventionen). I motsats till *Kungl. Krigsvetenskapsakademien* och *Kungliga Ingenjörsvetenskapsakademien* bedöms det att det inte heller i svensk rätt finns skäl att införa ett strikt ansvar för skador som inträffar någon annanstans än på jorden eller på luftfartyg under flygning. I sådana fall bedriver typiskt sett både skadelidande och skadevällare verksamhet som innebär samma förhöjda skaderisker och där bägge parter ofta har lika goda skäl att vidta skadeförebyggande åtgärder och försäkra sig mot risken för skada. Det är därför rimligt att varje part bär risken för sin verksamhet utom i de fall en skada uppkommer till följd av att någon annan aktör har varit vårdslös. Det bedöms inte heller finnas skäl att införa ett strikt ansvar för verksamhetsutövaren när det gäller skador som inte orsakas av

rymdföremålet i egentlig mening, till exempel i samband med fraktandet av en bärraket före uppskjutning.

Sammanfattningsvis bör det alltså införas ett strikt skadeståndsansvar för verksamhetsutövaren när det gäller skador som ett rymdföremål orsakar på egendom eller personer på jorden eller på luftfartyg i luftrummet. Andra skador som orsakas av rymdverksamhet får regleras av allmänna skadeståndsrättsliga regler, se vidare i det följande. Det kan dock inte uteslutas att det i vissa situationer finns skäl att ålägga en verksamhetsutövare strikt ansvar även för sådana skador. Bland annat med hänsyn till den snabba tekniska utvecklingen på området är det dock lämpligt att sådana bedömningar överlämnas till rättstillämpningen.

Ersättningsgilla skador

I likhet med vad som gäller enligt ansvarskonventionen ska verksamhetsutövarens strikta ansvar avse person- och sakskador. Detta innefattar ekonomiska skador som är direkta följder av en person- eller sakskada. Det innebär, som *Svensk Försäkring* framför, att ekonomiska skador som uppkommer utan samband med person- eller sakskada, så kallade rena förmögenhetsskador, inte är ersättningsgilla (jfr 2 kap. 2 § skadeståndslagen [1972:207]). Som huvudregel ska inte heller allmänna förmögenhetsskador till följd av en annans person- eller sakskada, så kallade tredjemansskador, vara ersättningsgilla. Det är generellt sett en nödvändig avgränsning av verksamhetsutövarens ansvar. Det är dock inte otänkbart att det i undantagsfall kan framstå som ändamålsenligt att sådan ersättning lämnas. Frågan om i vilken mån sådana undantag ska göras bör dock avgöras inom rättstillämpningen, varvid allmänna skadeståndsrättsliga principer kan väntas vara avgörande (jfr bland annat NJA 2025 s. 739, punkt 18, och NJA 2009 s. 16).

Undantag från det strikta ansvaret

De bärande skälen bakom verksamhetsutövarens strikta ansvar gäller inte när den skadelidande har deltagit i verksamheten. I sådana fall har den skadelidande ofta haft kännedom om de risker som är förknippade med verksamheten och kunnat skydda sig mot dessa, exempelvis genom överenskommelser med verksamhetsutövaren eller genom att teckna en försäkring. Ett undantag från verksamhetsutövarens strikta ansvar bör införas för dessa fall, vilket innebär att skadeståndslagens allmänna regler om ansvar för vårdslöshet blir tillämpliga.

Utredningen föreslår att verksamhetsutövarens strikta ansvar inte heller ska gälla när skadelidande uppsåtligen eller grov oaktsamhet har medverkat till skadan. Utredningens förslag i den delen skiljer sig från vad som gäller enligt skadeståndslagen. Inom svensk skadeståndsrätt leder den skadelidandes medvållande i princip till att ersättningen jämkas och detta oberoende av om ersättningsskyldigheten förutsätter vållande eller inte.

Jämkningsinstitutet har central betydelse i svensk skadeståndsrätt för att skaderiskerna ska kunna fördelas på ett rimligt sätt. I jämförelse med ett undantag från ansvar innebär jämkning att det är möjligt att göra en mer mångsidig bedömning och att det är lättare att uppnå ett resultat som framstår som rättvist och skäligt i det enskilda fallet. Ansvarskonventionen innehåller visserligen inte någon uttrycklig regel om jämkning. Av artikel

XII framgår emellertid att ersättningen ska bestämmas i enlighet med internationell rätt och utifrån principer om rättvisa och skälighet. Vid bedömningen av vad som är rättvist och skäligt i ett enskilt fall bör det således finnas utrymme att beakta omständigheter hänförliga till den skadelidande. Bland annat skulle ett medvållande på skadelidandes sida kunna motivera att ersättningen sätts ned på ett motsvarande sätt som vid jämkning. Med hänsyn till detta, och då ersättningen kan jämkas till noll, skulle en jämkning i stället för ett undantag från ansvar vid medvållande alltså inte leda till några väsentligt skilda resultat än vad som följer av ansvarskonventionen. Det förhållandet att det inte finns någon uttrycklig jämningsregel i ansvarskonventionen kan följaktligen inte anses utgöra något hinder mot att sådana regler införs i den nya lagen.

Sammanfattningsvis bedöms det, till skillnad från utredningens förslag, att det ska vara möjligt att jämka skadeståndet. Reglerna om jämkning i skadeståndslagen bör alltså tillämpas i dessa delar när det gäller verksamhetsutövarens ansvar. Det innebär att det ska vara möjligt att jämka en personskada om den skadelidande har medverkat till skadan uppsåtligen eller genom grov vårdslöshet. Skadestånd med anledning av sakskada ska kunna jämkas om skadelidande har medverkat till skadan genom vårdslöshet.

Andra ansvarsgrunder ska gälla vid sidan av lagen

Som konstateras ovan kan ett rymdföremål orsaka skador inte bara på jorden och luftfartyg under flygning. Staten är ansvarig för person- och saksador som ett rymdföremål på grund av fel eller försummelse orsaka skador på ett annat rymdföremål eller på personer ombord när dessa befinner sig någon annanstans än på jorden. Kostnaderna för en sådan skada bör, på motsvarande sätt som vid skador som omfattas av det strikta ansvaret, i första hand belasta verksamhetsutövaren. För att åstadkomma detta, och för att ge den skadelidande bättre möjligheter att själv tillvarata sina intressen, bör krav på ersättning för sådana skador kunna riktas direkt mot verksamhetsutövaren. En skadelidande bör därför, i enlighet med allmänna skadeståndsrättsliga regler, ha rätt till ersättning för person- och saksador som ett rymdföremål orsakar på grund av vållande.

Skadeståndslagens regler ska komplettera reglerna i den nya lagen om rymdverksamhet

Utöver reglerna om jämkning så bör också andra allmänna skadeståndsrättsliga regler och principer gälla i tillämpliga delar. Det saknas exempelvis anledning att frånga det som gäller för skadeståndets bestämmande och solidariskt ansvar. Det gäller med ett undantag. Av 1 kap. 1 § skadeståndslagen framgår att reglerna i lagen gäller om inte annat är särskilt föreskrivet, följer av avtal eller i övrigt följer av regler om skadestånd i avtalsförhållanden. Det behövs inte någon upplysning om att reglerna i skadeståndslagen gäller vid sidan av reglerna i den nya lagen.

11.2 Statens regressrätt

Förslag

Staten ska ha rätt till ersättning av verksamhetsutövaren för skadestånd som staten har betalat på grund av åtaganden enligt internationella överenskommelser. Detta gäller bara om verksamhetsutövaren är någon annan än den svenska staten.

Statens regressrätt ska kunna jämkas om skyldigheten att lämna ersättning är oskälig.

Om två eller flera verksamhetsutövare är regressansvariga gentemot staten för samma skada ska de ansvara solidariskt för ersättningen i den mån inte annat följer av att begränsning gäller i det regressansvar som åligger någon av dem. Vad de solidariskt ansvariga har betalat i ersättning ska, om inte annat har avtalats, fördelas mellan dem efter vad som är skäligt.

Utredningens förslag

Utredningens förslag överensstämmer delvis med förslagen i utkastet. Utredningen föreslår att statens regressrätt ska vara fakultativ. Utredningen föreslår inte regler om jämkning av regressrätten, solidariskt ansvar eller delbetalningar av ersättningen.

Remissinstanserna

De flesta remissinstanser tillstyrker utredningens förslag eller invänder inte mot det. *Svensk Försäkring*, som påpekar att regressrätten enligt utredningens förslag inte innehåller någon begränsning till det strikta ansvaret, anser dock att det bör förtydligas att statens regressrätt endast gäller mot den verksamhetsutövare som har vållat skadan.

Skälen för förslaget

Statens regressrätt gentemot aktörer som bedriver rymdverksamhet

En utgångspunkt i den nya lagen är att kostnaderna för eventuella skador ska belasta den eller de verksamhetsutövare som har orsakat skadan. En förutsättning för detta är att svenska staten har möjlighet att återkräva eventuell ersättning som staten har betalat för rymdrelaterade skador från den ansvarige verksamhetsutövaren, när verksamhetsutövaren är någon annan än den svenska staten. För att de skaderelaterade kostnaderna ska kunna fördelas på ett ändamålsenligt sätt behöver statens regressrätt så långt det är möjligt motsvara det ansvar staten har enligt ansvarskonventionen. Det innebär bland annat, till skillnad från vad *Svensk Försäkring* anför, att verksamhetsutövarens regressansvar inte ska vara beroende av vållande (jfr prop. 1981/82:226 s. 13). För att regressansvaret ska aktualiseras krävs dock att verksamhetsutövaren har orsakat den skada som staten har betalat ersättning för.

Eftersom svenska staten kan bli skyldig att betala ersättning för skador till följd av rymdverksamhet som bedrivits av en utländsk verksamhets-

utövare ska regressrätten i princip inte heller vara beroende av verksamhetsutövarens nationalitet. Som utredningen redovisar är det visserligen osäkert i vilken mån en talan om regressrätt mot en utländsk verksamhetsutövare skulle kunna väckas med stöd av reglerna i Rådets förordning (EG) nr 44/2001 av den 2 december 2000 om domstolsbehörighet och om erkännande och verkställighet av domar på privaträttens område (Bryssel I-förordningen), konventionen den 30 oktober 2007 om domstols behörighet och om erkännande och verkställighet av domar på privaträttens område (Luganokonventionen) och Europaparlamentets och Rådets förordning (EG) nr 593/2008 av den 17 juni 2008 om tillämplig lag för avtalsförpliktelser (Rom I-förordningen). Det finns dock inte av den anledningen skäl att undanta utländska verksamhetsutövare från regressrättens materiella tillämpningsområde.

Regressanspråk från det allmänna omfattas av principen att kostnader för åtgärder som myndigheter är skyldiga att utföra inte utan särskilt lagstöd kan återkrävas. Principen gäller inte bara när staten grundar sitt regresskrav på ett eget skadeståndsanspråk utan också när staten har övertagit de skadelidandes rätt mot den eller de som är skadeståndsskyldiga (se NJA 2008 s. 100). Av detta följer att statens regressrätt bör anges i lag. Regressregeln i 6 § den nuvarande lagen om rymdverksamhet bör därför överföras till den nya lagen.

Flera regressansvariga

Om den rymdverksamhet som har orsakat skadan har bedrivits av fler än en verksamhetsutövare är det rimligt att verksamhetsutövarna ska ansvara solidariskt för statens regressfordran. Ett sådant solidariskt ansvar överensstämmer med huvudregeln i svensk rätt, jfr 2 § skuldebrevslagen (1936:81) och 6 kap. 4 § skadeståndslagen. Eftersom det rör statens regressrätt bör en särskild regel om solidariskt ansvar införas i den nya lagen (jfr NJA 2008 s. 100).

Verksamhetsutövarnas inbördes ansvar bör fördelas på motsvarande sätt som följer av allmänna skadeståndsrättsliga och obligationsrättsliga principer. Ansvaret bör således fördelas efter vad som är skäligt med hänsyn till graden av vållande hos de ersättningsskyldiga verksamhetsutövarna och omständigheterna i övrigt (jfr till exempel 23 § trafikskadelagen [1975:1410] och 41 § tredje stycket lagen [2010:950] om ansvar och ersättning vid radiologiska olyckor). För att det ska vara tydligt för verksamhetsutövarna hur fördelningen ska göras bör grunderna för fördelningen framgå av lag.

Jämkning av regressrätten

Regressrätten enligt den nuvarande lagen om rymdverksamhet gäller inte om det finns särskilda skäl som talar emot det. I förarbetena motiveras undantaget med att det kan finnas fall då det framstår som skäligt att regressrätten jämkas eller helt bortfaller. Ett exempel som nämns är att svenska staten vid folkrättsliga förhandlingar med en skadelidande stat, av skäl som kan vara politiskt betingade, vill gå längre i ersättningsskyldigheten än vad som följer av konventionsrättsliga åtaganden. Ett annat exempel som nämns är om ett statligt organ genom felaktiga åtgärder

eller anvisningar medverkat till skadan på sätt som motiverar att staten helt eller delvis bör stå för denna (prop. 1981/82:226 s. 13 och 25.)

Det bedöms att det även fortsättningsvis ska finnas utrymme för att regressrätten i vissa fall jämkas eller helt bortfaller. Utredningen föreslår att detta ska åstadkommas genom att staten har rätt men inte skyldighet att kräva ersättning för sådant skadestånd som staten betalt på grund av åtaganden enligt internationella överenskommelser. En sådan fakultativ regel får dock anses passa mindre väl i förmögenhetsrättsliga sammanhang. Eftersom staten och verksamhetsutövaren har motstående intressen i de situationer då regressrätten aktualiseras är det inte lämpligt att staten ensidigt och på skönsmässiga grunder ska kunna avgöra när den inte bör återopas. Det gäller särskilt med tanke på att den ersättning som staten utger bestäms genom förhandlingar som verksamhetsutövaren saknar insyn i och då det kan vara oklart på vilka grunder ersättningen bestäms. I linje med vad som gäller enligt andra regleringar på förmögenhetsrättsens område bör det i stället införas en regel om att regressrätten får jämkas i vissa fall.

Regressrätten kan aktualiseras i komplexa situationer där det finns flera involverade aktörer och olika intressen. Jämkningsregeln bör mot den bakgrunden utformas på ett flexibelt sätt så att det finns utrymme för att göra nyanserade bedömningar. Den kan lämpligen formuleras så att jämkning ska få ske om skyldigheten att utge regressersättning skulle vara oskälig.

11.3 Vissa gemensamma frågor för skadestånd och regressrätt

11.3.1 Beloppsbegränsning avseende ersättningsansvaret

Förslag

Den ersättning som ska betalas för person- eller sakskador som rymdverksamhet orsakar på jorden eller på luftfartyg under flygning eller till staten enligt regressansvaret i denna lag, ska få uppgå till högst 600 miljoner kronor per skadehändelse. Beloppsbegränsningen ska inte gälla om skadan har orsakats uppsåtligen eller av grov oaktsamhet.

Utredningens förslag

Utredningens förslag överensstämmer i huvudsak med förslaget i utkastet.

Remissinstanserna

De flesta remissinstanserna tillstyrker utredningens förslag eller invänder inte mot det. Några remissinstanser har synpunkter på att ersättningsansvaret avser ett för högt belopp med hänsyn till försäkringsplikten. SSC noterar att det är viktigt att ansvarsnivåerna är harmoniserade för att så kallad licence shopping ska undvikas men påpekar att försäkringskostnaderna kan bli mycket höga. Enligt *Swedish*

Aerospace Industries finns det en risk för att skadeståndsansvaret omöjliggör verksamhet för små och medelstora aktörer. Vidare påpekar *Svensk Försäkring* att utredningens förslag kan uppfattas som att beloppsbegränsningen skulle vara 600 miljoner kronor per skadelidande, vilket skulle få orimliga konsekvenser och vara omöjligt att försäkra. Svensk Försäkring föreslår därför att beloppsbegränsningen ska avse en skadehändelse eller skadeorsak och efterlyser klargöranden om vad som gäller när samma skadehändelse orsakar flera skador (så kallade serieskador).

Skälen för förslaget

Ansvar för person- och saksador som rymdverksamhet orsakar på jorden eller på luftfartyg under flygning och statens regressrätt för skadestånd som staten har betalt på grund av åtaganden enligt internationella överenskommelser bör förenas med en begränsning av ansvarsbeloppet. Ett obegränsat ersättningsansvar riskerar att göra det kommersiellt ohållbart för företag att bedriva rymdverksamhet. Genom att begränsa ansvarsbeloppet ökar förutsebarheten av de kommersiella riskerna med verksamheten. Denna förutsebarhet är viktig för verksamhetsutövare som får lättare att planera verksamheten. Det är också viktigt för att ansvarsförsäkringar och lån ska kunna erbjudas på rimliga villkor. Beloppsbegränsningar förekommer mot den bakgrunden i andra regelverk med ansvarsregler för farlig verksamhet (se bland annat 10 kap. 5 § sjölagen och 14 § trafikskadelagen).

För att säkerställa detta bör beloppsbegränsningen också gälla i de fall verksamhetsutövaren, i stället för regeln om strikt ansvar, till stöd för sitt anspråk på ersättning för skador som inträffat på jorden eller luftfartyg under flygning, åberopar allmänna skadeståndsrättsliga regler. Detta bör framgå av lagtexten (se prop. 1972:5 s. 484 och 485 och NJA 2013 s. 909 p. 11).

När det gäller frågan om vilket belopp ansvaret ska begränsas till bedöms det att 600 miljoner kronor per skadehändelse är en rimlig nivå. Beloppet framstår som tillräckligt högt med hänsyn till skadelidandes intressen. Beloppet ligger också i linje med motsvarande begränsningar i andra länders lagstiftningar. Ett lägre krav skulle visserligen, som *Swedish Aerospace Industries* pekar på, innebära att fler skulle kunna och vilja bedriva rymdverksamhet, bland annat eftersom försäkringspremierna och kapitalkostnaderna sannolikt skulle bli lägre, och att det blev mer attraktivt för företag att bedriva rymdverksamhet från Sverige. Det finns dock en risk för att Sverige därigenom skulle bidra till osund konkurrens. Detta skulle ytterst ske på bekostnad av skadelidandes intressen. I enlighet med vad *Svensk Försäkring* framfört ska det klargöras att beloppsbegränsningen avser skadehändelser, vilket innefattar så kallade serieskador.

I de fall skadan har orsakats uppsåtligen eller genom grov oaktsamhet, till exempel genom att väsentliga villkor i tillståndsbeslutet har åsidosatts, är det inte rimligt att verksamhetsutövarens ansvar ska vara begränsat. Som utredningen anför bör beloppsbegränsningen inte gälla i sådana fall.

11.3.2 Preskription

Förslag

Statens regressrätt enligt den nya lagen ska preskriberas ett år efter att staten har betalat huvudfordringen.

Bedömning

Det saknas skäl att föreskriva en annan preskriptionsfrist för krav på utomobligatoriskt skadestånd för skador till följd av rymdverksamhet än vad som följer av preskriptionslagen.

Utredningens förslag och bedömning

Utredningens bedömning överensstämmer med bedömningen i utkastet. Utredningen föreslår ingen regel om preskription när det gäller statens regressrätt.

Remissinstanserna

Samtliga remissinstanser tillstyrker utredningens bedömning eller har inga invändningar.

Skälen för förslaget och bedömningen

Verksamhetsutövaren utomobligatoriska ansvar

För närvarande gäller den allmänna preskriptionsregeln i 2 § första stycket preskriptionslagen (1981:131) beträffande ersättningsanspråk för skador orsakade av rymdrelaterad verksamhet. Av detta följer att den skadelidandes fordran för sådana skador enligt gällande rätt torde preskriberas tio år från det att den skadegörande handlingen företas (se prop. 1979/80:119 s. 39 och 40). Den rådande ordningen får betraktas som ändamålsenlig. Preskriptionsfristen är inte så lång att det kan väntas försämra förutsättningarna att säkra bevisning eller teckna en ansvarsförsäkring. Normalt torde inte heller skadelidande ha några svårigheter att framställa krav på ersättning inom denna tid.

Statens regressrätt mot verksamhetsutövaren

Staten har regressrätt för den ersättning staten har betalt på grund av åtaganden enligt ansvarskonventionen. För att regressrätten ska realiseras krävs i princip att det har framställts ett anspråk inom de frister som föreskrivs i ansvarskonventionen, se artikel X. I praktiken kommer staten följaktligen ha kännedom om att skadan har inträffat, vad som orsakat skadan och skadans fulla omfattning. Staten kommer alltså ha goda förutsättningar att regressvis framställa krav mot den ansvariga verksamhetsutövaren. Med hänsyn till att preskriptionsfristen enligt ansvarskonventionen kan bli mycket lång vid så kallade fördröjda skador, är det rimligt att preskriptionsfristen för sådan regressfordran bestäms förhållandevis kort. Detta ligger också i linje med den nationella regleringen för regressfordran som uppkommit genom att någon har

betalat en skuld för vilken flera är ansvariga (se 4 § preskriptionslagen). Preskriptionstiden för statens fordran med anledning av regressrätt bör därmed bestämmas till ett år från det att staten betalat huvudfordran.

12 Försäkring

12.1 Försäkringsskyldighet

Förslag

Verksamhetsutövaren ska vara skyldig att ha en försäkring eller annan betryggande säkerhet som vid varje tidpunkt täcker det strikta ansvaret eller regressansvaret upp till ett belopp om 600 miljoner kronor.

Tillståndsmyndigheten ska få besluta om ett lägre belopp om det är lämpligt med hänsyn till verksamhetens risker och övriga omständigheter.

Utredningens förslag

Utredningens förslag överensstämmer i huvudsak med förslaget i utkastet.

Remissinstanserna

De flesta remissinstanserna, bland andra *Kungliga Krigsvetenskapsakademien*, tillstyrker förslaget eller invänder inte mot det. *Aerospace Cluster Sweden* och *Swedish Aerospace Industries* avstyrker förslaget eftersom de anser att försäkringsbeloppet är för högt. Några remissinstanser anser att det är osäkert om de ansvarsförsäkringar som föreslås över huvud taget erbjuds på försäkringsmarknaden. *Stiftelsen för strategisk forskning* anser därför att staten bör stå som yttersta garant eller återförsäkrare. *Svensk Försäkring* anför att verksamhetsutövaren i praktiken skulle behöva teckna en försäkring med ett högre belopp än vad utredningen föreslår. Det skulle redan vid en liten skada uppstå en brist i det föreskrivna försäkringsskyddet. Detta i och med att en del av det försäkrade beloppet skulle ha tagits i anspråk och försäkringen alltså inte skulle ge full ersättning om det inträffade ytterligare en skada.

Flera remissinstanser efterlyser förtydliganden när det gäller tillståndsmyndighetens möjligheter att besluta om ett lägre försäkringsbelopp. *Swedish Aerospace Industries* anser att det är viktigt att möjligheten finns men att förfarandet bör förtydligas. *Saab AB* och *SSC* anser att försäkringsbeloppet ska bestämmas i proportion till riskerna med den verksamhet som bedrivs. *SSC* anser också att det bör vara möjligt att besluta om ett lägre försäkringsbelopp om det inte är möjligt att teckna en försäkring för verksamheten. *Svensk Försäkring* framhåller att ansvarsförsäkringen tecknas till skydd för tredje man och att en nedsättning därför inte bör ske om det finns risk för att eventuella skador inte blir ersatta.

Skälen för förslaget

Verksamhetsutövaren ska ha en ansvarsförsäkring

I enlighet med utredningens förslag bör verksamhetsutövaren vara skyldig att ha en försäkring som vid varje tidpunkt täcker dennes strikta ansvar och regressansvar enligt den nya lagen. En sådan försäkringsplikt säkerställer att verksamhetsutövaren har en ekonomisk beredskap för att möta de skaderisker som är förknippade med rymdverksamhet och att eventuella skadelidande får den ersättning de har rätt till. Det minskar också den finansiella bördan på staten och bidrar till att staten kan uppfylla sina internationella skyldigheter enligt 1967 års rymdfördrag och 1972 års ansvarskonvention. Som utredningen redovisar förekommer krav på försäkring i flera andra länders rymdlagstiftningar. Det är också förhållandevis vanligt inom transporträtten i allmänhet och för olika former av farlig verksamhet (se till exempel 12 och 13 §§ sjölagen och 30 § lagen om ansvar och ersättning vid radiologiska olyckor).

En förutsättning för att ett krav på ansvarsförsäkring ska vara genomförbart är att det finns en fungerande försäkringsmarknad för sådana försäkringar. Detta ifrågasätts av SSC och *Stiftelsen för strategisk forskning*, som pekar på att det i dag endast är ett fåtal försäkringsgivare som erbjuder ansvarsförsäkringar för rymdverksamhet och att försäkringspremierna för sådana försäkringar tenderar att vara höga. Det får dock antas att det rådande läget på försäkringsmarknaden åtminstone delvis har sin förklaring i att försäkringsgivare behöver teknisk kompetens för att på ett tillfredsställande sätt kunna bedöma riskerna med en viss rymdverksamhet. Till detta kommer att privatiseringen av rymdverksamheten är en förhållandevis ny företeelse och att den tekniska utvecklingen går mycket snabbt. Det kan förutsättas att dessa utmaningar kommer att minska allt eftersom försäkringsbranschen hinner anpassa sig, på motsvarande sätt som skett beträffande andra nu etablerade verksamheter. Med hänsyn till detta och då det, som *Svensk Försäkring* förklarar, redan i dag är möjligt teckna en försäkring på den internationella försäkringsmarknaden bedöms den gällande försäkringsmarknaden inte utgöra något avgörande hinder mot en försäkringsplikt.

Annan betryggande säkerhet

Ansvarsförsäkringens avsedda funktion kan säkerställas också genom att verksamhetsutövaren ställer en annan säkerhet, i praktiken en bankgaranti eller borgen, som täcker dess eventuella skadeståndsskyldighet eller regressansvar. Sådana möjligheter finns bland annat inom sjörätten där ekonomiska säkerheter ofta använts som en temporär lösning, exempelvis under en begränsad tid till dess en ansvarsförsäkring har kunnat tecknas (se prop. 2011/12:111 s. 20).

Det finns ett motsvarande behov flexibilitet även inom rymdsektorn. Även på rymdområdet kan en ekonomisk säkerhet fungera som en ändamålsenlig temporär lösning. För vissa verksamhetsutövare kan det också vara mer fördelaktigt att ställa en säkerhet än att teckna en ansvarsförsäkring. Det ska därför vara möjligt för verksamhetsutövaren att ställa en ekonomisk säkerhet som täcker verksamhetsutövarens strikta ansvar och regressansvar enligt den nya lagen.

Som Svensk Försäkring påpekar kan bedömningen av om en ekonomisk försäkring är godtagbar ibland vara komplicerad. Det torde inte minst gälla i de fall det förekommer kombinationer av en ansvarsförsäkring och ekonomisk säkerhet. Mot den bakgrunden föreslås det att tillståndsmyndigheten ska få samverka med de myndigheter som regeringen bestämmer, i första hand Kammarkollegiet, i försäkringsrelaterade frågor, innefattande frågor om en säkerhet är betryggande, se avsnitt 6.4.2.

Försäkringsbeloppet

Verksamhetsutövaren ska alltså vara skyldig ha en försäkring eller annan betryggande säkerhet som vid varje tidpunkt täcker dennes strikta ansvar och regressansvar enligt den nya lagen.

En utgångspunkt för den nya lagen är att Sverige även fortsättningsvis ska främja ett ansvarsfullt och hållbart nyttjande av rymden. I det ligger att Sverige ska sträva efter att upprätthålla godtagbara försäkringsnivåer. För att undvika att verksamhetsutövare och investerare söker sig till det land som erbjuder förmånligast villkor, så kallad license shopping, bör försäkringsbeloppet så långt det är möjligt bestämmas så att det överensstämmer med motsvarande krav i andra länders lagstiftning. Som utredningen redovisat synes 60 miljoner euro vara en representativ nivå för det försäkringsbelopp som gäller enligt andra länders lagstiftning. Eftersom det motsvarar den beloppsbegränsning som gäller för verksamhetsutövarens strikta ansvar och regressansvaret enligt denna lag, behöver beloppet inte uttryckligen anges i lag.

En ansvarsförsäkring som gäller för så höga belopp som nu är aktuellt är ofta begränsad till ett visst försäkringsbelopp per försäkringsperiod. Redan vid en liten skada skulle det därför uppkomma en brist i försäkringsskyddet. Om en sådan brist uppkommer torde den i regel kunna avhjälpas temporärt genom att verksamhetsutövaren utställer en kompletterande säkerhet. Till skillnad från Svensk Försäkring bedöms det därför att det inte kommer vara nödvändigt att teckna en försäkring med högre belopp än vad lagen anger.

Regler om vad som gäller när försäkringsbeloppet i en ansvarsförsäkring inte är tillräckligt för att tillgodose alla skadelidandes skadeståndsanspråk finns i 9 kap. 9 § försäkringsavtalslagen (2005:104).

Nedsättning av försäkringsbeloppet

Försäkringspremien för en ansvarsförsäkring på rymdområdet kan i dagsläget väntas bli förhållandevis hög. Som bland andra *Aerospace Cluster Sweden* och *Swedish Aerospace Industries* framför kan detta utgöra ett hinder för den som vill bedriva rymdverksamhet. Det är mot den bakgrunden angeläget att kravet på försäkring inte drivs längre än vad som är nödvändigt med hänsyn till eventuella skadelidandes intressen i det enskilda fallet.

Försäkringskravet syftar till att säkerställa att eventuella skador som en rymdverksamhet kan ge upphov till ersätts. Det utgår från antagandet att rymdverksamhet är förknippad med förhållandevis stora skaderisker. Om riskerna för sådana skador är små kan det, på motsvarande sätt som gäller enligt 31 § lagen om ansvar och ersättning vid radiologiska olyckor, ibland vara motiverat att sätta ned försäkringsbeloppet. Ett sådant riskbaserat

synsätt är förenligt med skadelidandes intressen samtidigt som det kan skapa incitament för verksamhetsutövare att vidta skadeförebyggande åtgärder. Till skillnad från vad vissa remissinstanser framför är det inte lämpligt att föreskriva att en nedsättning av försäkringsbeloppet alltid ska ske för vissa verksamhetsutövare, såsom högskolor och andra icke-kommersiella aktörer, eller i vissa situationer, till exempel om verksamhetsutövaren inte har möjlighet att teckna en sådan försäkring som krävs. En sådan slentrianmässig nedsättning skulle innebära en inte obetydlig risk för att eventuella skador inte blev ersatta. Ur den skadelidandes perspektiv skulle detta framstå som märkligt; en skada är lika allvarlig för en skadelidande oavsett vilken typ av verksamhet som har orsakat den.

Tillståndsmyndigheten bör däremot ha en möjlighet att sätta ned försäkringsbeloppet i enskilda fall. Regleringen bör utformas så att det tydligt framgår att en nedsättning kan ske i de fall det är lämpligt med hänsyn till riskerna med verksamheten och övriga omständigheter.

12.2 Undantag från försäkringsskyldigheten

Förslag

Skyldigheten att ha en ansvarsförsäkring eller ställa en annan betryggande säkerhet ska inte gälla för myndigheter.

Tillståndsmyndigheten ska få besluta att försäkringskravet inte ska gälla en verksamhetsutövare, om någon annan har en försäkring eller har ställt en annan säkerhet som täcker verksamhetsutövarens ansvar.

Utredningens förslag

Utredningens förslag överensstämmer i huvudsak med förslaget i utkastet. Utredningen föreslår att försäkringsskyldigheten inte ska gälla för den som omfattas av det statliga försäkringssystemet.

Remissinstanserna

De flesta remissinstanserna tillstyrker förslaget eller har inga invändningar. *Aerospace Cluster Sweden* anser att undantaget är otydligt. *Stiftelsen för strategisk forskning* anser att undantaget riskerar att försvåra för privata aktörer som vill bedriva verksamhet i rymden. *Stockholms universitet* anför att undantaget motsäger den uttalade ambitionen att inte göra skillnad på olika aktörer vad gäller tillståndskrav. *Svensk Försäkring* har ingen invändning mot att det görs undantag från försäkringskravet i de fall verksamheten täcks av någon annans ansvarsförsäkring. Enligt *Svensk Försäkring* bör dock krävas att tillståndsmyndigheten klargör om så är fallet.

Skälen för förslaget

Statlig verksamhet

Svenska staten och dess myndigheter anses i princip inte ha behov av privata försäkringar eftersom staten antas ha tillräcklig finansiell styrka för att bära kostnaderna för sina egna skador (se prop. 1992/93:100 bil. 1, s. 122–129, jfr 5 § förordningen [1995:1300] om statliga myndigheters riskhantering). Vissa större skador kan dock inte hanteras inom ramen för en myndighets befintliga resurser. Sådana skador hanteras i stället genom det statliga riskfinansieringssystemet, enligt vilket myndigheten betalar en premie och i utbyte får ersättning, skadeservice och hjälp med skaderegleringen (prop. 1994/95:150 bil. 1, s. 99–103). Som utredningen redovisar har i stort sett samtliga myndigheter tecknat en statlig verksamhetsförsäkring med ansvarsförsäkring genom Kammarkollegiet.

En försäkringsskyldighet för myndigheter fyller därmed inte samma funktion som för andra aktörer. Till skillnad från vad *Stiftelsen för strategisk forskning* och *Stockholms universitet* framför får det anses ändamålsenligt att myndigheter undantas från skyldigheten att ha en försäkring eller annan betryggande säkerhet.

Det kan i sammanhanget noteras att det finns flera exempel på regelverk där statlig verksamhet undantas från den försäkringsskyldighet som annars gäller. Skyldigheten för luftfartyg att ha en ansvarsförsäkring för tredjemansskador gäller exempelvis inte statliga luftfartyg, se artikel 2.2.a i Europaparlamentets och rådets förordning (EG) nr 785/2004 om försäkringskrav för lufttrafikföretag och luftfartygsoperatörer. Motsvarande undantag från försäkringsskyldighet finns i 7 kap. 2 § tredje stycket sjölagen för fartyg som ägs eller brukas av en stat och som används uteslutande för statsändamål (jfr artikel 2.2 i Europaparlamentets och rådets direktiv 2009/20/EG om fartygsägares försäkring för sjörättsliga skadeståndsanspråk).

Mot denna bakgrund bör, i linje med vad utredningen föreslår, försäkringsskyldigheten enligt den nya lagen inte gälla för myndigheter. På motsvarande sätt som i andra regelverk bör undantaget inte vara villkorat av att myndigheten omfattas av det statliga försäkringssystemet. Undantaget gäller inte för stiftelser. Om en stiftelse omfattas av det statliga försäkringssystemet kan dock försäkringsplikten därigenom anses vara uppfyllt.

Annans försäkring

En rymdverksamhet bedrivs ofta i nära samarbete med andra aktörer. Det får antas att det i många fall kommer finnas fler än en verksamhetsutövare som ansvarar för olika moment av ett projekt. Det gäller inte minst utsändning av bärarketer, som bland annat kan innefatta en utsändningsleverantör, flera nyttolastägare och andra aktörer som ska bedriva annan verksamhet i rymden. I sådana fall förekommer det att utsändningsleverantören har tecknat en ansvarsförsäkring som gäller också för skador som andra rymdföremål än bärarketen orsakar under utsändningsfasen och en viss tid därefter. Det är önskvärt att den nya lagen ger utrymme för den typen av försäkringslösningar.

Kravet på försäkring kan anses vara uppfyllt även om det inte är verksamhetsutövaren som tecknat försäkringen i eget namn. Det avgörande är

i stället om verksamhetsutövarens ansvar omfattas av en försäkring. När det särskilt gäller en annan säkerhet än försäkring ligger det dessutom ofta i sakens natur att den har utställts av någon annan än verksamhetsutövaren själv, jfr 3 kap. 20 § utskönningsbalken. En annan sak är att det är verksamhetsutövaren som ansvarar för att en sådan försäkring eller annan säkerhet finns.

Sammanfattningsvis bör det, i likhet med vad utredningen föreslår, finnas en möjlighet för tillståndsmyndigheten att besluta att skyldigheten att ha en försäkring inte ska gälla en viss verksamhetsutövare, om någon annan har en försäkring eller ställt en säkerhet som även täcker verksamhetsutövarens ansvar.

13 Överklagande

13.1 Beslut som kan överklagas och rätt att överklaga

Förslag

Tillstånds- och tillsynsmyndigheternas beslut enligt denna lag ska få överklagas. Tillståndsmyndighetens beslut i ärenden om tillstånd att bedriva rymdverksamhet ska dock bara få överklagas av sökanden.

Regeringens beslut enligt denna lag ska inte få överklagas.

Bedömning

Samverkansmyndigheterna ska inte ges en rätt att överklaga beslut i tillstånds- och tillsynsärenden.

Utredningens förslag

Utredningens förslag överensstämmer delvis med förslaget i utkastet. Utredningen föreslår att samverkansmyndigheterna ska ha rätt att överklaga vissa beslut i tillstånds- och tillsynsärenden. Utredningen föreslår också att endast köparen ska få överklaga beslut om medgivande till överlåtelse av tillstånd att bedriva rymdverksamhet. Vidare föreslår utredningen att endast tillståndshavaren ska ha rätt att överklaga beslut i tillsynsärenden.

Remissinstanserna

De flesta remissinstanser tillstyrker förslaget eller har inga invändningar mot det. *Kungl. Krigsvetenskapsakademien* anser att rätten för ISP, Försvarmakten och Säkerhetspolisen att överklaga beslut i tillstånds- och tillsynsärenden är en rimlig säkerhetsventil. *ISP* avstyrker däremot förslaget i den delen. Enligt myndigheten finns det principiella skäl mot att

hierarkiskt sidordnade myndigheter ska ha rätt att överklaga en annan myndighets beslut.

Skälen för förslaget och bedömningen

Allmänt om rätten att överklaga

Enligt förvaltningslagen får ett beslut överklagas om beslutet kan antas påverka någons situation på ett inte obetydligt sätt. Beslutet får överklagas av den som beslutet angår, om det har gått honom eller henne emot (41 och 42 §§ förvaltningslagen).

Myndigheter utgör inte några självständiga juridiska personer utan agerar som företrädare för staten. De kan därför i princip inte föra talan mot varandra. Statliga myndigheter anses inte utan författningsstöd kunna överklaga beslut av en annan myndighet om inte myndigheten i fråga företräder ett rent privaträttsligt intresse (se prop. 2016/17:180 s. 333).

Tillståndsmyndighetens beslut i ärenden om tillstånd att bedriva verksamhet

Att ansöka om tillstånd att bedriva rymdverksamhet är en relativt komplicerad och teknisk process. Rymdverksamheten omfattar ofta flera olika aktörer med varierande funktion och inflytande. Det kan också finnas andra intressenter som på ett mer indirekt sätt berörs av ansökan, exempelvis om de anser sig beröras negativt av verksamhetens omfattning. I ett enskilt ärende kan det därmed finnas flera aktörer som berörs i sådan utsträckning att de har ett intresse av att överklaga ett tillståndsbeslut. Som utredningen pekat på skulle en klagorätt enligt förvaltningslagen som beskrivits i det föregående riskera att skapa osäkerhet och ge upphov till tillämpningssvårigheter. En mer avgränsad klagorätt skulle bidra till ett snabbare, smidigare och mer förutsebart tillståndsförfarande, vilket ytterst skulle främja forskningens och näringslivets intressen. Detta talar för att klagorätten i tillståndsärenden bör vara mer begränsad än vad som följer av förvaltningslagens regler. En sådan inskränkning måste dock vara förenlig med Europakonventionens krav på rätten till domstolsprövning. Artikel 6.1 i Europakonventionen ställer krav på att var och en vid prövning av hans eller hennes civila rättigheter och skyldigheter, eller av en anklagelse mot honom eller henne för brott, ska vara berättigad till en rättvis och offentlig förhandling inom skälig tid och inför en oavhängig och opartisk domstol.

Det kan finnas intressenter som anser sig berörda eftersom de indirekt påverkas av ett beviljat eller nekat tillstånd. Det kan vara den som driver en utsändningsanläggning och förlorar intäkter eller anser sig beröras negativt av verksamheten på en sådan anläggning, till exempel boende i närheten av en anläggning. Deras intressen avser verksamhet på marken. Verksamhet på marken regleras enligt andra regelverk, exempelvis prövningar enligt miljöbalken. Som även utredningen har framhållit finns det möjlighet för dessa eventuella intressenter att bevaka sina intressen genom möjligheterna till överprövning i andra regelverk. Deras rätt till domstolsprövningen begränsas därmed inte genom den begränsning av klagorätten som föreslås i detta utkast.

Det är verksamhetsutövaren som har ett bestämmande inflytande över rymdverksamheten. Det är också verksamhetsutövaren som, även om andra aktörer deltar i rymdverksamheten i olika grad, ansöker om tillstånd, förfogar över tillståndsprocessen och ansvarar för rymdverksamheten enligt de skyldigheter som föreslås i denna lag. Det är självklart att verksamhetsutövaren ska ha rätt att överklaga beslut i tillståndsärenden.

Eftersom verksamhetsutövaren ansvarar för verksamheten i dess helhet finns det inte något behov av att även andra involverade aktörer ska kunna bevaka sina intressen genom att överklaga ett nekat tillståndsbeslut där de inte själva är ansvariga för verksamheten. Den föreslagna kretsen av vem som ska ha rätt att överklaga kan mot ovan bakgrund sammanfattningsvis inte anses begränsa rätten till domstolsprövning på ett sätt som strider mot Europakonventionen

Sammanfattningsvis ska tillståndsmyndighetens beslut i ärenden om tillstånd att bedriva rymdverksamhet endast få överklagas av sökanden. Eftersom det avviker från vad som gäller enligt förvaltningslagen ska det framgå av en bestämmelse i den nya lagen. Även en myndighet eller annan offentlig aktör som söker tillstånd bör ha rätt att överklaga beslut i ärenden som gått myndigheten eller aktören emot.

Samverkansmyndigheter ska inte ges en rätt att överklaga beslut

För att säkerställa att de intressen som Försvarsmakten, ISP och Säkerhetspolisen ska bevaka beaktas i tillräcklig utsträckning föreslår utredningen också att dessa tre myndigheter ska ha rätt att överklaga beslut i bland annat tillståndsärenden. Som *ISP* framfört kommer såväl tillståndsmyndigheten som samverkansmyndigheterna agera som företrädare för statens intressen. Redan av det skälet finns det principiella skäl mot att samverkansmyndigheterna ska ha rätt att överklaga tillståndsmyndighetens beslut (jfr prop. 2022/23:116 s. 140 och 141). Genom det föreslagna samverkansförfarandet skulle samverkansmyndigheterna dessutom ha goda möjligheter att ge uttryck för om de exempelvis bedömer att ett tillstånd ska beviljas med hänsyn till Sveriges säkerhet eller andra utrikes-, säkerhets- eller försvarsintressen. Tillståndsmyndigheten ska beakta allt beredningsunderlag, inbegripet det som samverkansmyndigheterna framför. Det finns därmed inte något beaktansvärt behov av att tillerkänna samverkansmyndigheterna en självständig klagorätt i tillståndsärenden. Till skillnad från vad utredningen föreslår ska det därför inte finnas någon särskild överklaganderätt för samverkansmyndigheterna.

Tillståndsmyndighetens beslut i ärenden om medgivande till överlåtelse av tillstånd

Jämfört med ärenden om tillstånd att bedriva rymdverksamhet är ärenden om överlåtelse av sådana tillstånd inte lika komplexa sett till de aktörer som är involverade. Intresset av en förutsebar regel om klagorätt gör sig därför inte gällande på samma sätt i överlåtelseärenden som i tillståndsärenden. Som utredningen framhåller är det i första hand den som vill överta ett tillstånd som har ett intresse av att överklaga beslut i ärenden om överlåtelser. Det finns dock inte några starka skäl som motiverar en begränsning av överlåtarens möjlighet att bevaka sin rätt. En sådan

begränsning skulle tvärtom medföra att överlåtaren blev beroende av den andra partens val att överklaga eller inte.

Sammantaget är det inte lämpligt att begränsa talerätten till den som vill överta ett tillstånd att bedriva rymdverksamhet. Sådana beslut av tillståndsmyndigheten bör i stället få överklagas av den som beslutet berör, om det går denne emot. Klagorätten i denna del motsvarar vad som redan gäller enligt 42 § förvaltningslagen. Det behöver därmed inte uttryckligen anges i den nya lagen.

Beslut i tillsynsärenden

I avsnitt 9.5 föreslås att tillsynsmyndigheten ska ha rätt att besluta om förelägganden och vissa andra åtgärder i samband sin utredning samt ingripa mot en verksamhetsutövare vid en överträdelse. Tillsynsmyndigheten föreslås också ha rätt att besluta om avgift för tillsynen (avsnitt 9.8).

I linje med vad utredningen föreslår bör det finnas möjlighet att överklaga tillsynsmyndighetens beslut. Tillsynsmyndighetens ingripanden och utredningsåtgärder enligt den nya lagen kommer i många fall riktas mot en verksamhetsutövare som har tillstånd att bedriva rymdverksamhet. Det är viktigt att tillståndshavaren har en rätt att överklaga tillsynsmyndighetens beslut. Eftersom tillsynsmyndigheten ska kunna ingripa också mot den som bedriver verksamhet utan tillstånd samt vidta utredningsåtgärder hos andra aktörer än den som har tillstånd att bedriva rymdverksamhet, bör dock klagorätten inte begränsas till tillståndshavaren. Klagorätten bör i stället motsvara den som gäller enligt förvaltningslagen (se ovan).

I avsnitt 9.5 föreslås också att tillsynsmyndigheten ska få utfärda ett tillfälligt åtgärdsföreläggande och tillfälligt ändra eller återkalla ett tillstånd. Dessa tillfälliga (interimistiska) beslut kan vara ingripande för verksamhetsutövare och bör får överklagas särskilt. De tillfälliga besluten kan därmed överprövas omedelbart och inte endast när frågan avgörs slutligt. Om tillsynsmyndighetens beslut om interimistiska åtgärder överklagas, kan domstolen på yrkande om detta besluta att verkställighet av beslutet tills vidare inte får ske, så kallad inhibition, se 28 § förvaltningsprocesslagen (1971:291).

I avsnitt 9.3 föreslås att tillsynsmyndigheten får begära handräckning av Kronofogdemyndigheten för att få tillgång till uppgifter och handlingar eller tillträde till ett utrymme. Vid sådan handräckning tillämpas reglerna i utsökningsbalken om verkställighet av förpliktelser som inte avser betalningsskyldighet, avhysning eller avlägsnande. Utsökningsbalkens regler om överklagande bör gälla för de åtgärder som vidtas i samband med sådan handräckning.

Övriga beslut enligt lagen

Tillstånds- och tillsynsmyndigheterna kan, utöver de beslut som har tagits upp särskilt ovan, fatta andra typer av beslut. Sådana beslut bör få överklagas i enlighet med förvaltningslagen (se 41 § förvaltningslagen). Någon reglering av detta behövs inte i den nya lagen.

Beslut enligt den nya lagen kan även fattas av regeringen. Regeringens beslut får inte överklagas. Beslutet kan däremot bli föremål för rättsprövning enligt lagen (2006:304) om rättsprövning av vissa regeringsbeslut, om beslutet innefattar en prövning av enskildas civila rättigheter

och skyldigheter enligt artikel 6 i Europakonventionen. Därigenom tillgodoses de krav på domstolsprövning som följer av artikel 6 i Europakonventionen.

13.2 Instansordningen

Förslag

Tillstånds- och tillsynsmyndigheternas beslut ska överklagas till Förvaltningsrätten i Stockholm. Det ska krävas prövningstillstånd vid överklagande till kammarrätten.

Om ett mål innehåller frågor som rör Sveriges säkerhet eller andra utrikes-, säkerhets- eller försvarsintressen ska domstolen med eget yttrande överlämna målet till regeringen för prövning. En myndighet som avses i 2 kap. 7 § första stycket ska också kunna begära att målet överlämnas till regeringen.

Utredningens förslag

Utredningens förslag överensstämmer i huvudsak med förslaget i utkastet. Utredningen föreslår att tillstånds- och tillsynsmyndighetens beslut ska överklagas till allmän förvaltningsdomstol.

Remissinstanserna

De flesta remissinstanserna tillstyrker förslaget eller invänder inte mot det. *ISP*, *Försvarets radioanstalt (FRA)* och *Kungl. Krigsvetenskapsakademien* tillstyrker förslaget. *Kungl. Krigsvetenskapsakademien* anser att rollfördelningen mellan förvaltningsdomstol och regeringen framstår som lämplig.

Skälen för förslagen

Beslut av tillstånds- eller tillsynsmyndigheten är förvaltningsbeslut. Det är därför en naturlig utgångspunkt att besluten ska överklagas till allmän förvaltningsdomstol och att det krävs prövningstillstånd vid överklagande till kammarrätten. De prövningar som ska göras enligt den nya lagen om rymdverksamhet är samtidigt särpräglade och särskilt tillståndsprövningen kan vara relativt komplicerad och teknisk. Vissa mål som domstolarna ska hantera kan också väntas bli relativt omfattande. Det kan antas att framför allt mindre domstolar skulle ha svårt att upprätthålla en sådan organisation som skulle behövas för att hantera mål om tillstånd och tillsyn enligt den nya lagen. Det finns därför skäl att koncentrera de överklagade målen till en domstol. Det föreslås att den domstolen ska vara Förvaltningsrätten i Stockholm, som även prövar mål enligt säkerhetsskyddslagen.

Som utredningen redogör för kan det vid såväl tillstånds- som tillsyns-ärenden uppkomma frågor som rör Sveriges säkerhet eller andra utrikes-, säkerhets- eller försvarsintressen. Det kan inte uteslutas att överklagandena kan aktualisera frågor som är känsliga och som bör hanteras i särskild ordning. Som utredningen föreslår är det lämpligt att

sådana överklaganden prövas av regeringen. Motsvarande reglering finns exempelvis i 21 kap. 7 § andra stycket miljöbalken och 13 kap. 7 § plan- och bygglagen (2010:900).

Om ett mål hos Förvaltningsrätten i Stockholm aktualiserar frågor om Sveriges säkerhet eller andra utrikes-, säkerhets- eller försvarsintressen ska domstolen alltså med ett eget yttrande överlämna målet till regeringen för prövning. För att säkerställa att domstolen och de myndigheter som har ansvar för säkerhetsfrågor inte gör olika bedömningar av om ett mål rör dessa intressen ska en sådan myndighet kunna begära att målet ska överlämnas till regeringen. Domstolens yttrande till regeringen bör vara motiverat och innehålla ett förslag till ställningstagande avseende de frågor som inte rör Sveriges säkerhet eller andra utrikes-, säkerhets- eller försvarsintressen.

Den föreslagna ordningen hindrar inte att domstolen handlägger målet på vanligt sätt enligt förvaltningsprocesslagens regler innan överlämnandet sker. Därmed bör domstolen exempelvis granska överklagandets innehåll, inhämta eventuella yttranden och, om det exempelvis behövs för att ta ställning till frågor som inte rör Sveriges säkerhet eller andra utrikes-, säkerhets- eller försvarsintressen, hålla muntlig förhandling. Överlämnande ska inte ske i om överklagandet ska avvisas, exempelvis på grund av att klaganden inte har klagorätt eller saknar klagointresse.

14 Personuppgiftsbehandling och sekretess

14.1 Ingen ytterligare personuppgiftsreglering behövs

Bedömning

Det behöver inte införas någon ytterligare reglering för den personuppgiftsbehandling som kommer att ske med anledning av den nya lagen.

Utredningens förslag

Utredningen innehåller inte någon bedömning eller något förslag i denna del.

Remissinstanserna

Integritetsskyddsmyndigheten efterlyser en bedömning av den personuppgiftsbehandling som reglerna i den nya lagen medför och hur behandlingen förhåller sig till tillämpliga bestämmelser. Övriga remissinstanser yttrar sig inte i frågan.

Skälen för bedömningen

Personuppgiftsbehandling med anledning av den nya lagen

Behandling av personuppgifter regleras i huvudsak i Europaparlamentets och rådets förordning (EU) 2016/679 av den 27 april 2016 om skydd för fysiska personer med avseende på behandling av personuppgifter och om det fria flödet av sådana uppgifter och om upphävande av direktiv 95/46/EG (dataskyddsförordningen) samt i lagen (2018:218) med kompletterande bestämmelser till EU:s dataskyddsförordning (dataskyddslagen).

Tillstånds-, tillsyns- och registermyndigheternas uppdrag och arbetsuppgifter enligt den föreslagna lagen innebär att myndigheterna kommer att behandla personuppgifter. Personuppgiftsbehandling sker exempelvis när tillståndsmyndigheten tar emot en ansökan om tillstånd och i samband med den samverkansfunktion och uppgiftsskyldighet mellan myndigheter som föreslås för tillstånds- och tillsynsverksamheten. Det register som registermyndigheten föreslås föra kommer också att innehålla personuppgifter.

Personuppgifter kan också komma att lämnas vidare från tillstånds- eller tillsynsmyndigheterna till en annan aktör, vilket aktualiserar personuppgiftsbehandling hos mottagaren. I viss utsträckning kan även de som ansöker om tillstånd och de som bedriver verksamhet i rymden behöva behandla personuppgifter med anledning av den föreslagna lagen i och med att dessa aktörer kommer att vara skyldiga att lämna sådana uppgifter till tillstånds- respektive tillsynsmyndigheten.

De personuppgifter som kommer att behandlas är exempelvis namn, personnummer, samordningsnummer och kontaktuppgifter. Det kan även tänkas att andra personuppgifter, som rör enskildas personliga och ekonomiska förhållanden, kommer behandlas. Det kan exempelvis röra eventuella lagöverträdelser eller information om affärs- och driftförhållanden. Det kan också bli fråga om att behandla känsliga personuppgifter, till exempel uppgifter om politiska åsikter, inom ramen för det föreslagna samverkansförfarandet i tillstånds- och tillsynsverksamheten.

Rättslig grund för personuppgiftsbehandlingen

All personuppgiftsbehandling ska vara förenlig med dataskyddsförordningen. För att behandling av personuppgifter ska få ske behöver det finnas stöd i någon av de rättsliga grunder för sådan behandling som dataskyddsförordningen uppställer (artikel 6.1).

Den rättsliga grunden för den behandling av personuppgifter som behöver ske hos tillstånds-, tillsyns- eller registermyndigheten – eller av andra myndigheter som berörs av den föreslagna lagen – är i första hand att behandlingen är nödvändig för att utföra en uppgift av allmänt intresse eller som ett led i myndighetsutövning (artikel 6.1 e). Dessutom kan behandling av personuppgifter behövas för att fullgöra en rättslig förpliktelse som åvilar den personuppgiftsansvarige (artikel 6.1 c). Det sistnämnda gäller t.ex. registermyndighetens förande av ett register över svenska rymdföremål och samverkansmyndigheternas uppgiftsskyldighet gentemot tillståndsmyndigheten.

Genom den nya lagen om rymdverksamhet så kommer de nämnda grunderna för personuppgiftsbehandlingen att vara fastställd i nationell

rätt, vilket krävs enligt dataskyddsförordningen (artikel 6.3). Förordningen uppställer också ett proportionalitetskrav för personuppgiftsbehandlingen. Härvid kan framhållas att behandlingen av personuppgifter i anslutning till den nya lagen är nödvändig för att pröva tillståndsansökningar och för att kunna bedriva en effektiv tillsynsverksamhet. Det finns alltså betydande fördelar med att behandlingen kan genomföras. Samtidigt framstår intrånget i enskildas personliga integritet som begränsat. Personuppgiftsbehandlingen bedöms därmed som proportionerlig.

Det kan även förekomma att särskilt känsliga personuppgifter kommer att behöva behandlas i samband med tillstånds- och tillsynsverksamheten, t.ex. uppgift om en persons politiska åsikt. Den nya lagen har bland annat till syfte att säkerställa Sveriges säkerhet och andra utrikes-, säkerhets- och försvarsintressen. Detta är ett sådant viktigt allmänt intresse för vilket behandling av känsliga personuppgifter får ske (se artikel 9.2 g dataskyddsförordningen och 3 kap. 3 § dataskyddslagen). Behandlingen av känsliga uppgifter kan i det här sammanhanget inte anses innebära ett otillbörligt intrång i den registrerades personliga integritet och bedöms därmed även som proportionerlig.

Mot bakgrund av sökförbudet i 3 kap. 3 § dataskyddslagen och de bestämmelser om sekretess i OSL som kommer att gälla i myndigheternas verksamheter bedöms regleringen uppfylla dataskyddsförordningens krav på åtgärder för att säkerställa den registrerades grundläggande rättigheter och intressen.

Sammantaget finns det därmed också stöd för behandling av känsliga uppgifter. När det gäller Försvarsmakten och Säkerhetspolisen finns det också regler om personuppgiftsbehandling i lagen (2021:1171) om behandling av personuppgifter vid Försvarsmakten och lagen (2019:1182) om Säkerhetspolisens behandling av personuppgifter.

Den samverkan som föreslås med utländska aktörer kan innebära att personuppgifter överförs till såväl andra EU/EES-länder som länder utanför EU/EES (tredje land). Dataskyddsförordningen säkerställer att alla EU-länder har ett likvärdigt skydd och personuppgifterna kan därför överföras fritt inom det området. Till länder utanför EU/EES krävs det dock ett beslut från EU-kommissionen om att det mottagande landet har en adekvat skyddsnivå, att personuppgiftsansvarig har vidtagit lämpliga skyddsåtgärder, eller att det rör sig om vissa särskilda situationer eller enskilda fall. En överföring till tredje land är därmed möjlig med nuvarande regler i dataskyddsförordningen, men det måste göras en bedömning innan överföringen sker beroende på vilket land det rör sig om. Det ankommer på den personuppgiftsansvariga att göra den bedömningen.

Behov av kompletterande regler

Sammanfattningsvis ger dataskyddsförordningen, dataskyddslagen och i förekommande fall annan personuppgiftsreglering stöd för tillstånds-, tillsyns- och registermyndigheternas och andra berörda myndigheters behandling av personuppgifter, inklusive känsliga sådana. Dataskyddsförordningen och dataskyddslagen ger också stöd för den personuppgiftsbehandling som kan komma att ske hos verksamhetsutövare.

Att det finns en rättslig grund för personuppgiftsbehandlingen är inte ensamt tillräckligt för att personuppgiftsbehandlingen ska uppfylla de lag-

krav som finns. Det ankommer dock på den som är personuppgiftsansvarig att personuppgiftsbehandlingen i övrigt lever upp till tillämpligt regelverk. Det behövs därför inte någon ytterligare reglering för att behandlingen ska vara tillåten.

14.2 Sekretessfrågor

Förslag

Utrikesssekretess, sekretess i det internationella samarbetet, sekretess för uppgifter inom Natosamarbetet, försvarssekretess eller sekretess för Säkerhetspolisens underrättelseverksamhet ska inte hindra att Försvarsmakten, Säkerhetspolisen eller Inspektionen för strategiska produkter lämnar en uppgift till tillstånds- eller tillsynsmyndigheten om uppgiften avser

- frågan om ett tillstånd att bedriva rymdverksamhet eller medgivande till överlåtelse av ett tillstånd är lämplig med hänsyn till Sveriges säkerhet eller andra utrikes-, säkerhets- eller försvarsintressen,
- behovet av att förena ett tillstånd eller medgivande till överlåtelse av ett tillstånd med villkor som avser Sveriges säkerhet eller andra utrikes-, säkerhets- eller försvarsintressen, eller
- frågan om det finns skäl att återkalla tillstånd, ändra tillståndsvillkor eller meddela tillfälligt beslut om återkallelse med hänsyn till Sveriges säkerhet eller andra utrikes-, säkerhets- eller försvarsintressen.

Utredningens förslag

Utredningens förslag överensstämmer med förslaget i utkastet.

Remissinstanserna

Samtliga remissinstanser tillstyrker förslaget eller har inga synpunkter.

Skälen för förslagen

Sekretess hos tillstånds- och tillsynsmyndigheterna

Tillstånds- och tillsynsmyndigheterna kan inom ramen för sina uppdrag behöva ta del av känsliga uppgifter som omfattas av sekretess hos avsändaren. Uppgifterna kan komma från verksamhetsutövaren, svenska och utländska myndigheter eller mellanfolkliga organisationer.

Den som ansöker om tillstånd eller är föremål för tillsyn kan behöva lämna uppgifter till tillstånds- eller tillsynsmyndigheterna som innehåller uppgifter om exempelvis affärsförhållanden. I dag gäller sekretess för uppgift om en enskildas affärs- eller driftförhållanden, uppfinningar eller forskningsresultat som förekommer i Rymdstyrelsens tillstånds- och tillsynsverksamhet, om det kan antas att den enskilde lider skada om uppgiften röjs, se 30 kap. 23 § första stycket OSL, 9 § offentlighets- och sekretessförordningen (2009:641), härafter OSF, och punkten 9 i bilagan

till den förordningen. Det kan i det fortsatta lagstiftningsarbetet övervägas om ändringar bör ske i OSF för att säkerställa att sekretess också fortsättningsvis gäller för sådana uppgifter om verksamhetsutövaren som framkommer inom ramen för tillstånds- och tillsynsverksamheten. Det kan i det här sammanhanget tilläggas att nu nämnda uppgifter också kan förekomma i Rymdstyrelsens, eller en annan myndighets verksamhet, med anledning av ett affärsförhållande som har ingåtts med myndigheten. I sådana fall kan uppgifterna omfattas av sekretess om det av särskild anledning kan antas att den enskilde lider skada om uppgiften följs (31 kap. 16 § OSL).

Inom ramen för tillsynen kan särskilt nämnas den sekretess som gäller för uppgift om planläggning eller andra förberedelser för sådan inspektion, revision eller annan granskning som en myndighet ska göra, om det kan antas att syftet med granskningsverksamheten motverkas om uppgiften röjs (17 kap. 1 § OSL). Får en myndighet i verksamhet som avser tillsyn del av en sekretessreglerad uppgift från en annan myndighet, blir sekretessbestämmelsen tillämplig även hos tillsynsmyndigheten, se 11 kap. 1 § OSL. Sekretessen gäller även för uppgifter som tillsynsmyndigheten hämtar in från andra myndigheter än den som granskningen avser, om uppgiften behövs för tillsynen.

I tillstånds- och tillsynsärenden kan uppgifter om Sveriges säkerhet och försvar förekomma. Sådana uppgifter kan omfattas av sekretess enligt den så kallade försvarsekreteessen, se 15 kap. 2 § OSL. Enligt den bestämmelsen gäller sekretess för uppgift som rör verksamhet för att försvara landet eller planläggning eller annan förberedelse av sådan verksamhet eller som i övrigt rör totalförsvaret, om det kan antas att det skadar landets försvar eller på annat sätt vållar fara för rikets säkerhet om uppgiften röjs. Det föreligger också sekretess enligt 18 kap. 2 § OSL för Säkerhetspolisens verksamhet som hänför sig till sådan verksamhet som avses i 2 kap. 1 § 1 lagen om Säkerhetspolisens behandling av personuppgifter, om det inte står klart att uppgiften kan röjas utan att syftet med beslutade eller förutsedda åtgärder motverkas eller den framtida verksamheten skadas.

På grund av rymdverksamhetens internationella prägel kan känsliga uppgifter förekomma som har samband med andra länder eller internationella organisationer. Uppgifter kan exempelvis lämnas inom ramen för de reglerna om samverkan med utländska myndigheter som föreslås i den nya lagen. Uppgifter som lämnas i en sådan samverkan omfattas av den så kallade utrikessekreteessen, se 15 kap. 1 § OSL. Utrikessekreteess omfattar uppgift som rör Sveriges förbindelser med en annan stat eller i övrigt rör annan stat, mellanfolklig organisation, myndighet, medborgare eller juridisk person i annan stat eller statslös, om det kan antas att det stör Sveriges mellanfolkliga förbindelser eller på annat sätt skadar landat om uppgiften röjs. Sekretess gäller också för uppgift som en myndighet har fått av ett utländskt organ på grund av en bindande EU-rättsakt eller ett av EU ingånget eller av riksdagen godkänt avtal med en annan stat eller med en mellanfolklig organisation, om det kan antas att Sveriges möjligheter att delta i det internationella samarbetet som avses i rättsakten eller avtalet försämrats om uppgiften röjs (15 kap. 1 a § OSL). Motsvarande sekretess gäller också för uppgift som en myndighet har inhämtat i syfte att överlämna till ett utländskt organ i enlighet med ett sådant avtal eller rättsakt.

Sekretessen kan omfatta andra internationella avtal som har en EU-anknytning (se vidare prop. 2012/13:192 s. 31).

Det kan även förekomma Natorelaterade uppgifter i tillsyns- och tillståndsverksamheten. Sedan den 1 januari 2026 innehåller OSL en särskild sekretessbestämmelse för Natorelaterade uppgifter. Sekretess gäller för uppgift som har lämnats av ett utländskt organ inom ramen för Natosamarbetet, om det kan antas att Sveriges möjlighet att delta i samarbetet försämras om uppgiften röjs (15 kap. 1 b § OSL). Motsvarande sekretess gäller också för uppgift som en myndighet har lämnat till ett utländskt organ inom ramen för Natosamarbetet (se prop. 2025/26:18).

Utrikessekretess sekretess för Natorelaterade uppgifter och sekretess för försvarsuppgifter gäller oavsett hos vilken myndighet uppgifterna finns. Om sådana sekretessbelagda uppgifter lämnas till tillstånds- eller tillsynsmyndigheten från en annan myndighet kommer de därför att ha samma sekretesskydd hos den mottagande myndigheten som hos de myndigheter som har lämnat uppgifterna. Sekretess med EU-anknytning (15 kap. 1 a § OSL) kommer också att gälla hos tillstånds- respektive tillsynsmyndigheten under förutsättning att myndigheten har fått uppgiften från ett utländskt organ på grund av till exempel en bindande EU-rättsakt, om det kan antas att Sveriges möjlighet att delta i det internationella samarbete som avses i rättsakten eller avtalet försämras om uppgiften röjs.

Uppgifter om enskildas affärs- och driftsförhållanden som tillstånds- eller tillsynsmyndigheten får från en annan myndighet omfattas av sekretess hos sistnämnda myndigheter. Uppgifterna kan förvisso omfattas av en annan sekretess hos den utlämnande myndigheten där skaderekvisitet är omvänt, det vill säga att uppgiften endast får lämnas ut om det står klart att uppgiften kan röjas utan skada. Den reglering som finns i dag ger dock ett tillräckligt skydd för enskildas intressen.

Sammanfattningsvis ger den nuvarande regleringen, som beskrivs i det föregående, ett tillräckligt sekretesskydd hos tillstånds- och tillsynsmyndigheterna. I likhet med utredningen görs därför bedömningen att det inte behöver införas några nya bestämmelser om överföring av sekretess i OSL.

Vissa särskilda frågor om delning av sekretessbelagda uppgifter mellan myndigheter behandlas vidare i följande avsnitt.

Utlämnande från andra myndigheter

De regler om samverkan som föreslås i den nya lagen om rymdverksamhet innebär att myndigheter kan behöva dela sekretessreglerade uppgifter med tillstånds- och tillsynsmyndigheterna. De myndigheter som ska ingå i samverkan eller omfattas av en uppgiftsskyldighet föreslås pekats ut i förordning.

För att säkerställa att myndigheter kan dela uppgifter som omfattas av sekretess föreslås en uppgiftsskyldighet som innebär att den sekretessbrytande bestämmelsen i 10 kap. 28 § OSL kan användas. Enligt den bestämmelsen hindrar inte sekretess att en uppgift lämnas till en annan myndighet, om uppgiftsskyldighet följer av lag eller förordning. Detta förutsätter dock att uppgiftsskyldigheten har viss konkretion (prop. 1979/80:2 Del A s. 322). En liknande uppgiftsskyldighet finns även inom

andra områden, bland annat i lagen om granskning av utländska direktinvesteringar.

Den nu föreslagna uppgiftsskyldigheten avser vissa utpekade myndigheter och uppgifter av ett speciellt slag. Kravet på konkretion i den föreslagna uppgiftsskyldigheten bedöms därmed tillräcklig för att 10 kap. 28 § OSL ska kunna tillämpas på sekretessreglerade uppgifter. Därigenom kommer en samverkansmyndighet kunna lämna en uppgift som omfattas av sekretess till tillstånds- och tillsynsmyndigheterna. Det finns dock undantag där sekretessbrytande bestämmelser inte får tillämpas. Exempelvis får inte 10 kap. 28 § OSL tillämpas för uppgifter som omfattas av sekretess i det internationella arbetet, se 15 kap. 1 a § tredje stycket. Sådana uppgifter kan behöva delas med tillstånds- och tillsynsmyndigheterna, inte minst med hänsyn till att ett syfte med den samverkan som föreslås är att ge tillstånds- och tillsynsmyndigheterna ett fullgott underlag i frågor som rör Sveriges säkerhet eller andra utrikes-, säkerhets- eller försvarsintressen. Därmed är det även givet att Försvarsmakten, Säkerhetspolisen och ISP kommer att beröras av förslagen.

De uppgifter som Försvarsmakten, Säkerhetspolisen och ISP behöver lämna inom ramen för samverkan kan omfattas av utrikessekretess, sekretess i det internationella samarbetet eller försvarssekretess enligt 15 kap. 1, 1 a och 2 §§ OSL. Myndigheterna kan även behöva dela uppgifter rörande Natosamarbetet och som kan omfattas av sekretess enligt 15 kap. 1 b § OSL. Uppgifter från Säkerhetspolisen kan även omfattas av sekretess i underrättelseverksamhet enligt 18 kap. 2 § samma lag. Det måste finnas möjlighet för dessa myndigheter att dela uppgifter som omfattas av olika typer av sekretess med tillstånds- och tillsynsmyndigheterna.

Det finns, som *Försvarsmakten* påtalar, en möjlighet för myndigheter att utbyta sekretessbelagd information med stöd av de allmänna sekretessbrytande bestämmelserna i 10 kap. OSL. En bestämmelse som ger visst stöd för en myndighet att bryta sekretess är 10 kap. 2 § OSL. Enligt bestämmelsen kan en uppgift lämnas till en enskild eller till annan myndighet, om det är nödvändigt för att den utlämnande myndigheten ska kunna fullgöra sin verksamhet. Uppgifter som omfattas av sekretess enligt 15 kap. 1 a § OSL bedöms dock inte kunna lämnas ut med stöd av 10 kap. 2 § OSL (jfr prop. 2022/23:116 s. 149). En annan bestämmelse som kan bryta sekretess är generalklausulen i 10 kap. 27 § OSL. Enligt den bestämmelsen kan en myndighet lämna sekretessbelagd uppgift till en annan myndighet efter en intresseavvägning. Det är dock inte lämpligt att uppgifter som lämnas rutinemässigt, exempelvis inom ramen för ett samverkansförfarande, görs med stöd av generalklausulen. Ett sådant rutinemässigt utbyte bör i stället vara författningsreglerat (se bland annat prop. 2019/20:15 s. 35–38).

Mot denna bakgrund bör det, som även utredningen föreslår, införas sekretessbrytande bestämmelser för Försvarsmakten, Säkerhetspolisen och ISP så att de, när det är lämpligt, kan lämna sekretessbelagda uppgifter inom ramen för samverkansförfarandena i tillstånds- och tillsynsändamål.

Sedan utredningen överlämnade sitt betänkande har en sekretessbestämmelse för uppgifter inom ramen för Natosamarbetet tillkommit i OSL, se 15 kap. 1 b §. Det är inte uteslutet att ett utlämnande av uppgifter som omfattas av nyss nämnda sekretess kan ske med stöd av 10 kap. 2 § OSL (jfr prop. 2025/26:18 s. 31 och 32). Vid ett utlämnande skulle

uppgiften även få samma skydd hos den mottagande myndigheten. Även med beaktande av detta bedöms det nödvändigt att de föreslagna sekretessbrytande bestämmelserna som föreslås i utkastet även omfattar uppgifter som omfattas av sekretess enligt 15 kap. 1 b § OSL.

De uppgifter som Försvarsmakten, ISP och Säkerhetspolisen har kan vara av mycket känslig natur. Tillämpningsområdet för de sekretessbrytande bestämmelserna bör därför avgränsas så att de omfattar uppgifter som behövs för att ta ställning till om det, med hänsyn till Sveriges säkerhet eller andra utrikes-, säkerhets- eller försvarsintressen, är lämpligt att bevilja tillstånd eller medge en överlåtelse av ett tillstånd, eller om det med hänsyn till nämnda intressen finns skäl att ändra tillståndsvillkor, förena ett beslut om tillstånd eller beslut om medgivande till överlåtelse av ett tillstånd med villkor, eller att, såväl slutligt som tillfälligt, återkalla tillstånd.

Med hänsyn till uppgifternas känsliga karaktär bör det även finnas utrymme för nu berörda samverkansmyndigheter att i ett enskilt fall bedöma om uppgifterna bör lämnas eller inte och vilka uppgifter som är lämpliga att lämna. Det bör därför göras en intresseavvägning innebärandes att en uppgift bör lämnas ut endast om intresset av att den lämnas ut har företräde framför det intresse som sekretessen ska skydda.

Sammanfattningsvis bör det alltså införas sekretessbrytande regler i OSL för att säkerställa att Säkerhetspolisen, Försvarsmakten och ISP, efter en intresseavvägning, kan lämna ut de uppgifter som tillsyns- och tillståndsmyndigheterna behöver vid prövningen av vissa frågor inom tillstånds- och tillsynsverksamheten.

Den kan uppstå en situation då tillsyns- eller tillståndsmyndigheten kan behöva vända sig till en myndighet som inte omfattas av den föreslagna uppgiftsskyldigheten. Berörd myndighet får då pröva om förutsättningar för att tillämpa generalklausulen i 10 kap. 27 § OSL är uppfyllda för att åstadkomma ett sekretessgenombrott och därmed kunna lämna ut sekretessreglerade uppgifter. Eftersom det då inte är fråga om ett rutinmässigt utlämnande är det inte motiverat att införa en särskild sekretessbrytande bestämmelse för myndigheter som inte omfattas av uppgiftsskyldigheten.

Uppgifter som tillstånds- och tillsynsmyndigheterna lämnar

I avsnitten 6.4.2 och 9.2 föreslås att tillstånds- och tillsynsmyndigheterna ska lämna uppgifter till svenska och utländska myndigheter och mellanfolkliga organisationer i tillstånds- respektive tillsynsärenden. Sådana uppgifter kan i vissa fall omfattas av sekretess. Genom införandet av uppgiftsskyldigheten kan tillstånds- och tillsynsmyndigheterna i och för sig lämna sekretessbelagda uppgifter med stöd av 10 kap. 28 § OSL. Den föreslagna uppgiftsskyldigheten är dock begränsad och ska föregås av en intresseavvägning. Skälen för det har utvecklats i nämnda avsnitt.

De uppgifter som tillstånds- och tillsynsmyndigheterna lämnar till samverkansaktörerna behöver även skyddas hos mottagaren. När det gäller utrikessekretess (15 kap. 1 § OSL), för uppgifter inom ramen för Natosamarbetet (15 kap. 1 b § OSL), försvarssekretess (15 kap. 1 § OSL) och sekretess i underrättelseverksamhet (18 kap. 2 § OSL) gäller sekretessen som konstaterats ovan oberoende av hos vilken myndighet uppgiften finns.

Uppgifter om en enskilds affärs- eller driftförhållanden, uppfinningar eller forskningsresultat får inte skydd hos den mottagande myndigheten på samma sätt. Utredningen bedömer att den verksamhet som utförs av samverkansmyndigheterna faller inom tillämpningsområdet för 30 kap. 23 § OSL och att det bör införas en ny punkt i bilagan till OSF för att sekretess ska gälla för uppgift om en enskilds affärs- eller driftförhållanden, uppfinningar eller forskningsresultat som förekommer i tillståndsärenden. I detta utkast görs motsvarande bedömning.

Att en uppgift inte omfattas av sekretess hos mottagaren bör beaktas inom ramen för den intresseavvägning som ska göras innan en uppgift lämnas.

15 Ikraftträdande- och övergångsbestämmelser

Förslag

Den nya lagen om rymdverksamhet föreslås träda i kraft den 1 juli 2027. Den nuvarande rymdlagen ska då upphöra att gälla.

Den upphävda lagen ska gälla för ärenden om tillstånd eller tillsyn som har inletts före ikraftträdandet men ännu inte avgjorts.

Utredningens förslag

Utredningens förslag överensstämmer i huvudsak med förslaget i utkastet.

Remissinstanser

Kungliga Krigsvetenskapsakademien tillstyrker förslaget från utredningen. Övriga remissinstanser yttrar sig inte särskilt över frågan.

Skälen för förslaget i utkastet

Ikraftträdande

Mot bakgrund av de reformbehov som finns på rymdområdet är det angeläget att den nya lagen träder i kraft så snart som möjligt. Samtidigt innebär lagen att det införs ett helt nytt tillstånds- och tillsynssystem. Särskilt när det gäller tillståndsprövningen står det klart att tillståndsmyndigheten behöver tid för organisationsförändringen. Även andra aktörer kan behöva tid att ändra rutiner och i övrigt anpassa sig till den nya lagstiftningen. För att ge berörda myndigheter och andra aktörer goda förutsättningar att anpassa sig till den nya regleringen bör den nya lagen om rymdverksamhet träda i kraft den 1 juli 2027. Även följdändringarna i brottsbalken och OSL bör träda i kraft vid samma tidpunkt.

Övergångsbestämmelser

Förslaget till en ny lag om rymdverksamhet innebär betydande ändringar när det gäller prövningen av tillstånd till rymdverksamhet. Prövningen av

en ansökan om tillstånd flyttas från regeringen till en myndighet och det införs nya krav på verksamheten för att tillstånd ska beviljas.

Enligt en förvaltningsrättslig princip är utgångspunkten att tillståndsmyndigheten ska tillämpa de regler som är i kraft när prövningen sker. Det kan emellertid föreskrivas i en övergångsbestämmelse att en annan ordning är avsedd (jfr RÅ 1988 ref. 132 och RÅ 1996 ref. 57).

Handläggningen av ett tillståndsärende kan pågå under en relativt lång tid. Det är därför inte otänkbart att handläggning av en ansökan pågår när den nya lagen träder i kraft. En tillämpning av den nya lagen på en sådan ansökan skulle få till följd att förutsättningarna för att bevilja tillstånd ändras under handläggningen. Detta kan leda till en ökad administration och arbetsbörda för tillståndsmyndigheten. Det kan också till ökade kostnader och besvär för verksamhetsutövaren, om ansökan behöver kompletteras. Det framstår därför som lämpligt att i en övergångsbestämmelse föreskriva att den nya lagen inte ska tillämpas på ärenden om tillstånd som har inletts före lagens ikraftträdande.

Även tillsynssystemet förändras i grunden. Enligt allmänna förvaltningsrättsliga principer fortsätter meddelade beslut om tillsynsåtgärder att gälla även efter att reglerna har ändrats. För dessa beslut behövs alltså inte någon övergångsbestämmelse. Däremot kan det inträffa att handläggningen av ett tillsynsärende pågår när den nya lagen träder i kraft. På motsvarande sätt som när det gäller tillstånd innebär den nya lagen att tillsynsåtgärderna ändras i grunden. Skulle de nya reglerna börja gälla under handläggningen kan det medföra att verksamhetsutövaren överraskas av nya åtgärder. Det framstår som mindre lämpligt. På samma sätt som när det gäller tillstånd bör det alltså föreskrivas i en övergångsbestämmelse att den nya lagen inte ska gälla för tillsynsärenden som har inletts före ikraftträdandet.

I den nya lagen om rymdverksamhet föreslås regler om strikt skadeståndsansvar för verksamhetsutövaren och regler om en beloppsbegränsning av ansvaret till 600 miljoner kronor. Enligt allmänna rättsgrundsatser ska ny lagstiftning gälla i fråga om skadestånd med anledning av en skada som inträffar efter ikraftträdandet, medan äldre lag ska tillämpas på skada som inträffat dessförinnan. Det behövs därmed inte någon övergångsbestämmelse när det gäller de nya skadestandsreglerna. Det behövs inte heller någon övergångsbestämmelse när det gäller medgivande av överlåtelse av tillstånd till rymdverksamhet, eftersom det enligt den nuvarande lagen inte finns något krav på tillstånd till överlåtelse.

16 Konsekvenser

Bedömning

Förslaget till en ny lag om rymdverksamhet kan förväntas främja svensk rymdverksamhet och bidra till en säker och långsiktigt hållbar rymdverksamhet. Det blir lättare för företag att ansöka om tillstånd att bedriva rymdverksamhet och bedöma risker. Försäkringskravet kan innebära en ekonomisk börda för företagen, men eftersom lagen

innehåller en möjlighet till flexibelt försäkringskrav så kan det förutsättas att verkningarna för industrin kommer att bli begränsade.

För det fall Rymdstyrelsen utses till tillstånds- och tillsynsmyndighet medför detta kostnader för myndigheten.

De kostnader som i övrigt kan uppkomma för det allmänna bedöms vara så begränsade att de kan finansieras inom befintliga ramar.

Utredningens bedömning

Utredningens bedömning överensstämmer delvis med bedömningen i utkastet. Utredningen bedömer att Rymdstyrelsen inte behöver ökade förvaltningsanslag.

Remissinstanserna

Rymdstyrelsen anser att myndigheten behöver ökade förvaltningsanslag. Rymdstyrelsen framhåller att myndighetens personalresurser redan är knappa och att arbetet väntas bli mer komplext till följd av det utökade uppdraget. Myndigheten framhåller också att utredningens förslag innebär organisatoriska utmaningar, i och med att tillstånds- och tillsynsfunktionerna skulle behöva hållas separerade. Också *ISP*, *Kungliga ingenjörsvetenskapsakademien* och *Kungliga krigsvetenskapsakademien* framför att utredningens förslag innebär att Rymdstyrelsens anslag behöver ökas.

ISP ifrågasätter även utredningens bedömning att kostnaderna för samverkansmyndigheterna skulle rymmas inom myndigheternas befintliga budgetram. Myndigheten framhåller att den, om den utsågs till samverkansmyndighet, skulle behöva tillföras ny kompetens. Enligt *ISP* skulle myndighetens bedömningar annars som bäst vara schablonartade. *Försvarsmakten* anser att myndigheten endast bör vara skyldig att lämna bistånd till Rymdstyrelsen under förutsättning att det inte hindrar myndighetens ordinarie verksamhet. Kostnaderna för biståndet bör, enligt *Försvarsmakten*, finansieras av den avgift som tillsynsmyndigheten tar ut för tillsynen.

Enligt *Stockholms universitet* kommer den nya lagen även på kort sikt att medföra kostnadsökningar för tillståndspliktig verksamhet och för dem som måste utreda om en verksamhet är tillståndspliktig. Universitetet framhåller vikten av att kostnadsökningar för universitet och högskolor begränsas och gärna kompenseras så att den nya lagen inte ska förhindra viktig rymdforskning.

Skälen för bedömningen

Betydelsen av den nya lagen för svensk rymdverksamhet

Förslaget till en ny lag om rymdverksamhet är ett framtidsinriktat regelverk som får ett flertal positiva effekter. Det införs ett nytt förfarande för tillståndsprövningen som är självständigt och transparent. Förutsättningarna för att få tillstånd tydliggörs och tillståndsprövningen blir därmed mer förutsägbar. Detta underlättar för privata aktörer att investera i rymdsektorn, vilket främjar och stärker den svenska rymdverksamheten. Den nya lagen bidrar därmed till stärkt konkurrenskraft och forskning. De krav som ställs på verksamheten blir också mer utvecklade,

vilket ger en säker och långsiktigt hållbar rymdverksamhet. Tillståndssystemet breddas så att det även omfattar statlig verksamhet och utsändningen av sondraketer. Det ökar kontrollen av den rymdverksamhet som bedrivs från Sverige och bidrar till en stärkt säkerhet på rymdområdet. Till detta bidrar också de utvecklade reglerna om tillsyn, som innebär en tydligare uppföljning av meddelade tillstånd. De nya reglerna om skadestånd och försäkring bidrar till att skadelidandes möjlighet att få ersättning stärks om det inträffar en olycka. Den nya lagen medför också en skärpt bevakning av Sveriges säkerhet och andra utrikes-, säkerhets- och försvarsintressen, bland annat genom krav på att tillståndsmyndigheten ska samverka med andra myndigheter i dessa frågor.

Konsekvenser för företag i rymdsektorn

Den ändrade tillståndsprocessen och tydliggörandet av förutsättningarna att få tillstånd underlättar för företag som vill investera i rymdverksamhet eller ansöka om tillstånd att få bedriva rymdverksamhet. Det blir mer överskådligt vad som krävs av företagen och lättare att bedöma risker. Detta kan i sin tur förväntas leda till ökade satsningar på rymdverksamhet som i sin tur leder till fler arbetstillfällen.

För företag som bedriver rymdverksamhet kan det nya försäkringskravet visserligen innebära en ekonomisk börda. Genom möjligheten att i enskilda ärenden besluta om ett lägre försäkringsbelopp införs det en flexibilitet som syftar till att motverka att försäkringskravet blir alltför betungande.

Konsekvenser för Rymdstyrelsen

Förslaget till en ny lag om rymdverksamhet innebär att uppgiften att ansvara för tillståndsprövningen flyttas från regeringen till en förvaltningsmyndighet under regeringen. Kravet på tillstånd enligt den nya lagen kommer att omfatta såväl sondraketer som statlig rymdverksamhet, vilket inte är tillståndspliktigt i dag. Eftersom fler aktörer kommer att omfattas av den nya lagens krav på tillstånd och då intresset för rymden ökar generellt kan det även förväntas att antalet tillståndsärenden kommer att öka. Enligt *Rymdstyrelsen* medför den nya lagen att den beredning av tillståndsärenden som myndigheten redan i dag ansvarar för också kommer att behöva utvecklas, vilket ställer krav på en ökad kompetens för att bland annat göra egna riskbedömningar och flygsäkerhetsanalyser.

På uppdrag av regeringen har Rymdstyrelsen lämnat förslag till hur den nya uppgiften lämpligen hanteras och även bedömt vilka kostnadsökningar som det skulle medföra (dnr Ju2026/00814). I Vårändringsbudget för 2026 (prop. 2025/26:99) har regeringen föreslagit att 14 miljoner kronor tillförs Rymdstyrelsen för att snarast påbörja arbetet med att inrätta den nya organisationen. Frågan om de kostnadsökningar som tillkommer Rymdstyrelsen får hanteras i behörig ordning.

Konsekvenser för Statens haverikommission

Förslaget till ändringar i lagen om undersökning av olyckor innebär att rymdolyckor ska undersökas om de är av sådan allvarlig art som anges i lagen. Även om undersökning av rymdolyckor redan ryms inom myndighetens mandat idag innebär förslaget en viss utvidgning av

undersökningsplikten. Myndigheten behöver planera för, och ha en beredskap för, att kunna undersöka dessa olyckor och tillbud till olyckor. En ökad aktivitet i rymden och fler tillståndsärenden kan på sikt medföra att fler undersökningar aktualiseras. Haverikommissionens verksamhet är händelsestyrd och med nya obligatoriska områden att undersöka finns viss risk för undanträngningseffekt vad gäller kapacitet och möjlighet att genomföra undersökningar av olyckor inom andra obligatoriska områden. De ökade uppgifterna bedöms oavsett rymmas inom ramen för myndighetens befintliga anslag.

Konsekvenser i övrigt för det allmänna

En flytt av tillståndsprövningen från regeringen till Rymdstyrelsen kan förväntas medföra en något minskad arbetsbörda för regeringen. Minskningen torde dock vara försumbar, med hänsyn till de fåtal ärenden som regeringen för närvarande hanterar. Även med den nya lagen återstår det också för regeringen att pröva ansökningar som i undantagsfall kan lämnas direkt till regeringen. Dessutom får regeringen vissa andra uppgifter, som att ta emot anmälan om rymdverksamhet som har fått undantag från tillståndskravet.

Att Rymdstyrelsens beslut som huvudregel överklagas till Förvaltningsrätten i Stockholm, med Kammarrätten i Stockholm som överinstans, innebär att dessa domstolar har att hantera en ny måltyp. Rimligen rör det sig om ett fåtal ärenden, som visserligen initialt kan vara resurskrävande. Mot bakgrund av domstolarnas allmänna kompetens och storlek bedöms dock detta kunna hanteras inom befintliga anslag.

Förslagen kan vidare medföra vissa kostnadsökningar för de myndigheter som Rymdstyrelsen ska samverka med. Den administrativa hanteringen för dessa myndigheter i samverkansförfarandet får dock anses vara begränsad och kunna hanteras inom ramen för befintliga anslag.

17 Författningskommentar

17.1 Förslaget till lag om rymdverksamhet

Den nya lagen om rymdverksamhet ersätter lagen (1982:963) om rymdverksamhet.

Den nya lagen innehåller fler bestämmelser än den tidigare rymdlagen. Lagens första kapitel inleds med grundläggande regler om lagens syfte, tillämpningsområde och definitioner. I 2 kap. finns regler om krav på tillstånd för rymdverksamhet och medgivande till överlåtelse av tillstånd samt vilka förutsättningar som ska vara uppfyllda för att tillstånd ska beviljas. Kapitlet innehåller även regler om samverkan och uppgiftsskyldighet vid tillståndsprövningen. I kapitlet finns också regler om tillståndsmyndighet och förfarandet vid tillståndsprövningen. Regler om allmänna skyldigheter för verksamhetsutövaren finns i 3 kap. 4 kap. innehåller regler registrering av rymdföremål. Regler om tillsyn finns i 5 kap. I 6 kap. finns regler om ansvar och ersättning för skador som orsakas av

rymdverksamhet samt statens regressrätt. Kapitlet innehåller också regler om ansvarsförsäkringar. Regler om överklaganden finns i 7 kap. I följande avsnitt kommenteras den nya lagen.

1 kap. Allmänna bestämmelser

Lagens syfte

1 § Syftet med denna lag är att främja en svensk rymdverksamhet som är långsiktigt hållbar och säker. Lagen syftar också till att säkerställa Sveriges säkerhet och andra utrikes-, säkerhets- och försvarsintressen.

Paragrafen anger lagens syfte. Övervägandena finns i avsnitt 5.2.

I paragrafen anges de intressen som lagen är avsedd att främja och skydda. Av paragrafen framgår att lagens grundläggande syfte är att främja en svensk rymdverksamhet som är långsiktigt hållbar och säker. Att svensk rymdverksamhet ska främjas innebär att lagen ska stärka konkurrenskraften för privata aktörer på rymdområdet och skapa goda förutsättningar för forskning, utveckling och innovation. Att lagen ska främja en långsiktigt hållbar och säker rymdverksamhet ska ses i ljuset av de risker som verksamheten typiskt sett innebär. En självklar utgångspunkt är att riskerna för liv, hälsa och egendom inte får vara för stora. Detta gäller oberoende av om riskerna avser svenska eller utländska intressen. Rymdverksamhet ska också bedrivas så att även framtida generationer kan få tillgång till rymden och med hänsyn till miljön på jorden, i atmosfären och i rymden, se vidare kommentaren till 3 kap. 3 §.

Lagen syftar vidare till att säkerställa Sveriges säkerhet och andra utrikes-, säkerhets- och försvarsintressen. Det betyder att den rymdverksamhet som bedrivs inte får hota dessa intressen, men också att det ska finnas goda förutsättningar att bedriva en rymdverksamhet som syftar till att stärka Sveriges säkerhet och försvarsförmåga.

Lagens tillämpningsområde

2 § Denna lag gäller för rymdverksamhet som bedrivs från svenskt territorium. Lagen gäller också för rymdverksamhet som bedrivs utanför svenskt territorium från eller med en farkost som är registrerad i Sverige eller av en svensk medborgare eller en juridisk person med säte i Sverige.

Lagen tillämpas inte på luftfart.

Paragrafen anger lagens tillämpningsområde. Övervägandena finns i avsnitt 5.3.

Av första stycket framgår att lagen gäller för sådan rymdverksamhet som har anknytning till Sverige på något av de tre sätt som anges i lagtexten. Vad som avses med rymdverksamhet framgår av 5 §.

För det första gäller lagen för rymdverksamhet som bedrivs från svenskt territorium. Det gäller bland annat om en verksamhetsutövare vill skjuta upp en bärraket eller manövrera en satellit från svenskt territorium och detta oberoende av verksamhetsutövarens nationalitet.

Lagen gäller också för rymdverksamhet som bedrivs utanför svenskt territorium om det sker från eller med en farkost som är registrerad i Sverige. Det omfattar utsändningar av rymdföremål som sker till havs med

hjälp av ett fartyg som är registrerat i skeppsregistret enligt 2 kap. 1 § sjölagen (1994:1009) eller med hjälp av ett luftfartyg som finns upptaget i luftfartsregistret enligt 2 kap. 1 § luftfartslagen (2010:500). Beroende av den tekniska utvecklingen kan lagen också komma att tillämpas vid ut-sändningar som sker med hjälp av andra typer av farkoster, såsom obemana-nade farkoster (så kallade drönare).

Lagen gäller för rymdverksamhet som bedrivs av en svensk medborgare eller en juridisk person med säte i Sverige. Det spelar ingen roll varifrån verksamheten bedrivs. Det spelar inte heller någon roll om en fysisk person samtidigt är medborgare i en annan stat. Lagen gäller för alla juridiska personer, inklusive myndigheter, ideella föreningar och europabolag. Vilken nationalitet en juridisk persons ägare har och var ägaren har sitt säte saknar betydelse.

Det förhållandet att en svensk medborgare eller juridisk person med säte i Sverige deltar i en verksamhet medför inte nödvändigtvis att lagen är tillämplig på verksamheten. Det krävs att personen i fråga är att anse som verksamhetsutövare. Det är exempelvis inte tillräckligt för att lagen ska vara tillämplig att en svensk medborgare genom ett anställningsförhållan-de eller liknande deltar i en rymdverksamhet som bedrivs av en utländsk aktör. Lagen är inte heller tillämplig endast på den grunden att en svensk aktör har levererat beståndsdelar till ett rymdföremål eller programvara som används i rymdverksamheten. Frågan om lagen är tillämplig när en svensk person utför hela eller delar av en rymdverksamhet på uppdrag av eller i samarbete med en utländsk aktör får bedömas från fall till fall, se vidare definitionen av verksamhetsutövare i 5 §.

Av *andra stycket* framgår att lagen inte ska tillämpas på luftfart. Uttrycket luftfart har samma innebörd som i luftfartslagen. Både civil luft-fart och statsluftfart är således undantagna från den nya lagens tillämp-ningsområde. Om en verksamhet endast till viss del är att anse som luftfart kan lagen vara tillämplig på övriga delar.

Krig eller krigsfara

3 § Om Sverige är i krig eller krigsfara eller om det råder sådana extraordinära förhållanden som är föranleda av krig eller av krigsfara som Sverige har befunnit sig i, får regeringen meddela de föreskrifter om rymdverksamhet som behövs med hänsyn till landets försvar eller säkerhet i övrigt. Regeringen får även i enskilda fall besluta om de undantag från denna lag som behövs med hänsyn till landets försvar eller säkerhet i övrigt.

En föreskrift enligt första stycket som har meddelats i andra fall än då Sverige är i krig ska underställas riksdagens prövning inom en månad efter det att den har beslutats. Föreskriften upphör att gälla om den inte underställs riksdagen i rätt tid eller om riksdagen inte godkänner den inom två månader från det att den underställdes.

I paragrafen regleras en möjlighet för regeringen att föreskriva eller besluta om undantag från lagen i samband med krig eller krigsfara. Över-vägandena finns i avsnitt 5.4.

Första stycket innehåller ett bemyndigande för regeringen att meddela de föreskrifter om rymdverksamhet eller i enskilda fall besluta om de undantag från lagen som behövs när Sverige är i krig eller av krigsfara eller det råder sådana extraordinära förhållanden som beror på krig eller

krigsfara som Sverige har befunnit sig i. Som framgår av bemyndigandet krävs det att såväl föreskrifter som eventuella undantag från lagen behövs med hänsyn till landets försvar eller säkerhet i övrigt.

Uttrycken krig, krigsfara och extraordinära förhållanden har samma innebörd som i 15 kap. regeringsformen. Det ankommer därmed i första hand på regeringen att under konstitutionellt ansvar tolka uttrycken enligt regeringsformen (SOU 1972:15 s. 216, prop. 1973:90 s. 446 och 447 och prop. 2009/10:80 s. 204). Att det råder sådana extraordinära förhållanden som är föranledda av krig innefattar även eventuella krig som Sverige inte nödvändigtvis behöver vara eller ha varit indraget i.

Med stöd av bemyndigandet får regeringen meddela föreskrifter inom det fakultativa lagområdet, jfr 8 kap. 2 och 3 §§ regeringsformen. Regeringen kan även meddela de föreskrifter eller i enskilda fall besluta om de undantag från lagen som behövs med stöd av 15 kap. 6 § regeringsformen. Därmed ges regeringen en rätt att även meddela föreskrifter inom det obligatoriska lagområdet. Det kan handla om föreskrifter som rör civilrätt eller som inskränker grundläggande fri- och rättigheter i olika avseenden, exempelvis föreskrifter som begränsar hur egendom (ett rymdföremål) får eller ska användas eller föreskrifter som påverkar enskildas inbördes avtal.

Meddelande av föreskrifter med stöd av 15 kap. 6 § regeringsformen är avsett för situationer där det uppkommer ett akut behov av nya föreskrifter om rymdverksamhet som inte går att hantera inom ramen för det vanliga lagstiftningsförfarandet. Om det är möjligt ska regeringen alltså i första hand använda de vanliga normgivningsreglerna och de andra bemyndiganden som riksdagen meddelar med stöd av den nya lagen om rymdverksamhet.

Regeringen får även i enskilda fall besluta om de undantag från lagen som behövs. Det kan exempelvis handla om att undanta en viss verksamhetsutövare från kravet på tillstånd.

Enligt *andra stycket* ska föreskrifter som har meddelats med stöd av första stycket underställas riksdagens prövning inom en månad från det att föreskrifterna beslutats. För att föreskrifterna ska gälla krävs att riksdagen därefter godkänner dessa senast inom två månader från underställningen till riksdagen. Som framgår av lagtexten är följden av att underställning inte sker i rätt tid eller att riksdagen inte i tid godkänner föreskrifterna att dessa upphör att gälla. Kravet på underställning gäller inte om Sverige befinner sig i krig.

4 § Regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer får meddela föreskrifter om den fredstida planeringen för totalförsvarets behov av rymdverksamhet under krig eller krigsfara, eller om det råder sådana extraordinära förhållanden som är föranledda av krig eller av krigsfara som Sverige har befunnit sig i.

I paragrafen regleras en möjlighet för regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer att i fredstid meddela föreskrifter som rör totalförsvaret. Övervägandena finns i avsnitt 5.4.

Enligt bestämmelsen, som kompletterar 3 §, får regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer meddela föreskrifter om den fredstida planeringen för totalförsvarets behov av rymdverksamhet. I likhet med 3 § tar den sikte på åtgärder om Sverige är i krig, krigsfara eller om det

råder sådana extraordinära förhållanden som är föranledda av krig eller krigsfara som Sverige befunnit sig i. Till skillnad från 3 § gäller bemyndigandet i fredstid. Genom föreskriftsrätten kan det ställas krav på att verksamhetsutövare har planer för att säkerställa kontinuiteten av vissa tjänster i händelse av krig, krigsfara eller extraordinära förhållanden på grund av krig eller krigsfara. Det kan också ställas krav på planer för att vid höjd beredskap och i krig ställa personal till förfogande för samverkan med relevanta myndigheter.

Uttryck i lagen

5 § I denna lag betyder

1. *Rymdverksamhet*:

a) utsändning av rymdföremål,

b) manövrering, återföring eller annan påverkan av rymdföremål,

c) aktivitet eller påverkan på annan himlakropp än jorden,

d) annan verksamhet som utförs i rymden, och

e) verksamhet i lufrummet som med hänsyn till den höjd som den utförs på och den teknik som används, kan jämföras med verksamhet i rymden.

2. *Rymdföremål*: ett föremål som ska sändas ut, sänds ut eller har sänts ut inom ramen för rymdverksamhet, innefattande dess beståndsdelar.

3. *Verksamhetsutövare*: den som bedriver rymdverksamhet och ansvarar för eller har ett bestämmande inflytande över rymdverksamheten.

I paragrafen anges vad som avses med vissa uttryck som används i lagen. Frågan behandlas i avsnitt 5.3.

I *första punkten* finns en definition av rymdverksamhet. Med rymdverksamhet avses aktiviteter som företas i rymden. Till rymden räknas också månen och andra himlakroppar. På vilken höjd rymden anses börja enligt folkrätten har inte en avgörande betydelse för lagens tillämpningsområde. Som framgår av punkten e omfattar rymdverksamhet i lagens mening nämligen också verksamhet i lufrummet som kan jämföras med verksamhet i rymden, se vidare nedan.

Av *punkterna a och b* framgår att rymdverksamhet omfattar utsändning, manövrering, återföring av eller annan påverkan av rymdföremål.

Utsändning innebär att ett föremål förflyttas från en utsändningsplats eller en farkost till rymden. Sådan verksamhet påbörjas när rymdföremålet skiljs från utsändningsrampen eller från utsändningsfarkosten. Manövrering eller annan påverkan innefattar alla åtgärder för att styra eller på annat sätt påverka ett föremål som befinner sig i rymden. Det kan handla om att ändra banpositionen för en satellit genom kommandon från jorden eller med hjälp av ett annat rymdföremål. Påverkan kan också ske indirekt, exempelvis genom algoritmer eller maskininlärning eller genom att rymdföremålets egna datorer analyserar situationen och anger styrkommando utan mänsklig inblandning. Motsvarande gäller för återföring av rymdföremål, exempelvis när en utjänt satellit flyttas från sin banposition, antingen till en lägre banhöjd för att återinträda och förstöras i atmosfären eller till högre banhöjd för att permanent parkeras i en så kallad graveyard orbit. Återföringen påbörjas när föremålet styrs bort från sin befintliga omloppsbana. Ett annat exempel på manövrering eller påverkan av ett rymdföremål som utgör rymdverksamhet kan vara åtgärder från jorden för att styra eller på annat sätt påverka en satellit, till exempel genom sändning

av radiosignaler som påverkar satellitens funktion i olika avseenden (jfr prop. 1981/82:226 s. 9). Av *punkten e* följer att påverkan av ett föremål som befinner sig på en lägre höjd också kan anses utgöra rymdverksamhet, om verksamheten kan jämföras med verksamhet i rymden, se vidare nedan.

Användning av utrustning på marken, exempelvis en anläggning från vilken ett rymdföremål sänds ut utgör som utgångspunkt inte rymdverksamhet och omfattas alltså inte av lagens tillämpningsområde. Det gäller bland annat drift av rymdhamnar, tillverkning av rymdföremål eller delar till rymdföremål och mottagande av signaler som skickas från rymden till jorden, så kallad nedlänk (jfr prop. 1981/82:226 s. 14). I vissa fall kan dock även en aktivitet på marken anses som rymdverksamhet, till exempel användning av utrustning i samband med uppskjutningen av ett rymdföremål. En olycka på marken i omedelbar anslutning till en uppskjutning får alltså normalt sett anses vara en följd av rymdverksamhet och omfattas bland annat av verksamhetsutövarens strikta ansvar.

Av *punkten c* framgår att aktiviteter på andra himlakroppar än jorden också är att anse som rymdverksamhet. Det gäller exempelvis provtagning och utvinning av råvaror och mineraler. Ett annat exempel är åtgärder för att flytta en asteroid eller meteoroid från dess omlopps bana.

I *punkten d* klargörs att all form av verksamhet som sker i rymden anses utgöra rymdverksamhet även om verksamheten i fråga inte omfattas av punkterna a, b eller c.

Enligt punkten e ska verksamhet som sker i luftrummet i vissa fall anses utgöra rymdverksamhet i lagens mening. En förutsättning är att verksamheten i luftrummet kan jämföras med verksamhet i rymden.

Som framgår av lagtexten är två faktorer av avgörande betydelse för bedömningen, nämligen den höjd på vilken verksamheten utförs och den teknik som används. För att en verksamhet ska kunna jämföras med verksamhet i rymden krävs att den sker på en högre höjd i luftrummet – även om den inte behöver nå den egentliga rymden. En exakt gräns för höjdkravet för att en verksamhet ska kunna jämföras med rymdverksamhet är inte möjlig att fastställa och kan också förändras över tid, exempelvis genom utveckling av nya luftfartyg. I dagsläget bör dock endast verksamhet jämföras med rymdverksamhet om den sker på en höjd som avsevärt överstiger den nivå på vilka kommersiella flygplan flyger, det vill säga 10 till 12 kilometer. Det krävs också att den teknik som används för verksamheten har samma särdrag som den teknik som nyttjas för verksamhet i rymden. Även den teknik som används för rymdverksamhet ändras givetvis över tiden och därmed kan också definitionen av vad som ska anses utgöra rymdverksamhet ändras. Avgörande för om en verksamhet i luftrummet ska anses utgöra rymdverksamhet är om det finns anledning att göra skillnad mellan den aktuella verksamheten och rymdverksamhet, med hänsyn till den höga höjd på vilken verksamheten företas och den teknik som används. Sett till dagens teknik bör utsändningen av en sondraket som når en höjd på några mil normalt sett anses som rymdverksamhet trots att den inte kan anses nå den egentliga rymden. Vad som kan anses jämföras med rymdverksamhet får utvecklas av rättspraxis, särskilt i samband med prövning av ansökningar om tillstånd till rymdverksamhet.

Av 2 § framgår att lagen inte är tillämplig på luftfart. Det gäller såväl civil som militär luftfart och annan luftfart för statsändamål. För sådan verksamhet gäller i stället folkrättsliga och nationella regler om luftfart, bland annat luftfartslagen (2010:500) och EU-förordningar om luftfart.

Hur länge en aktivitet pågår saknar betydelse för frågan om det rör sig om rymdverksamhet. Till rymdverksamhet räknas följaktligen bland annat utsändningar av sondraketer och suborbitala flygningar som endast kortvarigt befinner sig på en högre höjd. Även påbörjade men misslyckade försök är att anse som rymdverksamhet. Det gäller bland annat utsändningar som inte lyckas nå en sådan höjd att föremålet kan anses befinna sig i rymden eller motsvarande höjd.

I *andra punkten* definieras rymdföremål. Enligt definitionen avses med rymdföremål varje föremål som ska sändas ut, sänds ut eller har sänts ut inom ramen för rymdverksamhet. Ett rymdföremål kan bestå av en sondraket eller bärraket och den nyttolast som finns på sondraketen eller bärraketen. Nyttolasten kan vara en satellit eller rymdsond, men det kan också vara en annan typ av farkost som kan användas som en separat enhet under egen kontroll, exempelvis genom att den ändrar eller bibehåller sin bana med egna framdrivnings- eller kontrollsystem. Även delar av en bärraket, sondraket eller nyttolast som avsiktligt eller oavsiktligt har separerats omfattas av begreppet rymdföremål. Det saknar därvid betydelse om ett föremål eller beståndsdel är funktionsduglig. Det kan exempelvis vara fråga om raketsteg som har frigjorts från bärraketen eller integrerade delar av en satellit som har lossnat vid en kollision. En sådan beståndsdel betraktas som ett särskilt rymdföremål från och med att det har separerats från det huvudsakliga rymdföremålet.

För att ett föremål ska betecknas som ett rymdföremål krävs det att föremålet i fråga ska sändas ut, sänds ut eller har sänts ut till rymden. Det innefattar misslyckade eller avbrutna utsändningar där ett rymdföremål inte når upp till den avsedda höjden, förutsatt att avsikten var att rymdföremålet skulle sändas ut inom ramen för rymdverksamhet. Utanför definitionen av rymdföremål faller kringutrustning som används vid rymdverksamhet utan att förekomma i rymden, såsom utsändningsramper på marken eller motsvarande hjälpmedel för luftfartyg eller fartyg. Inte heller utrustning som används till utsändning av signaler för kommunikation med satelliter eller andra rymdföremål för att påverka deras position och funktion utgör rymdföremål.

Som framgår av lagtexten kan ett föremål i ett visst fall anses vara ett rymdföremål trots att avsikten inte är att det ska sändas ut till rymden i egentlig mening. Det gäller för ett föremål som sänds ut inom ramen för en verksamhet som kan jämföras med rymdverksamhet, jfr punkten e i definitionen av rymdverksamhet.

Enligt *tredje punkten* avses med verksamhetsutövare den som bedriver rymdverksamhet och ansvarar för eller har ett bestämmande inflytande över verksamheten. Verksamhetsutövaren kan vara en fysisk eller en juridisk person. Det inbegriper en svensk eller utländsk myndighet, en mellanfolklig organisation eller någon annan organisationsform med egen rättskapacitet. Enkla bolag och andra organisationer utan egen rättskapacitet kan däremot inte vara verksamhetsutövare. Verksamhetsutövaren är i sådana fall någon av bolagsmännen i bolaget eller en person med motsvarande ställning i organisationen.

För att en person ska anses ansvara för eller ha ett bestämmande inflytande över en verksamhet krävs det att personen i fråga utövar verklig styrning och kontroll över verksamheten. Ett sådant inflytande kan baseras på ägande, avtal eller andra förhållanden. När flera aktörer deltar i en rymdverksamhet avgör omständigheterna i det enskilda fallet vem som är att anse som verksamhetsutövare. Vid utsändning av en bärraket kan det vara bärraketens ägare som har kontrollen och inflytandet över utsändningen och alltså är att anse som verksamhetsutövare för den aktiviteten. Ägaren kan dock även genom avtal eller på annat sätt ha överlåtit det operativa ansvaret för utsändningen till någon annan, såsom ägaren av en nyttolast eller platsen för utsändningen, som då är att anse som verksamhetsutövare. Endast det förhållandet att den som driver en rymdhamn eller utsändningsplattform kan förhindra en utsändning med hänvisning till en flygsäkerhetsanalys eller liknande innebär inte att denne är att anse som verksamhetsutövare.

Om en aktör är verksamhetsutövare för utsändningen av en bärraket kan en annan aktör vara verksamhetsutövare för hela eller delar av nyttolasten efter att den har frigjorts från bärraket. Handlar det om ett rymdföremål vars flygning inte kan påverkas eller som inte kan styras efter att det placerats i omloppsbanan, är verksamhetsutövaren den aktör som har bestämt att rymdföremålet ska placeras i omloppsbanan eller som har faktiska eller rättsliga möjligheter att besluta att verksamheten ska avslutas.

Vem som är att anse som verksamhetsutövare kan förändras till följd av överlåtelser eller andra civilrättsliga dispositioner. Det kan i sådana fall vara nödvändigt att tillståndsmyndigheten godkänner att tillståndet överläts till den nya verksamhetsutövaren, se 2 kap. 4 §.

2 kap. Tillstånd

Tillstånd att bedriva rymdverksamhet

Krav på tillstånd

1 § Rymdverksamhet får endast bedrivas med tillstånd.

Om det behövs med hänsyn till Sveriges säkerhet eller andra utrikes-, säkerhets- eller försvarsintressen får regeringen meddela föreskrifter, eller i enskilda fall besluta, om att det inte krävs tillstånd för rymdverksamhet som bedrivs av:

1. en myndighet,
2. Nordatlantiska fördragsorganisationen,
3. en myndighet i en stat som är medlem i Nordatlantiska fördragsorganisationen,
4. Europeiska unionen, eller
5. en myndighet i en stat som är medlem i Europeiska unionen.

Den som enligt en föreskrift är undantagen kravet på tillstånd ska anmäla rymdverksamheten till regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer innan rymdverksamheten påbörjas.

Paragrafen innehåller regler om tillstånd för att bedriva rymdverksamhet. Övervägandena finns i avsnitt 6.1.1.

Enligt *första stycket* krävs det tillstånd för att bedriva rymdverksamhet. Det gäller för både statlig och privat rymdverksamhet och oberoende av i vilken juridisk form verksamheten bedrivs.

Tillståndet ska täcka alla aktiviteter som ingår i rymdverksamheten och ska innehåsa av den som är verksamhetsutövare för aktiviteterna i fråga. En verksamhetsutövare som skjuter upp bärraketer vid mer än ett tillfälle behöver alltså ha tillstånd för varje bärraket som skjuts upp. Om en utsändning innefattar flera aktiviteter, krävs det att tillståndet omfattar samtliga dessa. Det kan handla om utsändning av en bärraket med nyttolast, manövrering av nyttolasten efter den har separerats från bärraketen och avveckling av verksamheten genom att bärraketen eller nyttolasten återförs till jordens atmosfär för att förstöras.

Alla aktiviteter som ingår i en rymdverksamhet kan omfattas av ett enda tillstånd. Det förutsätter dock att ansökan innehåller de beskrivningar och handlingar som behövs för att tillståndsmyndigheten ska kunna ta ställning till frågan om tillstånd ska medges för alla aktiviteter som kräver ett tillstånd. Det kan förutsättas att tillståndsmyndigheten tar fram rutiner och riktlinjer som ger ledning för ansökningsförfarandet i sådana situationer.

Varje person som är att anse som verksamhetsutövare behöver ha tillstånd. Det innebär att om de aktiviteter som ingår i rymdverksamheten har olika verksamhetsutövare, så behöver alla ha tillstånd. Vad som avses med rymdverksamhet och verksamhetsutövare framgår av 1 kap. 5 §.

Andra stycket innebär en möjlighet för regeringen att meddela förskrifter eller i enskilda fall besluta om att en myndighet, Nordatlantiska fördragsorganisationen, EU eller en myndighet i en stat som antingen är medlem i Nordatlantiska fördragsorganisationen eller i EU inte behöver tillstånd för att bedriva rymdverksamhet. Undantagsmöjligheten gäller endast sådana fall där myndigheten är verksamhetsutövare. Privata verksamhetsutövare, kan alltså inte få undantag från kravet på tillstånd. Det gäller även statliga bolag.

Möjligheten till undantag gäller endast om det behövs med hänsyn till Sveriges säkerhet eller andra utrikes-, säkerhets- eller försvarsintressen. Avsikten är att säkerställa att de intressen som gör sig gällande när myndigheter bedriver försvars- eller säkerhetsverksamhet kan omhändertas. Det kan handla om att myndighetens verksamhet ställer krav på att information hanteras i särskild ordning för att förhindra oönskad spridning. Det kan också handla om att tillståndsförfarandet enligt den nya lagen skulle försena eller försvåra verksamheten på ett sätt som motverkar syftet med den. Det är däremot inte tillräckligt att en myndighet kan ha praktiska eller ekonomiska fördelar av att verksamheten undantas från tillståndskravet.

Enligt *tredje stycket* ska den som genom föreskrift undantagits från tillståndskravet anmäla rymdverksamheten till regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer innan verksamheten påbörjas. Syftet är att regeringen ska få information om sådan verksamhet som avses att bedrivas från Sverige. Bestämmelsen kompletterar den löpande information som därefter ska lämnas av verksamhetsutövaren, se 5 kap. 10 §.

Förutsättningar för tillstånd

2 § Tillstånd att bedriva rymdverksamhet får beviljas om

1. verksamheten kan bedrivas på ett säkert sätt så att riskerna för liv, hälsa och egendom begränsas,

2. verksamhetsutövaren har de resurser och den organisation som behövs för att bedriva verksamheten,

3. verksamhetsutövaren uppfyller kraven i 6 kap. 6 § på försäkring eller annan betryggande säkerhet,

4. verksamheten kan bedrivas och avslutas på ett långsiktigt hållbart sätt i enlighet med 3 kap. 3 §,

5. verksamhetsutövaren vidtar sådana säkerhetsåtgärder som anges i 2 kap. 3 § cybersäkerhetslagen (2025:1506),

6. verksamheten är förenlig med reglerna om exportkontroll, den internationella teleunionens regler om radiofrekvenser och banpositioner samt Sveriges internationella förpliktelser i övrigt, och

7. verksamheten är lämplig med hänsyn till Sveriges säkerhet och andra utrikes-, säkerhets- och försvarsintressen.

Ett tillstånd får förenas med de villkor som behövs med hänsyn till kontrollen av verksamheten eller av andra skäl.

I paragrafen anges de förutsättningar som behöver vara uppfyllda för att tillstånd att bedriva rymdverksamhet ska beviljas. Övervägandena finns i avsnitt 6.1.3.

Förutsättningarna rör förhållanden som avser både verksamheten och verksamhetsutövaren. För vissa av förutsättningarna finns det större utrymme för en avvägning än andra. En verksamhet som innebär stora risker för liv, hälsa eller egendom bör inte tillåtas om det inte kan säkerställas att riskerna hålls på godtagbara nivåer. Däremot kan det finnas större utrymme för en avvägning mellan nytta och kostnad när det gäller kravet på att en rymdverksamhet ska vara långsiktigt hållbar. Av 3 § följer att regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer får meddela föreskrifter som preciserar förutsättningarna.

Vilken slags rymdverksamhet det är fråga om kan få betydelse vid bedömningen av om förutsättningarna är uppfyllda. För utsändning av en sondraket finns det exempelvis oftast inte skäl att ställa samma krav på informationssäkerhet eller verksamhetsutövarens tillgång till resurser och organisation som för att skicka upp en satellit till omloppsbana kring jorden. Det kan också finnas anledning att ställa högre krav när det gäller föremål som kan användas på ett olämpligt sätt, exempelvis satelliter som kan användas för att bedriva olovlig spaningsverksamhet. Vilken betydelse olika förhållanden har vid tillståndsprövningen kan förändras till följd av teknisk utveckling, aktuell kunskap, vedertagna standarder och bedömningsmetoder. Ett förhållande som i dag utgör ett hinder mot att bedriva rymdverksamhet behöver inte alltid vara det.

För att kunna bedöma om förutsättningarna för tillstånd är uppfyllda måste en helhetsbedömning av den planerade rymdverksamheten göras. Om den rymdverksamhet som ansökan avser endast utgör en del av en större verksamhet går det inte vid bedömningen att bortse från de aktiviteter som inte omfattas av verksamhetsutövarens ansökan. En ansökan om uppskjutning av en satellit kan uppfylla alla förutsättningar för att få tillstånd. Förutsättningarna kan dock ändå inte anses uppfyllda om det framgår att övriga delar av rymdverksamheten där en annan verksamhetsutövare är ansvarig, till exempel hur satelliten ska manövreras, innebär risker för liv, hälsa eller egendom.

Enligt *första stycket 1* krävs det att verksamheten ska kunna bedrivas på ett säkert sätt så att riskerna för liv, hälsa och egendom begränsas. Det

innebär att riskerna för personsador och saksador ska ligga på en acceptabel nivå. Verksamheten behöver uppfylla internationellt vedertagna standarder och riktlinjer som gäller för den ifrågavarande verksamheten. Ledning kan också hämtas från krav som ställs i andra etablerade rymdnationer. Om verksamheten inte uppfyller de krav som följer av etablerade standarder eller riktlinjer ska den inte tillåtas. Se vidare om säker rymdverksamhet i kommentaren till 3 kap. 1 §.

Enligt *första stycket 2* ska verksamhetsutövaren ha tillräckliga resurser och den organisation som behövs för att bedriva verksamheten. Bedömningen av om detta är uppfyllt ska göras utifrån den verksamhet som tillståndet avser och verksamhetsutövarens allmänna skyldigheter enligt 4 kap. Att verksamhetsutövaren ska ha tillräckliga resurser innebär att det ska finnas ekonomiska resurser för verksamheten. Den tillgängliga finansieringen ska täcka alla planerade moment av verksamheten, men också eventuella oväntade händelser ska kunna hanteras ekonomiskt. Verksamhetsutövaren ska också ha en beredskap att klara av normala förändringar av de ekonomiska förutsättningarna.

Utöver ekonomiska resurser krävs det att verksamhetsutövaren också har organisatoriska förutsättningar att bedriva verksamheten. Det innebär att det inom verksamhetsutövarens organisation, inklusive underentreprenörer och samarbetspartners, ska finnas sådan kompetens och erfarenhet som behövs för att bedriva verksamheten. Vilka personella resurser som behövs är beroende av vilka tekniska moment som aktualiseras, hur komplex verksamheten är och vilka risker som verksamheten kan ge upphov till. Det ställs exempelvis högre krav på ett kommersiellt satellitprojekt än på ett studentprojekt med utsändning av en konventionell sond-raket.

Enligt *första stycket 3* behöver verksamhetsutövaren uppfylla kraven på ansvarsförsäkring eller annan ekonomisk säkerhet enligt 6 kap. 6 § för att tillstånd ska beviljas. Försäkringen eller säkerheten ska som huvudregel täcka det strikta ansvaret eller regressansvaret upp till ett belopp om 600 miljoner kronor. Försäkringskravet är dock riskbaserat. Om verksamhetsutövaren visar att riskerna med verksamheten är begränsade kan tillståndsmyndigheten besluta om det lägre belopp som bedöms lämpligt med hänsyn till risknivån. Det finns även en möjlighet till undantag från försäkringsskyldigheten om någon annan har en ansvarsförsäkring eller har ställt en säkerhet som täcker verksamhetsutövarens strikta ansvar eller regressansvar. Försäkringsskyldigheten gäller inte om verksamhetsutövaren är en myndighet, se 6 kap. 6 § andra stycket.

Enligt *första stycket 4* krävs det att verksamheten kan bedrivas och avslutas på ett långsiktigt hållbart sätt i enlighet med 3 kap. 3 §. Hänsyn ska tas till risken för uppkomst av rymdskrot eller annan skadlig påverkan på miljön på jorden, i atmosfären eller i rymden. Det innefattar eventuella utsläpp, buller och nedfall som verksamheten kan ge upphov till. Det inbegriper också risker för negativ miljöpåverkan till följd av att kemiska eller radioaktiva ämnen används i verksamheten. Om verksamheten innefattar landning på en annan himlakropp ska risken för oönskad biologisk spridning mellan himlakroppar också beaktas. För att tillstånd ska beviljas ska dessa risker vara acceptabla och ligga i linje med internationella riktlinjer och eventuella etablerade internationella standarder. Se vidare om långsiktigt hållbar rymdverksamhet i kommentaren till 3 kap. 3 §.

Enligt *första stycket 5* krävs det att verksamhetsutövaren vidtar sådana säkerhetsåtgärder som anges i 2 kap. 3 § cybersäkerhetslagen. Det innebär att motsvarande krav gäller för verksamhetsutövare enligt denna lag, även om de inte omfattas av cybersäkerhetslagens tillämpningsområde. Efterlevnaden av kraven kommer inte heller att vara föremål för tillsyn enligt reglerna i den lagen.

En förutsättning för tillstånd att bedriva rymdverksamhet är därmed att verksamhetsutövaren ska vidta lämpliga och proportionella tekniska, driftrelaterade och organisatoriska åtgärder för att skydda nätverk- och informationssystem som de använder för sin verksamhet eller för att tillhandahålla sina tjänster och systemens fysiska miljö mot incidenter. Säkerhetsåtgärderna ska utgå från ett allriskperspektiv och säkerställa en nivå på säkerheten i nätverks- och informationssystemen som är lämplig i förhållande till risken (jfr. 2 kap. 3 § cybersäkerhetslagen). För vis typ av rymdverksamhet, såsom utsändning av konventionella sondraketer, innebär störningar och avbrott i nätverks- och informationssystemen inte några större risker. Verksamheten varar under kort tid och det är normalt inte möjligt att manövrera raketerna efter att de sänts ut. Det motsatta gäller för rymdverksamhet som går ut på att placera rymdföremål i omloppsbana eller andra mer långvariga verksamheter där det löpande behöver vidtas åtgärder som förlitar sig på nätverks- och informationssystem. Störningar i sådana system kan få allvarliga konsekvenser. Det gäller bland annat om det är fråga om drift av en satellit som har viktiga tillämpningsområden inom exempelvis navigering och positionering eller kommunikation. Störningar i nätverks- och informationssystemen för sådan verksamhet kan påverka viktiga samhällsfunktioner och kan också innebära en oönskad spridning av känsliga uppgifter. Risken för störningar är generellt sett större när det gäller rymdföremål som kan manövreras eller användas för att skada andra rymdföremål eller för att bedriva olovlig spaningsverksamhet.

Hänvisningen till 2 kap. 3 § cybersäkerhetslagen innebär att verksamhetsutövaren är skyldig att vidta åtminstone de säkerhetsåtgärder som räknas upp i den paragrafen. För en närmare beskrivning av kravet på säkerhetsåtgärder, se prop. 2025/26:28 s. 243–246.

Enligt *första stycket 6* ska verksamheten vara förenlig med reglerna om exportkontroll, den internationella teleunionens regler om radiofrekvenser och banpositioner samt Sveriges internationella förpliktelser i övrigt.

Om en rymdverksamhet aktualiserar export av produkter med dubbla användningsområden kan tillstånd krävas enligt lagen (2000:1064) om kontroll av produkter med dubbla användningsområden och av tekniskt bistånd och Europaparlamentets och rådets förordning (EU) 2021/821 av den 20 maj 2021 om upprättande av en unionsordning för kontroll av export, förmedling, transitering och överföring av samt tekniskt bistånd för produkter med dubbla användningsområden (PDA-regelverket). Det kan också vara nödvändigt att ta hänsyn till vilka krav som följer av bilaterala avtal, såsom det så kallade TSA-avtalet (Technology Safeguards Agreement), som skyddar avancerad amerikansk teknik som används vid utsändning av bäraketer.

Tillståndsmyndigheten ska också bedöma om verksamheten är förenlig med den internationella teleunionens regler om radiofrekvenser och banpositioner. Dessa regler aktualiseras i samband med kommunikation

mellan till exempel en satellit och jorden. Reglerna ställer krav på koordinering, notifiering och registrering inom den internationella teleunionen. Kommunikationen från en markstation till en satellit regleras i lagen (2022:482) om elektronisk kommunikation.

Vidare ska tillståndsmyndigheten säkerställa att verksamheten är förenlig med Sveriges internationella förpliktelser. Av detta följer att verksamheten ska vara förenlig med de internationella rymdfördrag som Sverige har anslutit sig till, dvs. 1967 års rymdfördrag, 1972 års ansvarskonvention, 1975 års registreringskonvention och 1968 års räddningsavtal. Exempelvis får tillstånd inte lämnas om en tänkt rymdverksamhet skulle medföra att Sverige kan anses ha hävdad suveränitet till ett område i rymden, genom att området i fråga tas i besittning eller på grund av liknande omständigheter. Tillstånd får inte heller lämnas för rymdverksamhet som innebär utplacering av massförstörelsevapen i omloppsbanan eller som strider mot principen om att visa vederbörlig hänsyn till andra aktörers motsvarande intressen. Att tillståndsmyndigheten ska beakta politiskt bindande åtaganden innebär bland annat att hänsyn ska tas till Sveriges åtaganden i det så kallade Artemisavtalet, som innehåller principer för fredlig utforskning av rymden.

En internationell förpliktelse kan också ha sin grund i en bilateral överenskommelse med en annan stat. En sådan överenskommelse kan exempelvis förmedlas av om svensk rymdverksamhet innebär att uppskjutning sker över en annan stat. Det åligger tillståndsmyndigheten att säkerställa att rymdverksamheten är förenlig med de åtaganden som Sverige har åtagit sig.

Tillståndsmyndigheten kan också behöva ta hänsyn till folkrättsligt bindande åtaganden som inte enbart reglerar rymden. Det gäller bland annat sådana åtaganden som rör FN-stadgan, internationell humanitär rätt och förbud mot särskilda vapentyper. De åtaganden som ska beaktas inkluderar Haagkoden och exportkontrollregimen Missile Technology Control Regime liksom Sveriges åtaganden att inte genomföra destruktiva antisatellitester med robotar.

Därutöver ska tillståndsmyndigheten beakta den internationella privaträtten, EU-rätten och eventuella åtaganden som allierad i Nato.

Enligt *första stycket 7* ska verksamheten vara lämplig med hänsyn till Sveriges säkerhet och andra utrikes-, säkerhets- och försvarsintressen. Vid bedömningen kan flera omständigheter beaktas. En verksamhet kan vara olämplig om de rymdföremål eller den teknik som används riskerar att hindra, störa eller orsaka skada på annan rymdverksamhet, rymdföremål eller viktig samhällsinfrastruktur. Verksamheten kan också vara olämplig om den begränsar tillgången till andra rymdbaserade tjänster, Sveriges och svenska aktörers förmåga att motstå störningar av rymdtjänster och rymdinfrastruktur eller antagonistiska hot. Den kan också vara olämplig om ett rymdföremål eller den teknik som används riskerar att störa eller orsaka skada på marken i en annan stat. Även rymdföremål och teknik med dubbla användningsområden kan medföra risker. Exempelvis kan teknik för borttagning av rymdskrot användas för att förstöra andra rymdföremål. Robotteknik används till att skjuta upp satelliter men kan också användas till interkontinentala vapenbärare. Det kan också handla om att en annan stat får militär nytta av högupplösta bilder från kommersiella jordobservationssatelliter.

Även omständigheter kring verksamhetsutövaren som innebär att verksamheten kan inverka skadligt på Sveriges säkerhet eller andra utrikes-, säkerhets- eller försvarsintressen ska beaktas. En avgörande fråga i det sammanhanget är om det är förenligt med Sveriges intressen att de som äger eller på annat sätt har inflytande över verksamheten utövar rymdverksamhet under svensk jurisdiktion. Vid den bedömningen fyller samverkan enligt 7 och 8 §§ en viktig funktion, se vidare kommentarerna till respektive paragraf. Tillståndsmyndigheten kan också beakta om verksamhetsutövaren kontrolleras av en stat utanför Europeiska unionen eller Nato. Det kan handla om att en annan stat, direkt eller indirekt, kontrollerar majoriteten av rösterna i det aktiebolag som bedriver rymdverksamheten. Det kan också handla om att staten har investerat i verksamheten på sådant sätt att staten bedöms ha inflytande över den verksamhet som bedrivs.

Också andra omständigheter kan få betydelse vid prövningen. Det kan exempelvis vara relevant att beakta risken för att verksamhetsutövaren kommer att bedriva säkerhetshotande verksamhet mot Sverige eller Sveriges allierade, på svenskt territorium eller mot svensk rymdinfrastruktur. Det bör även beaktas om det finns en risk för att känslig eller viktig kunskap, information eller produkt förs över från Sverige eller från någon annan medlemsstat i EU. Vidare kan det ha betydelse om det finns omständigheter rörande verksamheten som sådan som kan vara känsliga för svenska intressen, se kommentaren till 3 §.

Enligt 7 § ska tillståndsmyndigheten samverka med de myndigheter som regeringens bestämmer i frågor om Sveriges säkerhet eller andra utrikes-, säkerhets- eller försvarsintressen. Tillståndsmyndigheten ska också hålla chefen för det departement som har hand om utrikesärendena underrättad, när en fråga som är av betydelse för förhållandet till en annan stat eller till en mellanfolklig organisation uppkommer hos en statlig myndighet (10 kap. 13 § regeringsformen).

Enligt *andra stycket* får ett tillstånd till att bedriva rymdverksamhet förenas med de villkor som behövs för kontrollen av verksamheten eller av andra skäl. Med stöd av regeln kan tillståndsmyndigheten alltså förena tillståndsbeslutet med villkor som verksamhetsutövaren behöver uppfylla vid utövandet av verksamheten. Som framgår av lagtexten kan villkor uppställas för att underlätta en kontroll av att verksamheten uppfyller förutsättningarna för att tillstånd till rymdverksamhet ska beviljas. Exempelvis kan det uppställas villkor på att en utrustning som uppfyller vissa specifikationer ska användas. En förutsättning för ett sådant villkor är att tillståndsmyndigheten har bedömt att det är nödvändigt i det enskilda fallet för att säkerställa att verksamheten kan bedrivas på ett säkert sätt så att riskerna för liv, hälsa och egendom begränsas.

Ett tillståndsbeslut kan också förenas med villkor om det behövs av andra skäl. Sådant skäl kan exempelvis föreligga om det finns flera verksamhetsutövare som ansöker om tillstånd för rymdverksamhet ingående i ett samtidigt utsändningstillfälle. Tillståndet för verksamhetsutövaren för utsändning av bäraketen kan då förenas med villkor om att utsändningen får påbörjas först då övriga verksamhetsutövare har fått sina respektive tillstånd. Ett skäl för villkor kan även handla om att begränsa tillståndets giltighetstid i vissa delar, framför allt för utsändning. Andra exempel på villkor är att anknytande verksamhet ska ha nödvändiga tillstånd innan rymdverksamheten får påbörjas. Det är alltså möjligt för

tillståndsmyndigheten att genom villkor precisera förutsättningarna för beviljande av tillstånd. Enligt 3 § får dessutom regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer meddela föreskrifter för att precisera förutsättningarna för att få tillstånd.

3 § Regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer får meddela ytterligare föreskrifter om de förutsättningar för tillstånd som anges i 2 § första stycket 1–4, 6 och 7 och andra stycket.

Regeringen får meddela föreskrifter eller i enskilda fall besluta om att det krävs avtal om ansvarsfördelning med en annan stat för beviljande av tillstånd att bedriva rymdverksamhet.

Paragrafen innehåller bemyndiganden när det gäller förutsättningar för beviljande av tillstånd. Övervägandena finns i avsnitt 6.1.3.

Enligt *första stycket* får regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer meddela ytterligare föreskrifter om förutsättningar för att få tillstånd som anges i 2 § första stycket 1–4, 6 och 7 och andra stycket. Flera av dessa har en övergripande karaktär och behöver preciseras och ges ett innehåll som kan tillämpas inom ramen för en tillståndsprövning. Förutsättningarna kan också behöva anpassas till olika typer av rymdverksamhet. Genom bemyndigandet kan regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer ange vad som gäller för exempelvis flygsäkerhet, tekniska krav, krav på nätverks- och informationssystem och hur en verksamhet ska avslutas. Mer utvecklade regler kan också behövas för bemannade rymdresor, drift av så kallade megakonstellationer och gruvdrift i rymden.

Av *andra stycket* framgår att regeringen får meddela föreskrifter eller i enskilda fall besluta om att en förutsättning för tillstånd att bedriva rymdverksamhet ska vara att det finns ett avtal om ansvarsfördelning med en annan stat. Det kan vara lämpligt att det finns ett sådant avtal om Sverige är en av flera utsändande stater enligt 1972 års ansvarskonvention och det finns behov av att säkerställa att Sverige har regressrätt gentemot övriga stater.

Överlåtelse av tillstånd

4 § Ett tillstånd att bedriva rymdverksamhet får överlätas endast efter medgivande. Ett medgivande lämnas av tillståndsmyndigheten eller, i fall som avses i 6 § andra stycket, regeringen. Ett medgivande får lämnas om den nya verksamhetsutövaren och verksamheten uppfyller förutsättningarna för tillstånd enligt 2 §.

Ett medgivande till överlåtelse av ett tillstånd får förenas med de villkor som behövs med hänsyn till kontrollen av verksamheten eller av andra skäl.

Regeringen får meddela föreskrifter eller i enskilda fall besluta om att det för medgivande till överlåtelse av ett tillstånd till en utländsk verksamhetsutövare ska krävas ett avtal om ersättningsansvar med den stat från vilken verksamhetsutövaren bedriver sin rymdverksamhet.

Paragrafen reglerar överlåtelse av tillstånd att bedriva rymdverksamhet. Övervägandena finns i avsnitt 6.2.

Av *första stycket* framgår att överlåtande av ett tillstånd att bedriva rymdverksamhet kräver tillståndsmyndighetens, eller i vissa fall regeringens, medgivande. Om ett medgivande till överlåtelse lämnas

inträder den nya tillståndshavaren som verksamhetsutövare för rymdverksamheten. Det innebär att denne övertar ansvaret för verksamheten och alltså ska bedriva verksamheten i enlighet med tillståndet och de allmänna skyldigheterna enligt 3 kap. Det innebär också att den nya tillståndshavaren är ersättningsansvarig för rymdverksamheten enligt 6 kap. och omfattas av skyldigheten att ha en sådan ansvarsförsäkring som avses i 6 kap. 6 §. Om överlåtelsen inte medges är den ursprungliga verksamhetsutövaren fortsatt ansvarig för rymdverksamheten. Den till vilken verksamheten skulle ha överlåtits får då inte bedriva rymdverksamheten.

Kravet på medgivande avser överlåtelsen av tillståndet och inte överlåtelsen av ett företag. Överlåtelse av ett företag som bedriver rymdverksamhet kommer i många fall prövas enligt andra regelverk. Det är en annan sak att en företagsöverlåtelse eventuellt kan medföra att tillståndet till rymdverksamhet också måste överlätas. I sådana situationer prövas överlåtelsen både i fråga om överlåtelse av ett tillstånd kan medges enligt lagen om rymdverksamhet och, i relevanta fall, annan lagstiftning, exempelvis lagen (2023:560) om granskning av utländska direktinvesteringar.

Av lagtexten framgår att en överlåtelse av ett tillstånd får medges om den nya verksamhetsutövaren och verksamheten bedöms uppfylla villkoren för att beviljas tillstånd att driva verksamheten i fråga. Det betyder att prövningen ska göras som om den nya verksamhetsutövaren hade ansökt om ett nytt tillstånd att få bedriva rymdverksamhet utifrån de förutsättningar som anges i 2 § och föreskrifter som har meddelats i anslutning till dessa. Om det finns särskilda villkor för det ursprungliga tillståndsbeslutet ska även förutsättningarna för den nya verksamhetsutövaren att uppfylla dessa bedömas.

Oftast torde prövningen av en överlåtelse kunna begränsas till förhållanden som rör verksamhetsutövaren och dennes förutsättningar att bedriva verksamheten. Som utgångspunkt får prövningen såvitt avser själva rymdverksamheten anses avgjord genom det ursprungliga tillståndsbeslutet. Det innebär att det bland annat ska prövas om den nya tillståndshavaren har tillräckliga resurser för att bedriva verksamheten. På motsvarande sätt som vid den ursprungliga tillståndsprövningen ska det bedömas om det finns förhållanden kring den nya verksamhetsutövaren som kan påverka lämpligheten av överlåtelsen sett utifrån Sveriges säkerhet och andra utrikes-, säkerhets- och försvarsintressen.

Enligt *andra stycket* får ett medgivande till överlåtelse förenas med de villkor som behövs med hänsyn till kontrollen av verksamheten eller av andra skäl. Bestämmelsen motsvarar vad som gäller vid tillstånd, se kommentaren till 2 § andra stycket.

I *tredje stycket* finns ett bemyndigande för regeringen att meddela föreskrifter eller i enskilda fall besluta om att ett medgivande enligt första stycket förutsätter ett avtal om ansvarsfördelning med en annan stat. Om ett tillstånd överläts till en utländsk verksamhetsutövare finns det begränsade möjligheter för Sverige att utöva tillsyn och i övrigt kontrollera hur rymdverksamheten bedrivs. Samtidigt kan Sverige, i egenskap av utsändande stat, vara fortsatt ersättningsskyldig enligt 1972 års ansvarskonvention. I sådana situationer kan det finnas anledning att reglera frågor om ansvar och ersättning i ett mellanstatligt avtal med den nya verksam-

hetsutövarens stat. Ett sådant avtal är bindande för de avtalande staterna men inte gentemot andra stater. Ett avtal hindrar med andra ord inte att en skadelidande stat framställer krav gentemot en utsändande stat med stöd av ansvarskonventionen. Genom ett avtal kan det dock säkerställas att Sverige har en regressrätt gentemot den andra staten.

Tidigare överträdelser

5 § Tillstånd eller medgivande till överlåtelse av ett tillstånd kan vägras om sökanden, eller den som verksamheten ska överlåtas till, inte har fullgjort sina skyldigheter enligt tidigare tillstånd eller medgivande. Detsamma gäller den som tidigare har bedrivit rymdverksamhet utan nödvändigt tillstånd eller medgivande.

Tillstånd eller medgivande till överlåtelse av ett tillstånd kan också vägras om sökanden, eller den som verksamheten ska överlåtas till, har eller har haft anknytning till en verksamhet där det har förekommit en sådan överträdelse eller underlåtelse som avses i första stycket.

Paragrafen innehåller regler om betydelsen av tidigare överträdelser att fullgöra skyldigheter vid prövningen av tillstånd att bedriva rymdverksamhet eller medgivande till överlåtelse av sådant tillstånd. Övervägandena finns i avsnitt 6.1.3 och 6.2.

Först stycket innebär en möjlighet för tillståndsmyndigheten att avslå en ansökan om tillstånd eller en ansökan om medgivande till överlåtelse av ett tillstånd på grund av sökandens tidigare handlande. Det gäller om sökanden eller den som verksamheten ska överlåtas till inte har fullgjort sina skyldigheter enligt ett tidigare tillstånd eller medgivande, exempelvis genom att inte iaktta villkor i tillståndsmyndighetens beslut. Det gäller också om sökanden eller den som verksamheten ska överlåtas till tidigare har bedrivit verksamhet utan nödvändigt tillstånd eller underlåtit att ansöka om medgivande till överlåtelse av ett tillstånd. Det inbegriper sådana fall då sökanden eller den som verksamheten ska överlåtas till helt saknat tillstånd men också om sökanden bedrivit verksamhet utanför ramarna för ett befintligt tillstånd. En bagatellartad överträdelse av ett tidigare tillstånd bör dock inte vara tillräckligt för att vägra ett nytt tillstånd. En annan omständighet som kan beaktas är om det har gått lång tid sedan överträdelsen skedde. I detta sammanhang avses med lång tid minst fem år. Om det finns oklarheter kring behovet av tillstånd för den verksamhet som sökanden bedriver, ska avsaknaden av tillstånd inte hindra att en ny ansökan om tillstånd beviljas.

Normalt behöver det inte göras någon utredning om huruvida det förekommit tidigare överträdelser. En utredning kan dock aktualiseras om det framkommer någon omständighet som tyder på att ett tidigare tillstånd eller medgivande inte har följts eller helt saknats.

Vad som nu sagts gäller en situation där det är samma fysiska eller juridiska person som tidigare har underlåtit att fullgöra sina skyldigheter som ansöker om tillstånd eller medgivande till överlåtelse av ett tillstånd. Som framgår av *andra stycket* kan tillstånd eller medgivande också vägras om sökanden, eller den som verksamheten ska överlåtas till, har eller har haft anknytning till en annan verksamhet där en överträdelse har förekommit. Exempelvis kan en juridisk persons överträdelser leda till att en annan juridisk person, med samma huvudsakliga ägare eller samma styrelse, ska vägras tillstånd. Även om sökanden eller den som verksamheten ska

överlåtas till är en juridisk person med en annan ägare, så kan en anknytning föreligga om ägarna är närstående eller är närstående på annat sätt. Paragrafen kan därmed tillämpas vid bulvanförhållanden.

Tillståndsmyndighet och förfarandet

Tillståndsmyndighet

6 § Ärenden om tillstånd att bedriva rymdverksamhet och ärenden om medgivande till överlåtelse av ett tillstånd ska prövas av den myndighet som regeringen bestämmer.

Om rymdverksamheten är nödvändig för att säkerställa Sveriges säkerhet eller andra utrikes-, säkerhets- eller försvarsintressen ska frågan om tillstånd att bedriva rymdverksamhet eller medgivande till överlåtelse av ett tillstånd i stället prövas av regeringen.

Paragrafen reglerar vilken myndighet som ska pröva ärenden om tillstånd att bedriva rymdverksamhet och ärenden om medgivande till överlåtelse av sådana tillstånd. Övervägandena finns i avsnitt 6.3.

Enligt *första stycket* ska ärenden om tillstånd att bedriva rymdverksamhet och ärenden om medgivande till överlåtelse av ett tillstånd prövas av den myndighet som regeringen bestämmer.

Andra stycket innebär att regeringen ska pröva ärenden om tillstånd att bedriva rymdverksamhet eller medgivande till överlåtelse av ett tillstånd i vissa fall. En förutsättning är att rymdverksamheten är nödvändig för att säkerställa Sveriges säkerhet eller andra utrikes-, säkerhets- eller försvarsintressen. Det är alltså inte tillräckligt att det finns ekonomiska eller praktiska skäl för att regeringen handlägger ärendet.

Syftet med bestämmelsen är att säkerställa Sveriges förmåga att bedriva rymdverksamhet på försvarsområdet på ett ändamålsenligt sätt. Det kan till exempel handla om att snabbt och flexibelt kunna sända upp satelliter i rymden, exempelvis för att ersätta förlorade satelliter eller placera nya satelliter i omloppsbana vid krissituationer. Med stöd av förevarande regel kan regeringen bevilja tillstånd för verksamhet som bedrivs av en privat verksamhetsutövare på uppdrag av en myndighet och som alltså inte kan undantas från tillståndsplikten med stöd av 2 kap. 1 §. För rymdverksamhet som bedrivs av en myndighet bör regeringen i första hand utnyttja möjligheten till undantag.

Samverkan med svenska myndigheter

7 § Tillståndsmyndigheten ska i ärenden om tillstånd att bedriva rymdverksamhet och ärenden om medgivande till överlåtelse av ett tillstånd samverka med de myndigheter som regeringen bestämmer i frågor som rör Sveriges säkerhet eller andra utrikes-, säkerhets- eller försvarsintressen.

Om det behövs ska tillståndsmyndigheten samverka med de myndigheter som regeringen bestämmer i frågor som rör säkerhet för liv, hälsa och egendom samt flygsäkerhet och verksamhetsutövarens försäkringsskyldighet enligt 6 kap. 6 §.

Paragrafen innehåller regler om tillståndsmyndighetens samverkan med andra myndigheter. Paragrafen motsvarar tillsynsmyndighetens samverkan med myndigheter i samband med tillsynen, se 5 kap. 3 §. Övervägandena finns i avsnitt 6.4.2.

Enligt *första stycket* ska tillståndsmyndigheten i ärenden om tillstånd att bedriva rymdverksamhet och ärenden om medgivande till överlåtelse av ett tillstånd samverka med de myndigheter som regeringen bestämmer i frågor om Sveriges säkerhet eller andra utrikes-, säkerhets- eller försvarsintressen. Att tillståndsmyndigheten ska samverka med de utpekade myndigheterna innebär att myndigheten inte ensidigt får avgöra om ett ärende om tillstånd till rymdverksamhet eller medgivande av överlåtelse av ett tillstånd aktualiserar frågor om Sveriges säkerhet eller andra utrikes-, säkerhets- eller försvarsintressen. Den aktuella regeln hindrar inte att tillståndsmyndigheten tillsammans med samverkansmyndigheterna upprättar rutiner för vilka ärenden som bör granskas. Det väsentliga är att samverkansmyndigheterna genom regeln får ett avgörande inflytande på vad det finns anledning att undersöka närmare.

Enligt *andra stycket* ska tillståndsmyndigheten, om det behövs, samverka med de myndigheter som regeringen bestämmer i frågor om säkerhet för liv, hälsa och egendom, flygsäkerhet och verksamhetsutövarns försäkringsskyldighet enligt 6 kap. 6 §. Avsikten är att tillståndsmyndigheten, om den bedömer att det finns behov av det, ska få stöd i dessa frågor vid handläggningen av tillståndsärenden och ärenden om medgivande till överlåtelse av tillstånd.

Vilka myndigheter som samverkan avser kommer att framgå av förordning. Av 8 § förvaltningslagen (2017:900) följer att tillståndsmyndigheten kan samverka också med andra myndigheter inom sitt verksamhetsområde.

Samverkan med utländska myndigheter och organisationer

8 § Tillståndsmyndigheten ska i ärenden om tillstånd att bedriva rymdverksamhet och ärenden om medgivande till överlåtelse av ett tillstånd samverka med de utländska myndigheter och mellanfolkliga organisationer som regeringen bestämmer, om det följer av Sveriges internationella åtaganden eller det annars behövs för att bedöma riskerna för liv, hälsa och egendom.

Paragrafen reglerar tillståndsmyndighetens samverkan med utländska myndigheter och mellanfolkliga organisationer. Paragrafen motsvarar tillsynsmyndighetens samverkan med utländska myndigheter och mellanfolkliga organisationer i samband med tillsynen, se 5 kap. 4 §. Övervägandena finns i avsnitt 6.4.2.

Enligt paragrafen ska tillståndsmyndigheten samverka med de utländska myndigheter och mellanfolkliga organisationer som regeringen bestämmer. En förutsättning för samverkan är att det antingen följer av Sveriges internationella åtaganden eller det annars behövs för att bedöma risker för liv, hälsa och egendom. Vilka utländska myndigheter och mellanfolkliga organisationer som ingår i samverkan kommer att framgå av förordning.

Tillståndsmyndighetens uppgiftsskyldighet vid samverkan

9 § Tillståndsmyndigheten ska lämna uppgifter till de myndigheter som avses i 7 § om det behövs för samverkan eller prövningen i ärenden om tillstånd att bedriva rymdverksamhet eller medgivande till överlåtelse av ett tillstånd.

Paragrafen reglerar tillståndsmyndighetens uppgiftsskyldighet i förhållande till de samverkansmyndigheter som avses i 7 §. Övervägandena finns i avsnitt 6.4.2.

Enligt paragrafen ska tillståndsmyndigheten lämna uppgifter till de samverkansmyndigheter som avses i 7 § om det behövs för samverkan eller prövningen i ärenden om tillstånd att bedriva rymdverksamhet eller medgivande till överlåtelse av sådant tillstånd. Denna uppgiftsskyldighet för tillståndsmyndigheten innebär att sekretessen för uppgifterna bryts, se 10 kap 28 § offentlighets- och sekretesslagen (2009:400). Skyldigheten att lämna uppgifter gäller dock inte för uppgifter som omfattas av sekretess enligt 15 kap. 1 a § offentlighets- och sekretesslagen, se tredje stycket samma bestämmelse.

10 § Tillståndsmyndigheten ska lämna uppgifter till de utländska myndigheter och mellanfolkliga organisationer som avses i 8 §, om det behövs för samverkan eller prövningen i ärenden om tillstånd att bedriva rymdverksamhet eller medgivande till överlåtelse av ett tillstånd.

En uppgift enligt första stycket ska inte lämnas om det finns en sekretessbestämmelse som är tillämplig på uppgiften och övervägande skäl talar för att det intresse som sekretessen ska skydda har företräde framför intresset av att uppgiften lämnas.

Paragrafen reglerar tillståndsmyndighetens möjlighet att lämna uppgifter till utländska myndigheter och mellanfolkliga organisationer som avses i 8 §. Övervägandena finns i avsnitt 6.4.2.

Enligt *första stycket* får tillståndsmyndigheten om det behövs för samverkan eller prövningen i ärenden om tillstånd att bedriva rymdverksamhet eller medgivande till överlåtelse av ett tillstånd, lämna uppgifter till de utländska myndigheter och mellanfolkliga organisationer som avses i 8 §. Denna uppgiftsskyldighet för tillståndsmyndigheten innebär att uppgifterna kan lämnas ut utan hinder av sekretess, se 8 kap. 3 § offentlighets- och sekretesslagen (2009:400).

Av *andra stycket* framgår att tillståndsmyndigheten inte ska lämna en uppgift till en utländsk myndighet eller mellanfolklig organisation om det finns en sekretessbestämmelse som är tillämplig på uppgiften och övervägande skäl talar för att det intresse som sekretessen ska skydda har företräde framför intresset av att uppgiften lämnas. Vid denna bedömning ska det beaktas med vilken styrka sekretessen gäller hos tillståndsmyndigheten, vilket intresse sekretessen avser att skydda, mottagarens behov av att få uppgiften och vilket eventuellt skydd uppgiften skulle få hos mottagaren.

Uppgiftsskyldighet till tillståndsmyndigheten

11 § Tillståndsmyndigheten får i samband med sin handläggning av ett ärende om tillstånd att bedriva rymdverksamhet eller i ett ärende om medgivande till överlåtelse av ett tillstånd begära uppgifter från statliga myndigheter.

De statliga myndigheter som regeringen bestämmer ska vara skyldiga att lämna en uppgift till tillståndsmyndigheten enligt första stycket, om det behövs för att tillståndsmyndigheten ska kunna fullgöra sitt uppdrag enligt lagen.

Paragrafen reglerar myndigheternas uppgiftsskyldighet till tillståndsmyndigheten. Övervägandena finns i avsnitt 6.4.3.

Genom *första stycket* får tillståndsmyndigheten i samband med sin handläggning av ett ärende om tillstånd att bedriva rymdverksamhet eller i ett ärende om medgivande till överlåtelse av ett tillstånd begära uppgifter från statliga myndigheter.

Enligt *andra stycket* är de statliga myndigheter som regeringen bestämmer skyldiga att lämna en uppgift som begärs enligt första stycket till tillståndsmyndigheten, om det behövs för att tillståndsmyndigheten ska kunna fullgöra sitt uppdrag enligt lagen.

Vilka myndigheter som omfattas av uppgiftsskyldigheten kommer att framgå av förordning.

Genom uppgiftsskyldigheten blir den sekretessbrytande bestämmelsen i 10 kap. 28 § offentlighets- och sekretesslagen (2009:400) tillämplig. Den sekretessbrytande bestämmelsen kan som utgångspunkt inte användas för uppgifter som omfattas av sekretess i det internationella arbetet, se 15 kap. 1 a § tredje stycket. För vissa myndigheter finns det dock en sådan möjlighet med stöd av 15 kap. 3 e § och 18 kap. 4 b § samma lag, om förutsättningarna i de paragraferna är uppfyllda. Myndigheterna kan därmed överlämna en uppgift till tillståndsmyndigheten utan hinder av sekretess. Det är den utlämnande myndigheten som prövar om förutsättningarna för ett sekretessgenombrott är uppfyllda. För att bedöma om förutsättningarna är uppfyllda kan den utlämnande myndigheten behöva efterfråga viss information från tillståndsmyndigheten.

Ansökan om tillstånd och medgivande till överlåtelse av tillstånd

12 § Den som vill bedriva rymdverksamhet eller överlåta ett tillstånd att bedriva sådan verksamhet ska ansöka om tillstånd respektive medgivande till överlåtelse av ett tillstånd hos tillståndsmyndigheten.

Den som vill bedriva sådan rymdverksamhet som avses i 6 § andra stycket ska ansöka om tillstånd eller medgivande till överlåtelse av ett tillstånd hos regeringen.

Paragrafen innehåller grundläggande regler om ansökan. Övervägandena finns i avsnitt 6.4.1.

Enligt *första stycket* ska den som vill ansöka om tillstånd att bedriva rymdverksamhet eller medgivande till överlåtelse av ett tillstånd ansöka om det hos tillståndsmyndigheten.

I *andra stycket* anges att ansökan om ett tillstånd, eller medgivande till överlåtelse ett tillstånd, ska göras hos regeringen om verksamhetsutövaren vill bedriva sådan rymdverksamhet som avses i 6 § andra stycket. Det avser de verksamhetsutövare som vill bedriva rymdverksamhet som är nödvändig med hänsyn till Sveriges säkerhet eller andra utrikes-, säkerhets- eller försvarsintressen. Se vidare kommentaren till 6 §.

13 § En ansökan om tillstånd att bedriva rymdverksamhet ska innehålla

1. grundläggande uppgifter om verksamhetsutövaren och dennes ägarförhållanden,
2. en utförlig beskrivning av den planerade verksamheten,
3. en beskrivning av de rymdföremål som förekommer i verksamheten och uppgift om ägarförhållanden till dessa,
4. en ekonomisk och teknisk plan för hur verksamheten ska bedrivas,
5. en miljökonsekvensbeskrivning, och

6. en analys av riskerna för liv, hälsa och egendom.

Regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer får meddela ytterligare föreskrifter om innehållet i ansökan om tillstånd.

Paragrafen reglerar vad en ansökan om tillstånd att bedriva rymdverksamhet ska innehålla. Övervägandena finns i avsnitt 6.4.1.

I *första stycket 1* anges det att ansökan ska innehålla grundläggande uppgifter om verksamhetsutövaren. Ansökan ska alltså innehålla uppgifter om verksamhetsutövarens identitet, dvs. namn och organisations- eller personnummer. Även den information som behövs för att myndigheten ska kunna komma i kontakt med verksamhetsutövaren ska lämnas. Det innefattar uppgift om postadress och eventuella telefonnummer och digitala kontaktpunkter. Av första punkten framgår också att ansökan ska innehålla uppgift om verksamhetsutövarens ägarförhållanden.

Av *första stycket 2* framgår att det i ansökan också ska finnas en utförlig beskrivning av den planerade verksamheten. Beskrivningen ska ha det innehåll och den detaljgrad som behövs för att tillståndsmyndigheten ska kunna bedöma om förutsättningarna för tillstånd är uppfyllda. Om den rymdverksamhet som ansökan avser endast utgör en del av den planerade verksamheten bör verksamheten som helhet beskrivas i ansökan.

Enligt *första stycket 3* ska ansökan innehålla en beskrivning av de rymdföremål som förekommer i verksamheten och vem som är ägare till dessa. Beskrivningen ska omfatta alla rymdföremål som förekommer i verksamheten. Om ansökan avser tillstånd till utsändning av en bärraket ska den även innehålla uppgift om bärraketens nyttolast. I förekommande fall får känslig information hanteras i särskild ordning.

I *första stycket 4* anges att ansökan ska innehålla en ekonomisk och teknisk plan för verksamheten. Den ekonomiska planen ska avse verksamhetsutövarens ekonomiska resurser och hur rymdverksamhetens alla moment ska finansieras. Den ekonomiska planen ska också innehålla information om hur eventuella åtgärder på grund av kollisionsvarningar eller skador ska hanteras ekonomiskt. Den tekniska planen ska ligga till grund för tillståndsmyndighetens bedömning av tekniska lösningar, bland annat utifrån säkerhet och långsiktig hållbarhet. Den tekniska planen ska också i förekommande fall beskriva vilken typ av kommunikation mellan jorden och rymdföremålet som planeras. Kraven på innehållet i den ekonomiska och tekniska planen preciseras genom föreskrifter som regeringen meddelar med stöd av andra stycket.

Enligt *första stycket 5* ska ansökan också innehålla en miljökonsekvensbeskrivning. Syftet är att tillståndsmyndigheten ska få en helhetsbild av den miljöpåverkan som verksamheten har. Detta åstadkoms genom att risker identifieras, beskrivs och bedöms. Utöver att beskrivningen ska utgöra underlag för tillståndsmyndighetens prövning kan den också användas som underlag för att formulera eventuella gränsvärden eller andra villkor som behövs för att verksamheten ska vara långsiktigt hållbar. Miljökonsekvensbeskrivningens närmare innehåll preciseras i förordning.

Av *första stycket 6* framgår att ansökan också ska innehålla en analys av riskerna för liv, hälsa och egendom. Syftet är att tillståndsmyndigheten ska få en god helhetsbild av vilka risker verksamheten medför för liv, hälsa och egendom. Analysen ska utgöra en grund för att risker ska kunna identifieras, bedömas och begränsas. Analysen bör anpassas efter

verksamhetens art. För utsändning av bärraketer finns exempelvis etablerade metoder för så kallade flygsäkerhetsanalyser. Innehållet i en analys av riskerna för liv, hälsa och egendom preciseras i förordning.

Andra stycket innehåller ett bemyndigande för regeringen att meddela ytterligare föreskrifter om vad en ansökan ska innehålla. Det gäller både uppgifter i ansökan och de handlingar som ska bifogas till ansökan.

Om en ansökan inte innehåller de uppgifter som krävs kan tillståndsmyndigheten avvisa ansökan under de förutsättningar som anges i 20 § förvaltningslagen (2017:900).

14 § En ansökan om medgivande till överlåtelse av ett tillstånd ska innehålla

1. grundläggande uppgifter om den som vill överta tillståndet och dennes ägarförhållanden,
2. uppgift om det tillstånd som överlåtelsen avser,
3. en ekonomisk och teknisk plan för hur verksamheten ska bedrivas,
4. en miljökonsekvensbeskrivning, och
5. en analys av riskerna för liv, hälsa och egendom.

Regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer får meddela ytterligare föreskrifter om innehållet i ansökan om medgivande till överlåtelse av ett tillstånd.

Paragrafen reglerar vad en ansökan om medgivande till överlåtelse av tillstånd att bedriva rymdverksamhet ska innehålla. Övervägandena finns i avsnitt 6.4.1.

Enligt *första stycket 1* ska grundläggande uppgifter om den som vill överta tillståndet och dennes ägarförhållanden anges. Punkten motsvarar den information som ska lämnas enligt 13 § första stycket.

Av *första stycket 2* framgår att det i ansökan ska finnas uppgift om det tillstånd som överlåtelsen avser. Det torde ofta vara möjligt för tillståndsmyndigheten att själv bereda sig åtkomst till handlingar som förekommer i ett ärende vid tillståndsmyndigheten. Detta är dock inte alltid möjligt, exempelvis om det är fråga om ett tillstånd som beviljats av regeringen med stöd av 1 § andra stycket.

I *första stycket 3* anges att ansökan ska innehålla en ekonomisk och teknisk plan för verksamheten. Den ekonomiska planen ska avse den nya verksamhetsutövarens ekonomiska resurser och hur rymdverksamhetens alla moment ska finansieras. Den ska också avse hur eventuella åtgärder på grund av kollisionsvarningar eller skador ska hanteras ekonomiskt. Den tekniska planen ska ligga till grund för tillståndsmyndighetens bedömning av att tekniska lösningar är godtagbara, bland annat när det gäller säkerhet och långsiktig hållbarhet. Den tekniska planen omfattar också vilken typ av kommunikation mellan jorden och rymdföremål som planeras. Den ekonomiska och tekniska planens innehåll preciseras genom föreskrifter som regeringen meddelar med stöd av andra stycket.

Enligt *första stycket 4* ska det i ansökan också ingå en miljökonsekvensbeskrivning. Miljökonsekvensbeskrivningen kan normalt inriktas på ändrade förhållanden med anledning av en överlåtelse av verksamheten. Den kan därmed typiskt sett vara mindre omfattande än vid ansökan om tillstånd att bedriva rymdverksamhet. Vad miljökonsekvensbeskrivningen ska innehålla preciseras i förordning.

Av *första stycket 5* framgår att ansökan också ska innehålla en analys av riskerna för liv, hälsa och egendom. Syftet är att verksamhetsutövaren och

tillståndsmyndigheten ska få en god helhetsbild över vilka risker verksamheten innebär för liv, hälsa och egendom. Analysen ska utgöra en grund för att risker ska kunna identifieras, bedömas och begränsas genom förebyggande säkerhetsåtgärder. Analysen bör anpassas efter verksamhetens art. För utsändning av bärraketer finns exempelvis etablerade metoder för så kallade flygsäkerhetsanalyser. Innehållet i en analys av riskerna för liv, hälsa och egendom preciseras i förordning.

Andra stycket innehåller ett bemyndigande för regeringen att meddela ytterligare föreskrifter om innehållet i en ansökan om medgivande till överlåtelse av ett tillstånd. Det gäller både uppgifter i ansökan och de handlingar som ska bifogas till ansökan. Om en ansökan inte innehåller de uppgifter som krävs kan tillståndsmyndigheten avvisa ansökan under de förutsättningar som anges i 20 § förvaltningslagen (2017:900).

Tidsfrister för handläggningen

15 § Tillståndsmyndigheten ska i ett ärende om tillstånd eller medgivande till överlåtelse av ett tillstånd meddela slutligt beslut senast inom tolv månader från den dag då ansökan är fullständig och ansökningsavgiften betald. Om det finns särskilda skäl för det får fristen förlängas.

Paragrafen reglerar inom vilken tid tillståndsmyndigheten ska fatta ett slutligt beslut i ärenden om tillstånd att bedriva rymdverksamhet eller medgivande till överlåtelse av sådant tillstånd. Övervägandena finns i avsnitt 6.4.4.

Tillståndsmyndigheten ska senast tolv månader från det att en ansökan är fullständig meddela slutligt beslut. Ett slutligt beslut innebär att rymdverksamheten tillåts eller inte tillåts, att överlåtelse av ett tillstånd medges eller inte medges eller att ärendet skrivs av. Tidsfristen börjar inte löpa förrän ansökan är fullständig. Det innebär att ansökan behöver ha de uppgifter och vara så konkretiserad att den kan ligga till grund för en prövning av ärendet om tillstånd att bedriva rymdverksamhet eller ärende om medgivande till överlåtelse av sådant tillstånd. Det är tillståndsmyndigheten som avgör när en ansökan är fullständig och fristen därmed börjar löpa.

Av lagtexten framgår att tidsfristen för tillståndsmyndighetens slutliga beslut kan förlängas om det finns särskilda skäl. Det är tillståndsmyndigheten som avgör om särskilda skäl finns. Det kan handla om att uppgifter från exempelvis ett samverkansförfarande behövs inför beslutet. Ett slutligt beslut kan också dröja på grund av att sökanden har begärt mer tid för att komma in med ytterligare utredning. Om sökanden eller en samverkansmyndighet inte inkommer med uppgifter i tid får tillståndsmyndigheten pröva om ärendet kan prövas på befintligt underlag.

Att tillståndsmyndigheten ska pröva en ansökan inom en viss tidsfrist innebär inte ett undantag från regeln i 9 § första stycket förvaltningslagen (2017:900) om att en myndighet ska handlägga ett ärende så enkelt, snabbt och kostnadseffektivt som möjligt utan att rättssäkerheten eftersätts. Tidsfristen är i stället ett komplement till den regeln och innebär alltså en yttersta gräns för handläggningstiden. Om det är möjligt ska tillståndsmyndigheten besluta inom kortare tid än 12 månader.

Om tillståndsmyndigheten överskrider tidsfristen får det ingen verkan på utgången i ärendet. En fördröjd handläggning kan dock, under de för-

utsättningar som anges i skadeståndslagen (1972:207), i vissa situationer medföra att staten blir skadeståndsskyldig.

Avgifter

16 § Tillståndsmyndigheten ska ta ut avgift av sökanden för ansökan om tillstånd att bedriva rymdverksamhet eller medgivande till överlåtelse av ett tillstånd.

Regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer får meddela föreskrifter om avgift för tillstånd att bedriva rymdverksamhet eller medgivande till överlåtelse av ett tillstånd.

Paragrafen reglerar tillståndsmyndighetens rätt att ta ut en avgift för ansökningar enligt lagen. Övervägandena finns i avsnitt 6.4.5.

Av *första stycket* framgår att tillståndsmyndigheten ska ta ut en avgift av den som ansöker om tillstånd att bedriva rymdverksamhet eller om medgivande till överlåtelse av sådant tillstånd.

I *andra stycket* finns ett bemyndigande för regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer att meddela föreskrifter om avgifterna.

3 kap. Verksamhetsutövarens skyldigheter

Säker rymdverksamhet

1 § Rymdverksamhet ska bedrivas på ett säkert sätt så att riskerna för liv, hälsa och egendom begränsas och på ett sätt som är lämpligt med hänsyn till Sveriges säkerhet och andra utrikes-, säkerhets- och försvarsintressen.

Verksamhetsutövaren ska ha den kunskap och vidta de försiktighetsåtgärder som behövs för att förebygga, hindra eller motverka riskerna med verksamheten.

Paragrafen innehåller regler om verksamhetsutövarens skyldighet att bedriva rymdverksamhet på ett säkert sätt. Övervägandena finns i avsnitt 7.

Enligt *första stycket* ska rymdverksamhet bedrivas på ett säkert sätt så att riskerna för liv, hälsa och egendom begränsas. Rymdverksamhet ska även bedrivas på ett sätt som är lämpligt med hänsyn till Sverige säkerhet och andra utrikes-, säkerhets- eller försvarsintressen. Genom regeln etableras en rättslig standard som riktar sig till verksamhetsutövaren och som gäller för all verksamhet inom lagens tillämpningsområde. Det innefattar således också sådan verksamhet som undantagits från tillståndskravet med stöd av 2 kap. 1 § andra stycket.

Verksamhetsutövarens skyldighet att bedriva rymdverksamhet på ett säkert sätt gäller vid alla moment av verksamheten. Regeln kompletterar därigenom de krav som ställs vid tillståndsprövningen genom 2 kap. 2 § första stycket 1 och 7 och eventuella villkor som tillståndsbeslutet förenats med enligt andra stycket i nämnda paragraf.

Att verksamheten ska bedrivas på ett säkert sätt är avsett att ha en bred innebörd. Avsikten med skyldigheten att bedriva en säker rymdverksamhet är att begränsa de risker som rymdverksamheten innebär för liv, hälsa och egendom. Det omfattar risken för olyckor och tillbud som beror på fel och brister i rymdverksamheten. Vad som är att anse som säker rymdverksamhet och de krav som ställs på verksamhetsutövaren kan variera beroende på typen av rymdverksamhet samt de rymdföremål och

tekniska lösningar som används i verksamheten. Högre krav bör ställas på en verksamhet som i grunden är förenad med stora risker.

Kravet på att rymdverksamheten ska vara lämplig med hänsyn till Sveriges säkerhet och andra utrikes-, säkerhets- och försvarsintressen kompletterar villkoret i 2 kap. 2 § första stycket 7. Det innebär att verksamhetsutövaren löpande behöver arbeta med att bedriva en säker rymdverksamhet, exempelvis genom att vidta åtgärder för skydd mot yttre hot, som exempelvis sabotage eller andra brottsliga angrepp eller störningar av rymdtjänster och rymdinfrastruktur som kan påverka samhällsviktiga tjänster. Begreppet Sveriges säkerhet har samma innebörd som i säkerhetsskyddslagen (2018:585).

Kraven på verksamhetsutövaren är avsedda att preciseras med stöd av bemyndigandet i 2 §.

Enligt *andra stycket* ska verksamhetsutövaren ha den kunskap och vidta de försiktighetsmått som behövs för att förebygga, hindra eller motverka riskerna med verksamheten. I detta ligger exempelvis att det i verksamheten används de vid var tid tillgängliga tekniska lösningar som säkerställer ett så säkert resultat som möjligt. Generellt bör krävas att verksamhetsutövaren förhåller sig till de risker som finns på ett systematiskt och strukturerat sätt, så att riskerna vid en sammanhållen bedömning framstår som godtagbara. Det åligger verksamhetsutövaren att inhämta den kunskap som behövs för att avgöra i vilken mån en åtgärd som vidtas inom verksamheten kan innebära risker för liv, hälsa eller egendom.

2 § Regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer får meddela föreskrifter om skyldigheten att bedriva verksamheten på ett säkert och lämpligt sätt enligt 1 §.

Paragrafen innehåller ett bemyndigande för regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer att meddela föreskrifter om skyldigheten att bedriva verksamheten på ett säkert och lämpligt sätt enligt 1 §. Övervägandena finns i avsnitt 7.

Paragrafen innebär en möjlighet för regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer att precisera verksamhetsutövarens skyldighet enligt 1 § att bedriva rymdverksamhet på ett säkert och lämpligt sätt och att vidta försiktighetsåtgärder. Regeln i 1 § är av övergripande karaktär och behöver preciseras. Den kan också behöva anpassas för olika typer av rymdverksamhet och rymdföremål. Genom bemyndigandet kan regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer precisera vad som gäller för exempelvis flygsäkerhet, tekniska krav och hur en verksamhet ska avslutas. Mer utvecklade regler kan också behövas för bemannade rymdresor, drift av så kallade megakonstellationer och gruvsdrift i rymden.

Långsiktigt hållbar rymdverksamhet

3 § Rymdverksamhet ska bedrivas på ett sätt som är långsiktigt hållbart för miljön och nyttjandet av rymden.

Verksamhetsutövaren ska ha den kunskap och vidta de åtgärder som behövs för att i rimlig utsträckning begränsa uppkomsten av rymdskrot eller annan skadlig miljöpåverkan.

Paragrafen reglerar verksamhetsutövarens skyldighet att bedriva verksamhet på ett långsiktigt hållbart sätt. Övervägandena finns i avsnitt 7.

Enligt *första stycket* ska rymdverksamhet bedrivas på ett sätt som är långsiktigt hållbart för miljön och nyttjandet av rymden. Att rymdverksamhet ska vara långsiktigt hållbar innebär att rymdmiljön ska bevaras och hållas tillgänglig för alla, också för framtida generationer. Tillgången till och användandet av rymden får inte begränsas till följd av att förekomsten av rymdskrot. Andra himlakroppar än jorden ska inte kontamineras till följd av mänsklig påverkan. Inte heller får mängden rymdskrot påverka samhällsviktig infrastruktur. Tillsammans med tillståndskraven i 2 kap. 2 § bidrar förevarande paragraf till att rymdmiljön kan bevaras och hållas tillgänglig för mänskligheten också i framtiden. Avsikten är att Sverige därigenom ska uppfylla sina folkrättsliga åtaganden. De krav som ska ställas på verksamheten i nu aktuellt avseende ska därmed vara i linje med internationella standarder och rekommendationer. Paragrafen är avsedd att preciseras med stöd av bemyndigandet i 4 §.

Enligt *andra stycket* åligger det verksamhetsutövaren ha den kunskap och vidta de åtgärder som behövs för att begränsa uppkomsten av rymdskrot eller annan skadlig miljöpåverkan. Det gäller oavsett om miljöpåverkan avser på jorden, i atmosfären eller i rymden, inklusive andra himlakroppar än jorden.

Som framgår av lagtexten gäller kravet på att rymdverksamhet ska vara långsiktigt hållbar i den utsträckning det är rimligt. I det ligger att nyttan av de åtgärder som verksamhetsutövaren skulle kunna vidta för att motverka eller begränsa negativa effekter ska stå i proportion till kostnaderna med åtgärden. Det innebär också att intresset av långsiktig hållbar rymdverksamhet behöver vägas mot andra viktiga intressen som rymdverksamheten kan tillgodose. Paragrafen innebär med andra ord inte något absolut förbud mot att bedriva rymdverksamhet som ger uppkomst till rymdskrot eller skadlig miljöpåverkan. Verksamhetsutövaren måste dock vidta rimliga åtgärder för att förhindra det.

4 § Regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer får meddela föreskrifter om långsiktigt hållbar rymdverksamhet.

Paragrafen innehåller ett bemyndigande för regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer att meddela föreskrifter om långsiktigt hållbar rymdverksamhet. Övervägandena finns i avsnitt 7.

Paragrafen innebär en möjlighet för regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer att precisera kraven på att rymdverksamheten ska vara långsiktigt hållbar. Kraven kan också behöva anpassas för olika typer av rymdverksamhet och rymdföremål. Genom bemyndigandet kan regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer precisera vad som gäller för exempelvis rymdskrot, tekniska krav, krav på vilket bränsle som kan användas och krav på hur en verksamhet ska avslutas. Mer utvecklade regler kan också behövas för bemannade rymdresor, drift av så kallade megakonstellationer och gruvidrift i rymden.

Verksamhetsutövarens rapporteringsskyldighet

5 § Verksamhetsutövaren ska så snart det kan ske informera tillsynsmyndigheten om driftsavbrott, defekter, fel eller andra onormala omständigheter i rymdverksamheten som kan innebära ökade risker för liv, hälsa, egendom, miljö eller Sveriges säkerhet.

Paragrafen reglerar verksamhetsutövarens uppgiftsskyldighet. Övervägandena finns i avsnitt 7.

I bestämmelsen regleras verksamhetsutövarens skyldighet att på eget initiativ informera tillsynsmyndigheten om det inträffar driftsavbrott, defekter, fel eller någon annan onormal omständighet som kan innebära ökade risker för liv, hälsa, egendom, miljö eller Sveriges säkerhet. Uttrycken driftsavbrott, defekter, fel eller annan onormal omständighet har samma innebörd som i 8 § andra stycket luftfartslagen (2010:500). Det kan handla om att de nätverks- och informationssystem som används tillfälligt eller permanent slutar att fungera eller inte fungerar som de ska. Också andra tekniska fel, såsom fel i framdrivningsförmågan, elledningar eller system för navigering och positionering omfattas. Som onormala omständigheter räknas även händelser som inträffar utanför rymdverksamheten men som kan påverka riskerna med verksamheten. Det kan exempelvis avse en kraftig solstorm, kollisioner mellan andra rymdföremål i samma omlopps bana eller liknande.

Verksamhetsutövaren ska även rapportera om det finns en ökad risk för Sveriges säkerhet. En liknande rapporteringsskyldighet finns bland annat enligt säkerhetsskyddsregelverket. Uttrycket Sveriges säkerhet har samma innebörd som i 1 kap 1 § säkerhetsskyddslagen (2018:585), se även prop. 2013/14:51, s. 36.

Det saknar betydelse hur händelsen har uppkommit. Syftet är att tillsynsmyndigheten ska få information som är relevant ur säkerhetssynpunkt så att myndigheten kan utvärdera situationen och vidta eventuella åtgärder som behövs. Rapporteringen ska ske så snart det kan ske och det är endast sådana händelser som innebär en påtaglig risk för de i paragrafen nämnda intressena som medför att en rapportering ska ske.

4 kap. Register över rymdföremål

1 § Den myndighet som regeringen bestämmer (registermyndigheten) ska föra ett register över rymdföremål som har sänts ut

1. från svenskt territorium eller från en farkost som är registrerad i Sverige, eller
2. av en svensk medborgare eller en juridisk person med säte i Sverige.

I paragrafen finns regler om det nationella registret över rymdföremål och registermyndighetens uppdrag. Övervägandena finns i avsnitt 8.

Av paragrafen framgår att den myndighet som regeringen bestämmer ska föra ett register över svenska rymdföremål. Genom registret fullgör Sverige sina förpliktelser enligt artikel II i 1975 års registreringskonvention. Rymdföremål definieras i 1 kap. 5 §.

Alla svenska rymdföremål ska registreras. Det saknar betydelse om föremålet förekommer i en tillståndspliktig verksamhet eller inte. Det innebär att även rymdföremål i rymdverksamhet som undantagits från tillståndsplikten med stöd av 2 kap. 1 § andra stycket ska registreras. Det

saknar också betydelse om rymdföremålet är funktionsdugligt eller inte. En registrering i registret över rymdföremål har inte några rättsverkningar.

Ett rymdföremål ska registreras om det har sänts ut från svenskt territorium eller från en farkost som är registrerad i Sverige. Det senare omfattar utsändningar av rymdföremål som sker till havs med hjälp av ett fartyg som är registrerat i skeppsregistret enligt 2 kap. 1 § sjölagen (1994:1009) eller med hjälp av ett luftfartyg som finns upptaget i luftfartsregistret enligt 2 kap. 1 § luftfartslagen (2010:500). Beroende av den tekniska utvecklingen kan paragrafen också komma att tillämpas vid utsändningar som sker med hjälp av andra typer av farkoster, såsom obemannade farkoster (så kallade drönare).

Ett rymdföremål ska också registreras om det har sänts ut av en fysisk person som är svensk medborgare eller en juridisk person som har säte i Sverige. Det saknar betydelse om en svensk medborgare också är medborgare i ett annat land.

Avgörande för bedömningen av vem som är att anse som utsändare är vem som utövar kontroll över verksamheten. Ett anställningsavtal med en svensk eller utländsk medborgare innebär att personen ska sända ut ett föremål räcker därmed inte. Ofta torde rymdföremålets ägarförhållanden vara avgörande för vem som anses ha sänt ut ett rymdföremål. Det kan dock inte uteslutas att någon på grund av avtal eller liknande utövar sådan kontroll över verksamheten att denne ska anses ha sänt ut föremålet.

2 § Verksamhetsutövaren ska så snart som möjligt lämna följande uppgifter till registermyndigheten om rymdföremål som sänts ut enligt 1 §:

1. utsändande stat eller stater,
2. beteckning eller registreringsnummer på rymdföremålet,
3. dag och område eller plats för utsändande,
4. grundläggande parametrar för omloppsbanan, och
5. rymdföremålets allmänna användningsområde.

Regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer får meddela föreskrifter om ytterligare uppgifter som verksamhetsutövaren ska lämna till registermyndigheten.

Paragrafen reglerar verksamhetsutövarens skyldighet att lämna uppgifter till registermyndigheten. Övervägandena finns i avsnitt 8.

Enligt *första stycket* ska verksamhetsutövaren så snart som möjligt lämna vissa uppgifter om rymdföremål som sänts ut, dvs. den myndighet som avses i 1 §. Verksamhetsutövaren ska lämna uppgifter om alla rymdföremål som används inom ramen för den rymdverksamhet som verksamhetsutövaren ansvarar för. Syftet är att registermyndigheten ska ha tillgång till de uppgifter som behövs för att föra register över rymdföremål och för att Sverige ska fullgöra sina förpliktelser enligt registreringskonventionen. I det ligger att det är registermyndigheten som ska bedöma om ett föremål ska ingå i registret över rymdföremål.

Att uppgifterna ska lämnas så snart som möjligt innebär att de ska lämnas så snart det är praktiskt möjligt. När det gäller rymdföremål som placeras i omloppsbanan kring jorden kan uppgifterna normalt lämnas efter att föremålet befinner sig i omloppsbanan. Om rymdföremålet efter uppskjutningen är avsett att förflyttas från en första omloppsbanan till en annan kan verksamhetsutövaren ibland lämna uppgifterna efter förflytt-

ningen. Det förutsätter dock att förflyttningen görs i nära anslutning till att rymdföremålet placerades i den första omloppsbanan. Eftersom uppgiftsskyldigheten avser alla rymdföremål, och inte endast sådana som placeras i omloppsbanan eller sänds upp till högre höjder, kan verksamhetsutövaren i vissa fall lämna uppgifterna först efter att verksamheten avslutas. Det gäller bland annat utsändningar av sondraketer, som endast tillfälligt befinner sig i rymden innan de återvänder till jorden.

I lagtexten görs en uppräknig av de uppgifter som ska lämnas till registermyndigheten. Uppräkningen motsvarar de uppgifter som Sverige är skyldig att lämna till Förenta nationernas generalsekreterare (se artikel IV i registreringskonventionen).

Enligt *första stycket 1* ska verksamhetsutövaren lämna uppgifter om utsändande stat eller stater till registermyndigheten. Det innebär att verksamhetsutövaren ska lämna uppgift om den stat från vars territorium eller farkost som utsändningen görs och nationaliteten på den eller de fysiska eller juridiska personer som har sänt ut rymdföremålet. Om en svensk satellit sänds ut från en utsändningsanläggning på en annan stats territorium och med en utsändningsleverantör från en tredje stat finns det tre utsändande stater. Finns det fler nyttolaster än den svenska satelliten blir varje stat som äger eller annars ansvarar för nyttolasten också utsändande stater.

Av *första stycket 2* framgår att verksamhetsutövaren ska lämna uppgifter om rymdföremålets beteckning eller registreringsnummer.

Första stycket 3 innebär att verksamhetsutövaren ska lämna uppgifter om dag och område eller plats för utsändande.

Enligt *första stycket 4* ska verksamhetsutövaren lämna uppgifter om rymdföremålets grundläggande banparametrar. Det innefattar omloppstid, banplanetens lutning, apogeum och perigeum. Uttrycken apogeum och perigeum är etablerade tekniska termer som betecknar det längsta respektive kortaste avståndet mellan rymdföremålet och jorden eller någon annan himlakropp.

Av *första stycket 5* framgår att verksamhetsutövaren ska lämna uppgifter om rymdföremålets allmänna användningsområden. Det innebär att den eller de generella funktionerna med rymdföremålet ska anges.

I *andra stycket* finns ett bemyndigande för regeringen, eller den myndighet som regeringen bestämmer, att meddela föreskrifter om ytterligare uppgifter som verksamhetsutövaren ska lämna till registermyndigheten. Avsikten är att uppgiftsskyldigheten ska omfatta alla sådana uppgifter som ska ingå i registret över rymdföremål och sådana uppgifter som behövs för att registermyndigheten ska bedöma om ett rymdföremål ska registreras enligt 1 §.

3 § Verksamhetsutövaren ska så snart som möjligt informera registermyndigheten om ändringar av uppgifter som har lämnats till registermyndigheten enligt 2 § om ändringarna inte är av ringa betydelse.

Paragrafen reglerar verksamhetsutövarens skyldighet att lämna uppgifter till registermyndigheten. Övervägandena finns i avsnitt 8.

För att säkerställa att registret över svenska rymdföremål är aktuellt och innehåller korrekta uppgifter ska verksamhetsutövaren informera registermyndigheten om det sker ändringar av de uppgifter som ska lämnas till

registermyndigheten enligt 2 §. Detta gäller under förutsättning att förändringarna inte är av ringa betydelse. Exempel på förändringar som inte är av ringa betydelse är om rymdföremålet får ett annat användningsområde eller om det flyttas till en annan omlopps bana. Verksamhetsutövaren ska också informera registermyndigheten om verksamhetsutövaren avlägsnar ett rymdföremål från en omlopps bana.

5 kap. Tillsyn

Tillsynsmyndighet och samverkan

Tillsynsmyndighet och tillsynsmyndighetens uppdrag

1 § Den myndighet som regeringen bestämmer ska vara tillsynsmyndighet.

Tillsynsmyndigheten ska utöva tillsyn över att denna lag och de föreskrifter som har meddelats i anslutning till lagen följs.

Paragrafen innehåller regler om tillsynsmyndighet och dess uppdrag. Övervägandena finns i avsnitt 9.1.

Av *första stycket* framgår att regeringen bestämmer vilken myndighet som ska vara ansvarig för tillsynen.

I *andra stycket* finns en beskrivning av tillsynsmyndighetens uppdrag. I uppdraget ingår att övervaka att den rymdverksamhet som bedrivs är förenlig med de krav som ställs enligt förevarande lag och föreskrifter som har meddelats i anslutning till lagen. Detta inbegriper verkställighetsföreskrifter som har meddelats med stöd av 8 kap. 7 § regeringsformen.

En grundläggande förutsättning för att någon ska få bedriva rymdverksamhet är att verksamheten har tillstånd. Tillsynsmyndigheten behöver alltså säkerställa att den rymdverksamhet som bedrivs har tillstånd. Tillsynsmyndigheten behöver också kontrollera om den verksamhet som faktiskt bedrivs inryms i tillståndet och att eventuella villkor som uppställts för verksamheten följs. Det gäller även villkor som kan ha uppställts i samband med ett medgivande av en överlåtelse av ett meddelat tillstånd. Tillsynsmyndigheten ska vidare kontrollera att de krav på verksamheten och verksamhetsutövaren som uppställs i 3, 4 och 6 kap. följs.

Att tillsynsmyndigheten ska utöva tillsyn innebär att myndigheten i förekommande fall även ska vidta de åtgärder som behövs för att komma till rätta med avvikelser.

Överlämnande av tillsynsuppgift

2 § Regeringen får meddela föreskrifter om att tillsynsmyndigheten får anlita någon annan vid tillsynen.

Regeringen eller, efter regeringens bemyndigande, tillsynsmyndigheten får i särskilda fall besluta att delar av tillsynen ska utövas av ett annat land och därigenom överlåta förvaltningsuppgift till det andra landet.

Paragrafen innehåller regler om överlämnande av tillsynsansvaret till annan än tillsynsmyndigheten. Övervägandena finns i avsnitt 9.2.

Enligt *första stycket* får regeringen meddela föreskrifter om att tillsynsmyndigheten får anlita någon annan vid tillsynen. Bemyndigandet medför att även enskilda kan komma att fullgöra tillsynsuppgifter på myndighetens uppdrag. Dessa uppgifter kan också innefatta myndighetsutövning.

En situation där det kan bli aktuellt är besiktningar av teknisk utrustning som utförs av en annan myndighet eller av en privat organisation. Det kan också handla om kompetenskontroller eller utfärdande av intyg.

Enligt *andra stycket* ges regeringen eller, efter regeringens bemyndigande, tillsynsmyndigheten en rätt att i särskilda fall besluta att delar av tillsynen ska utövas av ett annat land och därigenom överlåta förvaltningsuppgift till det andra landet.

Bestämmelsen innebär ett bemyndigande till regeringen att i enlighet med 10 kap. 8 § regeringsformen överlåta förvaltningsuppgifter, som även kan utgöra myndighetsutövning, till ett annat land i ett särskilt fall. I att det ska röra sig om ett särskilt fall ligger att regeringens beslut ska vara begränsat och närmare avgränsa överlåtelsens omfattning, bland annat avseende uppgifter, tidsförhållanden och geografi.

Regeln kan aktualiseras om en uppskjutning sker från Sverige men med användning av bärraketer som tillverkas i ett annat land och som regelbundet tillhandahålls av det landet för uppskjutningarna. I sådana fall kan det vara lämpligt att tillsynen såvitt avser den tekniska utrustningen åtminstone delvis utförs av ansvarig myndighet i landet där bärraketen tillverkas. I sådana situationer kan ett avtal ingås med ett annat land om att delar av tillsynen ska utövas av det andra landet.

Samverkan med svenska myndigheter

3 § Tillsynsmyndigheten ska vid utövandet av tillsynen samverka med de myndigheter som regeringen bestämmer i frågor som rör Sveriges säkerhet eller andra utrikes-, säkerhets- eller försvarsintressen.

Om det behövs ska tillsynsmyndigheten samverka med de myndigheter som regeringen bestämmer i frågor som rör liv, hälsa och egendom samt flygsäkerhet och verksamhetsutövarens försäkringsskyldighet enligt 6 kap. 6 §.

Paragrafen innehåller regler om tillsynsmyndighetens samverkan med andra myndigheter inom ramen för tillsynen. Paragrafen motsvarar tillståndsmyndighetens samverkan i samband med tillståndsprovningen, se 2 kap. 7 §. Övervägandena finns i avsnitt 9.2.

Enligt *första stycket* ska tillsynsmyndigheten vid utövandet av tillsynen samverka med de myndigheter som regeringen bestämmer i frågor om Sveriges säkerhet eller andra utrikes-, säkerhets- eller försvarsintressen. I att tillsynsmyndigheten ska samverka med de utpekade myndigheterna ligger att tillsynsmyndigheten har en skyldighet att samverka i dessa frågor. Det betyder att tillsynsmyndigheten inte ensidigt får avgöra om den rymdverksamhet som står under myndighetens tillsyn kan ha betydelse för Sveriges säkerhet eller andra utrikes-, säkerhets- eller försvarsintressen. Det innebär inte att det finns en skyldighet för samverkansmyndigheterna att vid alla tillfällen detaljgranska all pågående rymdverksamhet i Sverige. Den aktuella regeln hindrar inte att tillsynsmyndigheten tillsammans med samverkansmyndigheterna upprättar rutiner för vilka verksamheter som bör granskas närmare utifrån de nu aktuella frågorna. Det väsentliga är att samverkansmyndigheterna genom regeln får ett avgörande inflytande på vad det finns anledning att undersöka närmare.

Enligt *andra stycket* ges tillsynsmyndigheten en möjlighet att samverka med de myndigheter som regeringen bestämmer i frågor om säkerhet för liv, hälsa och egendom samt flygsäkerhet och verksamhetsutövarens

försäkringsskyldighet. Avsikten är att tillsynsmyndigheten, om myndigheten bedömer att det finns behov av det, ska få stöd inom dessa frågor under tillsynsarbetet.

Vilka myndigheter eller mellanfolkliga organisationer som ingår i en samverkan enligt förevarande paragraf anges i förordning. Av 8 § förvaltningslagen (2017:900) följer att tillsynsmyndigheten kan samverka också med andra myndigheter inom sitt verksamhetsområde.

Samverkan med utländska myndigheter och organisationer

4 § Tillsynsmyndigheten ska samverka med de utländska myndigheter eller mellanfolkliga organisationer som regeringen bestämmer om det följer av Sveriges internationella åtaganden eller det annars behövs för att bedöma riskerna för liv, hälsa och egendom.

Paragrafen innehåller regler om tillsynsmyndighetens samverkan med utländska myndigheter och organisationer inom ramen för tillsynen. Paragrafen motsvarar tillståndsmyndighetens samverkan i samband med tillståndsprövningen, se 2 kap. 8 §. Övervägandena finns i avsnitt 9.2.

Enligt paragrafen får tillsynsmyndigheten en möjlighet att samverka med de utländska myndigheter eller mellanfolkliga organisationer som regeringen bestämmer. En förutsättning är att det antingen följer av Sveriges internationella åtaganden eller att det annars behövs för att bedöma risker för liv, hälsa och egendom. Vilka myndigheter eller mellanfolkliga organisationer som ingår i en samverkan enligt förevarande paragraf anges i förordning.

Tillsynsmyndighetens uppgiftsskyldighet vid samverkan

5 § Tillsynsmyndigheten ska lämna uppgifter till de myndigheter som avses i 3 § om det behövs för samverkan eller prövningen i ärenden om tillsyn.

Paragrafen innehåller regler om en uppgiftsskyldighet för tillsynsmyndigheten inom ramen för samverkan med svenska myndigheter. Uppgiftsskyldigheten motsvarar tillståndsmyndighetens uppgiftsskyldighet enligt 2 kap. 9 §. Övervägandena finns i avsnitt 9.2.

Enligt paragrafen ska tillsynsmyndigheten lämna uppgifter till de samverkansmyndigheter som avses i 3 § om det behövs för samverkan eller prövningen i ärenden om tillsyn. Denna uppgiftsskyldighet för tillsynsmyndigheten innebär att sekretessen för uppgifterna bryts, se 10 kap. 28 § offentlighets- och sekretesslagen (2009:400).

6 § Tillsynsmyndigheten ska lämna uppgifter till de utländska myndigheter och mellanfolkliga organisationer som avses i 4 §, om det behövs för samverkan eller prövningen i ärenden om tillsyn.

En uppgift enligt första stycket ska inte lämnas om det finns en sekretessbestämmelse som är tillämplig på uppgiften och övervägande skäl talar för att det intresse som sekretessen ska skydda har företräde framför intresset av att uppgiften lämnas.

Paragrafen innehåller regler om en uppgiftsskyldighet för tillsynsmyndigheten inom ramen för samverkan med utländska myndigheter eller

organisationer. Uppgiftsskyldigheten motsvarar tillståndsmyndighetens uppgiftsskyldighet enligt 2 kap. 10 §. Övervägandena finns i avsnitt 9.2.

Enligt *första stycket* ska tillsynsmyndigheten, i ärenden om tillsyn, lämna uppgifter till de utländska myndigheter och mellanfolkliga organisationer som avses i 4 §. Denna uppgiftsskyldighet för tillsynsmyndigheten innebär att sekretessen för uppgifterna bryts, se 8 kap. 3 § och 10 kap 28 § offentlighets- och sekretesslagen (2009:400).

Av *andra stycket* framgår att tillsynsmyndigheten inte ska lämna en uppgift till en utländsk myndighet eller mellanfolklig organisation om det finns en sekretessbestämmelse som är tillämplig på uppgiften och övervägande skäl talar för att det intresse som sekretessen ska skydda har företräde framför intresset av att uppgiften lämnas. Vid denna bedömning bör det bland annat beaktas med vilken styrka sekretessen gäller hos tillsynsmyndigheten, vilket intresse sekretessen avser att skydda, mottagarens behov av att få uppgiften och vilket eventuellt skydd uppgiften skulle få hos mottagaren.

Uppgiftsskyldighet till tillsynsmyndigheten

7 § Tillsynsmyndigheten får i samband med sin handläggning av ett ärende om tillsyn begära uppgifter från statliga myndigheter.

De myndigheter som regeringen bestämmer ska vara skyldiga att lämna en uppgift till tillsynsmyndigheten enligt första stycket, om det behövs för att tillsynsmyndigheten ska kunna fullgöra sitt uppdrag enligt lagen.

Paragrafen reglerar myndigheternas uppgiftsskyldighet till tillsynsmyndigheten. Motsvarande bestämmelse finns för tillståndsverksamheten i 2 kap. 11 §. Övervägandena finns i avsnitt 9.2.

Genom *första stycket* får tillsynsmyndigheten i samband med sin handläggning av ett ärende om tillsyn begära uppgifter från statliga myndigheter.

Enligt *andra stycket* är de statliga myndigheter som regeringen bestämmer skyldiga att lämna en uppgift som begärs enligt första stycket till tillsynsmyndigheten, om det behövs för att myndigheten ska kunna fullgöra sitt uppdrag enligt lagen.

Vilka myndigheter som omfattas av uppgiftsskyldigheten kommer att framgå av förordning.

Genom uppgiftsskyldigheten blir den sekretessbrytande bestämmelsen i 10 kap. 28 § offentlighets- och sekretesslagen (2009:400) tillämplig. Myndigheterna kan därmed överlämna en uppgift till tillsynsmyndigheten utan hinder av sekretess. Det är den utlämnande myndigheten som prövar om förutsättningarna för ett sekretessgenombrott är uppfyllda. För att bedöma om förutsättningarna är uppfyllda kan den utlämnande myndigheten behöva efterfråga viss information från tillsynsmyndigheten.

Tillsynsmyndighetens undersökningsbefogenheter

Rätt till upplysningar och inspektion

8 § Verksamhetsutövaren ska på begäran av tillsynsmyndigheten lämna de uppgifter och handlingar som behövs för tillsynen.

Paragrafen reglerar verksamhetsutövarens informationsskyldighet gentemot tillsynsmyndigheten. Övervägandena finns i avsnitt 9.3.

Enligt paragrafen ska verksamhetsutövaren på begäran av tillsynsmyndigheten lämna de uppgifter och handlingar som myndigheten behöver för tillsynen. Det är tillsynsmyndigheten självt som avgör vilka uppgifter eller handlingar som behövs i ett enskilt fall. Det kan till exempel avse uppgifter som behövs för en bedömning av flygsäkerheten eller för att bedöma säkerheten i nätverk och informationssystem som används i rymdverksamheten. Det kan också avse årsrapporter, loggböcker och tekniska dokument. Behovet av information för tillsynen ska vägas mot det besvär eller intrång för verksamhetsutövaren som tillhandahållande av informationen medför, se 5 § tredje stycket förvaltningslagen (2017:900). Vid intresseavvägningen bör särskilt skyddsvärdet med tillsynen vägas mot det besvär eller intrång åtgärden innebär för verksamhetsutövaren.

Om verksamhetsutövaren inte medverkar, kan tillsynsmyndigheten förelägga verksamhetsutövaren enligt 9 § och i sista hand begära handräckning av Kronofogdemyndigheten enligt 12 §.

9 § Tillsynsmyndigheten har, i den utsträckning som det behövs för tillsynen, rätt att få tillträde till områden, lokaler och andra utrymmen. Rätten till tillträde gäller inte bostäder.

I paragrafen regleras tillsynsmyndighetens rätt att få tillträde till utrymmen vid utövandet av tillsynen. Övervägandena finns i avsnitt 9.3.

Enligt paragrafen har tillsynsmyndigheten rätt att få tillträde till områden, lokaler och andra utrymmen. En förutsättning är att tillträdet behövs för tillsynen. Det kan till exempel handla om att tillsynsmyndigheten behöver få tillgång till en verksamhetslokal för att granska teknisk utrustning eller för att ta del av dokument. Att det intrång som tillträdet innebär måste stå i proportion till behovet av åtgärden följer av 5 § tredje stycket förvaltningslagen (2017:900).

Tillsynsmyndighetens rätt till tillträde motsvaras av en skyldighet för verksamhetsutövaren att ge begärt tillträde. Tillträdesrätten ger dock inte myndigheten rätt att på egen hand bereda sig tillträde med tvång. Om verksamhetsutövaren inte medverkar, kan tillsynsmyndigheten förelägga verksamhetsutövaren att ge tillträde enligt 9 § och i sista hand begära handräckning av Kronofogdemyndigheten enligt 12 §.

Verksamhet som har undantagits från tillståndskravet

10 § Den som har undantagits från skyldigheten att ha tillstånd omfattas inte av tillsynsmyndighetens tillsyn. En sådan verksamhetsutövare ska i stället hålla regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer underrättad om verksamheten.

Paragrafen innehåller regler om tillsyn av rymdverksamhet som har undantagits från skyldigheten att ha tillstånd. Övervägandena finns i avsnitt 9.1.

Som framgår av 2 kap. 1 § andra stycket får regeringen under vissa förutsättningar meddela föreskrifter om att det inte krävs tillstånd för rymdverksamhet som bedrivs av en myndighet. I förevarande paragraf förtydligas att den som har undantagits från skyldigheten att ha tillstånd

inte omfattas av tillsyn. Av paragrafen framgår vidare att den som bedriver en undantagen verksamhet ska hålla regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer underrättad om verksamheten. Syftet är att regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer ska kunna ha viss insyn den påbörjade rymdverksamheten som har undantagits från skyldigheten att ha tillstånd och som inte står under tillsyn av tillsynsmyndigheten. Regeln kompletterar den anmälningsskyldighet som finns för sådan verksamhet enligt 2 kap. 1 § tredje stycket.

Hur ofta information om verksamheten ska lämnas får anpassas efter omständigheterna. Det bör dock informeras om det inträffar en förändring av betydelse i verksamheten. Det gäller särskilt om förändringen kan medföra att riskerna för liv, hälsa och egendom blir större än vad som framgått av tidigare lämnad information. Det gäller även om verksamheten överläts till en annan aktör som är undantagen kravet på tillstånd enligt 2 kap. 1 § tredje stycket. Om verksamheten överläts till någon som inte omfattas av undantaget gäller reglerna om tillstånd Också på vilket sätt som informationen lämnas får anpassas efter omständigheterna. Lämnande av information som är sekretessbelagd eller säkerhetsskyddsklassificerad kan kräva särskilda överväganden.

Föreläggande

11 § Tillsynsmyndigheten får förelägga den som står under tillsyn att lämna uppgifter och handlingar enligt 8 § och att ge myndigheten tillträde enligt 9 §.

Ett föreläggande får förenas med vite. Ett vitesföreläggande får inte riktas mot staten.

Paragrafen reglerar tillsynsmyndighetens möjlighet att besluta förelägganden om information och tillträde. Övervägandena finns i avsnitt 9.3.

Enligt *första stycket* får tillsynsmyndigheten förelägga verksamhetsutövaren att tillhandahålla information enligt 8 § och ge tillträde till utrymmen enligt 9 §. Som utgångspunkt ska dock tillsynsmyndigheten i första hand försöka förmå verksamhetsutövaren att agera på frivillig väg. Av 5 § tredje stycket förvaltningslagen (2017:900) följer att beslut om förelägganden i förhållande till en enskild får fattas endast om det är proportionerligt. Myndigheten ska göra en proportionalitetsbedömning i varje enskilt fall.

Av *andra stycket* framgår att ett föreläggande får förenas med vite. Lagen (1985:206) om viten tillämpas på sådana vitesförelägganden. Ett föreläggande som riktas mot staten får dock inte förenas med vite.

Verkställighet

12 § Tillsynsmyndigheten får begära handräckning av Kronofogdemyndigheten för att genomföra de åtgärder som avses i 8 och 9 §§. Vid handräckning gäller bestämmelserna i utökningsbalken om verkställighet av förpliktelser som inte avser betalningsskyldighet, avhysning eller avlägsnande.

Paragrafen reglerar tillsynsmyndighetens möjlighet att begära handräckning av Kronofogdemyndigheten för att genomföra sådana undersökningsåtgärder som avses i 8 och 9 §§. Övervägandena finns i avsnitt 9.3.

Av paragrafen framgår att tillsynsmyndigheten får begära handräckning av Kronofogdemyndigheten för att få tillgång till uppgifter eller hand-

lingar enligt 8 § eller för att få tillträde till lokaler och andra utrymmen enligt 9 §. Vid handräckning tillämpas bestämmelserna i utökningsbalken om verkställighet av förpliktelser som inte avser betalningsskyldighet, avhysning eller avlägsnande. Det innebär att i första hand 16 kap. 11–12 a §§ utökningsbalken ska tillämpas. En tillämpning av andra regler i samma balk kan också aktualiseras, exempelvis 2 kap. 17 § om vilka befogenheter en förrättningsman har.

Ingripanden

När och hur tillsynsmyndigheten ska ingripa

13 § Tillsynsmyndigheten ska ingripa mot en verksamhetsutövare som

1. bedriver eller har bedrivit rymdverksamhet utan tillstånd eller i strid med ett tillståndsbeslut eller ett beslut om medgivande till överlåtelse av ett tillstånd,

2. har lämnat oriktiga uppgifter, eller har låtit bli att lämna uppgifter, om uppgifterna är av betydelse för ett tillståndsbeslut eller ett beslut om medgivande till överlåtelse av ett tillstånd, eller

3. har åsidosatt sina skyldigheter enligt 3 kap. 1, 3 eller 5 §, 4 kap. 2 eller 3 §, 6 kap. 6 § eller enligt föreskrifter som har meddelats i anslutning till de paragraferna.

Tillsynsmyndigheten får avstå från ett ingripande om överträdelsen är ursäktlig eller om det annars med hänsyn till omständigheterna är oskäligt att ingripa.

Paragrafen reglerar när tillsynsmyndigheten ska ingripa mot en verksamhetsutövare på grund av en överträdelse. Övervägandena finns i avsnitt 9.4.

I första stycket regleras vilka överträdelser som tillsynsmyndigheten ska ingripa mot. Tillsynsmyndigheten kan också i vissa fall ingripa mot en verksamhetsutövare med stöd av 14 § utan att det föreligger en överträdelse.

Enligt *första stycket 1* ska tillsynsmyndigheten ingripa om en verksamhetsutövare har bedrivit rymdverksamhet utan tillstånd eller i strid med ett tillståndsbeslut eller ett beslut om medgivande till en överlåtelse av ett tillstånd. Det kan handla om att ett villkor som har uppställts i beslutet inte har följts eller att verksamheten på något annat sätt avviker från ett tillståndsbeslut. Frågan om den rymdverksamhet som bedrivs inryms i ett meddelat tillstånd får bedömas med utgångspunkt i tillståndsbeslutet, den beskrivning av verksamheten som finns i tillståndsansökan och vad som i övrigt framkommit i samband med tillståndsförfarandet. Mot bakgrund av lagens syfte att skydda mot risker för liv, hälsa och egendom ska frågan om verksamheten inryms i tillståndsbeslutet bedömas snävt. Om den verksamhet som bedrivs avviker från hur verksamheten har preciserats inom ramen för tillståndsförfarandet, ska tillsynsmyndigheten därför i regel ingripa mot verksamhetsutövaren. Små och obetydliga avvikelser behöver dock inte föranleda ett ingripande om det är uppenbart att dessa inte skulle ha haft någon betydelse för tillståndsmyndighetens bedömning av om försättningsarna för att bevilja tillstånd är uppfyllda. Att verksamheten bedrivs med en annan teknisk lösning än vad som beskrivits i ansökan bör normalt sett inte betraktas som en marginell avvikelse från tillståndsbeslutet.

Enligt *första stycket 2* ska tillsynsmyndigheten ingripa om de uppgifter som verksamhetsutövaren tillhandahållit har visat sig vara ofullständiga eller oriktiga. Det gäller alla uppgifter som verksamhetsutövaren har

lämnat i ett ärende om tillstånd att bedriva rymdverksamhet eller i ett ärende om medgivande till överlåtelse av ett tillstånd. Som anges i lagtexten är en förutsättning för ett ingripande att uppgifterna har haft relevans för tillståndsbeslutet eller medgivandet till överlåtelsen. Ett ingripande ska som utgångspunkt ske även om verksamhetsutövaren inte kan klandras för felet. Det saknar alltså i princip betydelse om verksamhetsutövaren inte har förstått att uppgiften varit felaktig eller inte har insett att uppgiften hade betydelse för tillståndsmyndighetens prövning. I sådana fall kan det ibland finnas skäl att avstå från ett ingripande med stöd av andra stycket, se vidare nedan. Att verksamhetsutövaren misstagit sig kan också, beroende på omständigheterna, tala för att tillsynsmyndigheten kan välja en mindre ingripande åtgärd. Har verksamhetsutövaren däremot medvetet vilselett tillståndsmyndigheten finns det ofta skäl för att tillsynsmyndigheten att välja en mer ingripande åtgärd, såsom ändring eller återkallelse av tillståndet.

Enligt *första stycket 3* ska tillsynsmyndigheten också ingripa om verksamheten avviker från de krav som ställs enligt vissa angivna paragrafer eller föreskrifter som har meddelats i anslutning till dessa. De närmare skyldigheterna som åvilar verksamhetsutövaren behandlas i dessa paragrafer, se vidare författningskommentaren till 3 kap. 1, 3 och 5 §§, 4 kap. 2 och 3 §§ och 6 kap. 6 §.

Andra stycket innebär en möjlighet för tillsynsmyndigheten att, med hänsyn till omständigheterna i det enskilda fallet, avstå från ett ingripande om överträdelsen framstår som ursäktlig eller det annars skulle vara oskäligt att ingripa. Att överträdelsen bedöms vara ringa är normalt sett inte skäl för att avstå från ett ingripande. I sådana fall kan tillsynsmyndigheten besluta om en anmärkning. Att verksamhetsutövaren inte känt till reglerna eller att överträdelsen berott på dålig ekonomi är som utgångspunkt inte heller skäl för att avstå från ett ingripande. En överträdelse som beror på omständigheter utanför verksamhetsutövarens kontroll kan dock i undantagsfall vara ursäktlig.

En situation där ett ingripande kan framstå som oskäligt är om åtgärder redan har vidtagits mot verksamhetsutövaren med stöd av ett annat regelverk som verksamheten omfattas av eller för en liknande överträdelse. Detsamma gäller om tillsynsåtgärder har vidtagits av en utländsk tillsynsmyndighet och åtgärderna bedöms tillräckliga. Tillsynsmyndigheten ska avstå från ett ingripande om det skulle riskera att bryta mot det så kallade dubbelprövningsförbudet. Det kan exempelvis handla om att en utländsk myndighet redan har vidtagit åtgärder mot en verksamhetsutövare som bedrivit rymdverksamhet utan tillstånd.

14 § Tillsynsmyndigheten ska ingripa mot en verksamhetsutövare i andra fall än i 13 § om

1. det behövs för att skydda liv, hälsa eller egendom,
2. det behövs för att hindra skadlig inverkan på Sveriges säkerhet eller andra utrikes-, säkerhets- eller försvarsintressen, eller
3. det annars finns synnerliga skäl för det.

Vid ett ingripande enligt första stycket tillämpas 15–17 §§. Tillsynsmyndigheten får inte besluta om sanktionsavgift vid ett ingripande enligt första stycket.

Paragrafen innehåller regler om ingripande av tillsynsmyndigheten i vissa fall. Övervägandena finns i avsnitt 9.4.

Paragrafen innebär att tillsynsmyndigheten i undantagsfall kan vidta tillsynsåtgärder för att skydda vissa viktiga intressen, även om verksamhetsutövaren inte kan anses ha gjort sig skyldig till en sådan överträdelse som avses i 13 §. För att tillsynsmyndigheten ska kunna ingripa med stöd av förevarande paragraf krävs att det föreligger ett hot mot ett sådant intresse som räknas upp i paragrafen eller att det annars finns synnerliga skäl för ett ingripande. Vid bedömningen av om ett ingripande är motiverat kan hänsyn tas till vilket intresse som hotas, vilka konsekvenser som skulle kunna inträffa och hur sannolikt det är att hotet realiseras. Av hänsyn till verksamhetsutövaren ska möjligheten att ingripa med stöd av paragrafen användas restriktivt.

Enligt *första stycket 1* ska tillsynsmyndigheten ingripa mot verksamhetsutövaren om det behövs för att skydda liv, hälsa eller egendom. Det kan handla om att det inför ett återförande av ett rymdföremål till jorden uppstår en situation som inte förutsetts vid tillståndsgivningen och där det är viktigt att det vidtas åtgärder för att begränsa riskerna för personskador och saksador.

Första stycket 2 innebär att tillsynsmyndigheten också ska ingripa om det behövs för att hindra skadlig inverkan på Sveriges säkerhet eller andra utrikes-, säkerhets- eller försvarsintressen. Tillsynsmyndigheten kan exempelvis ingripa om det framkommer information som talar för ett förestående angrepp mot ett rymdföremål eller om en viktig kommunikations-satellit blir föremål för signalspaning från främmande makt.

Enligt *första stycket 3* ska tillsynsmyndigheten ingripa också i andra fall än de som omfattas av första stycket 1 och 2, under förutsättning att det finns synnerliga skäl för det. Att det krävs synnerliga skäl innebär att ett ingripande endast kan komma i fråga i situationer då det är viktigt att tillsynsmyndigheten kan ingripa för att skydda ett väsentligt intresse. Hur skyddsvärt ett visst intresse är kan förändras över tid med hänsyn till den tekniska utvecklingen och andra förändringar i rymdsektorn.

I *andra stycket* förtydligas vilka ingripandeåtgärder tillsynsmyndigheten kan använda vid ett ingripande som inte beror på verksamhetsutövaren. Alla ingripandeåtgärder förutom sanktionsavgift kan användas, se vidare författningskommentarerna till 15–17 §§. Tillsynsmyndigheten kan använda en eller flera ingripandeåtgärder. Av 5 § tredje stycket förvaltningslagen (2017:900) följer att åtgärderna ska vara proportionella i förhållande till anledningen för ingripandet. Om flera åtgärder används behöver tillsynsmyndigheten säkerställa att sanktionerna sammantaget är väl avvägda.

15 § Ett ingripande av tillsynsmyndigheten sker genom ett föreläggande enligt 16 §, en anmärkning, en varning, en ändring eller återkallelse av tillstånd enligt 17 § eller en sanktionsavgift enligt 18–23 §§.

Tillsynsmyndigheten får använda sig av en eller flera ingripandeåtgärder.

Vid val av ingripande mot överträdelser som avses i 13 § ska hänsyn tas till hur allvarlig överträdelsen är, om verksamhetsutövaren eller dennes företrädare tidigare har gjort sig skyldig till en överträdelse och om överträdelsen har varit uppsåtlig eller berott på oaktsamhet.

Paragrafen reglerar tillsynsmyndighetens ingripande. Övervägandena finns i avsnitt 9.5.

Första stycket innehåller en uppräknig av de åtgärder som tillsynsmyndigheten får besluta om vid ett ingripande. De åtgärder som står till buds är föreläggande, anmärkning, varning, ändring eller återkallelse av tillståndet och sanktionsavgift. Närmare bestämmelser om föreläggande, ändring eller återkallelse av tillstånd och sanktionsavgift finns i paragraferna 16–23 §§.

Beslut om anmärkning är en mindre ingripande åtgärd som främst bör användas för överträdelser som inte är så allvarliga och där det inte finns något att åtgärda och om det inte heller är aktuellt att besluta om en sanktionsavgift eller någon annan typ av ingripande. En anmärkning är en mindre ingripande åtgärd än en varning.

Varning är en åtgärd som kan användas när en överträdelse är allvarlig men det inte framstår som motiverat med en mer ingripande åtgärd, såsom att ändra eller återkalla tillståndet. En omständighet som kan göra att en varning framstår som tillräcklig är om verksamhetsutövaren inte kan förväntas göra sig skyldig till fler överträdelser. Det kan också vara motiverat att utfärda en varning om en återkallelse av tillståndet skulle få negativa konsekvenser som är allvarliga. Det kan till exempel handla om en utsändning av en satellit av central betydelse för viktiga samhällsfunktioner eller att en återkallelse i praktiken skulle innebära att förutsättningarna att utöva kontroll över ett rymdföremål försämras.

Enligt *andra stycket* ska tillsynsmyndigheten vid valet av åtgärd beakta överträdelsens allvar, om det är fråga om upprepade överträdelser och om överträdelsen har skett uppsåtligen eller av oaktsamhet. Uppräknigen av omständigheter som ska beaktas är inte avsedd att vara uttömmande. Tillsynsmyndigheten kan använda en eller flera ingripandeåtgärder i samma tillsynsärende, med undantag för sanktionsavgift under vissa förutsättningar, se vidare 20 §

Av 5 § tredje stycket förvaltningslagen (2017:900) följer att åtgärderna ska vara proportionella i förhållande till överträdelsen. Om flera åtgärder används, behöver tillsynsmyndigheten säkerställa att sanktionerna sammantaget är väl avvägda.

Valet av ingripandeåtgärd i det enskilda fallet ska göras efter en sammanvägd bedömning av alla relevanta omständigheter. Valet styrs i viss utsträckning redan av åtgärdernas karaktär. Ett föreläggande används för att förmå verksamhetsutövaren att företa något. Om ett föreläggande inte har gett resultat eller inte bedöms som en framkomlig väg, kan det aktualisera en anmärkning. I allvarligare fall kan en varning eller en ändring eller återkallelse av tillståndet beslutas. En sanktionsavgift kan kombineras med andra åtgärder.

I bedömningen av hur allvarlig överträdelsen är ingår att ta ställning till betydelsen av den skyldighet som har överträtts och överträdelsens omfattning. En grundläggande förutsättning för rymdverksamhet är att det finns ett tillstånd för verksamheten. Att bedriva rymdverksamhet utan tillstånd eller i större utsträckning än vad tillståndet avser bör därför ses som försvarande. Det finns också ofta anledning att se allvarligt på en överträdelse som kan innebära risker för skador på personer eller egendom. Detsamma gäller för verksamhet som riskerar att leda till en sårbarhet för Sveriges säkerhet eller andra utrikes-, säkerhets- eller försvarsintressen.

Den omständigheten att en verksamhetsutövare tidigare har gjort sig skyldig till en överträdelse talar som utgångspunkt för att tillsynsmyndigheten bör besluta om en mer ingripande åtgärd. Hur stor betydelse en tidigare överträdelse bör tillmätas beror dock på omständigheterna i det enskilda fallet. Hänsyn kan bland annat tas till om en verksamhetsutövare har begått upprepade överträdelser, den tid som har förflutit mellan den aktuella och den tidigare överträdelsen och om överträdelserna är likartade. En tidigare överträdelse som har begåtts av en företrädare för verksamhetsutövaren kan också tala för en mer ingripande åtgärd.

Som framgår av lagtexten ska hänsyn också tas till graden av ansvar för den som har begått överträdelsen. En överträdelse som har begåtts medvetet motiverar typiskt sett ett strängare ingripande än en överträdelse som begås av oaktsamhet. Om verksamhetsutövaren har överträtt reglerna fullt medvetet är det normalt inte möjligt för tillsynsmyndigheten att besluta om en mindre ingripande åtgärd. Det gäller särskilt om överträdelsen har begåtts i vinningssyfte eller i syfte att skada Sveriges säkerhet eller andra utrikes-, säkerhets- eller försvarsintressen.

Om en överträdelse har skett av oaktsamhet, så kan graden av oaktsamhet påverka utrymmet för att besluta om en lindrigare form av ingripande. Är det fråga om en lägre grad av oaktsamhet kan det finnas skäl att besluta om en mindre ingripande åtgärd. Också att verksamhetsutövaren har gjort rimliga ansträngningar för att fullgöra sina skyldigheter kan tala för ett lindrigare ingripande. Detsamma gäller om verksamhetsutövaren har efterlevt godkända standarder, men en överträdelse trots detta bedöms föreligga.

Uppräkningen i bestämmelsen är som konstateras ovan inte uttömmande och hindrar alltså inte att tillsynsmyndigheten tar hänsyn till andra omständigheter. Det kan till exempel handla om vilka åtgärder som verksamhetsutövaren har vidtagit för att förebygga eller begränsa en skada och i vilken utsträckning som verksamhetsutövaren har samarbetat med berörda myndigheter. Att en verksamhetsutövare tidigt har vidtagit en rättelse och samarbetat med tillsynsmyndigheten kan tala för en lindrigare åtgärd. Det krävs dock att samarbetet i väsentlig utsträckning har underlättat tillsynsmyndighetens arbete eller på annat sätt har bidragit till att konsekvenserna av överträdelsen kunnat begränsas. Särskilt stort avseende bör fästas vid om det är verksamhetsutövaren själv som frivilligt anmäler överträdelsen till tillsynsmyndigheten. I motsatt riktning talar exempelvis den omständigheten att verksamhetsutövaren har vidtagit åtgärder först efter påtryckningar från tillsynsmyndigheten eller att verksamhetsutövaren har vägrat att samarbeta med myndigheten.

Åtgärdsföreläggande

16 § Tillsynsmyndigheten får besluta att förelägga en verksamhetsutövare att vidta åtgärder för att fullgöra sina skyldigheter enligt denna lag eller föreskrifter som har meddelats i anslutning till lagen.

Om det finns särskilda skäl, får ett föreläggande enligt första stycket beslutas för tiden till dess att frågan om att vidta åtgärder slutligt har avgjorts eller annat har beslutats. Ett sådant beslut gäller omedelbart.

Ett beslut om föreläggande enligt första eller andra stycket får förenas med vite. Ett vitesföreläggande får inte riktas mot staten.

Paragrafen reglerar tillsynsmyndighetens möjlighet att besluta om åtgärdsföreläggande i samband med tillsynen. Regler om när och hur tillsynsmyndigheten ska ingripa finns i 13–15 §§. Övervägandena finns i avsnitt 9.5.

Enligt *första stycket* får tillsynsmyndigheten besluta de förelägganden mot en verksamhetsutövare som behövs för att denne ska uppfylla sina skyldigheter enligt lagen eller föreskrifter som har meddelats i anslutning till lagen.

Tillsynsmyndigheten kan med andra ord förelägga en verksamhetsutövare att vidta de åtgärder som behövs för att rymdverksamheten ska vara förenlig med reglerna om verksamhetsutövarens skyldigheter enligt lagen eller föreskrifter som har meddelats i anslutning till lagen. Ett föreläggande kan också avse åtgärder som behövs för att verksamheten ska vara förenlig med ett beslut om tillstånd till rymdverksamhet eller villkor för verksamheten som har uppställts i beslutet. Om tillsynsmyndigheten har uppställt villkor i samband med ett beslut om medgivande till överlåtelse av ett tillstånd, kan myndigheten använda ett föreläggande för att se till att också dessa villkor följs.

Tillsynsmyndigheten ska endast besluta om ett föreläggande om det behövs för att förmå verksamhetsutövaren att vidta en åtgärd eller att upphöra med något. Användningen av ett föreläggande förutsätter också att verksamhetsutövaren enligt förevarande lag eller tillhörande föreskrifter är skyldig att vidta åtgärden. Tillsynsmyndigheten kan till exempel förelägga en verksamhetsutövare att byta ut en komponent vid tillverkningen av ett rymdföremål om specifikationerna för den utrustning som används avviker från vad som avsetts i tillståndsbeslutet. Det kan också handla om att justera ett rymdföremåls uppskjutningsbana om det är nödvändigt för att minska riskerna för liv, hälsa och egendom (jfr 3 kap. 1 §).

Av 5 § tredje stycket förvaltningslagen (2017:900) följer att ett beslut om föreläggande i förhållande till en enskild får fattas endast om det är proportionerligt. Vid bedömningen ska betydelsen av åtgärden och de risker som kan uppkomma vägas mot den kostnad och det ingrepp som åtgärden kan innebära för verksamhetsutövaren. Det torde ofta ligga nära till hands att besluta om ett föreläggande om verksamheten på något sätt avviker från vad som har förutsatts i tillståndsbeslutet. Bedömningen kan bli en annan om verksamheten bedrivs i enlighet med tillståndet men det framkommer omständigheter som tyder på att verksamheten skulle kunna bedrivas på ett bättre sätt, till exempel i förhållande till uppkomsten av rymdskrot (jfr 3 kap. 3 §). En åtgärd bör dock aldrig underlåtas om det uppstår en påtaglig risk för skador, oavsett om verksamheten bedrivs i enlighet med tillståndsbeslutet. Myndigheten ska göra en proportionalitetsbedömning i varje enskilt fall.

Andra stycket innebär en möjlighet för tillsynsmyndigheten att interimistiskt besluta om förelägganden. Det innebär att tillsynsmyndigheten, redan innan utredningen i ett tillsynsärende är fullständig, kan besluta ett sådant föreläggande som regleras i första stycket. Ett sådant beslut gäller omedelbart och till dess att frågan om åtgärder slutligt har avgjorts eller något annat beslutas.

En förutsättning för ett interimistiskt föreläggande är att det föreligger särskilda skäl. Det innebär att det ska finnas objektivt godtagbara skäl av viss tyngd som talar för att åtgärden behöver vidtas innan tillsynsärendet

slutligt avgjorts. Avsikten är att interimistiska förelägganden ska kunna användas i allvarigare situationer där omedelbara åtgärder behövs för att undvika negativa konsekvenser av betydelse. Bedömningen av om det föreligger särskilda skäl bör utgå från situationens brådska, den potentiella skada som kan uppstå om åtgärden inte vidtas omedelbart och om det finns risk för oåterkalleliga effekter. Det allmänna kravet på proportionalitet innebär också att hänsyn ska tas till effekterna för den som beslutet gäller och att åtgärderna inte får gå längre än vad som är nödvändigt i det enskilda fallet. Av 7 kap. 1 § andra stycket framgår att ett tillfälligt beslut får överklagas särskilt. Tillsynsmyndigheten kan upphäva sitt beslut om det inte längre finns skäl för det

I 15 § andra stycket finns en regel som gör det möjligt för tillsynsmyndigheten att interimistiskt besluta om återkallelse eller ändring av tillstånd.

Av *tredje stycket* följer att ett föreläggande får förenas med vite. Lagen (1985:206) om viten är då tillämplig. Ett vitesföreläggande får inte riktas mot staten.

Ändring eller återkallelse

17 § Tillsynsmyndigheten får ändra eller återkalla ett tillstånd att bedriva rymdverksamhet om det inte är tillräckligt med en mindre ingripande åtgärd.

Om det på sannolika skäl kan antas att ett tillstånd kommer att ändras eller återkallas, eller om det annars finns synnerliga skäl för det, får tillsynsmyndigheten besluta att ändra eller återkalla ett tillstånd för tiden till dess att frågan slutligt har avgjorts eller annat har beslutats. Ett sådant beslut gäller omedelbart.

Paragrafen reglerar ändring eller återkallelse av tillstånd, såväl slutligt som tillfälligt. Regler om när och hur tillsynsmyndigheten ska ingripa finns i 13–15 §§. Övervägandena finns i avsnitt 9.5.

I *första stycket* anges förutsättningarna för ändring och återkallelse av tillstånd att bedriva rymdverksamhet. Återkallelse av ett tillstånd är den mest ingripande tillsynsåtgärden. Åtgärden bör tillämpas restriktivt och endast i de fall andra åtgärder, såsom ett beslut om föreläggande eller en varning, inte bedöms som tillräckligt. Det kan exempelvis vara motiverat att återkalla ett tillstånd om verksamhetsutövaren medvetet har vilselett tillståndsmyndigheten genom att lämna felaktiga uppgifter i tillståndsansökan. Det kan också vara motiverat att återkalla ett tillstånd om verksamhetsutövaren har bedrivit verksamhet i strid med tillståndsbeslutet. Detsamma gäller om verksamhetsutövaren inte har följt ett åtgärdsföreläggande enligt 16 § eller om det är fråga om upprepade överträdelser. En återkallelse kan i vissa fall även aktualiseras på grund av att förhållandena har ändrats efter att tillstånd till verksamheten har beviljats. Så kan vara fallet om det framkommer att verksamheten kan innebära allvarliga risker för liv, hälsa eller egendom eller för Sveriges säkerhet eller andra utrikes-, säkerhets- eller försvarsintressen. Det bör dock i sådana fall krävas att de ändrade förhållandena skulle ha haft en avgörande betydelse för tillståndsbeslutet och att en återkallelse framstår som proportionerlig i det enskilda fallet. Innan en återkallelse beslutas avseende ett tillstånd som omfattar en pågående verksamhet ska tillsynsmyndigheten bedöma konsekvenserna av en återkallelse, med beaktande av Sveriges internationella ansvar för rymdföremål.

Ett tillstånd ska inte återkallas om ändamålet med återkallelsen kan tillgodoses genom att tillståndet eller villkoren för tillståndet ändras. En sådan ändring kan exempelvis innebära att verksamhetsutövaren ska tillämpa en viss teknisk lösning eller vidta en annan åtgärd för att begränsa riskerna med verksamheten. En sådan åtgärd skulle exempelvis kunna avse att ett rymdföremål, permanent eller under en viss tid, ska placeras i en annan omloppsbanan än vad som följer av det ursprungliga tillståndsbeslutet.

Enligt *andra stycket* får tillsynsmyndigheten ändra eller återkalla ett tillstånd tillfälligt i väntan på slutlig prövning. Ett beslut om tillfällig återkallelse kan aktualiseras om en pågående rymdverksamhet omedelbart behöver stoppas. Det kan exempelvis ha inträffat en händelse, efter att tillstånd till en utsändning har beviljats, som medför att utsändningen framstår som olämplig med hänsyn till Sveriges säkerhet eller andra utrikes-, säkerhets- eller försvarsintressen.

Det tillfälliga beslutet gäller medan ett mer utförligt beslutsunderlag inhämtas så att ett slutligt beslut kan fattas i frågan eller i väntan på att en åtgärd vidtas för att undanröja det som utlöst det tillfälliga beslutet. Det tillfälliga beslutet gäller omedelbart. Det gäller även om det överklagas. Av 7 kap. 1 § *andra stycket* framgår att ett tillfälligt beslut får överklagas särskilt. Tillsynsmyndigheten kan upphäva sitt beslut om det inte längre finns skäl för det.

Sanktionsavgift

18 § Tillsynsmyndigheten får besluta att ta ut en sanktionsavgift av en verksamhetsutövare till följd av en överträdelse som avses i 13 §.

Paragrafen reglerar när en sanktionsavgift får tas ut. Övervägandena finns i avsnitt 9.6.

Ingripandeåtgärden kan bara användas till följd av en sådan överträdelse som avses i 13 §. Det är inte obligatoriskt att ta ut en sanktionsavgift om en överträdelse konstateras, utan tillsynsmyndigheten avgör om en avgift ska tas ut i det enskilda fallet. En avgift kan tas ut även om överträdelsen varken har varit uppsåtlig eller berott på oaktsamhet. Att överträdelsen har varit uppsåtlig eller orsakats av att verksamhetsutövaren har agerat oaktsamt är dock en omständighet som kan påverka både om en sanktionsavgift ska tas ut och avgiftens storlek, se 19 §. Av 21 § framgår att den som avgiften ska tas ut av ska ges tillfälle att yttra sig innan myndigheten beslutar om en sanktionsavgift.

Vid bedömningen av om en sanktionsavgift ska beslutas bör hänsyn tas till alla relevanta omständigheter. Utöver frågan om huruvida överträdelsen har varit uppsåtlig eller berott på oaktsamhet, kan bland annat beaktas vilken skadlig inverkan som har uppstått till följd av överträdelsen, vilka åtgärder verksamhetsutövaren har vidtagit för att komma till rätta med situationen och begränsa skadeverkningarna, om det är fråga om upprepade överträdelse och den ekonomiska vinning som överträdelsen har medfört för verksamhetsutövaren.

19 § En sanktionsavgift ska bestämmas till lägst 5 000 kronor och högst till

1. det högsta av 2 procent av den totala globala årsomsättningen under närmast föregående räkenskapsår eller ett belopp motsvarande 100 miljoner kronor för en enskild verksamhetsutövare, eller

2. 10 miljoner kronor för en offentlig verksamhetsutövare.

Om överträdelsen har skett under en enskild verksamhetsutövares första verksamhetsår eller om uppgifter om omsättningen annars saknas eller är bristfälliga, får omsättningen uppskattas.

Paragrafen innehåller regler om nivån på en sanktionsavgift. Övervägandena finns i avsnitt 9.6.2.

Av *första stycket* framgår att det lägsta belopp som en sanktionsavgift kan bestämmas till är 5 000 kr. Det framgår också vilket belopp sanktionsavgiften som högst ska fastställas för enskilda verksamhetsutövare respektive offentliga verksamhetsutövare. Det beloppsintervall som bestäms enligt första stycket utgör alltså ramen för den sanktionsavgift som får beslutas för en överträdelse. I 15 § andra stycket finns en exemplifierande uppräkningslista av omständigheter som ska beaktas i samband med valet av ingripandeåtgärd. Dessa omständigheter kan också få en betydelse när avgiftens storlek fastställs inom detta intervall. Utöver dessa omständigheter kan det finnas skäl att vid sanktionsavgiftens fastställande beakta eventuella ekonomiska fördelar som överträdelsen inneburit för verksamhetsutövaren.

I *första stycket 1* anges att sanktionsavgiften för en enskild verksamhetsutövare som högst ska fastställas till det högsta av två olika beräkningsgrunder. Enligt den första beräkningsgrunden kan sanktionsavgiften bestämmas till två procent av företagets globala omsättning under det närmast föregående räkenskapsåret. Av den andra beräkningsgrunden följer att beloppstaket aldrig är lägre än 100 miljoner kronor.

Enligt *första stycket 2* ska sanktionsavgiften för en offentlig verksamhetsutövare bestämmas till högst 10 miljoner kronor.

Av *andra stycket* framgår att en enskild verksamhetsutövares omsättning får uppskattas, om överträdelsen har skett under verksamhetsutövarens första verksamhetsår eller om uppgifter om omsättningen annars saknas eller är bristfälliga.

20 § En sanktionsavgift får inte beslutas om överträdelsen omfattas av ett föreläggande som är förenat med vite och överträdelsen ligger till grund för en ansökan om utdömande av vitet.

Paragrafen syftar till att förhindra att en överträdelse blir föremål för både sanktionsavgift och utdömande av vite enligt ett tidigare föreläggande. Övervägandena finns i avsnitt 9.6.3.

Regeln innebär att tillsynsmyndigheten är förhindrad att besluta om sanktionsavgift, om överträdelsen omfattas av ett vitesföreläggande för samma överträdelse och en domstolsprocess har inletts om utdömande av vitet. En sanktionsavgift får inte heller tas ut av verksamhetsutövaren om en sådan avgift har tagits ut enligt ett annat regelverk för samma överträdelse. Detta följer inte av paragrafen utan av det så kallade dubbelprövningsförbudet.

21 § En sanktionsavgift får beslutas endast om den som avgiften ska tas ut av har fått tillfälle att yttra sig inom två år från det att överträdelsen ägde rum.

Ett beslut om sanktionsavgift ska delges den som beslutet rör.

Paragrafen reglerar bland annat den bortre tidsgränsen för när en sanktionsavgift får beslutas. Övervägandena finns i avsnitt 9.6.3.

Enligt *första stycket* får sanktionsavgift inte beslutas om den som avgiften ska tas ut av inte har getts tillfälle att yttra sig inom två år från överträdelsen. Det är tillsynsmyndighetens ansvar att kontrollera om kommunikation har skett.

Av *andra stycket* framgår att ett beslut om sanktionsavgift ska delges den avgiftsskyldige, vilket innebär att tillsynsmyndigheten ska använda sig av de metoder för delgivning som regleras i delgivningslagen (2010:1932) för att säkerställa att den som beslutet gäller får del av underrättelsen.

22 § En sanktionsavgift ska betalas till tillsynsmyndigheten inom 30 dagar från det att ett beslut eller en dom om att ta ut avgiften har fått laga kraft, eller inom den längre tid som anges i beslutet eller domen.

Om sanktionsavgiften inte betalas i rätt tid ska tillsynsmyndigheten lämna den obetalda avgiften för indrivning. Bestämmelser om indrivning finns i lagen (1993:891) om indrivning av statliga fordringar m.m.

Sanktionsavgiften tillfaller staten.

Paragrafen innehåller regler om betalning och indrivning av sanktionsavgifter. Frågan behandlas i avsnitt 9.6.3.

Av *första stycket* framgår att en sanktionsavgift ska betala till tillsynsmyndigheten inom trettio dagar från det att ett beslut eller en dom om att ta ut avgiften har fått laga kraft eller inom den längre tid som anges i avgörandet.

Andra stycket innebär en skyldighet för tillsynsmyndigheten att lämna en avgift som inte betalats i tid för indrivning. Bestämmelser om indrivning finns i lagen om indrivning av statliga fordringar.

Enligt *tredje stycket* tillfaller sanktionsavgiften staten.

23 § En sanktionsavgift faller bort om beslutet om avgiften inte har verkställts inom fem år från det att beslutet eller domen fick laga kraft.

Paragrafen innehåller en bestämmelse om preskription av verkställighet. Övervägandena finns i avsnitt 9.6.3.

Av paragrafen framgår att en sanktionsavgift som har påförts faller bort i den utsträckning verkställighet inte har skett inom fem år från det att beslutet eller domen om att ta ut avgiften fick laga kraft eller sanktionsföreläggandet godkändes.

Avgifter

24 § Tillsynsmyndigheten ska ta ut avgift av verksamhetsutövaren för tillsynen enligt denna lag.

Regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer får meddela föreskrifter om avgift för tillsyn enligt denna lag.

Paragrafen reglerar avgiften för tillsyn enligt denna lag. Övervägandena finns i avsnitt 9.8.

Enligt *första stycket* ska tillsynsmyndighetens rätt ta ut avgift av tillståndshavaren eller andra verksamhetsutövare som är föremål för tillsyn.

Andra stycket innehåller ett bemyndigande för regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer att meddela föreskrifter om avgift enligt första stycket.

Undersökning av olyckor

25 § Bestämmelser om undersökning av olyckor och tillbud till olyckor i rymdverksamhet finns i lagen (1990:712) om undersökning av olyckor.

Paragrafen innehåller en upplysning om att regler om undersökning av olyckor vid rymdverksamhet finns i lagen om undersökning av olyckor. Av 5 § den lagen följer att den myndighet som regeringen bestämmer ska vara ansvarig utredande myndighet vid rymdolyckor. Frågan behandlas i avsnitt 10.

6 kap. Skadestånd och försäkring

Skadestånd

1 § Verksamhetsutövaren ska ersätta person- eller sakskada som ett rymdföremål orsakar på jorden eller på luftfartyg under flygning, även om verksamhetsutövaren inte har vållat skadan.

Verksamhetsutövarens ansvar enligt första stycket gäller inte för skador som uppkommit vid rymdverksamhet som den skadelidande har deltagit i.

Paragrafen innehåller regler om verksamhetsutövarens grundläggande skadeståndsansvar för skador som ett rymdföremål orsakar på jorden eller på luftfartyg under flygning. Övervägandena finns i avsnitt 11.1.1.

Av *första stycket* framgår att verksamhetsutövaren har ett strikt ansvar för person- och sakskador som ett rymdföremål orsakar på jorden eller på luftfartyg under flygning. Att ansvaret är strikt innebär att det gäller oberoende av om vållande föreligger på verksamhetsutövarens sida. Verksamhetsutövarens ansvar motsvarar i allt väsentligt staternas folkrättsliga ansvar enligt 1972 års ansvarskonvention.

Verksamhetsutövarens strikta ansvar omfattar person- och sakskador som inträffar på jorden. Ansvaret omfattar därmed alla skador på personer och egendom som befinner sig på jordytan. Skador kan exempelvis uppstå i samband med en misslyckad uppskjutning av en bärraket, om raketen störtar mot jorden. Som framgår av lagtexten omfattar verksamhetsutövarens ansvar också luftfartyg som befinner sig under flygning och alltså inte står på marken. Skador kan uppstå om en bärraket kolliderar med ett luftfartyg under uppskjutning. Begreppen personskada och sakskada har samma innebörd som i skadeståndslagen (1972:207). Ekonomisk skada som uppkommer utan samband med sådana skador, så kallad ren förmögenhetsskada, omfattas inte av paragrafen. Det strikta ansvaret gäller inte heller för skador som inträffar i rymden. Utanför det strikta ansvaret faller också sådana skador som inträffar i luftrummet och som inte avser ett luftfartyg.

För att ansvarsgrunden ska vara tillämplig ska skadan ha orsakats av ett rymdföremål. Vad som avses med rymdföremål framgår av definitionen i 1 kap. 5 §. Ansvaret omfattar skador som uppkommer under driften av ett rymdföremål och när ett rymdföremål sänds ut till rymden eller återförs till jorden. Ett ansvar kan aktualiseras också i andra fall. För att verksamhetsutövarens strikta ansvar ska omfatta skador som uppkommer innan ett föremål har sänts ut till rymden bör det emellertid krävas att skadan uppkommer i omedelbar anslutning till utsändningen. Skador som uppkommer under exempelvis tillverkning och transport av rymdföremålet faller utanför paragrafen, om inte aktiviteten är att anse som rymdverksamhet.

En förutsättning för att det strikta ansvaret ska gälla är vidare att ersättningskravet ska prövas enligt svensk lag. Det gäller till exempel om skadan inträffar i Sverige och orsakas av en svensk aktör. Om skadan drabbar ett utländskt intresse utanför Sverige ska ersättningsanspråket ofta prövas enligt utländsk lag.

Skadeståndsregeln är inte avsedd att vara exklusivt tillämplig. Skadeståndsansvar kan alltså föreligga för person- och sakskador som rymdverksamhet orsakar på jorden eller på luftfartyg under flygning också enligt andra regler, vilket exempelvis kan aktualiseras om annan än verksamhetsutövaren har orsakat en skada genom vållande.

Enligt *andra stycket* gäller inte verksamhetsutövarens strikta ansvar enligt första stycket om den skadelidande har deltagit i den rymdverksamhet som orsakat skadan. Den skadelidande kan ha deltagit i verksamheten på flera olika sätt. Det kan vara fråga om en underleverantör eller en annan aktör som verksamhetsutövaren samarbetar med, exempelvis den rymdhamn som utsändningen av det rymdföremål som orsakat skadan görs från. Det gäller också personer som är anställda eller som utför arbete på uppdrag av någon sådan aktör. Skador som drabbar utomstående åskådare, förbipasserande eller liknande är däremot inte undantagna från ansvar. Om en sådan person har medverkat till skadan kan ersättningen jämkas under de förutsättningar som anges i 6 kap. 1 § skadeståndslagen.

Regressrätt

2 § Verksamhetsutövaren ska ersätta staten för det som staten på grund av åtaganden i internationella överenskommelser har betalat för skada som orsakats av ett rymdföremål.

Om skyldigheten att lämna ersättning är oskälig får ersättningen jämkas.

Paragrafen reglerar statens regressrätt mot verksamhetsutövaren för skador som orsakats av ett rymdföremål. Övervägandena finns i avsnitt 11.2.

Enligt *första stycket* ska verksamhetsutövaren ersätta staten för vad staten på grund av åtaganden i internationella överenskommelser har betalat för skador som orsakats av ett rymdföremål. Denna regressrätt ska ses mot bakgrund av att Sverige är internationellt ansvarig för skador som orsakas av ett rymdföremål som Sverige är utsändande stat för och detta oberoende av om svenska staten har haft någon roll i den bakomliggande verksamheten. Regressrätten bidrar därmed till att ersättningsansvaret kan styras till verksamhetsutövaren.

Verksamhetsutövarens regressansvar gäller oberoende av vållande. Ansvar förutsätter dock att ersättningen betalats på grund av åtaganden i internationella överenskommelser. Det omfattar Sveriges förpliktelser enligt 1972 års ansvarskonvention och de andra rymdfördragen men också eventuella andra internationella åtaganden och överenskommelser om ansvar som svenska staten kan ingå i framtiden. Regressansvaret kan alltså aktualiseras när ett rymdföremål orsakar person- eller sakskador på jorden eller ett luftfartyg under flygning, oberoende av vållande (artikel II). Verksamhetsutövaren kan också bli skyldig att ersätta staten för skador i rymden som uppkommit till följd av vållande (artikel III). Förutsättningarna för verksamhetsutövarens regressansvar gentemot staten motsvarar i det avseendet verksamhetsutövarens skadeståndsansvar, se kommentaren till 1 §.

Av *andra stycket* framgår att statens regressrätt får jämkas om ersättningskyldigheten framstår som oskälig. Jämkningsmöjligheten är avsedd att utgöra en ventil för de fall då statens regressrätt skulle leda till oskäliga resultat. Ersättningskyldigheten kan vara oskälig av flera skäl. Ett exempel på när det kan finnas skäl att jämka verksamhetsutövarens ersättningskyldighet är om svenska staten i förhandlingar med den skadelidande staten väljer att erbjuda högre ersättning än vad som krävs enligt folk-rätten. Verksamhetsutövaren har normalt inte möjlighet att påverka förhandlingarna och bör inte drabbas av de överväganden staten gör i förhandlingarna. Ett annat exempel på när jämkning kan komma i fråga är om staten genom felaktiga åtgärder eller anvisningar har medverkat till skadan på sådant sätt att det är motiverat att staten helt eller delvis bör ansvara för skadan. Om verksamhetsutövaren redan ersatt den skada som regressansspråket avser, genom betalning direkt till den skadelidande, kan det också vara skäligt att statens ansvar sätts ned helt eller delvis.

Att ersättningsbeloppet är begränsat följer av 5 §.

3 § Om två eller flera verksamhetsutövare är ansvariga enligt 2 § för samma skada ska de ansvara solidariskt för ersättningen, om inte annat följer av en begränsning i det regressansvar som gäller för någon av dem.

Om inte annat avtalats ska verksamhetsutövarnas inbördes ansvar fördelas mellan dem efter vad som är skäligt med hänsyn till den ersättningsgrundande skadehändelsen, möjligheterna att förebygga skada och omständigheterna i övrigt.

Paragrafen reglerar verksamhetsutövares solidariska ansvar för statens regressfordringar enligt 2 §. Övervägandena finns i avsnitt 11.2.

Av *första stycket* följer att två eller flera verksamhetsutövare som är regressansvariga gentemot staten enligt 2 § för samma skada ansvarar solidariskt för ersättningen. Staten kan därmed kräva vilken verksamhetsutövare som helst på samma ersättning som denne skulle ha fått betala om verksamhetsutövaren var ensamt ersättningskyldig. Regeln om solidariskt ansvar kan inte medföra en skyldighet att utge ersättning som inte följer av 2 §. Som framgår av kommentaren till den regeln har staten dock ett visst utrymme för skönsmässiga bedömningar, exempelvis av politiska skäl, som kan påverka storleken på regressansvaret.

Verksamhetsutövarnas solidariska ansvar gäller som huvudregel för hela statens regressansspråk. Som framgår av lagtexten gäller ansvaret dock inte om annat följer av en begränsning regressansvaret för någon av de berörda

verksamhetsutövarna. Om en regressansvarig bara svarar för en del av regressersättningen, eftersom detta har satts ned, kan staten alltså inte kräva verksamhetsutövaren på hela beloppet. När en av de ansvariga har fått regressansvaret reducerat enligt andra stycket, medan den andre svarar fullt ut, blir ansvaret solidariskt upp till det belopp den förre är skyldig att betala.

Enligt *andra stycket* ska verksamhetsutövarnas inbördes ansvar fördelas mellan dem efter vad som är skäligt med hänsyn till den ersättningsgrundande skadehändelsen, möjligheterna att förebygga skada och omständigheterna i övrigt.

Regeln om det inbördes ansvaret gäller bara regressrätt ålagt enligt 2 §, inte verksamhetsutövarens skadeståndsansvar. För verksamhetsutövarens skadeståndsansvar gäller i stället allmänna grundsatser om ansvarsfördelningen. Eftersom regressrätten bygger på verksamhetsutövarnas skadegrundande handlande bör regeln normalt tillämpas så att ansvaret fördelas på samma sätt som enligt dessa grundsatser.

Som framgår av lagtexten är fördelningen av verksamhetsutövarens inbördes ansvar dispositiv. Verksamhetsutövarna har alltså möjlighet att komma överens om den ansvarsfördelning de själva bedömer som lämplig.

En verksamhetsutövare som har betalat mer regressersättning till staten än vad som gäller enligt det inbördes ansvaret har rätt att återkräva det överskjutande beloppet från den medansvarige verksamhetsutövaren.

4 § Statens regressrätt enligt 2 § preskriberas ett år efter att staten har betalat huvudfordringen.

Paragrafen innehåller en regel om preskription av statens regressrätt. Övervägandena finns i avsnitt 11.2.

Paragrafen tillämpas när staten har betalat skadestånd på grund av åtaganden enligt internationella överenskommelser, med anledning av en skada som verksamhetsutövaren ansvarar för. Det gäller oavsett vilken grund som gäller för verksamhetsutövarens ansvar, dvs. oavsett om det är fråga om skador på jorden eller luftfartyg under flygning eller andra skador (jfr artikel II och III i 1972 års ansvarskonvention).

I preskriptionslagen (1982:130) finns ytterligare regler om preskription.

Beloppsbegränsning

5 § Den ersättning som en verksamhetsutövare ska betala enligt 1 och 2 §§ uppgår till högst 600 miljoner kronor per skadehändelse.

Begränsningen enligt första stycket gäller inte om skadan har orsakats uppsåtligen eller av grov oaktsamhet.

Paragrafen reglerar verksamhetsutövarens rätt att begränsa sitt ansvar enligt 1 och 2 §§. Övervägandena finns i avsnitt 11.3.1.

Av *första stycket* framgår att verksamhetsutövarens ansvar för skador som orsakas av rymdverksamheten är begränsat till 600 miljoner kronor per skadehändelse. Avgörande för bedömningen av om det är fråga om en eller flera skadehändelser är om den skadevållande handlingen har orsakat ett eller flera händelseförlopp. Om en bärraket orsakar skador på två byggnader i samband med att den skjuts upp är det fråga om en skadehändelse.

Det gäller även om en av byggnaderna skadas till följd av att ett lösgjort raketsteg faller ner i den, medan den andra skadas av själva bärraketten. Uppkommer en av skadorna i stället genom att en beståndsdel lossnar vid utsändningen medan den andra skadan uppkommer senare i samband med att bärraketten återförs till jorden, är det normalt fråga om två skadehändelser. Den närmare innebörden och avgränsningen av begreppet skadehändelse får utvecklas i rättstillämpningen.

Beloppsbegränsningen avser dels verksamhetsutövarens skadeståndsansvar enligt denna lag och allmänna skadeståndsrättsliga regler, dels statens regressfordringar enligt 2 §. Beloppsbegränsningen är avsedd att gälla även om den skadelidande grundar sitt ersättningsanspråk på skadeståndslagen (1972:207) i stället för verksamhetsutövarens strikta ansvar enligt 1 §. Begränsningen innefattar inte kostnader som enligt annan lagstiftning kan följa av en skadehändelse, till exempel en skadelidandes krav på ränta eller ersättning för rättegångskostnader.

Enligt *andra stycket* gäller beloppsbegränsningen enligt första stycket inte om skadan har orsakats uppsåtligen eller av grov oaktsamhet. Uppsåt är avsett att ha samma innebörd som i andra regelverk. Det omfattar bland annat de fall då verksamhetsutövaren handlat med avsikt om att skadan skulle uppkomma. Grov vårdslöshet har en snäv innebörd. Vårdslösheten ska vara av mycket allvarligt slag. Det kan handla om att verksamhetsutövaren har agerat med betydande hänsynslöshet och nonchalans, som har medfört stora risker för person- och sakskador. Det kan också handla om fall då verksamhetsutövaren har visat en uppenbar likgiltighet för andras liv eller hälsa. Ett exempel är att verksamhetsutövaren medvetet och på ett inte oväsentligt sätt bortser från de tillståndsvillkor och andra krav enligt denna lag som syftar till att skydda liv, hälsa och egendom.

Försäkring

6 § Verksamhetsutövaren ska ha en försäkring eller ställt en annan betryggande säkerhet som vid varje tidpunkt täcker det begränsade ansvaret enligt 1 och 2 §§.

Skyldigheten att ha en ansvarsförsäkring eller annan betryggande säkerhet gäller inte om verksamhetsutövaren är en myndighet.

Tillståndsmyndigheten får besluta att

1. försäkringen eller den betryggande säkerheten ska omfatta ett lägre belopp, om det är lämpligt med hänsyn till rymdverksamhetens omfattning och risker, och

2. skyldigheten i första stycket inte gäller om någon annan har en försäkring eller ställt en annan betryggande säkerhet som täcker verksamhetsutövarens ansvar.

Paragrafen innehåller regler om försäkringsskyldighet för verksamhetsutövare. Övervägandena finns i avsnitt 12.

Enligt *första stycket* är verksamhetsutövaren skyldig att ha en försäkring eller ställa annan betryggande säkerhet för att täcka det ansvar som kan uppkomma för verksamhetsutövaren enligt denna lag. Det gäller dels ansvaret enligt 1 § för skada som ett rymdföremål orsakar personer eller egendom på jorden eller på luftfartyg under flygning, dels regressansvaret enligt 2 § för sådant skadestånd som staten betalt på grund av åtaganden enligt internationella överenskommelser. Att försäkringen gäller för det begränsade ansvaret innebär att försäkringen ska omfatta ansvar upp till 600 miljoner kronor enligt beloppsbegränsningen i 5 §.

Det föreskrivs inte att det ska vara fråga om en viss slags försäkring. Det kan röra sig om en ansvarsförsäkring i form av en företagsförsäkring, men skyldigheten kan också uppfyllas genom ömsesidiga försäkringslösningar liknande dem som i dag finns på sjöfartens område (så kallade P & I-försäkringar).

I stället för försäkring kan verksamhetsutövaren ställa en annan betryggande säkerhet. För att säkerheten ska vara godtagbar krävs att den skadelidande eller staten ska vara garanterad att få den ersättning som den har rätt till. Säkerheten ska alltså vara sådan att den räcker till för att ge full täckning för fordringarna och dessutom vara skyddad i händelse av konkurs. I praktiken måste det röra sig om en finansiell säkerhet, såsom en bankgaranti eller en borgen (jfr 2 kap. 25 § utsökningsbalken).

Försäkringen eller den betryggande säkerheten ska gälla vid varje tidpunkt. Det innebär att kravet enligt paragrafen ska vara uppfyllt kontinuerligt och utan avbrott. En rymdverksamhet ska med andra ord inte vara oförsäkrad under någon period. I de fall en del av försäkringen eller säkerheten tas i anspråk kan det medföra att det uppkommer en brist i det föreskrivna försäkringsskyddet. Det ankommer då på verksamhetsutövaren att så snart som möjligt komplettera försäkringen eller säkerheten. Vilka praktiska möjligheter verksamhetsutövaren har att göra detta kan ha betydelse vid tillsynen. Ytterst kan tillsynsmyndigheten avstå från ett ingripande om överträdelsen fram är ursäktlig eller om det annars med hänsyn till omständigheterna vore oskäligt att ingripa, se 5 kap. 13 § andra stycket.

Enligt *andra stycket* undantas myndigheter från skyldigheten att ha en försäkring eller annan betryggande säkerhet.

Genom *tredje stycket* ges tillståndsmyndigheten en möjlighet att besluta om ett lägre försäkringsbelopp eller om att skyldigheten att ha en försäkring inte ska gälla.

Tredje stycket 1 innebär en möjlighet för tillståndsmyndigheten att i enskilda fall besluta om att försäkringen ska gälla intill ett lägre belopp än vad som gäller enligt första stycket. Som framgår av lagtexten krävs det att det är lämpligt med hänsyn till den ifrågavarande rymdverksamhetens omfattning och risker. För att det ska vara aktuellt att sätta ned beloppet ska det inte finnas någon beaktansvärd risk för att eventuella skador inte blir ersatta. I praktiken innebär det att verksamhetsutövaren i varje enskilt fall med stöd av en riskanalys får lägga fram sådana omständigheter som kan åberopas till grund för påståendet att riskerna med verksamheten är så låga eller omfattningen så begränsad att det är motiverat med ett lägre försäkringskrav. Tillståndsmyndigheten får sedan pröva om det är motiverat att besluta om ett lägre belopp för försäkringen eller säkerheten.

Enligt *tredje stycket 2* kan tillståndsmyndigheten besluta om att skyldigheten att ha en ansvarsförsäkring, eller ställa en annan betryggande säkerhet, inte gäller om någon annan har en försäkring eller har ställt en säkerhet som täcker verksamhetsutövarens ansvar. Det kan vara fråga om när flera aktörer samverkar, till exempel om samma utsändning innehåller flera rymdföremål som ska separeras från varandra i rymden och en aktör har tecknat en försäkring som även omfattar en annan aktörs verksamhet. Om någon annan aktör har en försäkring som även täcker det ansvar som verksamhetsutövaren har får tillståndsmyndigheten besluta om undantag från

försäkringsskyldigheten. En förutsättning är att försäkringen täcker verksamhetsutövarens ansvar fullt ut.

7 kap. Överklagande

1 § Tillstånds- och tillsynsmyndigheternas beslut enligt denna lag får överklagas till Förvaltningsrätten i Stockholm. Beslutsmyndigheten är motpart i domstolen. Prövningstillstånd krävs vid överklagande till kammarrätten.

Tillståndsmyndighetens beslut i ärenden om tillstånd att bedriva rymdverksamhet får endast överklagas av sökanden i ärendet.

Regeringens beslut enligt denna lag får inte överklagas.

Paragrafen reglerar vilka beslut som får överklagas, vem som får överklaga och vilken domstol som ska pröva överklagandet. Övervägandena finns i avsnitt 13.

Enligt *första stycket* får tillstånds- och tillsynsmyndigheternas beslut enligt lagen om rymdverksamhet överklagas till Förvaltningsrätten i Stockholm. Förvaltningslagens (2017:900) regler gäller i fråga om vilka beslut som får överklagas. Det betyder att ett beslut som kan antas påverka någons situation på ett inte obetydligt sätt får överklagas (se 41 § förvaltningslagen). Rätten att överklaga ett beslut motsvarar den allmänna klagorätten enligt 42 § förvaltningslagen, se dock begränsningen av klagorätten i förevarande paragrafs andra stycke angående ärenden om tillstånd att bedriva rymdverksamhet.

För majoriteten av beslut som tillstånds- eller tillsynsmyndigheten fattar kommer det vara tillståndsinnehavaren eller, i de fall verksamheten bedrivs utan tillstånd, den aktör som annars är att anse som verksamhetsutövare som har rätt att överklaga. För att någon som inte haft partsställning i ärendet hos beslutsmyndigheten ska tillerkännas rätt att överklaga beslutet krävs det att beslutets verkningar påverkar personen i fråga.

Vilka beslut av tillstånds- och tillsynsmyndigheterna som får överklagas begränsas enbart av 42 § förvaltningslagen. Därmed får även tillsynsmyndighetens beslut om att tillfälligt ändra eller återkalla ett tillstånd och interimistiska åtgärdsförelägganden överklagas särskilt. Tillfälliga beslut gäller omedelbart även om de överklagas, se 5 kap. 14 § andra stycket och 5 kap. 15 § andra stycket. I samband med att tillsynsmyndighetens beslut om interimistiska åtgärder överklagas kan domstolen på yrkande besluta om inhibition, se 28 § förvaltningsprocesslagen (1971:291).

Paragrafen reglerar endast förutsättningarna att överklaga beslut enligt lagen om rymdverksamhet. Vid handräckning gäller utskökningsbalkens regler om verkställighet av förpliktelser som inte avser betalningsskyldighet, avhysning eller avlägsnande. Utskökningsbalkens regler om överklagande gäller därmed också i det sammanhanget.

Av första stycket framgår även att det krävs prövningstillstånd i kammarrätten och att beslutsmyndigheten, det vill säga tillstånds- respektive tillsynsmyndigheten, är motpart i domstolen. Beslutsmyndigheten är alltså motpart oavsett om det är en enskild eller en myndighet som överklagat beslutsmyndighetens beslut (jfr 7 a § förvaltningsprocesslagen). Att beslutsmyndigheten är motpart i domstol innebär även att denne kan överklaga förvaltningsrättens beslut.

Hur ett överklagande ska göras, tillämpliga tidsfrister och överinstansens åtgärder regleras i förvaltningslagen och förvaltningsprocesslagen.

Enligt *andra stycket* får beslut i ett ärende om tillstånd att bedriva rymdverksamhet endast överklagas av den som är sökande i ärendet. Rätten att överklaga beslut i ärenden om tillstånd att bedriva rymdverksamhet är alltså mer begränsad än vad som följer 42 § förvaltningslagen.

Bestämmelsen innebär att det endast är den som ansöker om tillstånd som har klagorätt. Av 2 kap. 12 § följer att det den som vill bedriva rymdverksamhet ska ansöka om tillstånd. För att sökanden ska ha rätt att överklaga ett beslut krävs det även att beslutet har gått sökanden emot. För övriga beslut enligt denna lag gäller den klagorätt som följer av 42 § förvaltningslagen, se första stycket.

Av *tredje stycket* framgår att regeringens beslut enligt denna lag inte får överklagas. Det avser de beslut om tillstånd att bedriva rymdverksamhet eller medgivande till överlåtelse till sådant tillstånd som regeringen ska pröva, jfr 2 kap. 6 § andra stycket. Om regeringens beslut innefattar en prövning av enskildas civila rättigheter och skyldigheter enligt artikel 6 i Europakonventionen kan det bli föremål för rättsprövning enligt lagen (2006:304) om rättsprövning av vissa regeringsbeslut.

2 § Om ett överklagat ärende som har inkommit till Förvaltningsrätten i Stockholm innehåller frågor om Sveriges säkerhet eller andra utrikes-, säkerhets- eller försvarsintressen, ska domstolen med eget yttrande överlämna målet till regeringen för prövning. Detsamma gäller om en myndighet som avses i 2 kap. 7 § första stycket begär att målet av sådan anledning ska överlämnas till regeringen.

Paragrafen reglerar när ett mål ska överlämnas till regeringen. Övervägandena finns i avsnitt 13.2.

Enligt paragrafen ska ett överklagat ärende som har inkommit till domstolen överlämnas till regeringen för prövning om målet innehåller frågor om Sveriges säkerhet eller andra utrikes-, säkerhets- eller försvarsintressen. Domstolen ska även överlämna målet till regeringen för prövning om en myndighet som beslutsmyndigheten ska samverka med enligt 2 kap. 7 § första stycket begär det.

När domstolen lämnar över målet till regeringen för prövning ska den samtidigt inkomma med ett eget yttrande till regeringen. Domstolens yttrande till regeringen ska vara motiverat och innehålla ett förslag till ställningstagande avseende de frågor som inte rör Sveriges säkerhet eller andra utrikes-, säkerhets- eller försvarsintressen.

Innan domstolen överlämnar målet till regeringen ska den handlägga målet på vanligt sätt enligt förvaltningsprocesslagens (1971:291) regler. Det innebär att domstolen ska göra en vanlig prövning av om överklagandet och dess innehåll motsvarar de krav som ställs upp i förvaltningsprocesslagen. Ett överlämnande ska inte ske om överklagandet i stället ska avvisas, exempelvis på grund av att överklagandet är ofullständigt eller på grund av bristande klagorätt eller klagointresse. Domstolen ska även inhämta eventuella yttranden och, om det behövs för att ta ställning till frågor som inte rör Sveriges säkerhet eller andra utrikes-, säkerhets- eller försvarsintressen, hålla eventuell muntlig förhandling

Om regeringens beslut innefattar en prövning av enskildas civila rättigheter och skyldigheter enligt artikel 6 i Europakonventionen kan det bli föremål för rättsprövning enligt lagen (2006:304) om rättsprövning av vissa regeringsbeslut.

Ikraftträdande- och övergångsbestämmelser

1. Denna lag träder i kraft den 1 juli 2027.
2. Genom lagen upphävs lagen (1982:963) om rymdverksamhet.
3. Den upphävda lagen gäller för ärenden om tillstånd eller tillsyn som har inletts före ikraftträdandet men ännu inte avgjorts.

Övergångsbestämmelsen i *punkten 3* innebär att en ansökan som har getts in före lagens ikraftträdande men inte avgjorts ska prövas enligt den nuvarande lagen. Detsamma gäller för tillsynsärenden som har inletts före den nya lagens ikraftträdande. Övervägandena finns i avsnitt 15.

17.2 Förslaget till lag om ändring i brottsbalken

2 kap. Om svensk domstols behörighet

4 § Särskilda bestämmelser om svensk domstols behörighet att döma över vissa brott som har begåtts utanför Sverige finns i

1. 29 kap. 13 § miljöbalken,
2. 14 § lagen (1966:314) om kontinentalsockel,
3. 10 kap. 10 § lagen (1980:424) om åtgärder mot förorening från fartyg,
4. 51 a § jaktlagen (1987:259),
5. 17 § lagen (1992:1140) om Sveriges ekonomiska zon,
6. 49 § fiskelagen (1993:787),
7. 5 § lagen (1995:732) om skydd för gravfriden vid vraket efter passagerarfartyget Estonia,
8. 13 kap. 11 § luftfartslagen (2010:500),
9. 17 kap. 2 § radio- och tv-lagen (2010:696),
10. 2 § lagen (2012:179) om straff för olovlig befattning med klusterammunition, och
11. 17 § lagen (2014:406) om straff för vissa internationella brott.

Paragrafen upplyser om var det finns särskilda bestämmelser om domstols behörighet. Övervägandena finns i avsnitt 9.6.2.

Paragrafen ändras endast på så sätt att den tidigare punkten 4, som hänvisade till lagen (1982:963) om rymdverksamhet, tas bort. Ändringen genomförs eftersom den nya lagen om rymdverksamhet innehåller sanktionsavgift i stället för straffsanktion.

17.3 Förslaget till lag om ändring i lagen (1990:712) om undersökning av olyckor

2 § Olyckor ska undersökas enligt denna lag, om de är av sådan allvarlig art som anges i det följande, nämligen

1. luftfartsolyckor: Olyckor vid användningen av luftfartyg som har medfört att

- a) någon har avlidit eller blivit allvarligt skadad,
- b) luftfartyget eller egendomen som inte transporterats med luftfartyget har fått betydande skador eller omfattande skador har uppkommit i miljön, eller
- c) luftfartyget är oåtkomligt eller har försvunnit under flygning och inte har kunnat återfinnas,

2. sjöolyckor: Olyckor vid driften av handelsfartyg, fiskefartyg eller statsfartyg som enligt 2 c § utgör en mycket allvarlig sjöolycka eller en olycka som likställs med en mycket allvarlig sjöolycka,

3. järnvägsolyckor: Olyckor vid järnvägs-, tunnelbane- eller spårvägsdrift orsakade antingen av kollisioner mellan spårfordon eller urspårningar eller av andra händelser med betydelse för säkerheten som har medfört att

a) minst en person har avlidit eller minst fem personer har blivit allvarligt skadade, eller

b) spårfordon, spåranslagningar, egendom som inte transporterats med spårfordonet eller miljön har fått så omfattande skador att de sammanlagda kostnaderna uppskattas till ett belopp motsvarande minst två miljoner euro,

4. vägtrafikolyckor och andra allvarliga olyckor: Andra olyckor än som avses i 1–3 och 2 a § första stycket, om de har medfört att

a) flera människor har avlidit eller blivit allvarligt skadade, eller

b) omfattande skador har uppkommit på egendomen eller i miljön,

5. rymdolyckor: *Olyckor vid verksamhet som omfattas av lagen (2027:000) om rymdverksamhet som har medfört att*

a) någon har avlidit eller blivit allvarligt skadad, eller

b) rymdföremål eller annan egendom har fått betydande skador eller omfattande skador har uppkommit i miljön.

Tillbud till olyckor som avses i första stycket 1 och 3–5 ska undersökas enligt denna lag, om tillbudet inneburit allvarlig fara för att en olycka skulle inträffa eller om tillbudet tyder på ett väsentligt fel hos luftfartyget, spårfordonet, spåranslagningen eller ett rymdföremål eller på andra väsentliga brister i säkerhetshänsedde.

Olyckor som avses i första stycket 1 och som rör luftfartyg med en totalvikt av högst 2 250 kg vilka inte ska ha luftvärdighetsbevis, och olyckor som avses i första stycket 4 samt tillbud till sådana olyckor ska undersökas endast om en undersökning är av betydelse ur säkerhetssynpunkt.

Paragrafen reglerar vilka olyckor som ska undersökas enligt lagen. Övervägandena finns i avsnitt 10.

Genom ändringen i *första stycket* tillförs en ny punkt som avser rymdolyckor (*första stycket 5*). Genom tillägget utökas utrymmet för när olyckor ska undersökas enligt lagen. Det innebär att olyckor i samband med verksamhet som omfattas av den nya lagen om rymdverksamhet ska undersökas om olyckan har medfört att någon har avlidit eller blivit allvarligt skadad, eller om ett rymdföremål eller annan egendom har fått betydande skador eller om omfattande skador har uppkommit i miljön. Vid bedömningen av vad som är en betydande skada bör rymdverksamhetens och rymdföremålens särdrag beaktas. Sådana skador på rymdföremål som uppstår inom ramen för en olycka men som typiskt sett kan förväntas vid rymdverksamhet kan inte anses vara betydande skador. Sådana skador kan exempelvis vara förbrukningsskador på rymdföremål vid uppskjutningar.

För olyckor som inte är av sådan allvarlig art som föranleder undersökningsplikt finns det, med stöd av bemyndigandet i 3 §, möjlighet att besluta om att även sådana olyckor ska undersökas, om det behövs ur säkerhetssynpunkt

I *andra stycket* görs ett tillägg som innebär att även tillbud till rymdolyckor ska undersökas under de i paragrafen angivna förutsättningarna eller om tillbudet tyder på ett väsentligt fel hos ett rymdföremål.

4 § En undersökning enligt denna lag ska göras i fråga om olyckor och tillbud som har inträffat i Sverige. Detta gäller dock inte om olyckan eller tillbudet berör ett utländskt statsfartyg.

En undersökning enligt denna lag av en sjöolycka eller ett tillbud till sjöss som har inträffat utomlands ska göras när olyckan eller tillbudet berör ett fartyg som för svensk flagg eller är av annat väsentligt intresse för Sverige

En undersökning enligt denna lag av en olycka eller ett tillbud som berör ett svenskt luftfartyg ska göras även när olyckan eller tillbudet har inträffat utomlands, om annat inte följer av en internationell överenskommelse som har biträttits av Sverige. *Detsamma gäller om olyckan eller tillbudet berör ett rymdföremål som sänts ut från Sverige eller av en svensk medborgare eller juridisk person med säte i Sverige.* Om olyckan eller tillbudet rör ett luftfartyg med en totalvikt av högst 2 250 kg och som inte ska ha luftvärdighetsbevis, ska en undersökning göras endast om det är av synnerlig vikt från säkerhetssynpunkt och en undersökning inte görs i den stat inom vars territorium olyckan eller tillbudet inträffade.

Om en olycka eller ett tillbud som berör spårfordon i internationell trafik inträffat på eller nära den svenska gränsen, får den myndighet som enligt 5 § ansvarar för undersökningen komma överens med motsvarande myndighet i den andra berörda staten om vilken av dem som ska göra undersökningen eller att de ska göra den tillsammans.

Paragrafen reglerar undersökning av olyckor som har anknytning till annat land. Övervägandena finns i avsnitt 10.

Ändringen i *tredje stycket* innebär att en undersökning enligt förevarande lag av en rymdolycka som inträffat utomlands ska göras om olyckan berör ett rymdföremål som har sänts ut från Sverige eller av en svensk person.

17.4 Förslaget till lag om ändring i offentlighets- och sekretesslagen (2009:400)

15 kap. Sekretess till skydd för rikets säkerhet eller dess förhållande till andra stater eller mellanfolkliga organisationer

3 e § *Sekretessen enligt 1, 1 a, 1 b och 2 §§ hindrar inte att Säkerhetspolisen, Inspektionen för strategiska produkter eller Försvarmakten lämnar uppgift som avses där till en tillstånds- eller tillsynsmyndighet enligt lagen (2027:000) om rymdverksamhet, om uppgiften avser*

1. frågan om ett tillstånd att bedriva rymdverksamhet eller ett medgivande till överlåtelse av sådant tillstånd enligt 2 kap. lagen om rymdverksamhet, är lämplig med hänsyn till Sveriges säkerhet eller andra utrikes-, säkerhets- eller försvarsintressen,

2. behovet av att förena ett sådant tillstånd med villkor med hänsyn till Sveriges säkerhet eller andra utrikes-, säkerhets- eller försvarsintressen, eller

3. frågan om det finns skäl att återkalla eller ändra ett tillstånd eller meddela tillfälligt beslut enligt 5 kap. lagen om rymdverksamhet.

En uppgift får lämnas endast om intresset av att uppgiften lämnas har företräde framför det intresse som sekretessen ska skydda.

Paragrafen är ny. Den innehåller sekretessbrytande bestämmelser för Säkerhetspolisen, Försvarsmakten och ISP när det gäller uppgifter som omfattas av utrikessekretess, sekretess i det internationella samarbetet och försvarssekretess. Övervägandena finns i avsnitt 14.2.

Första stycket gör det möjligt att lämna sekretessbelagda uppgifter till tillstånds- och tillsynsmyndigheterna enligt lagen om rymdverksamhet. Uppgifterna ska lämnas i ärenden om tillstånd att bedriva rymdverksamhet, medgivande till överlåtelse av sådant tillstånd eller i ärenden om ändring eller återkallelse av tillstånd. Uppgifterna ska lämnas för att tillstånds- och tillsynsmyndigheterna ska få underlag för att tillämpa bestämmelserna om Sveriges säkerhet eller andra utrikes-, säkerhets- eller försvarsintressen i ärenden om tillstånd eller tillsyn (2 kap. respektive 5 kap. lagen om rymdverksamhet).

Enligt *andra stycket* bryts sekretessen endast om intresset av att uppgiften lämnas har företräde framför det intresse som sekretessen ska skydda. Det ska alltså göras en intresseavvägning. Vid intresseavvägningen bör sekretesskyddet för de utlämnade uppgifterna vägas in i bedömningen.

18 kap. Sekretess till skydd främst för intresset av att förebygga eller beivra brott

4 b § *Sekretessen enligt 2 § hindrar inte att Säkerhetspolisen lämnar uppgift som avses där till en tillstånds- eller tillsynsmyndighet enligt lagen (2027:000) om rymdverksamhet, om uppgiften avser*

1. frågan om ett tillstånd att bedriva rymdverksamhet eller ett medgivande till överlåtelse av sådant tillstånd enligt 2 kap. lagen om rymdverksamhet, är lämplig med hänsyn till Sveriges säkerhet eller andra utrikes-, säkerhets- eller försvarsintressen,

2. behovet av att förena ett sådant tillstånd med villkor med hänsyn till Sveriges säkerhet eller andra utrikes-, säkerhets- eller försvarsintressen, eller

3. frågan om det finns skäl att återkalla eller ändra ett tillstånd eller meddela tillfälligt beslut enligt 5 kap. lagen om rymdverksamhet.

En uppgift får lämnas endast om intresset av att uppgiften lämnas har företräde framför det intresse som sekretessen ska skydda.

Paragrafen är ny. Den innehåller sekretessbrytande bestämmelser för Säkerhetspolisen när det gäller uppgifter som omfattas av sekretess för underrättelseverksamhet m.m. Övervägandena finns i avsnitt 14.2.

Första stycket gör det möjligt att lämna sekretessbelagda uppgifter till tillstånds- och tillsynsmyndigheterna enligt lagen om rymdverksamhet. Uppgifterna ska lämnas i ärenden om tillstånd att bedriva rymdverksamhet, medgivande till överlåtelse av ett tillstånd eller i ärenden om ändring eller återkallelse av tillstånd. Uppgifterna ska lämnas för att tillstånds- och tillsynsmyndigheterna ska få underlag för att tillämpa bestämmelserna om Sveriges säkerhet eller andra utrikes-, säkerhets- eller försvarsintressen i ärenden om tillstånd eller tillsyn (2 kap. respektive 5 kap. lagen om rymdverksamhet).

Enligt *andra stycket* bryts sekretessen endast om intresset av att uppgiften lämnas har företräde framför det intresse som sekretessen ska skydda.

Det ska alltså göras en intresseavvägning. Vid intresseavvägningen bör sekretesskyddet för de utlämnade uppgifterna vägas in i bedömningen.

Sammanfattning av betänkandet En ny rymdlag (SOU 2021:91)

Uppdraget

Vi har i enlighet med vårt uppdrag gjort en översyn av rymdlagen från 1982 och den anslutande rymdförordningen. En översyn av rymdlagstiftningen motiveras av flera olika skäl, bland annat den tekniska utvecklingen sedan rymdlagens tillkomst, ökningen av icke-statliga aktörer inom rymdområdet samt förändringar i omvärlden som innebär ett ökat fokus på frågor om Sveriges säkerhet. Den nuvarande rymdlagen innehåller endast ett fåtal bestämmelser av övergripande karaktär och det finns behov av ett utökat regelverk som också är merförsäglbart och tydligt. Motsvarande lagstiftningsarbete har genomförts på senare tid i andra europeiska länder.

I betänkandet lämnar vi ett antal förslag som syftar till att åstadkomma en långsiktigt hållbar reglering av rymdverksamheten som står i samklang med internationella regelverk och nationella säkerhetsbehov och som skapar förutsägbarhet och goda förutsättningar för näringsliv och forskning. Förslagen innebär i huvudsak att det införs en ny rymdlag som omfattar statliga aktörer samt verksamhet med sondraketer, ett utvecklat tillstånds- och tillsynsförfarande samt bestämmelser om skadestånd, försäkring och skydd för rymdmiljön. Vidare innehåller lagen ett flertal regleringar som syftar till att säkerställa Sveriges säkerhet och andra utrikes-, säkerhets- och försvarspolitiska intressen på rymdområdet.

Utgångspunkter

Vår utgångspunkt har varit att en ny rymdlagstiftning bör motsvara det ansvar och de förpliktelser som följer av de internationella regler som Sverige har åtagit sig att följa. Eftersom de internationella överenskommelserna endast hanterar förhållanden stater emellan, bör svenska rymdlagstiftningen också säkerställa att privaträttsliga verksamhetsutövare åläggs skyldigheter som motsvarar den svenska statens internationella åtaganden.

Utvecklingen på rymdområdet har gått från ett fåtal rymdnationer där staten var involverad i all rymdverksamhet, till ett ökande antal nationer där privata aktörer är delaktiga och en alltmer tekniskt avancerad verksamhet. En utgångspunkt för en ny rymdlagstiftning är därför att såväl tillstånds- som tillsynsregleringen ska vara utformad för att kunna hantera ett större antal ärenden.

En utgångspunkt är också att en ny rymdlag bör säkerställa att rymdverksamhet kan bedrivas utan att Sveriges säkerhet äventyras eller verksamheten kommer i konflikt med säkerhets-, försvars- eller utrikespolitiska intressen.

Mot bakgrund av de reformbehov som finns på rymdområdet och att den nuvarande rymdlagen är relativt fragmentarisk föreslår vi att en ny rymdlag ska införas och att den nuvarande lagen ska upphävas. Lagen ska, liksom den nuvarande lagen, benämnas lagen om rymdverksamhet och kompletteras med en förordning.

En central målsättning med lagen är att främja svensk rymdverksamhet för att stärka forskning, utveckling och industrins innovations- och konkurrenskraft samt för att tillgodose samhällets behov av rymdrelaterad kunskap och teknik. Samtidigt är det väsentligt att lagen säkerställer Sveriges säkerhet och andra utrikes-, säkerhets- och försvarspolitiska intressen.

Lagens tillämpningsområde

Rymdverksamhet innefattar aktiviteter som har tydliga gränssnitt gentemot luftfartsverksamhet. Det finns emellertid inte någon sammanhållen reglering av verksamheterna, såsom i vissa andra länder, utan de hanteras i olika regelverk. Eftersom rymdverksamhet även fortsättningsvis föreslås vara tillståndspliktigt – och en överträdelse av tillståndsplikten är straffsanktionerad – har vi funnit starka skäl för att lagens tillämpningsområde ska vara tydligare avgränsat mot luftverksamheten än den nu gällande lagen. Behovet av en tydlig avgränsning gör sig särskilt gällande eftersom aktiviteten i luftrummet på hög höjd har ökat och kan förväntas öka ytterligare. Vi föreslår därför att begreppen rymdföremål och rymdverksamhet definieras i lagen samt att tillämpningsområdet knyts till dessa definitioner. Härigenom åstadkoms en klar och tydlig reglering avseende vilken verksamhet som omfattas av lagen.

Den nya rymdlagen ska gälla för rymdverksamhet som bedrivs från svenskt territorium, men också för rymdverksamhet som bedrivs utanför svenskt territorium från en farkost som är registrerad i Sverige eller av en svensk medborgare eller en juridisk person med säte i Sverige. Lagen ska inte bara gälla för rymdverksamhet som bedrivs av privata aktörer, utan även statliga aktörer. Sondraketverksamhet, som är undantagen gällande rymdlagstiftning, kan enligt vårt förslag utgöra rymdverksamhet och omfattas alltså av den nya lagen. Avgränsningarna av tillämpningsområdet är en följd av Sveriges åtaganden enligt den internationella rymdrätten.

Mottagande av signaler från rymden omfattas emellertid inte av lagen eftersom det inte är en verksamhet som utförs i rymden utan på jorden. Utsändning av signaler för kommunikation med ett rymdföremål för att påverka dess position eller funktion faller däremot inom lagens tillämpningsområde.

Tillstånd för rymdverksamhet

Verksamhet som utgör rymdverksamhet, såväl statlig som privat, ska vara tillståndspliktigt. Regeringen föreslås emellertid få föreskriva undantag från tillståndsplikt för rymdverksamhet som bedrivs av svenska staten. Ett

sådant undantag bör tillämpas mycket restriktivt och främst bli aktuellt för myndigheter inom försvars- och säkerhetsområdet. Vi föreslår att myndigheter under försvarsdepartementet ska få ett sådant undantag.

Vi föreslår att Rymdstyrelsen ska pröva frågor om tillstånd. Den som ska inneha tillstånd är den som bedriver eller har för avsikt att bedriva rymdverksamhet och ansvarar för eller har ett bestämmande inflytande över verksamheten (verksamhetsutövaren). Tillståndsmyndigheten ska i ärenden om tillstånd samråda med Försvarsmakten, Säkerhetspolisen och Inspektionen för strategiska produkter i frågor om Sveriges säkerhet eller andra utrikes-, säkerhets- eller försvarspolitiska intressen.

Enligt vårt förslag ska det finnas olika tillstånd för olika typer av verksamhet. Tillståndstyperna är utsändning av rymdföremål, manövrering eller annan påverkan av rymdföremål, återföring av rymdföremål, aktivitet eller annan påverkan på andra himlakroppar än jorden samt annan verksamhet som utförs i rymden än de ovan angivna. Ett skäl för olika tillståndsförfaranden är att tillståndsprocessen blir snabbare och mer effektiv. Detta gör sig särskilt gällande eftersom antalet tillståndsärenden med stor sannolikhet kommer att öka framöver. Antalet tillståndspliktiga aktörer ökar dels genom att verksamhet med sondraketer och att verksamhet som utförs av statliga aktörer ska omfattas av tillståndsplikt, dels på grund av nya innovationer tillsammans med en snabb teknikspridning och nya aktörer. Därtill kommer regeringens uttalade satsning avseende satellitutsändningar från Esrange. Ett annat skäl för att differentiera tillståndsförfarandet är att olika verksamheter aktualiserar olika villkor för tillstånd och olika grader av tillsyn. Ytterligare ett skäl är att de olika verksamheterna innebär olika åtaganden enligt rymdrätten vad avser bland annat ansvarsfrågor.

Vi föreslår att lagen ställer upp tydliga villkor över vad som krävs för att tillstånd ska beviljas. Villkoren kan anpassas till varje särskild tillståndstyp genom föreskrifter. För att handläggningen av en tillståndsansökan ska ske på ett effektivt, enhetligt och rättssäkert sätt föreslår vi även en reglering av vilka uppgifter som en ansökan ska innehålla. Vidare föreslås att ett tillstånd kan förenas med vissa särskilt angivna villkor för att anpassa att den enskilda verksamheten bedrivs på ett lämpligt och säkert sätt. Ytterligare ett förslag är att det krävs tillstånd om rymdverksamheten överläts till en annan verksamhetsutövare. Den föreslagna regleringen om tillstånd medför en tydlighet och förutsägbarhet för såväl den som ansöker om tillstånd, som den som utfärdar det och att enhetliga krav ställs på verksamhetsutövarna. Det är vidare en förutsättning för att säkerställa Sveriges säkerhet och andra utrikes-, säkerhets- och försvarspolitiska intressen.

Registrering av rymdföremål

För att uppfylla våra internationella förpliktelser föreslår vi en reglering kring registrering av rymdföremål. Rymdstyrelsen föreslås föra ett nationellt register över rymdföremål och anmäla till Förenta nationerna uppgifter från registret.

Tillsyn m.m.

För att tillsyn över rymdverksamhet ska kunna utövas på ett kraftfullt, effektivt och rättssäkert sätt bör tillsynen utökas och tydliggöras. Vi föreslår därför en reglering beträffande tillsynsmyndighetens uppdrag och befogenheter, men också avseende ingripandeåtgärder och administrativa sanktioner.

Tillsynsmyndigheten ska ha rätt att på begäran få de upplysningar och handlingar som behövs för tillsynen samt tillträde till områden, lokaler och andra utrymmen där rymdverksamhet bedrivs. Vidare ska tillsynsmyndigheten få meddela förelägganden som kan förenas med vite. Det ska finnas både mildare och strängare sanktioner så att ingripandet kan vara i proportion i förhållande till bristerna och överträdelserna. Vi föreslår att en återkallelse av tillståndet är den strängaste ingripandeåtgärden som endast får göras vid allvarliga överträdelser då inga andra åtgärder är tillräckligt ingripande. Ett tillstånd bör inte återkallas om ändamålet med återkallelsen lika väl kan tillgodoses genom att tillståndsvillkoren ändras. I stället för att återkalla tillståndet kan en varning meddelas, om det är en tillräckligt ingripande åtgärd. Vid mindre allvarliga överträdelser kan en anmärkning meddelas.

I vissa fall bör en verksamhet upphöra omedelbart eller en planerad verksamhet inte genomföras. Det kan vara fråga om en överträdelse eller en brist i verksamheten som innebär en säkerhetsrisk eller att en händelse inträffat som berör Sveriges säkerhet eller andra utrikes-, säkerhets- eller försvarspolitiska intressen. Tillsynsmyndigheten ska i sådana situationer kunna meddela att ett tillståndsbeslut tills vidare inte ska gälla. Ett sådant tillfälligt beslut ska gälla omedelbart.

Den straffbestämmelse som finns i den nuvarande rymdlagen föreslås överföras till den nya lagen.

Rymdstyrelsen ska vara tillsynsmyndighet. En statlig aktör som har meddelats undantag från tillståndsplikt är inte föremål för tillsyn, men ska hålla regeringen underrättad om den bedrivna verksamheten. Rymdstyrelsen ska kunna få bistånd vid tillsynen av Försvarsmakten, Säkerhetspolisen och Inspektionen för strategiska produkter. Dessa myndigheter ska också kunna initiera en prövning om återkallelse, tillfälligt beslut eller ändring av tillståndet. Kronofogdemyndigheten eller Polismyndigheten ska, i den utsträckning det behövs, biträda med verkställighet av beslut vad gäller tillgång till handlingar samt inspektion av utrymmen där rymdverksamhet bedrivs.

Skadestånd och försäkring

Den nu gällande rymdlagen saknar bestämmelser om skadeståndsansvar. Vi föreslår därför att det införs en skadeståndsreglering i den nya rymdlagen som tydliggör att verksamhetsutövaren ska vara strikt ansvarig för skada som rymdföremålet orsakat personer eller egendom på jorden eller på luftfartyg under flygning. Bestämmelsen motsvarar det strikta ansvar som Sverige har enligt internationella överenskommelser, men föreskriver även ansvar för skada som rymdföremålet orsakat svenska medborgare, svenskt territorium eller svenska luftfartyg. Ansvaret ska inte

gälla om den skadelidande uppsåtligen eller genom grov vårdslöshet har medverkat till skadan, eller deltagit i den verksamhet som orsakat skadan.

Vi föreslår att den nuvarande regressrätten för staten även ska gälla framöver så att staten har möjlighet att kräva ersättning för skadestånd som staten betalt på grund av åtaganden enligt internationella överenskommelser. Den ersättning som ska utges på grund av strikt ansvar eller regressansvar ska emellertid uppgå till högst 600 miljoner kronor. Beloppsbegränsningen ska inte gälla om skadan har orsakats uppsåtligen eller av grov oaktsamhet.

För att säkerställa att verksamhetsutövaren kan ersätta uppkommen skada föreslår vi bestämmelser om försäkringsskyldighet. Lagen innehåller därför ett krav på ansvarsförsäkring eller annan ekonomisk säkerhet som ska täcka det strikta ansvaret eller regressansvaret upp till ett belopp om 600 miljoner kronor. Tillståndsmyndigheten ska kunna besluta om ett lägre belopp, om det är lämpligt med hänsyn till verksamheten.

Försäkringsskyldigheten ska inte gälla för den som omfattas av det statliga försäkringssystemet. Det ska även finnas möjlighet till undantag från försäkringsskyldigheten om en annan aktör som deltar i rymdverksamheten har en ansvarsförsäkring eller har ställt en säkerhet som täcker det strikta ansvaret eller regressansvaret.

Rymdmiljö och rymdskrot

Rymdskrot är i dag ett omfattande rymdmiljöproblem. Det är därför av vikt att rymdverksamheten inte bidrar till ytterligare rymdskrot. Vi föreslår därför, i linje med rymdfördraget och de internationella riktlinjer och rekommendationer som finns om långsiktigt hållbart nyttjande av rymden, att det införs en miljöbestämmelse i den nya lagen. Rymdverksamhet ska bedrivas på sätt som är långsiktigt hållbart för miljön och nyttjandet av rymden och verksamhetsutövaren ska sträva efter att verksamheten inte ger upphov till rymdskrot eller leder till skadlig miljöpåverkan. Vidare föreslår vi att det införs en bestämmelse i den nya rymdförordningen om att verksamhetsutövaren bör säkerställa att ett rymdföremål i rymden, senast 25 år efter att verksamheten avslutades, överförs till atmosfären eller en omloppsbana där det inte kan orsaka skada för annan verksamhet.

Säkerhetsföreskrifter för Esrange

Länsstyrelsen i Norrbottens län utfärdar säkerhetsföreskrifter för Esrange i form av tillträdesförbud med stöd av ordningslagen (1993:1617) samt förordningen (1993:1632) med bemyndigande för kommuner och länsstyrelser att meddela lokala föreskrifter enligt ordningslagen. Enligt vår bedömning föreligger det inte någon normkonflikt på området. Vi anser att den nuvarande ordningen beträffande länsstyrelsens föreskriftsrätt avseende tillträdesförbud är lämplig och föreslår därför inte någon annan reglering.

Det pågår en internationell utveckling driven av privata aktörer mot att erbjuda tjänster på området kommersiell bemannad rymdfart, så kallad rymdturism. När det gäller kommersiell bemannad rymdfart är vårt uppdrag att, som underlag för regeringens framtida överväganden, identifiera inom vilka områden kompletterande reglering kan behövas för att sådan verksamhet ska kunna bedrivas i Sverige.

Vertikal utsändning av bemannade rymdkapslar, som kan jämföras med sondrakets utsändningar, omfattas av den nya rymdlagen. Detsamma gäller en utsändning av en bemannad kapsel från ett svenskt flygplan. En förutsättning är emellertid att utsändningarna utgör rymdverksamhet i lagens mening. Rymdverksamhet – oavsett om den är bemannad eller inte – är tillståndspliktig och omfattas av vissa villkor som kan anpassas till den särskilda verksamheten såväl genom föreskrifter som i enskilda tillståndsbeslut.

Kommersiell bemannad rymdfart genom horisontell utsändning har hitintills skett på höjder som inte utgör rymdverksamhet enligt den nya lagen. Denna verksamhet faller i stället under luftfartslagstiftningen. Vår bedömning är att bemannad rymdfart genom horisontell utsändning, som oftast sker från flygplatser, bör kunna hanteras enligt luftfartslagstiftningen. Denna lagstiftning är anpassad för bemannade flygningar och innehåller säkerhetskrav för såväl farkoster som anläggningar och personal.

För att bemannad vertikal rymdfart från svenskt territorium ska kunna genomföras krävs enligt vår bedömning ett utvecklat regelverk. Motsvarande säkerhetsföreskrifter och andra regelverk som finns för flygplatser och verksamhet i luftrummet, och som gäller för bemannad horisontell rymdfart, behöver utarbetas för bemannade vertikala utsändningar från en svensk rymdbas. Eftersom kommersiell bemannad rymdfart bör regleras enhetligt oavsett om det rör sig om vertikal eller horisontell utsändning talar övervägande skäl för att ett sådant regelverk bör utarbetas inom ramen för luftfartsregleringen.

Överklagande

Vi föreslår att beslut i tillståndsärenden ska få överklagas av sökanden i ärendet och att beslut i tillsynsärenden ska få överklagas av tillståndshavaren. Beslut om tillfälligt förbud föreslås få överklagas särskilt. Eftersom tillståndsprocessen kan ha inslag som föranleder överväganden kring Sveriges säkerhet eller andra utrikes-, säkerhets- och försvarspolitiska intressen föreslår vi en särskild överklaganderätt för Försvarsmakten, Säkerhetspolisen och Inspektionen för strategiska produkter (samrådsmyndigheterna). Dessa intressen motiverar också vårt förslag om en ordning med olika överprövningsinstanser. Sökanden i tillståndsärenden ska överklaga beslut till allmän förvaltningsdomstol. Denna ordning gäller även för tillståndshavare som ska överklaga beslut i tillsynsärenden. Samrådsmyndigheterna ska emellertid överklaga beslut till regeringen. Om ett mål hos allmän förvaltningsdomstol innehåller frågor som rör Sveriges säkerhet eller andra utrikes-, säkerhets- och

försvarspolitiska intressen, föreslås domstolen överlämna målet till regeringen för prövning. Detsamma föreslås gälla om samrådsmyndigheterna begär att målet av sådan anledning ska överlämnas till regeringen.

Sekretessfrågor

För att Rymdstyrelsen ska kunna pröva frågor om tillstånd och utöva tillsyn på ett effektivt och rättssäkert sätt är det av avgörande betydelse att myndigheten får tillgång till information som kan ha betydelse för bedömningar om Sveriges säkerhet eller andra utrikes-, säkerhets- eller försvarspolitiska intressen. Vi föreslår därför att det införs sekretessbrytande bestämmelser i offentlighets- och sekretesslagen (2009:400) för Säkerhetspolisen, Försvarsmakten och Inspektionen för strategiska produkter inom ramen för tillstånds- och tillsynsärenden enligt rymdlagen, så att myndigheterna – när det är lämpligt – kan lämna sekretessreglerade uppgifter till Rymdstyrelsen.

Av samma skäl föreslår vi en sekretessbrytande bestämmelse, i form av en uppgiftsskyldighet, för Rymdstyrelsen i förhållande till Säkerhetspolisen, Försvarsmakten och Inspektionen för strategiska produkter.

Konsekvenser

Vår sammantagna bedömning är att den nya lagen kommer att främja svensk rymdverksamhet som strategisk tillgång för utveckling av kunskapssamhället, samtidigt som den bidrar till att skapa en ökad internationell attraktionskraft för svensk högteknologisk verksamhet och bättre förutsättningar för svensk industri och teknikutveckling. Att forskning, utveckling och industrins innovations- och konkurrenskraft stärks förväntas medföra positiva samhällsekonomiska effekter. Rymdinfrastrukturen tillhandahåller samhällsviktiga tjänster och lagen kommer enligt vår bedömning att tillgodose samhällets behov av rymdrelaterad kunskap och teknik. Vidare kommer lagen att säkerställa Sveriges säkerhet och andra utrikes-, säkerhets- och försvarspolitiska intressen genom att omfattningen av tillståndsplikten, tillstånds- och tillsynsprocesserna samt överklagandereglererna har utformats med beaktande av dessa intressen.

Förslagen som vi lämnar bedöms, åtminstone inledningsvis, rymmas inom befintliga anslag för Rymdstyrelsen, samrådsmyndigheterna och övriga myndigheter som berörs av förslagen. På sikt förväntas emellertid ärendetillströmningen öka och det kan då finnas anledning att återkomma i frågan om anslagsökning då behövs.

Ikraftträdande och övergångsbestämmelser

Den nya rymdlagen med anslutande förordning föreslås träda i kraft den 1 januari 2023. Vi föreslår övergångsbestämmelser som innebär att de

ärenden om tillstånd och tillsyn som har inletts före ikraftträdandet, men Bilaga 1
ännu inte har avgjorts, ska handläggas enligt äldre föreskrifter

Betänkandets lagförslag

1 Förslag till lag om rymdverksamhet

Härigenom föreskrivs följande

1 kap. Allmänna bestämmelser

Lagens syfte

1 § Syftet med denna lag är att främja svensk rymdverksamhet för att stärka forskning, utveckling och industrins innovations- och konkurrenskraft samt för att tillgodose samhällets behov av rymdrelaterad kunskap och teknik. Lagens syfte är också att säkerställa Sveriges säkerhet och andra utrikes-, säkerhets- och försvarspolitiska intressen.

Lagens tillämpningsområde

2 § Denna lag gäller för rymdverksamhet som bedrivs från svenskt territorium. Lagen gäller också för rymdverksamhet som bedrivs utanför svenskt territorium från farkost som är registrerad i Sverige eller av en svensk medborgare eller en juridisk person med säte i Sverige.

Definitioner

3 § I denna lag har nedanstående begrepp följande betydelse.

Rymdverksamhet

1. Utsändning av rymdföremål,
2. manövrering eller annan påverkan av rymdföremål,
3. återföring av rymdföremål,
4. aktivitet eller påverkan på annan himlakropp än jorden, och
5. annan verksamhet som utförs i rymden än de som anges i punkterna 1–4.

Rymdföremål

Ett föremål, bestående av nyttolast och sondrakat eller bärraket inklusive delar av dessa, som ska sändas ut, sänds ut eller har sänts ut till en höjd som överstiger 100 kilometer över havsytans nivå.

Verksamhetsutövare

Den som bedriver, eller har för avsikt att bedriva, rymdverksamhet och ansvarar för, eller har ett bestämmande inflytande över, verksamheten.

2 kap. Tillstånd

Krav på tillstånd

1 § Tillstånd krävs för att bedriva rymdverksamhet.

2 § Den myndighet som regeringen bestämmer ska pröva frågor om tillstånd att bedriva rymdverksamhet.

Villkor för tillstånd

3 § Tillstånd att bedriva rymdverksamhet ska beviljas, under förutsättning att

1. verksamhetsutövaren har en ändamålsenlig ekonomisk och teknisk plan för hur verksamheten ska bedrivas,

2. verksamhetsutövaren uppfyller de krav på ansvarsförsäkring eller annan ekonomisk säkerhet som anges i 4 kap. 5 och 6 §§,

3. verksamheten ska bedrivas med beaktande av allmän och enskild säkerhet,

4. verksamheten ska bedrivas på sätt som är långsiktigt hållbart för miljön för att minimera uppkomst av rymdskrot och annan skadlig miljöpåverkan,

5. verksamhetsutövaren har en ändamålsenlig plan för hur verksamheten ska avslutas,

6. verksamheten inte är olämplig med hänsyn till Sveriges säkerhet eller andra utrikes-, säkerhets- eller försvarspolitiska intressen,

7. verksamheten är förenlig med Sveriges internationella förpliktelser,

8. verksamheten ska bedrivas med beaktande av reglerna om exportkontroll, och

9. verksamheten ska bedrivas med beaktande av den internationella teleunionens regler.

Villkor i tillståndsbeslut

4 § Tillstånd att bedriva rymdverksamhet kan förenas med villkor om

1. att uppkomst av fara för allmän och enskild säkerhet ska undvikas,

2. att verksamheten ska bedrivas på sätt som är långsiktigt hållbart för att minimera uppkomst av rymdskrot och annan skadlig miljöpåverkan,

3. att ägarförändringar i verksamheten, som innebär att en ny ägare innehar minst tio procent av aktierna eller andelarna eller minst tio procent av rösterna, anmäls till den myndighet som utövar tillsyn över verksamheten, 4. krav som är av betydelse för Sveriges säkerhet eller andra utrikes-, säkerhets- eller försvarspolitiska intressen,

5. att verksamhetsutövaren har beviljats tillstånd att använda radiosändare samt registrerat frekvenser och banposition inom den internationella teleunionen innan rymdverksamheten påbörjas, eller

6. att verksamhetsutövaren har beviljats tillstånd för annan typ av rymdverksamhet innan verksamheten påbörjas.

Överlåtelse av tillstånd

5 § Om verksamhetsutövaren avser att överlåta det bestämmande inflytandet över rymdverksamheten ska denne anmäla detta till tillståndsmyndigheten. Tillståndet att bedriva rymdverksamhet får överlåtas efter medgivande från tillståndsmyndigheten. Ett sådant medgivande ska lämnas om

1. förvärvaren uppfyller de villkor som ställs på en verksamhetsutövare enligt 3 § och föreskrifter som har meddelats i anslutning till bestämmelsen,

2. den överlåtna verksamheten uppfyller de villkor som gällde då tillståndet för verksamheten meddelades, och

3. överlåtelsen inte är olämplig med hänsyn till Sveriges säkerhet och andra utrikes-, säkerhets- och försvarspolitiska intressen.

Samråd

6 § Tillståndsmyndigheten ska samråda med de myndigheter som regeringen bestämmer i frågor om Sveriges säkerhet eller andra utrikes-, säkerhets- eller försvarspolitiska intressen i ärenden om tillstånd att bedriva rymdverksamhet eller överlåtelse av sådant tillstånd.

Uppgiftsskyldighet

7 § Tillståndsmyndigheten ska på begäran av de myndigheter som regeringen bestämmer lämna uppgifter i ärenden om tillstånd att bedriva rymdverksamhet eller överlåtelse av sådant tillstånd

Registrering av rymdföremål

8 § Register ska föras över rymdföremål av den myndighet regeringen bestämmer.

Föreskrifter

9 § Regeringen får meddela föreskrifter om undantag från tillståndsplikt enligt 1 § för rymdverksamhet som bedrivs av staten. Den som meddelats undantag från tillståndsplikt ska anmäla verksamheten till regeringen.

10 § Regeringen får meddela föreskrifter och i det enskilda fallet besluta om att för beviljande av tillstånd att bedriva rymdverksamhet krävs avtal om ansvarsfördelning med annan stat. Regeringen får även meddela föreskrifter och i det enskilda fallet besluta om att för medgivande till överlåtelse av ett tillstånd att bedriva rymdverksamhet till utländsk verksamhetsutövare krävs avtal om ersättningsansvar med verksamhetsutövarens stat.

11 § Regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer får meddela föreskrifter om

1. ytterligare villkor för beviljande av tillstånd att bedriva rymdverksamhet än de som anges i 3 §, och

2. vilka uppgifter en ansökan om tillstånd ska innehålla.

3 kap. Tillsyn m.m.

Tillsynsområde och tillsynsmyndighet

1 § Den myndighet som regeringen bestämmer ska utöva tillsyn över rymdverksamhet.

2 § Den som meddelats undantag från tillståndsplikt ska hålla regeringen underrättad om den bedrivna verksamheten.

Tillsynsmyndighetens uppdrag

3 § Tillsynsmyndigheten ska kontrollera att denna lag, föreskrifter som har meddelats i anslutning till lagen och tillståndsbeslutet följs.

Tillsynsmyndighetens befogenheter

Rätt till upplysningar och inspektion

4 § För att fullgöra sitt uppdrag enligt 3 § har tillsynsmyndigheten rätt att på begäran få de upplysningar och handlingar som behövs för tillsynen samt få tillträde till områden, lokaler och andra utrymmen, dock inte bostäder, där rymdverksamhet bedrivs.

Föreläggande

5 § Tillsynsmyndigheten får besluta de förelägganden som behövs för tillsynen och för att denna lag och föreskrifter som har meddelats i anslutning till lagen samt tillståndsbeslutet ska följas. Ett beslut om föreläggande får förenas med vite.

Ingripanden

Återkallelse av tillstånd och ändring av tillståndsvillkor

6 § Ett tillstånd att bedriva rymdverksamhet får återkallas eller tillståndsvillkor ändras, om

1. tillståndshavaren har åsidosatt villkor i tillståndsbeslutet,
2. tillståndshavaren har lämnat oriktiga eller vilseledande uppgifter,
3. tillståndshavaren bedriver rymdverksamhet som är olämplig med hänsyn till Sveriges säkerhet eller andra utrikes-, säkerhets- eller försvarspolitiska intressen, eller
4. tillståndshavaren har tilldelats varning utan att de förhållanden som föranlett varningen har rättats till.

Varning

7 § I stället för att återkalla tillståndet enligt 6 § 1 och 2 får tillsynsmyndigheten meddela en skriftlig varning, om det är en tillräckligt ingripande åtgärd.

Anmärkning

8 § Om en överträdelse eller förseelse enligt 6 § 1 och 2 är mindre allvarlig får tillsynsmyndigheten meddela en anmärkning.

Tillfälligt beslut

9 § Tillsynsmyndigheten får meddela att ett beslut om tillstånd att bedriva rymdverksamhet eller överlåtelse av sådant tillstånd tills vidare inte ska gälla. Ett beslut enligt första stycket gäller omedelbart.

Straffbestämmelse

10 § Den som uppsåtligen eller av oaktsamhet bedriver rymdverksamhet utan tillstånd eller åsidosätter villkor i tillståndsbeslutet, ska dömas till böter eller fängelse i högst ett år. Avgifter

Avgifter

11 § Tillsynsmyndigheten får ta ut avgift för tillsynen av tillståndshavaren.

Uppgiftsskyldighet

12 § Tillsynsmyndigheten ska på begäran av de myndigheter regeringen bestämmer lämna uppgifter i ärenden om återkallelse av tillstånd, ändring av tillståndsvillkor eller tillfälligt beslut.

Föreskrifter

13 § Regeringen får meddela föreskrifter om att tillsynsmyndigheten

1. får begära hjälp av en annan myndighet vid tillsynen, och
2. på begäran av vissa andra myndigheter ska pröva om det finns skäl att återkalla tillstånd, ändra tillståndsvillkor eller meddela tillfälligt beslut.

14 § Regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer får meddela föreskrifter om avgift för tillsyn.

4 kap. Skadestånd och försäkring

Skadestånd

Ansvar

1 § Verksamhetsutövaren ska ersätta skada som ett rymdföremål orsakar personer eller egendom på jorden eller på luftfartyg under flygning, även om verksamhetsutövaren inte har vållat skadan.

Ansvaret i första stycket gäller inte om den skadelidande

1. uppsåtligen eller genom grov vårdslöshet har medverkat till skadan, eller

2. deltagit i den rymdverksamhet som orsakat skadan.

2 § I skadeståndslagen (1972:207) finns bestämmelser som ska tillämpas avseende verksamhetsutövarens ansvar för skada i andra fall än som anges i 1 § första stycket.

Regressrätt

3 § Staten kan kräva ersättning för sådant skadestånd som staten betalt på grund av åtaganden enligt internationella överenskommelser.

Beloppsbegränsning

4 § Den ersättning som ska utges enligt 1 eller 3 § uppgår till högst 600 miljoner kronor. Begränsningen enligt första stycket gäller inte om skadan har orsakats uppsåtligen eller av grov oaktsamhet.

Försäkring m.m.

5 § Verksamhetsutövaren ska ha en ansvarsförsäkring eller ställt en annan ekonomisk säkerhet som vid varje tidpunkt täcker det ansvar som följer av 1 eller 3 § upp till ett belopp om 600 miljoner kronor.

Tillståndsmyndigheten får besluta om

1. ett lägre belopp än det som anges i första stycket, om det är lämpligt med hänsyn till verksamheten, eller

2. att skyldigheten i första stycket inte gäller om någon annan har en ansvarsförsäkring eller ställt en annan ekonomisk säkerhet som täcker verksamhetsutövarens ansvar.

6 § Skyldigheten i 5 § första stycket gäller inte den som omfattas av det statliga försäkringssystemet.

5 kap. Miljöskydd

1 § Rymdverksamhet ska bedrivas på sätt som är långsiktigt hållbart för miljön och nyttjandet av rymden. Verksamhetsutövaren ska sträva efter att verksamheten inte ger upphov till rymdskrot eller leder till skadlig miljöpåverkan på jorden, i atmosfären eller i rymden, inklusive andra himlakroppar än jorden.

2 § Regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer får meddela föreskrifter om miljöskydd och rymdskrot.

6 kap. Överklagande

1 § Beslut i ärenden om tillstånd att bedriva rymdverksamhet eller överlåtelse av sådant tillstånd enligt 2 kap. får överklagas av sökanden i ärendet.

Beslut i ärenden om föreläggande enligt 3 kap. 5 §, återkallelse av tillstånd eller ändring av tillståndsvillkor enligt 3 kap. 6 §, varning enligt 3 kap. 7 §, anmärkning enligt 3 kap. 8 §, tillfälligt beslut enligt 3 kap. 9 § och avgift enligt 3 kap. 11 §, får överklagas av tillståndshavaren.

Beslut om tillfälligt beslut får överklagas särskilt. Försvarsmakten, Säkerhetspolisen och Inspektionen för strategiska produkter får överklaga beslut om

1. tillstånd att bedriva rymdverksamhet eller överlåtelse av sådant tillstånd,

2. villkor i ett tillstånd att bedriva rymdverksamhet eller att ett sådant tillstånd inte har förenats med villkor,

3. att inte återkalla tillstånd att bedriva rymdverksamhet, eller

4. att inte meddela tillfälligt beslut.

2 § Beslut som överklagas med stöd av 1 § första och andra styckena överklagas till allmän förvaltningsdomstol. Beslutsmyndigheten är motpart i domstolen. Prövningstillstånd krävs vid överklagande till kammarrätten.

Beslut som överklagas med stöd av 1 § tredje stycket överklagas till regeringen.

Om ett mål som anhängiggjorts hos allmän förvaltningsdomstol innehåller frågor om Sveriges säkerhet eller andra utrikes-, säkerhets- och försvarspolitiska intressen, ska domstolen med eget yttrande överlämna målet till regeringen för prövning. Detsamma gäller om Försvarsmakten, Säkerhetspolisen eller Inspektionen för strategiska produkter begär att målet av sådan anledning ska överlämnas till regeringen.

-
1. Denna lag träder i kraft den 1 januari 2023.
 2. Genom lagen upphävs lagen (1982:963) om rymdverksamhet.
 3. Ärenden om tillstånd och tillsyn som har inletts före ikraftträdandet men ännu inte har avgjorts handläggs enligt äldre föreskrift

Härigenom föreskrivs i fråga om brottsbalken att 2 kap. 4 och 5 §§ ska ha följande lydelse.

Lydelse enligt prop. 2020/21:204 Föreslagen lydelse

2 kap.

4 §

Särskilda bestämmelser om svensk domstols behörighet att döma över vissa brott som har begåtts utanför Sverige finns i

1. 29 kap. 13 § miljöbalken,	
2. 14 § lagen (1966:314) om kontinentalsockeln,	
3. 10 kap. 10 § lagen (1980:424) om åtgärder mot förorening från fartyg,	
4. 5 § lagen (1982:963) om rymdverksamhet,	
5. 51 a § jaktlagen (1987:259),	4. 51 a § jaktlagen (1987:259),
6. 17 § lagen (1992:1140) om Sveriges ekonomiska zon	5. 17 § lagen (1992:1140) om Sveriges ekonomiska zon,
7. 49 § fiskelagen (1993:787),	6. 49 § fiskelagen (1993:787),
8. 5 § lagen (1995:732) om skydd för gravfriden vid vraket efter passagerarfartyget Estonia,	7. 5 § lagen (1995:732) om skydd för gravfriden vid vraket efter passagerarfartyget Estonia,
9. 6 § lagen (2002:444) om straff för finansiering av särskilt allvarlig brottslighet i vissa fall,	8. 6 § lagen (2002:444) om straff för finansiering av särskilt allvarlig brottslighet i vissa fall,
10. 9 § lagen (2010:299) om straff för offentlig uppmaning, rekrytering och utbildning avseende terroristbrott och annan särskilt allvarlig brottslighet,	9. 9 § lagen (2010:299) om straff för offentlig uppmaning, rekrytering och utbildning avseende terroristbrott och annan särskilt allvarlig brottslighet,
11. 13 kap. 11 § luftfartslagen (2010:500),	10. 13 kap. 11 § luftfartslagen (2010:500),
12. 17 kap. 2 § radio- och tv-lagen (2010:696),	11. 17 kap. 2 § radio- och tv-lagen (2010:696),
13. 2 § lagen (2012:179) om straff för olovlig befattning med klusterammunition, och	12. 2 § lagen (2012:179) om straff för olovlig befattning med klusterammunition, och
14. 17 § lagen (2014:406) om straff för vissa internationella brott.	13. 17 § lagen (2014:406) om straff för vissa internationella brott.

5 §

I de fall som avses i 3 § 2, 3 och 5 är svensk domstol behörig endast om gärningen är straffbar även enligt lagen på gärningsorten (dubbel straffbarhet). Om brottet har begåtts på flera staters område är kravet på dubbel straffbarhet uppfyllt om gärningen är straffbar enligt lagen på någon av gärningsorterna. Det får inte dömas till påföljd som är strängare än det svåraste straff som är föreskrivet för brottet enligt lagen på gärningsorten.

Första stycket gäller inte

1. om brottet har begåtts av någon som tillhör Försvarsmakten på ett område där en avdelning av Försvarsmakten befann sig,

2. om brottet har begåtts vid tjänstgöringen av någon som är anställd av en svensk myndighet för att delta i en internationell militär insats eller i internationell civil krishantering,

3. brott för vilket det lindrigaste straff som är föreskrivet enligt svensk lag är fängelse i fyra år eller mer, och

4. brott som avses i

a) 4 kap. 1 a och 4 c §§ och 16 kap. 10 a § första stycket 1 och sjätte stycket eller försök till sådana brott,

b) 4 kap. 4 § andra stycket varigenom någon förmåtts att ingå ett sådant äktenskap eller en sådan äktenskapsliknande förbindelse som avses i 4 c § eller försök till sådant brott,

c) 6 kap. 1–6, 8, 9 och 12 §§ eller försök till brott enligt 6 kap. 1, 2, 4–6, 8, 9 och 12 §§, om brottet begåtts mot en person som inte fyllt arton år,

d) 14 kap. 6 § eller försök till sådant brott,

e) 22 kap. 6 a och 6 b §§,

f) 2 § lagen (1982:316) med förbud mot könsstympning av kvinnor, *eller*

g) 8 § lagen (1996:95) om vissa internationella sanktioner.

f) 2 § lagen (1982:316) med förbud mot könsstympning av kvinnor,

g) 8 § lagen (1996:95) om vissa internationella sanktioner, *eller*

h) 3 kap. 10 § lagen (2022:000) om rymdverksamhet.

Denna lag träder i kraft den 1 januari 2023.

3 Förslag till lag om ändring i offentlighets- och sekretesslagen (2009:400)

Bilaga 2

Härigenom föreskrivs i fråga om offentlighets- och sekretesslagen (2009:400) att det ska införas två nya paragrafer, 15 kap. 3 b § och 18 kap. 4 b §, med följande lydelse.

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse

15 kap.

3 b §

Sekretessen enligt 1, 1 a och 2 §§ hindrar inte att Säkerhetspolisen, Försvarmakten eller Inspektionen för strategiska produkter lämnar uppgift som avses där till Rymdstyrelsen, om uppgiften avser

1. frågan om ett tillstånd att bedriva rymdverksamhet eller ett medgivande till överlåtelse av sådant tillstånd enligt 2 kap. lagen (2022:000) om rymdverksamhet, kan vara olämpligt med hänsyn till Sveriges säkerhet eller andra utrikes-, säkerhets- eller försvarspolitiska intressen,

2. behovet av att förena ett sådant tillstånd med villkor med hänsyn till Sveriges säkerhet eller andra utrikes-, säkerhets- eller försvarspolitiska intressen, eller

3. frågan om det finns skäl att återkalla tillstånd, ändra tillståndsvillkor eller meddela tillfälligt beslut enligt 3 kap. 6 eller 9 § lagen om rymdverksamhet.

En uppgift får lämnas endast om intresset av att uppgiften lämnas har företräde framför det intresse som sekretessen ska skydda.

4 b §

Sekretessen enligt 2 § hindrar inte att Säkerhetspolisen lämnar uppgift som avses där till Rymdstyrelsen, om uppgiften avser

1. frågan om ett tillstånd att bedriva rymdverksamhet eller ett medgivande till överlåtelse av sådant tillstånd enligt 2 kap. lagen (2022:000) om rymdverksamhet, kan vara olämpligt med hänsyn till Sveriges säkerhet eller andra utrikes-, säkerhets- eller försvarspolitiska intressen,

2. behovet av att förena ett sådant tillstånd med villkor med hänsyn till Sveriges säkerhet eller andra utrikes-, säkerhets- eller försvarspolitiska intressen, eller

3. frågan om det finns skäl att återkalla tillstånd, ändra tillståndsvillkor eller meddela tillfälligt beslut enligt 3 kap. 6 eller 9 § lagen om rymdverksamhet.

En uppgift får lämnas endast om intresset av att uppgiften lämnas har företräde framför det intresse som sekretessen ska skydda

Denna lag träder i kraft den 1 januari 2023.

Efter remiss av betänkandet En ny rymdlag (SOU 2021:91) har yttranden över betänkandet kommit in från Aerospace Cluster Sweden, Business Region Göteborg, Forskningsrådet för miljö, areella näringar och samhällsbyggande, Försvarets materielverk, Försvarets radioanstalt, Försvarmakten, Förvaltningsrätten i Stockholm, GKN Aerospace Sweden AB, Göteborgs universitet, Inspektionen för strategiska produkter, Institutet för rymdfysik, Integritetsskyddsmyndigheten, Justitiekanslern, Kammarrätten i Stockholm, Kommerskollegium, Kronofogdemyndigheten, Kungl. Ingenjörsvetenskapsakademien, Kungl. Krigsvetenskapsakademien, Kungl. Tekniska högskolan, Kungl. Vetenskapsakademien, Kustbevakningen, Lantmäteriet, Luftfartsverket, Lunds universitet, Länsstyrelsen i Norrbottens län, Myndigheten för digital förvaltning, Myndigheten för samhällsskydd och beredskap, Naturvårdsverket, Ovzon AB, Polarforskningssekretariatet, Polismyndigheten, Post- och telestyrelsen, Regelrådet, Rymdstyrelsen, Saab AB, Sametinget, Sjöfartsverket, Skogsstyrelsen, SSC Space AB (tidigare Svenska rymdaktiebolaget – Swedish Space Corporation), Statens geotekniska institut, Statens haverikommission, Stiftelsen för strategisk forskning, Stockholms universitet, Swedish Aerospace Industries, Svensk Försäkring, Sveriges exportkontrollförening, Sveriges geologiska undersökning, Sveriges lantbruksuniversitet, Sveriges meteorologiska och hydrologiska institut, Säkerhets- och försvarsföretagen, Säkerhetspolisen, Tillväxtverket, Totalförsvarets forskningsinstitut, Trafikverket, Transportföretagen flyg, Transportstyrelsen, Trollhättans kommun, Tullverket, Umeå tingsrätt, Uppsala universitet, Verket för innovationssystem, Vetenskapsrådet och Vinnova.

Statens jordbruksverk har avstått från att yttra sig.